

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskernes Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

De Rougsø-Høeg'e og Den gamle Færgegaard

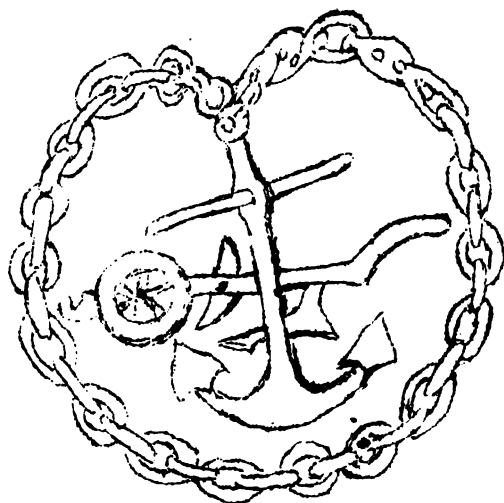

i Udbyhøj

SLÆGTBOG
AF
JENS HØEG

DE ROUGSØ HØEG'le

S L Æ G T B O G

af

Jens Høeg.

Duplikeret:
H. P. Jørgensen,
Ingerslevsgade 124 - København V.

Fortale.

Allerede som Dreng interesserede jeg mig meget for at udrede min Slægts Historie; jeg tror, det var Læsning af historiske Romaner, der havde faaet mig til at drømme om, at min Slægt havde været med til at udføre store Bedrifter i Fortiden, og jeg brændte af Begærighed efter at faa dem lagt frem for Dagens Lys.

I den Retning har det senere Studium af Slægten jo ikke givet min Drengfantasi nogen Ret, men jeg har alligevel haft megen Fornøjelse af at fordybe mig i den og søge at udforske dens Veje.

Det har været besværligt. Det er i det hele taget mærkeligt, hvor lidt Folk i Almindelighed ved om deres Slægt, naar man først kommer et Par Led tilbage, saa det, som jeg fik ud af at søge Oplysninger hos de gamle i Slægten, var ikke meget. Forholdene stillede sig imidlertid ikke saaledes for mig, at det var muligt at komme Kilderne paa nært Hold, og jeg maatte foreløbig nøjes med de Oplysninger, jeg kunde skaffe ad mundtlig Vej.

Den første, der fortalte mig noget om Slægten, var gamle Bedstefader, Jens Høeg i Udbyhøj og saa gamle Tante Høeg i Ingerslev, men Aarstal og Data var det ikke meget bevendt med. Tante Annina Høeg i Randers var en livlig og morsom Fortæller af Slægtshistorier, men det var jo mest Boldsenernes muntre Bedrifter og for Høegenes Vedkommende mest det, der laa efter hendes Giftermaal med Anthon Høeg.

I 1913 fik jeg hos daværende Ejer af Slægtens gamle Gaard i Kahre, Jens Chr. Høeg, nogle Skiftebreve fra 1796 og senere, og der fik jeg fat i Traade, som jeg kunde følge, og som gav Anledning til mange Oplysninger.

Under et Ophold i Viborg i 1915 som indkaldt Reserverlæge fik jeg Lejlighed til at granske i Arkivets forskellige Kilder og hjembragte et stort Materiale, som jeg var ivrig med at bearbejde i de følgende Aar.

Men det gik alligevel kun smaat; hvert Resultat, som blev opnaaet, opkastede stadig nye Spørgsmaal, og den stadige Løben Panden imod Forhindringernes Mur gjorde mig træt og ked af det.

Saa fik jeg i 1922 tilfældigvis Forbindelse med Hr. Dommer Bruun i Terndrup, som den Gang var i Færd med at udarbejde en Stamtavle over Slægten Boldsen fra Møllerup, der jo har mange Tilknytningspunkter til Slægten Høeg. Dels ved at jeg der ganske uventet fik et betydeligt Materiale ind ad Døren, dels ved at se den Flid og Omhu, Taalmodighed og Nøjagtighed, som Dommer Bruun havde anvendt paa at udrede Boldsenernes indviklede Slægtsforhold, fik jeg Lyst til at tage fat igen.

I de forløbne Aar har jeg saa arbejdet videre, efter som jeg havde Tid dertil, og jeg mener nu at være kommen saa langt, som det i det hele taget lader sig gøre.

Naar jeg har givet Slægtsbogen den Form, den har, i Stedet for blot at opregne de tørre Data og Fakta, saa er det for at gøre den til noget mere end et slet og ret Slægtsregister, der efter min Mening virker tørt og ikke giver Lyst til Fordybelse i Tingene; jeg har troet at kunne vække lidt mere Interesse for de gamle Slægter ved at fortælle om dem det, som jeg har kunnet faa fat paa og dokumentere, og jeg har søgt - i al Fald for et vist gammelt Slægtsleds Vedkommende - at tegne et lille Billede af Datidens Kultur, som muligvis kunde gøre Personerne mere levende for os.

Det er ogsaa Grunden til, at jeg har taget en Del gamle Dokumenter med i Afskrift, dels fordi de efter min Mening bidrager til at sætte Læseren i

en vis historisk Stemning, dels fordi de i mange Tilfælde er det eneste Bevismateriale, jeg har at holde mig til.

Om det er lykkedes for mig, at stille nogle af Slægtens ældste i nogen Grad i en personlig Belysning, maa Læseren afgøre.

Endelig skylder jeg at takke dem, der har hjulpet mig; saaledes min Fader, som jeg har formaaet til at nedskrive sine Erindringer fra Barndom og Ungdom, og hvorfra jeg har mine Oplysninger om denne Periode.

Som nævnt skylder jeg ogsaa Hr. Dommer Bruun, Terndrup, Tak for Oplysninger, og fordi hans Arbejde gav mig Stødet til at fortsætte mit.

Jeg skylder Fru Agathe Hørning, Ørsted Tak for venlig Interesse og for Arbejde med at indsamle Materiale fra den Linie af Slægten, som hun tilhører; og jeg skylder Proprietær Gæmelke, Ingerslev, Tak for de over 100 Aar gamle Regnskabs- og Dagbøger, som gav mig Materiale fra vore Oldefædres Tid.

Og endelig har jeg en Tak at bringe for Interesse og Hjælpsomhed fra de forskellige Arkiver; saaledes Hr. Registratør Hofmann Bang i Viborg, Frk. M. R. Mikkelsen ved sjællandske Landsarkiv, samt endelig Hr. Rigsarkivar Laursen i København for de Oplysninger, han skaffede mig om Kro- og Færgevesenet i Udbyhøj.

Denne Slægtbog var kun tænkt skrevet for mine Børn for hos dem at bevare Interessen for Slægtens Historie og Traditioner.

Naar den nu søger ud til en videre Kreds inden for Slægten, skyldes det Opfordring fra min Søster, Augusta Hæg, og andre interesserede indenfor Slægten.

Det er mit Haab, at de ikke maa blive alt for skuffede ved det nærmere Studium af Bogen.

Ørsted i Marts 1927.

Jens Hæg.

I N D H O L D.

- ide 1 - 4. Beskrivelse af Rougsø Herred og Ørsted.
- " 5 - 13. De gamle Ørsted-Høeg'e (1620-1700). - Slægten Niels Andersen i Oue.
- " 13 - 20. Beskrivelse af Kahre.- Christen Pedersen Høeg i Kahre (1661-1731) og hans Familie.
- " 20 - 24. Skipper Jens Christensen Høeg (1706-80) i Kahre.
- " 25 - 30. Saarvad-Slægten.- Anders Madsen Wedø.--
- " 30 - 66. Agathe Høeg og hendes Mænd.-- Høeg'gaarden i Kahre og Livet der.-- Iver Rasmussen Høeg og hans Børn med Agathe.
- " 66a - 66h. Stamtavle over Iver Høeg' og Agathes Efterkommere.
- " 66h - 69. Mads Andersen' og Agathes Efterkommere. Familien paa Essenbechgaarden.
- " 69 - 80. Styrmand Jens Chr. Høeg (1772-94).
- " 80 - 82. Hans Halvbroder Mads Andersen.
- " 82 - 86. Marie Jensdatter Høeg (1770-1856), g. m. Hermann Hermansen, deres Datter, Ingeborg Marie, g. m., Andreas Gudmann Rohde og Slægten Rohde.
- " 89. Den gamle Færgegaard i Udbyhøj og-Udbyhøj-Høeg'ene.
- " 89 - 106. Skipper Hans Jensen Høeg (1768-1849) i Udbyhøj.- Beskrivelse af den gamle Færgegaard.
- " 107. Kromand Jens Revsbech og hans Slægt.
- " 108 - 118. Hans Høeg' Giftermaal.- Hans Breve fra Sejladserne.
- " 118. Jens Høeg' Barnedaab.
- " 119. Hans Høeg' senere Aar (1801 - 49).
- " 130. Rasmus Høeg' Barnedaab.
- " 132. Anne Marie' Daab.
- " 139. Anne Marie' Giftermaal med Kaptajn Ravn.

- " 141 - 150. Oldermænd Rasmus Høeg og Ingerslev-Slægten med Stamtavle.
- " 151. Jens Høeg (1800 - 1887).
- " 154 - 163. Lucht-Slægten og Boldsen-Slægten.
- " 163 - 168. Jens Høeg' og Marie Lucht' Børn.
- " 168 - 176. Deres Liv i Færgedaarden.
- " 177 - 180. Deres Børn:
Hans Høeg (1838 - 1923)-
- " 180 - 191. Anthon Høeg (1840 - 92) og Annina Boldsen.
- " 191 - 196. Carl Høeg (1848 - 1924), Johanne Høeg og deres Børn.
- " 196 ff. Færgedaarden under Janus Høeg.
- " 198 - 210. Johanne Welling og hendes Slægt.
- " 212 - 214. Janus' og Johanne Høeg' Børn.
- " 215 - 225. De senere Aar i Færgedaarden til dennes Salg.
- " 227 - 252. Batterierne ved Udbyhøj og deres Historie.

Under mit Arbejde for at finde Oprindelsen til vort Slægtsnavn har det vist sig, at det er en gammel Bondeslægt, der har levet sit Liv indenfor Rougsø Herreds Grænser, i al Fald i den Tid, hvor det gennem Kirkebøger og Retsprotokoller er lykkedes at skaffe sikre Efterretninger om den d. v. s. c 300 Aar tilbage i Tiden.

Rougsø Herred er det nordvestlige Hjørne af Djursland; det hed i gamle Dage "Roksø", dets Segl er en Ø med en Rose og 5 Kirker, omgivet af Vand og med Omskriften "Sigillum Rossenø Herret",*) Herredet nævnes allerede saa langt tilbage som i 1203 og kaldes da "Roxø", og i 1582 udnævntes Maurids Stygge til Holbækgaard til Landsdommer i Nørrejylland og fik "Rogsø Herred" til Len.

Herredet begrænses mod Nord og Øst af Kattegat, mod Vest af Randers Fjord og mod Syd af den Dalstrækning, hvori Hejbækken løber mod Vest ud i Grund Fjord, og Hevring Aaen mod Øst ud i Kattegattet; nu kun Eng- og Kærstrækning, men i gamle Dage Lejet for den Del af Randers Fjord, som dannede et Udløb for den ud i Havet, og som sikkert har været sejlbart endnu i den historiske Tid. Den Gang har Rougsø Herred været en veritabel Ø; Skibene, der skulde til Randers, er sikkert som oftest kommen

*) I Valdemar den 2dens Jordebog fra 1231 nævnes i Aabosyssel ikke Rougsø Herred; det var ikke til. Det skiller Nørre- og Sønderhald Herred. Det har dog paa denne Tid været et særskilt Landskab (oprindeligt en Ø), thi 1282 nævnes Vilgrip, Provst i Roxho og 1203 nævnes "Utby in Roxø" (S. R. D. VI : Sum: Scriptores rerum Danicarum 1782.).

sejlende den Vej^{*)} ind, har listet sig forsigtigt frem for ikke at falde i Baghold for Sørøverangreb fra de to Borge, Stenalt og Gammel Estrup, hvor man fra begge Sider har holdt Øje med Sejlløbet for at skaffe sig en god Fangst.

Hovedstaden i Rougsø Herred har altid været Ørsted, og ogsaa denne By har den Gang uden Tvivl været Søstad; der skal være fundet Rester af Bolværk ved Udgravninger i den sydvestlige Del af Byen, der skal være fundet Skibsankre der, og et Gadenavn som Toldbodgyden, der anvendes endnu, tyder jo ogsaa paa, at der har været Skibsfart til Byen.

Byens Oprindelse ligger iøvrigt meget langt tilbage i Tiden og er dunkel og sagnagtig; den skal have været en "Købing", og der skal være fundet et Dokument, vistnok fra Erik af Pommerns Tid, hvori der fra Randers By klages over, at denne er sat for højt i Skat, "efterdi den Købing Ørsted tager en Del af Handelen sønden og østen for Randers Fjord". I 1457 paabød Kristian den første, at ingen maatte købslaa i Fjorden, før han var kommen op til Randers Bro, dersom han ikke vilde udsætte sig for at miste Skib og Ladning.

Hvad Navnet Ørsted angaar, da skulde man jo tro, navnlig ud fra Stedets Beliggenhed, at det kom af Ordet Ø, men Johs. Stenstrup mener i sin Bog om danske Stednavne, at Navnet maa udledes af Øther eller Øder, et Personnavn, der forekommer i Oldtidssagnene som "den bly Sigrids Elsker".

Den ældste Bygning i Ørsted er Kirken, der ved sin Anselighed ogsaa gør Indtryk af, at Byen altid har været en stor Landsby. Det er en stor smuk Kirke, Skibet og Koret bygget i romansk Stil

---

*) Both: Danmark. S. 313.

..... thi fra det høje Bakketerræn, hvoraf Herredet bestaar, skyder 3 mærkelige høje Hoveder "Gjeddebakken", "Bolhøj" og "Hevring Hoved", beklippede af Fortidens Bølger, ud i den nævnte Fjord.

og med et højt Taarn, rimeligvis bygget til i den senere Middelalder. Taarnet har to Klokker, hvoraf den ene er en Malmklokke, der bærer Indskrift om, at "den i 1705 af Fru Lené Rosenkrantz og Christen Sefeld til Stenholdt og Øvegaard er beskøstet omstøbt til Ove Kirkes Brug".

Det skal nu ikke være Opgaven her at give en nærmere Beskrivelse af Ørsted Kirke eller Ørsted By;^{x)}

Til Forskel fra andre Landsbyer skal dog bemærkes, at Ørsted gør Indtryk af at være en gammel By; inde i den findes endnu mange Bøndergaarde, og til trods for, at der nu er mere bymæssig Bebyggelse, ser man dog stadig, at det altid har været fortrinsvis en Bondeby. Der er to Hovedgader, hvorimellem fire Gyder, alle med gammeldags klingende Navne, og saa desforuden flere Veje, der fører ud til alle Rougsø Herredets Byer, for hvilke Ørsted har været Havneby, og da navnlig i de Tider, da Trafikken ind til Randers var besværlig ad de daarlige Veje og derfor bedst kunde ske om Vinteren, naar Fjorden var tillagt, og det var muligt at køre med Slæde ad Isen til Randers.^{§)}

---

x) En saadan findes allerede i Bogen "Jydske Byer og deres Mænd", udkommet paa "Nationalforlaget" Kbhvn 1918, hvorfra enkelte af de her nævnte Oplysninger er tagne, fra det Afsnit, som omhandler Ørsted, og som er forfattet af Førstelærer A. Nielsen.

---

§) Den 21' April 1696 nedbrændte det meste af Ørsted By, og den 12' April 1777 var der en ny Ildebrand, der lagde 7 Gaarde og 17 Huse i Aske.
(Both. S. 316).

Nogen saadan egentlig Handelsby har Ørsted dog ikke været i gamle Dage; en Bondebefolkning som i den Tid var jo som oftest sig selv nok; man løb ikke til Købmanden saadan som nu, men producerede selv, og den Handel, der skulde ske, var vel egentlig kun at sælge sit Korn eller sine Kreaturer eller tiltuske sig nye paa Markederne. - Og for saa vidt har Ørsted jo vel egentlig ikke haft større Betydning end de andre Byer i Rougsø Herred, men alene paa Grund af sin Størrelse var den vel nok værd at gøre en Tur til, og i de senere Tider, da der kom Retterting der, har der jo nok ofte været Ærinde derhen, selv om det ikke altid var for det gode. "Thingvejen" kaldes den Vej, der fører fra Ørsted mod Nord til Holbæk, og dens Navn maa vel udledes af, at det var Vejen fra Rougsø Herred til Thingstedet.

Under Bestræbelsen for at finde, hvorfra vort Slægtsnavn "H ø e g" stammer, standsede vi først ved Landsbyen Kahre i Rougsø Herred; her fik vi først fast Grund under Fødderne, og hvad det lykkedes at finde der, skal der komme en Beskrivelse af senere; det skal kun bemærkes, at det viste sig, at "H ø e g-Navnet" her i Slutning-
en af det 18^e Aarh. var gledet over fra Kvinde-
siden paa det efterfølgende Slægtled. Da imidlertid "Høegnnavnet"s Oprindelse var det, der interesserede, fandtes det rimeligt at søge videre blandt Forfædrene her for derigennem at komme saa langt tilbage som muligt. Det lykkedes ogsaa, navnlig ved Hjælp af Skifteprotokoller at finde Traaden, efter at Kirkebøgernes Oplysninger var standsede, og vi finder da Høegnnavnet langt tilbage i det 17^e Aarhundrede; vi finder en talrig Høeg'Slægt, som omkring 1620 - 50 og senere har boet i Ørsted og deromkring. Hvad vi har at holde os til her, er dog kun sparsomt; det er først Matrikelen af 1688; i den nævnes to Høege, nemlig Søren Christensen Høeg, der er Fæster under Holbækgaard af en Gaard paa 10 Tdr. 1 Sk. 3 Fdk. 2 Alb., og Peder Jensen Høeg, der er Fæster, ligeledes under Holbækgaard, af en Gaard paa 4 Td. 5 Sk. 1 Fdk. 0 Alb.

Andre Steder, hvor der kan være Haab om at finde disse Mennesker er de talrige Mandtalslister, der netop i Slutningen af det 17' Aarhundrede blev udfærdigede i Anledning af de hyppige Skatter, som blev paalagt Befolkningen, og som i Opfindsomhed hos Magthaverne ikke lader noget tilbage for Nutidens Skatteopfindere at rose sig af. Der er Kvægskat, Kopskat, Ildstedskat, Munderingskat osv. osv.

I disse Skattelister finder vi i sidste Halvdel af det 17' Aarh. de samme nævnte to Høege, samt nogle flere; i Ildstedskatteliste af 1688 nævnes Søren Høeg med Kone og Pige og eet Ildsted, i 1699 nævnes han i Kopskattemandtal som Enkemand med Dreng (c. Karl) og Pige; han selv betaler 3 Mk., Karlen og Pigen 1 Mk. og 8 Sk.

Peder Høeg nævnes ligeledes i Ildstedskattelisen med Hustru, Dreng og Pige og eet Ildsted; i 1699 i Kopskatteliste betaler han og Hustru 1 Rdlr., Saavel han som Søren nævnes som "Holbechgaards Tienere", dvs, at de er Fæstere. I 1699 nævnes ogsaa en Erich Høeg med Tilføjelse: højaldrende og fattig.

Der har imidlertid været flere Høege i disse Tider; men det volder Vanskelighed at identificere dem, da det ikke altid er Tilfældet, at de nævnes med Slægtsnavnet, men kun med Fornavn og Faderens Fornavn til Efternavn; men da Skikken at kalde Sønnen ved Bedstefaderens Fornavn og Faderens Fornavn til Efternavn med Tilføjelsen "sen", er næsten ufravigelig, tillader det os ofte at konstruere Faderens og Bedstefaderens Navn ud fra et bestemt Personnavn.

Saaledes kan vi ogsaa her; der nævnes saaledes en Jens Christensen Høeg; han er sikkert Broder til Søren Christensen Høeg, og deres Fader har heddet Christen Jensen (Høeg); vi finder nu ogsaa en saadan Christen Jensen, ganske vist uden Navnet Høeg; han kaldes i Stedet for "Lundegaard", vel sagtens efter den Gaard, hvor han boede og som man har ment det lettere at kendetegne ham med end det saa almindelige Høegenavn.

At Søren og Jens Christensen Hæg er Brødre, ses ogsaa af, at Jens ved Barkedaa i 1709 kalder sin Søn Søren, og Søren Hæg er Fadder.

Der har ogsaa været en Jens Hæg; som har mindst 3 Børn, nemlig en Hans Jensen Hæg og to Døttre, Maren og Ane Jensdatter. Denne Hans Jensen Hæg nævnes i Liste over Munderingsskat til Landmilitzen af 9/7 1704 som Birkedommer til Holbechgaards Birk med Kone, betaler 2 Rdl. for hver, samt 3 Sk for en Pige; det bemærkes, at de er uden Børn.

Om ham er det lykkedes at skaffe anden Oplysning gennem en Skifteprotocol, hvor det skrives at

"Onsdagen d. 28 de Febr. Anno 1720 comparerede for Rougsø etc. Herreders Ret Birkedommer Amdi Bang til Estrup Birk paa Karen Pedersdatter i Ørsted, Birkedommer Hans Jensen Hægs Enke, hendes Vegne og fremlagde Afkald for Arv fra afdødes Arvinger, nemlig Maren Jensdatter, g. m. Laurids Jørgensen, boende i Antvorskov Herred, Himmersø Sogn og Bye, og Ane Jensdatter, boende i Slagelse med Laugværge Laurids Jørgensen i Himmersø -- den afdødes Søstre ----"

Disse to Søstre er jo kommen langt bort fra Hjemmet, hvordan det nu er gaaet til. Det er forsøgt at efterforske dem gennem det sjællandske Landsarkiv for om muligt at finde en Traad, der kunde føre Hægenavnet videre tilbage og muligvis i andre Egne sætte Navnet i Forbindelse med andre Hægeslægter; men det er komplet strandet; det har ikke været muligt at finde disse tre Personer, hverken gennem Kirkebøger eller Skifteprotokoller, og det er saa uheldigt, at netop de Kirkebøger, som snarest kunde give Oplysning, er brændte

Af det omtalte Skifte ses det fremdeles, at Hans Jensen Hæg begravedes den 19/12 1719, 58 Aar gammel.

I 1701 den 2/11 konfirmeredes han som Birkedommer paa Holbækgård, fornyedes 1705 den 9/10.

Han har altsaa været den første Birkedommer paa Holbækgård, og det er jo nok gaaet saaledes til, at han har været Fæster af en større Gaard i Ørsted under Holbækgård; thi det angives udtrykkelig at han bor i Ørsted, medens de andre Embedsmænd under Birket bor ved Gaarden, altsaa i Holbæk eller Udby Sogne.

Som saadan stor Fæster har han vel nydt Anseelse hos Herskabet, og derfor har han faaet dette Embede, som der den Gang ikke krævedes nogen juridisk Uddannelse til.

Der har næppe været flere Søskende i den Familie; thi ellers vilde der vel ogsaa have været Arveafkald fra dem, og det er jo ogsaa sikkert, at der ikke har været Børn hos Birkedommeren.

Det er nu vist ikke for dristigt, hvis vi opstiller følgende Stamtavle over disse første af Slægten.:

Høeg - Slægten i det 17de Aarhundrede.

1. Erich Høeg, f. c 1610 - 20.

2. Peder Jensen Høeg, født c. 1620-30. - gift m. ?

Børn: 1. Chr. Pedersen Høeg, f. 1661, d. 30/1 1731.
g. m. Helyvig Michelsdatter.
f. 1673 d. 9/11 1755.
Børn: Jens Chr. Høeg f. 1706.

2. muligvis en Datter, Karen Pedersdatter, g. m.
- Birkedommer Hans Høeg.??

3. Christen Jensen Høeg, kaldet "Lundegaard" f. c. 1630 - 40.

Børn: 1. Jens Christensen Høeg
Børn: Søren Høeg.
2. Søren Christensen Høeg, Gaardfæster i Ørsted.
g., Enkemand i c. 1690
erne.

4. Jens (Hansen) Høeg: Rimeligvis ogsaa Gaardfæster i Ørsted under Holbækgaard, f. c. 1630 - 40.

Børn: 1. Hans Jensen Høeg, f. 1661, d. 1719. g. m. Karen Pedersdatter. Birkedommer ved Holbækgaard Birk.
2. Maren Jensdatter g. m. Laurids Jørgensen i Himmersøe.

3. Ane Jensdatter g.?
rimeligvis Enke i
1720 bosiddende
i Slagelse.

Den, der af disse interesserer os mest, er

P e d e r J e n s e n H ø e g,

der lever fra c. 1620-30 til c. 1699-1700; vi ved
ellers intet om ham; men hans Søn er

C h r i s t e n P e d e r s e n H ø e g,

der bor i Ørsted og er gift med

H e l v i g M i c h e l s d a t t e r

f. 1673, d. 9/11 1755.

Hvor naar deres Bryllup har fundet Sted, ved
vi ikke, det kan ikke ses af Kirkebøgerne; men de
bor i al Fald i Ørsted, og i 1706 nævnes de i Kirke-
bogen for Ørsted, idet der meldes om Barnedaab for
dem, saaledes:

1706 17/2 døbt J e n s H ø e g. - Johannes'
Søster fra Holbækgaard, Kirsten Hansdatter Snell
bar ham.

Faddere: Sr. Peder Bonnisen fra Hevringholm,
Anders Stigsen fra Hevring Mølle, Jørgen Nielsen
Skrædder og Hustru af Ingerslev, Hans Jensen af
Ørsted.

Af disse Faddere er Kirsten Hansdatter Snell en

Søster til Ridefogeden paa Holbækgaard; han hedder nemlig paa dette Tidspunkt Johannes Hanssøn; om Søsteren ogsaa har boet ved Holbækgaard, vides derimod ikke.

Sr. Peder Bonnisen er fra Hevringholm, der paa denne Tid ejedes af Oberst Christen Friis; Bonnisen har jo nok været enten Foged eller Skriver eller sligt, siden han benævnes Sr.

Anders Stigsen fra Hevring Mølle, der paa dette Tidspunkt hørte til Holbækgaard, kender vi intet til, heller ikke til Jørgen Skrædder fra Ingerslev; men Hans Hæg er jo Søkendebarn til Barnets Fader og er Birkedommeren fra Holbækgaard.

Foruden Jens Hæg har Ægteparret to Døttre,

K a r e n C h r i s t e n s d a t t e r, som er født i Ørsted, samt

H e l v i g C h r i s t e n s d a t t e r, hvis Fødselsaar ikke kendes, men hun er antagelig ogsaa født før Broderen; det lader ikke til, at disse Døttre er døbt Hæg; men det kan man nu ikke altid regne, fordi det ikke staar i Kirkebøgerne; for dels lagde Præsterne i det hele taget ikke saa megen Vægt paa, at disse blev ført helt nøjagtigt, og dels ver det ikke saa nødvendigt at give Pigerne Kendingsnavne, thi de blev jo som Regel gifte.

Christen Pedersen har jo været Fæster under Holbækgaard af en af denne Gaards Fæstegaarde i Ørsted; mærkeligt nok er paa dette Tidspunkt Holbækgaard Ejer af langt den største Del af Fæstegodset i Ørsted, medens Stenalt, som man jo snarest skulde tro havde det, var Ejer af det meste af Voer Sogn, Hollandsbjerg og Bode Byer. Ogsaa en Del Fæstegods i Ørsted hørte til Hevringholm, noget hørte til Gammel Estrup, noget til Estruplund og noget saagar til Skaføgaard. 1655 var der kun een Selvejer i Ørsted By og een i Bode. Bøndergodset skiftede dog tit Ejere i disse Tider, naar Herremændene ved

deres Drikkelag bortspillede det til hinanden; ogsaa ved Giftermaal mellem de forskellige Adels-slægter kom Godset ofte paa andre Hænder. Stenalt er en meget gammel Gaard, ligger 3 km. fra Ørsted; den ejedes fra 1632 - 49 af Tycho Tychsen Kruse; hans Moder Karen Sehested blev anden Gang gift med Jørgen Seefeld til Visborggaard (død 1667), med hvilken hun efter Sønnen Tycho Kruses Død kom til at forene Stenalt. Deres Søn Christen Seefeld (f. 1641) fik ved Giftermaal Ougaard (Ovegaard) i Aalborg Amt i Nærheden af Landsbyen Oue eller Ove, Nord for Mariager Fjord. Hermed stemmer det, som er meddelt om den ene Klokke i Ørsted Kirke, at den af Fru Lene Rosenkrantz og Christen Seefeld er støbt til Brug i Oue Kirke, der hørte ind under Visborggaard Gods. Christen Seefelds Søn er Mogens Seefeld, der forekommer som Ejer i 1707, og som døde 10/3 1739 i Ørsted efter at have afstaaet Gaarden, rimeligvis paa Grund af Gæld.

Paa Holbækgaard sad omkring Aar 1700 Fruue Berthe Skeel, en myndig Dame, der oprettede et Stamhus af Godset og i 1701 fik Birkerettighed. Senere i 1700'erne blev Stenalt og Holbækgaard forenede ved Giftermaal og Grev Schach blev Ejer af begge, indtil Holbækgaard i Slutningen af Aarhundredet solgtes til en Ammitzbøll.

Det er under dette Herskab, vor Slægt har været Fæster i Ørsted; det var nu vist ikke saa slemt at være Fæster her; thi der nævnes intet om, at Herskabe var strengt; Landgilde skulde jo nok betales, og der maatte vel ogsaa stilles Mandskab til Soldater, men Hoveriarbejde har sikkert ikke været fordret; dertil laa Ørsted for langt fra Holbækgaard og vi finder i al Fald i "Hoverireglementerne" for Holbækgaard, at der ikke har været hoveripligtige i Ørsted til denne Gaard.

Næste Gang vi hører om Christen Hæg, bor han i Kahre; hvorledes dette gaar til, ved vi ikke; det

synes jo mærkeligt, at han har kunnet slippe fra sit Fæste til Holbækgaard, men det kan jo dog ses, at noget saadant finder Sted, beroende paa gensidig velvillig Overenskomst eller maaske ogsaa paa gensidig Uoverensstemmelse. Han har imidlertid i Kahre intet med Holbækgaard at gøre, og der var vist for Resten paa denne Tid intet Fæstegods i Kahre, der hørte til denne Gaard; han faar derimod en Gaard i Fæste, som hører under Estruplund.

Hvor naar Christen Høeg kommer til Kahre, ved vi ikke, i al Fald ikke før efter 1728; thi if. Ørsted Kirkebog bliver 7/11 1728 viet i Ørsted Niels Andersen og Helvig Christensdatter af Oue.

Hun er Christen Pedersen' Datter, og hvorledes hun kommer til Oue og finder Niels Andersen, er jo ikke godt at vide; Sagen kan dog finde sin Forklaring deri, at Christen Seefeld jo ejede Ouegaard; han kan da have haft Niels Andersen fra Oue i Tjeneste paa Stenalt, og de to kan have lært hinanden at kende der, eller Helvig kan have været i Chr. Seefeld' Tjeneste paa Ouegaard eller Visborggaard og der lært Niels Andersen at kende; det sidste er vel det sandsynligste, eftersom der i Kirkebogen staar angivet Oue som Opholdssted for Helvig.

Niels Andersen har vel saa faaet en Gaard under Visborggaard' Gods.

Vi finder nu i Oue Kirkebog, at Niels Andersen og Helvig faar følgende Børn døbte:

- " 1729 - 19/6 døbt N. Andersen' Barn af Oue.
Maren. Fadder: Karen. Stuepige af Dalsgaard
- " 1734 - 28/11 døbt Niels Andersen' Datter, Karen
i Oue. Fadder: Karen Høeg fra Dalsgaard".
- " 1737 - 3/3 døbt sammes Datter, Else.
Fadder: Karen Høeg af Dalsgaard".
- " 1740 - 7/6 døbt sammes Søn, Anders.
Fadder: Karen Høeg af Dalsgaard."

Denne her stadig optrædende Fadder, Karen Høeg

af Dalsgaard, er Helvig' Søster, Karen Christensdatter, som altsaa synes at tjene støt paa Hovedgaarden Dalsgaard igennem mange Aar, her i alt Fald over 11 Aar. Hun synes heller ikke at være bleven gift. Hun er jo rimeligvis kommen til Dalsgaard ogsaa paa Foranledning af Herskabet paa Stenalt, der har faaet hende anbragt der paa denne smukt beliggende Gaard i Vive Sogn, ca $\frac{1}{2}$ Mil Vest for Hadsund.

Der kunde jo være Anledning til at spørge, om ikke vor Slægt muligvis skulde have haft nogen Forbindelse med den adelige Familie Høeg; det er ikke sandsynligt, i alt Fald ikke paa legitim Maade, muligvis kan der dog have været en Forbindelse derved, at Medlemmerne af vor Slægt i tidligere Tid har været i Tjeneste hos de adelige "Høeg"e og deraf oprindelig faaet Navnet som et Tilnavn, selv om den Mulighed jo naturligvis ikke kan udelukkes, at de paa illegitim Maade kan stamme derfra; det er jo dog ikke sandsynligt, da det vel næppe vil være bleven tilladt at antage Navnet paa den Maade.

Undersøger man den adelige Familie Høeg's Stamtavle 1), saa finder man, at denne bestaar af 3 Linier, der alle nedstammer fra Stygge Høeg til Vang, der havde 2 Sønner, Rigskansler Just Høeg til Gjorslev og Jens Høeg til Vang. Rigskansleren havde to Sønner, Stygge Høeg til Gjorslev og Jørgen Høeg til Skjærsø; Jens Høeg havde en Søn, Gregers Ulvstand Høeg til Vang, hvis Efterkommere uddøde paa Mandslinien 1796 med Kaptajn Erick Christian Høeg. Stygge Høeg' Linie uddøde 2/2 - 1865 med Kammerherre Tyge Gregorius Høeg, der anses for at være den sidste mandlige Efterkommer af Slægten, da ingen havde hørt noget til Efterkommerne af Jørgen Høeg til Skjærsø; han -Stygge Høeg- havde tre Børn, Ane

1) Se: Thiset: "En uddød dansk Adelsslægt, der gaar igen". Personalist Tidss. 3' Bind 1886, Side 275.

g. m. Ove Gjedde til Dalsgaard og Niels Høeg til Soustrup, der døde barnløse.

Skulde vi have haft noget med disse Slægter at gøre, maatte det jo have været ved Forbindelse med Gaarden Gjorslev (paa Sjælland) eller Vang i Vestjylland, og ingen af Delene er jo sandsynligt. Pudsigt nok finder vi jo nu dette Sammentræf, at Karen Christensdatter, der jo i saa mange Aar er knyttet til Dalsgaard, paa denne Gaard er i Tjeneste hos Slægten Høeg, idet Gaarden ca 1740 ejedes af Ove Gjedde og senere hans Enke Anne Høeg, der boede der sammen med sin Svigerinde Dorthe Gjedde, Kaptajn Niels Høeg' Enke.

Kunde man tænke sig, at Navnet stammede derfra, at vor Familie havde antaget det paa Grund af Hengivenhedsforhold til Familien paa Dalsgaard? Nej; det kan ikke passe; derimod taler alle de Høeg-e, vi har set som Faddere i Ørsted; Navnet har existeret der længe før Karen Høeg kom til Dalsgaard.

Vi følger Christen Pedersen til Kahre, hvorhen han flytter fra Ørsted ca 1730.

Da vi i det følgende kommer til at beskæftige os særlig meget med denne lille By, Kahre, der bliver en Del af Familiens væsentligste Opholdssted i de nævnte to Hundrede Aar, kan det være meget rimeligt her at give en nærmere Beskrivelse af den.

Byen Kahre (Kare, Kahrø) ligger i Rougsø Herred, Randers Amt, Holbæk Sogn, 2 km. V. S. V. for Holbæk By, 3 km. fra Voer, og $6\frac{1}{2}$ km. fra Ørsted og 3 km. fra Herregaarden "Holbækgaard". Det er en lille indtagende By, der ligger smukt ned imod Randers Fjord paa et Sted, hvor denne er bred. Kommer man fra Holbæk eller Holbæk-Møllevejen eller Voer, gaar det forbi nogle bare sandede Marker, og man ser intet

til Byen, men pludselig staar man paa Toppen af en høj, stejl Skrænt, og nede i en Slugt, der paa tre Sider er dækket af høje Bakker og kun aaben paa den ene Side (mod Vest) ud imod Fjorden, ser man den lille, venlige By ligge: gamle Huse og Gaarde, Bindingsværkhuse med Straatag, friske Farver, grønne Træer imellem, og en dejlig Udsigt ud over Fjorden, ud mod Kahre Holm, (en langstrakt Ø i Fjorden) og forbi denne over mod Nordsiden af Fjorden med Støvringgaards og Gjesinggaards Skove.

Særlig naar man kommer fra Holbæk-Møllevejen, gaar Vejen paa en ejendommelig Maade ned imod Byen, ned igennem en meget dyb Hulvej med stejle Skrænter til alle Sider; Byen aabenbarer sig da paa den mest overraskende Maade.

Om Byens Historie ved vi ikke saa forfærdelig meget; den nævnes 1437 under Navnet Kardhæ, og i en Rettertingsbog fra 1499 berettes det, at "Kardholm" forðum kaldtes "Roxø (Rougsø) Haffwe".

Om Minder fra Vikingetiden eller fra Stenalderen ved vi intet; man kunde jo have tænkt sig, at denne lille smilende Bugt maatte have været et godt Tilflugtssted, Landingssted og Bopæl for de Søfarende; men der er ingen Kæmpehøje eller Køkkenmøddinger, der kan tale deres minderige Sprog derom til os; der er jo nok fundet Stenalderredskaber paa Markerne, men ikke i særlig rigelig Grad; maaské har hele dette Parti, hvorpaa Byen ligger, i fjerne Tider været oversvømmet, og Bredderne har maaské været de høje Skrænter, hvorfra vi nu forbavsede ser Byen tone frem.

Men i mange Hundrede Aar har Beboerne dog levet deres rolige stilfærdige Liv i den lille By, skjult for Omgivelserne af de høje Skrænter, kun med aaben Udsigt over Fjorden, hvorfra vel en Del har hentet sig Føden ved Fiskeri, og hvorfra vel ogsaa en Del har faaet de Indtryk, der har givet dem Lyst til Sølivet; mange Sømænd er der udgaaet fra Kahre, og vor Slægt har ogsaa Sømandsblodet i Aarerne, og Lysten til Søen sidder i mange af os endnu. -----

Byen bestaar af 8 - 9 Gaarde og en Udflyttergaard, en Del Husmandshuse, Arbejderboliger; Skole og Købmandshandel er der nu. Gaardene har vel været det samme Antal i gamle Dage; vi ved at de fleste Gaarde i Kahre paa dette Tidspunkt var Fæstegaarde til Estruplund, Stenalt og Gammel Estrup; af Selvejere var der i 1655 fire, i 1778 derimod kun to. Der er gjort mange Forsøg paa at identificere de forskellige Gaarde, dels i Kahre, dels i Ørsted, da det vilde have været morsomt at kunne gaa hen og se de Steder, hvor den gamle Slægt har haft sin Virksomhed; men det har været umuligt; Matrikelnumrene er bleven forandrede 3 Gange siden 1688; og det er endda ikke det værste, men i gamle Dage gjorde man sig ikke den Ulejlighed at skrive Matrikelnumrene til, ikke en Gang i de forskellige officielle Lister til Skatteopkrævning, ja ikke en Gang paa Folketællingslisterne.

Derfor er det saa godt som umuligt at finde de forskellige Gaarde igen i Dokumenterne, naar det ikke er Krongods, det drejer sig om; thi saa blev der altid ført nøjagtigt Bogholderi.

Hvad er det nu for en Gaard, Christen Pedersen har i Kahre? Det er en Fæstegaard under Estruplund, og den styrer han nu indtil sin Død 1742. Mærkeligt nok findes gaarden ikke angivet i Jordebøgerne for Estruplund, i alt Fald ikke med ham som Fæster; men at det passer, ser vi af det Skifte, der afholdes ved hans Død; det har vi nemlig efter Estruplunds Skifteprotokol, der findes i Landsarkivet i Viborg.

Det lyder saaledes:

U D S K R I F T

af Skifteprotokol for Estruplund Gods

1712 - 89, Bl. 63.

"Anno 1742 den 7' February indfandt sig paa Høiædle og velbaarne Hr. Justitzraad Kaalund til Estruplund hans Vegne sig underskrevne Niels Kirchner fra bemeldte Estruplund med tiltagne 2de uvilrige Mænd, Christen Andersen og Søren Jensen, begge af Kare, udi Christen Pedersens Gaard udi bemeldte Kare for der effterhannem, som den 30' Passati ved Døden afgik, at registrere og vurdere hans efterladte Midler til videre paafølgende loulig Skiffte-Behandling imellem hans efterlevende Huustrue Helvig Mikelsdatter og deres sammenauflede 3 Børn, nemlig:

1 Søn Iens Christensen, boende udi Kare, og den eene Datter Helvig Christensdatter, som er udi Ægteskab med Bonden Niels Andersen udi Ove paa Ovegaards Gods, hvilke begge ere deres egne Værger, og den anden Datter, Karen Christensdatter, 45 Aar gammel, opholdende sig hos sidst meldte hendes Svoger udi Ove, og endnu er ugiffte.---

Ved hvilken Forretning var tilstede Encken og Sønnen Iens Christensen, og blev da med Registreringen og Vurderingen saaledes foretagen, som følger:

Registrering og Vurdering.

	Rd.	Mk.	Sk.
Indboen.			
1 Furbord med Fod		2	
1 dito Skammel		1	
1 lidet Skrin		2	
1 Malet Fur-Hængeskab		4	
1 dito gammel Skab		2	
1 Fur-Sengested med Himmel	1	4	
3 Stk. gule ulden Gardiner med Kappe	1		
1 Olmerdugs Overdyne	1	3	
1 Par Blaaagarns Lågener		1	4
1 Bolsterpude		1	
1 gammel Olmerdugs dito			12
2 Vadmel's dito		3	
1 gammel dito Underdyne		2	8
1 dito Bolster	1	2	

	Rd.	Mk.	Sk.
1 Liden Iern-Bileger-Kackelofen som Encken foregav at være hendes Svogers, Niels Andersens i Ove detsaarsag ei her beregnes.-			
1 Kaabertrakt		2	
3 Stenfade			6
2 sorte Gryder			2
2 Kar	2		
1 mindre dito		3	
1 gammel Ølltønde		2	
1 Bagetrug		2	
1 Øllfierding			8
4 smaa gl. Ottinger			8
1 Fierdings Træ			8
1 Halmfledte			4
1 Sold			2
1 gammel Spand			2
2 Stripper			6
1 gl. Standtønde			4
1 Tiærekande			2
1 Halmløb			1
1 Garnhasp			4
1 Hackebret			2
1 Jernpande			8
1 Jerngryde		3	
1 Ildklemme			8
1 Krus med Log			12
I Herberget.			
1 hvid Vadmels Overdyne		2	
1 Par Blaargarns Lagener		1	8
1 Pude			4
1 Vadmels Ovardyne		2	
Vogne og Plove samt Hugge- redskab med videre.			
1 Vogn med Behør	3	2	
1 dito ringere		4	
1 Slede		2	
1 Flou med Behør		4	8
1 Harve		1	

	Rd.	Mk.	Sk.
1 Spegerbor			8
1 Hammer			3
1 Bousauge			8
1 Hackelskiste med Kniv		1	12
1 Slibesten			6
1 gammel dito			1
1 Lofftstie			2
1 Hiuelebaare			4
1 Gravspade			10
16 gammel Biekurve		3	
Creaturer.			
1. Bæster.			
1 graaskimlet Hæst, 7 Aar	6		
1 blæset dito, 19 Aar	2	4	
1 rød Hoppe, 17 Aar	2	2	
1 sortebrun dito, 13 Aar	3	2	
2. Kiør.			
1 sort Koe, 5 Aar	5	2	
1 gl. sortbroget, 12 Aar	4		
1 rød dito 5 Aar	5		
3. Faar.			
8 gl. Faar a 4 Mk.	5	2	
4. Sviin.			
4 smaa Galte a 3 Mk.	2		
3 Soesviin a 4 Mk.	2		
5. Gies.			
1 Gaas og 1 Gasse			2
Utorsken Korn fandtes lidet, unge-			
fær 2 Td. Biug a 2 Rd.	4		

Videre Boen til bedste blev icke-anmeldt.--- Beløber saa forestaaende registrerede og, vurderede in Summa siger trediesinstiuge og tre Rixdaler 63 4 4 fire Mark og fiire Skilling, som er Stærftboens ganske Midler og Formue.---

Dernæst blev foretagen og antegnet denne Stærftboes Giæld og Besværing:

1. Besætning til Gaarden.

4 dygtige Plovebæster a 10 Rd. er 40 Rd.
 1 Vogn med al sin Behør 6 4 Mk.
 1 Harve - 3 - 47Rd. 1 Mk.

2. Til Vaarsæden.

Biug 5 Td. 4 Skp. a 14 Mk. er 12 - 5 -
 Haure 3 Td. a 9 Mk. 4 - 3 -
 Hvede 1 Td. 2 - 2 - 19 - 4 -

3.

For Landgilde og Arbejde til Herskabet 12 - " -

4.

Ede-Korn til næstkommende Michaelj:

Rug 5 Td. a 2 Rd. 4 Mk. er 13 - 2 -
 Biug 3 Td. a 14 Mk. er 7 - " -
 Boghvede 4 Skp. a 2 Mk. 1 - 2 -
 Summa 21Rd. 4 Mk.
 100 Rd. 3 Mk. "Sk.

siger eet Hundrede Rixdaler tre Mark, som er denne Stærffboes Gield og Besværing. naar nu samme med forestaaende Boens Indtægt liqvideres, bliv-er Boen endda skyldig 36 Rd. 4 Mk. 12 Sk., og følgerigen altsaa ei noget til arvelig Deling imellem Arvingerne kand komme.--

At saaledes er passeret bekræfter ieg under min Haand og Forsegling, ligesom alle vedkommende tilstedeværende det ved deres Hænders Underskrift med mig bevidne og tilstaae.--

Actum Anno, Die et loco ut supra

N. Kirchman

Det er et kummerligt Resultat, der kommer ud af denne Vurderingsforretning; hvor har det hele dog været fattigt og elendigt!

Christen Pedersen er jo altsaa død den 30. Jan. 1742. I Ørsted Kirkebog staar der:

"1742 2/2 begravet Christen Pedersen, kommen fra Kare, 81 Aar gammel."

Han bliver altsaa ikke begravet i sit eget Sogn, men føres til Ørsted, der altsaa endnu maa have været betragtet som Slægtens rette Hjemsted og Kahre kun som et Udlændighedens Land.--

Kummerligt har det set ud for hans Enke; Estrup-lund har jo formodentlig inddraget Fæstegaarden og fæstet den ud til en anden; thi det lader ikke til, at Sønnen Jens Høeg har haft Mod til at tage fat der; som vi senere skal se, sad han paa dette Tids-punkt som Selvejer i Kahre paa en anden større Gaard, og han har vel haft nok at gøre med den.

Enken, Helvig Michelsdatter, forlader nu Egnen; hun flytter over til Svigersønnen i Oue, hos hvem ogsaa nu Karen Høeg opholder sig, efter at have forladt Dalsgaard, og Helvig henlever nu sine sidste Dage der, indtil hun dør; i Oue Kirkebog staar der:

" 1755 9/11 begravet Helvig Michelsdatter af Oue, 82 Aar".

I samme Kirkebog findes:

" 1745 13/6 begravet Søren Sørensen Høeg, som druknede her paa Fjorden".

Kan vi tænke os, at denne (unge) Mand var en Slægtning af Helvig, en Søn af den Søren Høeg, der var Fadder 9/10 1707?

Svigersønnen Niels Andersen i Oue maa have været en nogenlunde velsitueret Mand, siden han har kunnet forsørge foruden sin egen store Familie baade Svigermoder og Svigerinde og muligvis ogsaa dem fjernere Slægtring, Søren Høeg.

Nu forlader vi imidlertid denne Gren af Slægten, søger ikke at følge Niels Andersen' Slægt længere ned. Men man har jo Lov til at tænke sig, at ogsaa denne Gren af Slægten kan have antaget Familienavnet, Høeg, og at det er fra den, at de Høege stammer, som har levet i Egnen mellem Randers Fjord og Mariager Fjord, og som endnu findes i Sødring og Hald Sogne.

J e n s   C h r i s t e n s e n   H ø e g .

er som omtalt født i Ørsted, rimeligvis i Januar 1706, den 17' Febr. er han jo i Kirke.

Selvfølge ved vi ikke saa meget om ham, ikke

stort mere end om hans Fader; men ham har Slægts-
 traditionen dog bragt Bud om, thi det er nemlig
 fortalt at han var Sømand, og efter haanden er han
 vel avanceret, er bleven Skipper og har ført sin
 Skude paa Randers Fjord og sejlet Korn til Norge
 for de Randers Købmænd. Den Gang sejledes der jo
 ikke om Vinteren, og Jens Hæg har da været util-
 freds med at sidde i Uvirksomhed fra Oktober til
 April, har vel ogsaa tjent sig lidt, saa at han
 hen i sine Trediveaar har kunnet skaffe sig en Gaard
 i Kahre. Hvorfor han har valgt Kahre, er jo tydeligt
 nok: Byen laa ret bekvemt for ham for Landgang fra
 sin Skude, og hans Fader boede jo ogsaa i Kahre.
 Han har sikkert ikke kunnet hjælpe ham til nogen
 Gaard; han var jo Fæster under Estruplund og ludfat-
 tig; men det er jo ogsaa en hel anden Gaard, Jens
 Hæg køber sig og bliver Selvejer paa; det er den
 samme Gaard, som senere og indtil den Dag i Dag
 har Navnet "Hæggaarden", og som allerede if. Mtr.
 af 1688 var en Selvejergaard og den Gang ejedes af
 Hove Pedersen. Helt let har det vel ikke været
 for Jens Hæg at overtage denne Gaard; han har sikkert
 døjet en Del, og selv efter længere Tids Forløb har
 han sikkert været i Pengetrang. Vi ser saaledes af
 en Jordebog over Estruplund 1733, N-42 Blad 106, at
 Jens Christensen Hæg boende i Kahre, i 1745 pant-
 satte en Bondegaard (som mærkeligt nok ikke var hans
 egen) til Pastor Lassen i Holbæk for et Laan paa
 190 Rd.

Hvorledes han kan pantsætte en Bondegaard, som
 ikke er hans egen, lyder jo mærkeligt; det maa vel
 sige, at det ikke var den, han boede paa; men selv-
 følgelig maa han jo have været Ejer af den.

Alt i alt maa hans Stilling dog have været
 betydelig bedre end andre Bønders derigennem; at
 han var Selvejer, han nævnes altid med en vis Agtelse,
 og han har jo ikke været trykket af Stavnsbaandet,
 har ikke haft Hoveriarbejdspligt og ikke heller væ-
 ret generet af Forordningen om Landmilitzen; der
 blev oprettet i 1702.

Han deler nu sit Liv mellem Søen og Landjorden; om Vinteren har han gaaet hjemme paa sin Gaard og først ved Foraarstide stukket til Sø, og dette Liv har han vedblevet med i al Fald til efter 1746.

ca. 1736-37 bliver han gift med Agathe Jørgensdatter, om hvem vi intet ved; Vielsen har ikke fundet Sted i Holbæk Sogn, da den ikke nævnes i Kirkebogen; hun maa da rimeligvis have været fra et andet Sogn, men hvilket kan vi ikke faa oplyst. Efter Bryllupet har de sikkert boet i Kahre, thi herfra døbes deres første og eneste Barn en Søn; "Mariæ Renselsis Dag 1738 blev Jens Høegs Søn Hans af Kahre hans Daab stadfæstet".

1739 faar de en Datter, der bliver døbt Barbara, men hun er ikke blevet ret gammel; thi allerede 15. Søndag efter Trinitatis samme Aar bliver hun begravet sammen med Moderen ("Jens Høegs Hustru Agathe Jørgensdatter samt den liden Datter Barbara").

Jens Høeg er nu antagelig Enkemand i et Par Aar, men gifter sig saa igen ca. 1741 med Karen Christensdatter, født 1705, altsaa et Aar ældre end han; hun har jo allerede været noget til Aars den Gang, 36 Aar; men Jens Høeg har trængt til at faa sig en Kone igen til at opdrage sin lille Søn Hans. Heller ikke dette Giftermaal er anført i Kirkebogen; det er jo ogsaa rimeligt, at Karen er fra et andet Sogn, og at de saa er bleven viede i dette.

Den 29. Januar 1742 faar de en Datter døbt i Holbæk Kirke; hun kaldes Agathe. Her viser altsaa altsaa Jens Høeg sin Pietet mod sin første Kones Minde, idet han kalder hende op; han har da rimeligvis holdt meget af hende og savnet hende. Faddere ved denne Daab var: "Niels Seyersens Hustru, navnlig Karen Pedersdatter af Ørsted, som bar Barnet, Kirsten Lauersdatter af Kahre, som medfulgte; Mandsfaddere var Thomas Madsen af Holbæk, Søren Jensen Ladefoged og Anders Laursen Gjerrild af Kahre". ---

Glæden over den lille Agathe varer dog ikke længe; thi allerede den 11/2 samme Aar bliver hun begravet. Skal vi tænke os, at hun er bleven forkølet paa Barnedaabsdagen ved at age fra Kahre til Holbæk den 29. Jan. i saaben Vogn, at hun bliver syg efter Hjemkomsten og dør faa Dage efter.

Allerede 1743 faar Jens Høeg og Karen imidlertid igen en Datter, og igen et Bevis paa Jens Høegs Pietet, og for Resten ogsaa hans Kones, er det, at hun ogsaa opkaldes efter hans første Kone; hun bliver nemlig døbt 22' Søndag efter Trinitatis og kaldes Agathe. Hun lever da; og hende kommer vi til at beskæftige os meget med, eftersom det er hende, der fortsætter Slægten og gør det grundigt i sine tre Egteskaber.---

Flere Børn faar Jens Høeg og Karen ikke, og Agathe vokser nu op sammen med Stedbroderen Hans, dog kun i tre Aar; thi 1746 faar Ægteparret en stor Sorg, idet de mister deres eneste Søn.- Kirkebogen anfører kort: "1746 begravet Jens Høeg's Søn af Kahre, navnlig Hans, som styrtede over Borde og druknede ved Voer Færgested i sin Alders 8' Aar og 6 Maaneder".

Han har jo nok været en rask Dreng, ogsaa med Lyst til Sømandslivet; og her finder vi noget, som bekræfter Traditionen om, at Jens Høeg ogsaa var Skipper og sejlede paa Randers Fjord med en lille Skude. Det berettes nemlig, at Jens Høeg havde Drengen med sig paa sine Sejlture, og at han engang var ankret op ud for Voer, hvor han havde ladet Sønnen blive alene om Bord, medens han selv var gaaet i Land for at tage hjem til Kahre. Da han kom tilbage til Skuden, var Drengen forsvundet, faldet over Bord og druknet.

En knugende Sorg for Jens og Karen, som her mister den eneste Søn, den eneste mandlige Efterkommer i Familien; nu har de kun Agathe tilbage.

Af Kirkebogen faar vi ellers kun sparsomme Efterretninger om Familien i den følgende Tid.

Vi tænker os nu Agathe som eneste Barn paa Gaarden i Kahre; sin Skoleundervisning faar hun sikkert i Holbæk og Konfirmationsundervisning ligeledes; det anføres i Kirkebogen, at hun bliver konfirmeret i 1759 af den bekendte Præst Lauritz Lauritzen. 1)

I den følgende Tid hører vi ellers intet om Familien; vi ved slet intet om dens Liv, om Agathe har gaaet hjemme paa Gaarden, eller om hun er bleven sendt bort andetsteds hen. Hun er dog sikkert bleven gift 1766, altsaa i en Alder af 23 Aar, og det er med en Mand ved Navn

J e n s   J e n s e n   S a a r v a d .

Det er altsaa gennem ham vi skal søge vore Forfædre paa Mandssiden; vi skal derfor undersøge, hvem han er.

---

1) (Præst i Holbæk Udby fra 1740 - 1789, Provst i Rougsø Herred; hørte til den bekendte vidtforgrænedede Slægt: "Anchersønnerne" fra Randers).

"Om denne Præst anføres der i Biskop Peder Hygoms Visitatsbog fra Visitatsen i Holbæk Udby 1743: "Sognepræst Herr Laurids Lassen prædikede med stor Færdighed og gode Gaver og talede intet mod Sandheden, ligesom han ellers i sit Embede er en meget videnskabelig og drivende Mand, som en i Levned ustraffelig Mand; den største Del af Ungdommen fattedes ikke Kundskab.")

Biskop Peder Hygom var Pietist; da han syntes saa godt om Laurids Lassen, er det jo rimeligt at antage, at denne ogsaa var Pietist; han har jo imidlertid sørget godt for Ungdommens Undervisning, saa vi kan vel gaa ud fra, at Agathe har faaet en Lærdom saa god, som den gaves i de Tider, og at hun er bleven opdraget til Gudsfrygt og godt Levned".

Som Navnet antyder stammer Slægten fra Herregaarden Saarvad eller Sorvad, ¹⁾, en Gaard i Gjesing Sogn under Løvenholm Gods.

Navnet har den jo rimeligvis faaet, fordi Slægten har været i lang Tjeneste paa eller under Gaarden. Den ældste, vi finder, er

Gaardmand C h r i s t e n J e n s e n, f. 1660, af Sorvad gift med Sophie Laursdatter (f. 1666, bgr. 20/4 1721).

Iflg. Løvenholms Skifteprotokol er der i Sorvad Skifte efter Sophie Laursdatter, som er begravet 20/4-1721, 55 Aar gammel. Skiftet omfatter Manden, Christen Jensen, samt deres Børn: Anders 23 Aar, Jens 19 Aar, Peder 12 Aar og Helvig (Alder ikke angivet).

Paa Grund af Defecter i Gjesing Kirkebog kan af denne kun oplyses, at Egteparret desuden fik døbt 3/4 - 1712 en Datter Anne Marie, og 29/9 - 1714 en Datter Anne Cathrine (bgr. 1721 18/5).

Christen Jensen bor paa dette Tidspunkt i Sorvad, men flytter derfra til Tørslev; for Oversigtens Skyld skal vi opføre Slægten under Stamtavleform:

¹⁾ Glarmester Albert Holst i Hornslet (c. 1616) fortæller i Anledning af Runeindskriften paa "Gjessingholmstenen", hvor der nævnes et Navn "Delit" .....

"och laa samme Delit hans Gard y Vaje by, som nu kallis Soruad effter hans naffn; tilforn hed byen Vadby, sa laude han Soe til Vad, oc kallis hun almindeligt Soruadt, oc findis der ingen datum po same stien..... "

Det er nu en Misforstaaelse, for Delit er intet Mandsnavn, men et Stednavn.

(Danske Samlinger IV R VI B S 142).

Gaardmand

C h r i s t e n J e n s e n S a a r v a d . g i f t
f. 1660, bgr. 4/6 - 1748

Børn.

1. Anders Christensen
Saarvad

f. 1698, g. m.
Maren Nielsdatter,
bor i Lystrup
bgr. 3/4-1763
barnløs

2. Jens Christensen
Saarvad

f. 1702

begr. fra Tørslev

27/5 - 1770

g. 5/10 - 1727 i

Nørager m. Maren Jensdatter
Holmstrand

I

J e n s J e n s e n S a a r v a d

f. i Hevring 1730

d. i Kahre 1772 g. m.

A g a t h e H ø e g

f. i Kahre 1743 d. smst. 1808.

I

Hans Jensen Høeg

f. i Tørslev

1768

Marie Jensdatter

døbt i Tørslev

1770

Jens Chr. Høeg

f. i Kahre

29/8-1772.

med Sophie Laursdatter
f. 1666, begr. fra Sorvad 20/4 - 1721.

---

3. Peder Christensen Saarvad f. 1709	4. Tre Døttre 1. Helvig, f. 1763 g.m. Niels Mortensen ved Rygaardsstrand 2. Anne Marie døbt 3/4-1712 3. Anne Cathrine f. 29/9-1714 begr. 18/3-1721.

Peder Pedersen Saarvad g. m.?
f. 1772 d. 22/10 1856.
som Aftægtsmand i Tørslev.

Jacob Pedersen Saarvad g. m. f. 1810 d. 22/8-1860 som Aftægtsmand i Tørslev	Ane Nielsdatter.
---	------------------

Niels Jacobsen Saarvad
f. 3/12 - 1842

Niels Peder Jacobsen
Saarvad
f. 4/1 - 1845.

Christen Jensen er saa efter Konens Død flyttet til Tørslev, hvor han er bleven Fæster under Estruplund, formodentlig den samme Gaard som endnu existerer som saadan, den østlige Gaard i Tørslev ved Vejen til Store Sjørup, S. for denne; den nævnes i Estruplunds Jordebog, og 1755 nævnes Christen Jensens Søn, Jens Christensen som Fæster af denne Gaard paa $1\frac{1}{2}$ Td. Hartkorn.

Efter Christen Jensens Død i 1748 er Gaarden saa muligvis gaaet i Arv til hans Søn. Denne bliver gift i 1727 i Nørager med en Maren Jensdatter - Holmstrand, om hvem det vides, at hun var "udenfor Bondestanden".

Efter Bryllupet bor de i Hevring, hvilket fremgaar af en Jordebog over Estruplund 1733, Viborg Landstings Panteprotokol Nr. 40, Blad 228b., hvor der staar, at Husmand Jens Saarvad, som bor i Hevring, skal have Hus- og Arbejdspenge 6 Rd..-

Han har formodentlig været Husmand og Arbejdsmand paa Estruplund med Bopæl i Hevring.

Der fødes deres Søn Jens Jensen Saarvad, der jo saa kommer til Tørslev, da Faderen overtager Bedstefaderens Gaard i Fæste.

Han lærer Agathe nu at kende, og de bliver gift i 1767; hvor Bryllupet har staaet, ved vi ikke; det har ikke været i Holbæk Sogn, men jo nok i Hjemmet i Tørslev, selvom det ikke findes i Estruplund Kirkebog.

Det er jo lidt underligt. Hvad havde været rimeligere end at Agathe var bleven gift fra sit Hjem, og at de to unge var flyttede ind i Hæggaarden, hvor Jens og Karen nu var 60 og 61 Aar gamle og jo nok kunde have tilladt sig at trække sig tilbage.

Rimeligvis har Partiet ikke passet dem; Familien "Saarvad" var vist ikke videre anset, og Traditionen vil ogsaa vide, at Jens Saarvad var noget "fugtig" og vist ikke nogen god Mand.

Vi ved altsaa ikke, hvor de har holdt Bryllup,

men rimeligvis i Tørslev, og der bor de da ogsaa i 1768; thi i Voer Estruplundlund Sogns Kirkebog staar:

"1768, 2' Pinsedag havde Jens Jensen Saarvad af Tørslev et Barn i Kirke, der formedelst Svaghed tilforn var bleven hjemmedøbt og kaldet Hans".

Nu bor de altsaa i Tørslev, en lille Landsby i Estruplund Sogn med 5 ret store Gaarde, en mindre Gaard og et Par Huse. Der oplyses intet om, hvad Jens Saarvad har taget sig for der, om han har haft en Gaard, eller om han har været Husmand og Arbejdsmand tillige. Han kan dog godt have været Gaardmand; thi der nævnes ingen Titler i Kirkebøgerne, ikke som Regel da.

Sønnen bliver da kaldet Hans, atter et Familienavn, der anvendes; han er jo sikkert opkaldt efter Agathes Halvbroder, Hans, maaske ogsaa for at formilde gamle Jens Høeg. Det følgende Aar (1770) havde de igen Barnedaab, "idet Søndag efter Trinitatis havde Jens Saarvad af Tørslev en Datter til Daab, kaldet Marie"; altsaa bor de endnu 1770 i Tørslev, men næste Gang, vi træffer dem, er de kommen tilbage til Agathes Hjem; har der været noget udestaaende, er det nu gaaet i Orden igen. I 1771 nævnes nemlig Jens Jensen Saarvad's Hustru af Kahre som Fadder ved en Barnedaab i Holbæk Kirke. Nu har saa endelig Jens Høeg og Karen givet op og har overladt dem Gaarden; thi i Kirkebogen nævnes nemlig 1772, at Jens Saarvad's Tjenestekarl, Niels Jensen, er bleven begravet; hvis Jens Høeg endnu havde været Ejer, havde der vel staaet, at det var hans Tjenestekarl.

Jens Saarvad faar nu ikke megen Glæde af at være Ejer; stort mere end et Aars Tid har Glæden næppe været; thi allerede 1772 angives han at være død i sit 42' Aar. Det var jo en hurtig Død; Grunden kan vi ikke tænke os; han er dog sikkert ikke kommen ulykkelig af Dage; thi det staar ellers altid anført i Kirkebøgerne, naar Døden skyldes Ulykkestilfælde.

I samme Aar, som Jens Saarvad døde, havde de faaet endnu et Barn, nemlig en Søn, der formodentlig som Bevis paa det gode Forhold, der nu herskede mellem de gamle og unge, fik Navnet Jens Christian Høeg, og angives født i Kahre 29/8-1773; det kan dog ikke passe; thi i Aug. 1773 havde Agathe allerede været gift længe med sin Mand No.2.

Om Jens Christian Høeg, som blev Sømand, skal vi senere høre.

Agathe har dog ikke haft Lyst til at sidde Enke ret længe; det har jo heller ikke været let for hende at sidde med den ret store Gaard og tre smaa Børn, hvoraf den ældste kun var 5 Aar, den yngste 2 Aar. Allerede den 12/2 1773 bliver hun trolovet med Anders Madsen af Wee (Wed- Wedde- Wedø i Koed Sogn). (Agathe nævnes her: Jens Saarvads Enke Agathe Jensdatter Høeg af Kahre); og samme Aar bliver hun gift med ham.

Anders Madsen er født 1747, altsaa 4 Aar yngre end Agathe.

Hans Fader hed Mads Andersen og havde en Gaard i Pærstrup i Synder Herred, (d. v. s. Pederstrup i Sønder Herred) ved Kolind. Han døde vistnok 1795, og hans Enke overlevede ham. Han har nok været Fæster under Vedø, og maa i al Fald have været i nogen Grad velhavende; thi der bliver da en lille Arv efter ham til hans Sønnesøn, om hvem vi senere skal høre.

Heller ikke Anders Madsen faar Lov til at glæde sig ret længe ved Samlivet med Agathe; thi allerede 1779, 24de Søndag efter Trinitatis begravnes han paa Holbæk Kirkegaard.

I Egteskabet fødes to Børn; en Datter Karen Andersdatter (f. 1774) og en Søn Mads Andersen, der blev født 1775 og døde 1793.

Imidlertid er ogsaa Agathes Moder død i 1776, i sit 71 Aar, og kort efter Anders Madsen dør ogsaa den gamle Jens Høeg og bliver begravet 8' Marts 1780.

Agathe sidder heller ikke ret længe Enke denne Gang; thi ganske kort efter Anders Madsens Død, upassende kort forresten, og knap en Maaned efter Faderens Død, nemlig 6. April 1780 bliver hun trolovet med Iver Rasmussen af Udby, og den 9de Juni bliver de "copulerede".

Denne Iver Rasmussen er fra Udby i Holbæk Sogn, hvor han er født 1750 (Dan vocem jucundi) og er Søn af Rasmus Nielsen af Udby.

Denne Rasmus Nielsen var Gaardejer i Udby.

Rasmus N. er død i 1787; thi af Folketællingsliste for dette Aar ser vi, at Beboerne i Gaarden i Udby (Nr. 10) er: Maren Iversdatter, Kone 67, Enke efter 1ste Ægteskab, Bonde og Gaardejerske; endvidere opholder sig paa Gaarden: Søren Rasmussen, 32, Rasmus Rasmussen, 23, ("inrolleret Matros"), Karen Rasmusdatter, 24, (senere gift med Agathes ældste Søn af første Ægteskab, Hans Høeg); alle disse angives som hendes Børn; desuden en Dreng paa 5 Aar, Rasmus Iversen, en Sønesøn, der "forsørges i Gaarden".

Endelig er der som Tjenestefolk, en Karl og en Pige, en Dreng, en Arbejdsmand og en Arbejds-kone.

Det er ikke saa lille et Folkehold paa en Selvejergaard, den har altsaa ikke været saa lille..

Iver Rasmussen er altsaa 7 Aar yngre end Agathe; hun synes at have Evne til at forynges sig ved hvert nyt Giftermaal, i al Fald at faa en yngre Mand hver Gang. Denne, den tredje Mand, holder endelig ud med Agathe, ja overlever hende endda i nogle Aar, og de sidder nu paa "Høeggaarden til deres Død, og det er til deres Børn at Slægtsgaarden gaar i Arv.

At Iver Rasmussen kaldes Iver Udby er ikke saa underligt; for det første er det jo hans Hjemstavn, og for det andet boede der den Gang i Kahre en Mand, som ogsaa hed Iver Rasmussen; alene for at skelne mellem disse to er det da rimeligt, at han kaldes Iver Udby; Agathe kaldes ogsaa i Begyndelsen Iver Udbys Hustru; men snart gaar det gamle Slægtsnavn ogsaa over paa hendes Mand, og allerede 1782 ved en

Barnedaab, hvor Iver Rasmussen er Fadder, kaldes han nu Iver Høeg. Dog kan det næppe antages, at Børnene af dette Ægteskab døbes Høeg; thi det staar der intet om i Kirkebøgerne; der staar kun f. Eks.: 1781 døbtes Iver Rasmussen Udbys hjemmedøbte Søn, Rasmus; han har da sikkert ikke været døbt Høeg; ligeledes for Datterens Vedkommende; hun døbes 1783 og nævnes som Iver Rasmussen Udbys Datter, kaldet Inger.

Det er de eneste to Børn i dette Ægteskab. Pudsigt nok, at den Præst, som forretter disse kirkelige Forretninger for Familien Høeg, selv hedder Høeg; det er nemlig Pastor Lauritz Lassens Kapellan ved Navn Peder Marcussen Høeg, en Præstesøn fra Hjermind, som sikkert intet har at gøre med vor Familie. Han er personel Kapellan i Holbæk-Udby Sogn fra ca 1780 til 1785, da han bliver Præst i Dalbynder.

Hvem der ellers opholdt sig i Høeggaarden i disse Tider, ses af Folketællingslisten for 1787; der nævnes: Iver Rasmussen, Husbonde, 39 Aar, gift 1ste Gang. Bonde og Selvejer. Agathe Jensdatter, hans Kone, 47 Aar, gift 3die Gang. Hans Jensen og Jens Christian, Børn af første Ægteskab, 19 og 15 Aar; endvidere Mads Andersen, Søn af 2det Ægteskab, 12 Aar, Inger Iversdatter, deres Barn, 4 Aar, og endelig en Tjenestepige paa 34 Aar, som er gift 1ste Gang.

Det er ikke mange Tjenestefolk paa saa stor en Gaard; men de store Sønner har vel maattet hænge i. Datteren Karen, der paa dette Tidspunkt har været 13 Aar, er altsaa ikke hjemme; hun er maaske allerede ude at tjene.

Agathe lever nu i Ægteskab med Iver Rasmussen til sin Død 1808.

(I Kirkebogen staar der: Den 28. August 1808 døde og blev begravet 11 Søndag efter Trinitatis, Iver Rasmussen Høegs Hustru af Kahre, Agathe Jensdatter, begravet paa Holbæk Kirkegaard, 66 Aar gammel).

Inden vi gaar over til at følge Børnene afførste Ægteskab, vil vi se lidt nærmere paa Forholdene i Høeggaarden, se at danne os et Billede af den og af Beboernes Liv og Færden der, hvor ogsaa vore Forfædre har henlevet deres Barndom, og her er vi saa heldige, at vi kan faa et nogenlunde Indblik i Forholdene gennem nogle Skiftebreve, som er opbevarede paa Høeggaarden indtil 1912 hos den daværende Ejer, Jens Chr. Høeg, en direkte Efterkommer af Iver Rasmussen Udby.

Disse Skiftebreve aabenbarer for os i deres Udførlighed alt, hvad Gaarden rummede, og vi kan deraf danne os et lille Billede af Gaardens Indre og af det Liv, der rørte sig indenfor dens Vægge.

Det første, det ældste, er fra 1794; er optaget i Anledning af den ældste af Agathes Børn, Jens Chr. Høegs Død; det vil vi senere vende tilbage til; foreløbig vil vi beskæftige os med det næstældste, som blev optaget 1808, da Agathe døde. Det er udstedt 1809 og beretter:

"I Herredsfoged Snæbjørn Asgeyrsen Stadfeldts lovlige Forfald indfinder examinat. juris Jensen sig i Kahre By den 22/9-1808 for at optage Skifte efter afdøde Agathe Jensdatter, Selvejer Iver Høegs Hustru af Kahre, til Vurdering af Boet til dettes Deling mellem Enkemanden og den afdødes efterladte Børn, nemlig af Ægteskabet med Jens Jensen 1. en Søn Hans Jensen Høeg, Lodsoldermand ved Udbyhøj, 2. en Datter, Marie Jensdatter, gift med Spækhøker Herman Hermansen af Kjøbenhavn --- af Ægteskabet med Anders Madsen en Datter Karen, gift med Andreas Nielsen i Essenbækgaarden, og af Ægteskabet med Enkemanden Iver Høeg. 1. en Søn Rasmus Iversen Høeg og en Datter Inger Iversdatter. Enkemanden var selv til Stede saavel som den myndige Søn Rasmus Iversen Høeg paa egne Vegne. For Datteren Karen Andersdatter mødte hendes Mand Andreas Nielsen, og Lodsoldermand Hans Høeg mødte paa egne

og sin Svoger Herman Hermannsens Vegne, samt tillige som Formynder for den umyndige Datter Inger Iversdatter.

Som Vitterlighed og Vurderingsmænd var til Stede Sognefoged Mads Nielsen i Holbæk og Gaardmand Niels Jensen af Kahre, i hvis Hos- og Overværelse blev forrettet som følger:

I Dagligstuen.

1 Eskebord med Skuffer (1Rd.), 2 gl. Fyhrbænke, 2 Træstole, 1 Sywestol (8 Skilling), 1 Hængeskab (2Rd), 1 Kakkellovn (8Rd.), 1 Stue-Uhr (7 Rd), 2 Alkovesenge med Omhæng (2 Rd.); derudi 1 Par blaargarns Lagener, 1 gammel Olmerdugs-Overdyne, 1 bolsters Underdyne, 1 bolsters Hovedpude, 1 rødtribet Olmerdugs do.; i det andet Sengested: 1 rødtribet Olmerdugs Overdyne (4 Rd.), 1 rødtribet Olmerdugs Overdyne (2 Rd.), 1 Olmerdugs Hovedpude, 1 do., 1 Par blaargarns Lagener, 1 Messing-Lysestage, 1 do. Fad, 1 Kobber-Fad, 1 4-Ligspunds Jernvægt, 2 Blikmaal, 1 Stole Sæde.

I Spisekammeret:

1 Bord, 1 Øl-Heltønde, 1 Øl-Tragt.

I Bedstestuen:

1 gl. Chatol paa Fod (2 Rd. 3 Skl.), 2 gl. Tinsaltkar, 1 gl. beslagen Egekiste (derudi intet), 1 gl. Dragkiste (derudi intet), 1 lille Syskrin; 1 do., 1 Fyramide, 1 Fyhr-Dragkiste: i første Skuffe: 1 grønt Skjørt (1Rd.), 1 Drejls do., 1 sort Forklæde, 1 blaa Livstykke, 1 Muffe. I anden Skuffe: 1 sort Stoffes-Kjole, 1 gl. blaa Skjørt, 1 Par gl. Strømper. I 3die Skuffe: 1 sort Stoffes-Kjole (4 MK.), 1 brun Trøje. I 4de Skuffe: 1 grøn Vadmel's Skjørt (1 Rd.), 1 blaastrøbet Forklæde. 1 grønmalet Skab (2 Rd.), 1 brunmalet Egekiste (3 Rd.), 7 ½ Fyld i en Sække (1Rd.), 1 Stue-Uhr (8Rd.), 1 brunmalet gl. Bord (1Rd.), 1 rødt Fyhrbord; 3 Fyhrbænke, 1 Egesengested med Omhæng, derudi: 1 Olmerdugs-Overdyne (4 Rd.), 1 bolsters

Underdyne (3Rd.), 1 bolsters Hovedpude, 1 Skind Hovedpude, 1 Par blaargarns Lagener. 1 bildhugget Himmelsengested (1Rd.), 1 rødtribet Olmerdugs-Overdyne (5Rd.), 1 bolsters, blaastribet Underdyne (3Rd.), 1 stribet Olmerdugs-Hovedpude, 1 Par Hørgarns-Lagener. 2 Læderstole, 1 forgyldt do. (1MK.), 1 Spejl (3MK.), 2 gl. Lysestager af Messing, 1 Skrivetavle, 2½ Par Thekopper, 4 Glas og Flasker, 2 Solde til Korn.

Paa Loftet:

13 ½ Hør, 4 Korn-Sække.

I Køkkenet:

1 gl. Bord uden Fod, 2 Jerngryder, 1 Ildtange, 1 gl. Skab.

I Bryggerset:

1 Tønde-Kobberkedel i Grue (7Rd.), 1 mindre Kobberkedel, 1 Brygkar og Steel, 1 Haandquærn.

I Gaarden:

1 jernbeslagen Vogn med ..... (15 Rd.), 1 do. (10 Rd.), 2 gl. Trævogne, 1 Ploug, 1 Træharve.

I Hughuset:

2 Øxer, 1 Baandkniv og 2 Naver, 1 Spigerbord, 1 Hammer og Tang, 2 Tørvespader, 1 do., 1 Slibesten, 1 Hjulbør.

Bæster: 1 blakblisset Hoppe, 11 Aar, (16 RD.), 1 brun do., 4 Aar (16 Rd.), 1 rød Hoppe, 13 Aar, (13 Rd.), 1 blakket do., 14 Aar, (10), 1 sort Hoppe, 11 Aar, (11), 1 sort Hesteplag, 2 Aar, (8), 1 do., 1 Aar, (6), 1 rød do. 1 Aar, (6).

Fæhøveder: 1 sort Ko, 18 Aar, (10), 1 blakgrimet do., 13 Aar, (12), 1 sortbroget do., 13 Aar, (11), 1 do., broget, 6 Aar, (14), 1 sorthjelmet do.,

14 Aar, (12), 1 sort do., 9 Aar, (10), 1 do., 11 Aar, (11), 1 sorthjelmet Que, 2 Aar, (6), 1 Stud, 2 Aar, (7), 3 Aarings Kalve (12). 1 Par Faar og 1 Par Lam (20), 4 Grise (8).

Stervbogaarden med tilliggende Agre og Enge Hartkorn: 6 Tdr. 2 Skp. 1 Fdkr. $\frac{1}{2}$ Alb. blev af Vurderingsmændene og samtlige tilstedeværende vurderet til 1200 Rd.; tvende Stervboet tilhørende Huse i Kahre By blev vurderet til 150 Rd.-- Summa 1731 Rd. 1 Mk. 10 Sk.

Videre fandtes ikke, som kunde beregnes Boet til Indtægt, men derimod blev af Enkemanden anmeldt følgende Gæld at hæfte paa samme:

- 1/ efter Skiftebrev af 19/12-1796 indestaar i Boet: Rasmus Iversens Arv efter hans Broder Jens Chr. Høeg -- 10 Rd.; Datteren Inger Iversdatter ligesaa 5 Rd..
- 2/ Efter Skifteforretning af 15 Juni 1796 efter Mads Andersen der tilfaldt: Rasmus Iversen 40 Rd. og Inger Iversdatter 20 Rd..
- 3/ Skulder Stervboen til Peder Larsens Enke i Randers 21 Rd.
- 4/ Enkemanden fordrede til sin Kones Begravelsesomkostninger med 25 Rd..
- 5/ Sin egen Begravelsesomkostning lige dermed 25 Rd..
- 6/ Til Sønnen Rasmus Iversen 7 Aars Løn a 12 Rd. - 84 Rd..
- 7/ Til Datteren Inger Iversdatter ligesaa a 7 Rd. - 49 Rd.. Summa 279 Rd..

Enkemanden begærede at Boet efter den skete Vurdering, maatte ham overdrages, imod at han indestod for og betalte den paa samme hæftende Gæld, hvori Skiftets Omkostninger, og præsterede til hver af Arvingerne, hvad de efter Boets nu forefundne Omstændigheder kunne tilkomme, men da Lodsoldermand Hans Høeg ikke var forsynet med

i Juni Termin 1809 og disse erklærede at være tilfreds, saa blev Skiftet sluttet, ligesom Enkemanden tillige forpligtigede sig til at indestaa for det Krav, som uden at være anmeldt, heftede paa Boet.

Enkemanden blev fremdeles som sin umyndige Datters Fader og hendes rette Værg, og saaledes blev Skiftet sluttet og med Underskrift bekræftet.

Dat. ut supra Stadtfeldt

Iver Høeg   Hans-I. Høeg   Andreas Nielsen
I. C. Lund   Peder Jensen

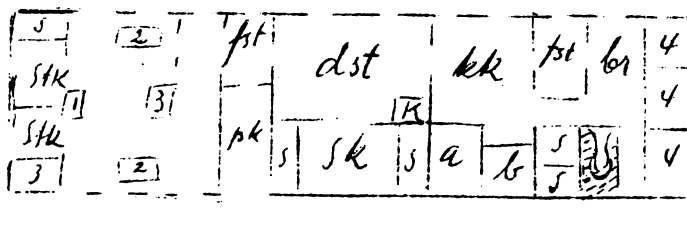
At dette Skifte saaledes er behandlet og sluttet bekræftes hermed under mit Navn og Forsegling.

Randers ut supra Stadtfeldt

Her har vi altsaa en Beskrivelse af Indboet i Høeggaarden paa Agathes Tid, men hvorledes saa selve Gaarden ud?

Studerer man Byggeskikken fra denne Tid, saa viser det sig at være nogenlunde ens i hele Landet, og naar vi saaledes har en Beskrivelse af en Gaard paa samme Størrelse fra "Rosenholm", saa kan vi nogenlunde tage den til Mønster, naar vi skal reconstruere Agathes Gaard. Beliggenheden med Hensyn til Verdenhjørnerne har rimeligvis været den samme som nu, saa atvi har Stuehuset mod Nord, Ladelænger i Syd. Den almindelige Længde af Stuehus var paa den Tid ca. 30 Alen (10 Fag), og det gaar vi ud fra, saa at vi har

Her en Tegning af en Gaard fra hin Tid i
Hjelmslev Herred (H. F. Feilberg: Fra Vester Jylland)
(Se Maanedsskrift: Fra alle Lande 1882).

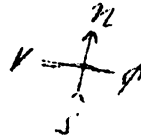

- br. Bryggers med 3 Svinestier (4 - 4 - 4)
s.s. Pigesenge ved Ovn i 2 a 3 Etager; i det
øverste Rum Drengene.
a. Skorsten med en Arne af Kampesten, Sodstang
og Grydekrog.
kk Køkken. b. et Rum til Malt og Fødevarer.
dst. "Kakkelovnsstoven - Dagligstue med
Kakkelovn.
fst. Forstue; der er to, en ved Køkkenet og en
ved de andre Stuer; bag ved den sidste er
pk. - Pulterkammer.
st. Overstuen med to Overkamre til Gæster (stk).
1 er Himmelseng, 2 er Egestandkister,
3 en Dragkiste.
Til Sammenligning med Agathes, saaledes
som vi tænker os den.

30" (10 Fag)

Buagg. gæs	Kikk. ken	2 daglig. stue	Spride k. m. k.	Stor- stue
---------------	--------------	-------------------	--------------------------	---------------

9°

Barkag

Stald
7
Karl
kamm.
8 Fag
8' kv

Middings-
plads

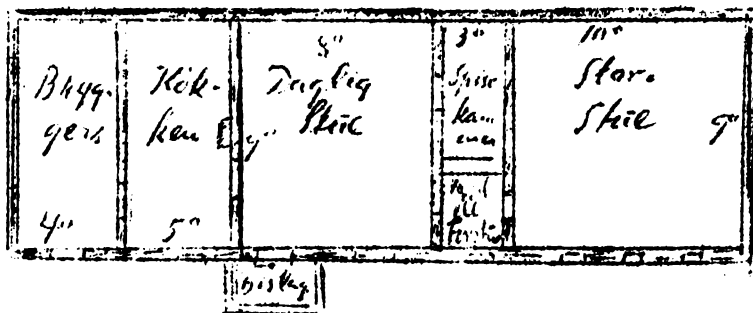
Loft
Fræstue
Festue
Ligugent
8 Fag
8' kv
Stue
Klunde
Vægg

Lade
Stue
Klunde
Vægg

Pott.

Buagg. gæs	Kikk. ken	8° Daglig. stue	Spride kamm. L. P. K. ell. Festue	Stor- stue 10"
4°	5°		3°	
		Bilplag.		

Plan af Stuehuset
 i
 "Høeg's Gaarden"
 Kåret i a. 1750

tænkt os, at Gaarden har set ud som nedenstaaende Skitse, altsaa Stuehuset mod Nord med Bislag ud til Gaarden og Vinduer, smaa og sparsomme (ca. 5 Fag), ligeledes ud til Gaarden. Stuehuset har bestaaet af Bindingsværk: Egestolper i Fod og klinede Lervægge, Bræddeloft over 'alle Fag. Gulvene rimeligvis Fjælegulve. Taget Straatag, rimeligvis Langhalm og Lyng. En eller to Skorstone af raa Sten til Taget, Piberne af brændte Sten. I Gaardsrummets Midte har Høddingen haft sin Plads, og naar Gødningen har været kørt ud, har der været en dejlig Mudderpøl, Tumleplads for Gaardens Ænder og Gæs.

Vi har gaaet ud fra, at der har været Bislag som Indgang til Stuehuset, det er almindeligt, men det er jo ikke sikkert, det har været der; i modsat Fald har Indgangen været gennem en Forstue eller gennem Køkkenet.

Hvorledes har nu Stuehuset været indrettet? Ja! derom kan vi nok danne os et Begreb, dels ved at sammenligne med andre Gaarde fra samme Tid, dels gennem Skiftebrevene, som vi har opbevarede. Vi har det her nævnte Skiftebrev fra 1808, men desuden har vi to andre Skiftebreve, henholdsvis fra 1819 og 1832 over samme Ejendom, og hver Gang, naar Ejendelene anføres, sker det for hver enkelt Stue og Rum, og i den Orden, hvori det er faldet naturligt at gennemgaa Rummene, og saaledes som de altsaa rimeligvis maa have ligget for hinanden. Først kommer Dagligstuen, derefter kommer man til Spisekammeret og saa til Storstuen, saa tages Køkken og Bryggers og Udhuse. Denne Orden falder ogsaa godt i Traad med Indretninger, som vi kender dem andre Steder fra, der er skitseret paa omstaaende Tegning.

Vi tænker os nu, at vi kommer paa Besøg i "Hæggaarden", vi kommer da ind gennem Bislaget, eller hvis der ikke har været et saadant, saa en Forstue, rimeligvis beliggende paa den skitserede Plads, men lad os tænke os, Bislaget har været der,

og vi gaar derigennem; det er rimeligvis fuldt af Hønssefterladenskaber paa Gulvet og med en stram Lugt; thi det var meget almindeligt, at Hønsene havde deres Rahner i Bislaget. Vi gaa nu gennem en Dør ind i Lagligstuen, en temmelig rummelig Stue, gaaende gennem hele Husets Vidde (hvad for Resten alle Værelserne gjorde) 8 x 9; med Lergulv og Loft af pløjede Brædder. Vinduerne har været meget smaa, rimeligvis alle vendende mod Gaardsiden, dog rimeligvis med et Glughul mod Nordsiden; de har været fast tilrammet og tilklistrede, saa der ikke kunde være Tale om at aabne dem; de bitte smaa Ruder, indfattede i Bly, har været solbrændte og spillet i alle Regnbuens Farver. Dagligstuen har været benyttet baade som Spise- og Opholdsrum for alle Husets Folk og tillige som Soveværelse for Familien, og noget sundt Opholdssted har det næppe været: Gloende Varme fra Bilæggerovnen, og Fugtighed dryppende fra Loftet....(Parker Junges Beskrivelse af Forholdene i Bondestuer paa den Tid).

Strax paa højre Side, naar man kom ind ad Døren, fandt man langs Væggen under Vinduerne mod Gaarden en lukket Bænk stødende sammen i Hjørnet med en Bænk, der løb paa Østvæggen, det er de saakaldte "Fyrbænke", Bænken var lukket, afdelt i flere Rum med Skodder; nærmest Indgangen var den lavere, og dens to til tre Rum gav Plads for Rugehønsene, kaldtes derfor "Hønsbænken". Paa den havde oftest en Krukke med Svinefedt Plads og en stor Frøbøtte, hvori Fløden henstod for at syrne. Den øvrige Del af Bænken med dens 4 - 6 Rum havde Navn af "Gaasebænken", og her rugede Gæssene.

Foran Bænken stod "Eskebordet"; her har staaet en Trækande eller et Ølkruke til fri Afbenyttelse. Paa Bænken langs Vinduerne havde Tjenestekarlene deres Plads. Paa Bænken for Bordenden sad Husbond, og dette Læde havde ofte en Hynde; den omtales ikke her, saa Jens Hæg har nok siddet paa den bare Bænk.

I Hjørnet, hvor Bænkene stødte sammen, har Hængeskabet haft sin Plads, hvori Jens Høeg gemte sine Værdisager, sine Penge og Papirer; det var hans Pengeskab. Hen over Loftet ved Spisekammeret og Kammers løb en Hylde, en Tallerkenrække; der har rimeligvis staaet det omtalte Messingfad, Messinglysestage og Kobberfadet. Paa samme Væg har Stueuhret haft sin Plads.

Paa den nordlige Væg har Alkovesengene haft deres Plads; om de har stødt sammen eller staaet adskilte, ved man ikke; det sidste er det sandsynligste. Saa har der været Plads mellem dem, hvor Vuggen, mens den har været i Brug, har haft sin Plads, og paa den ene Sengegavl har hængt den "14 Ligsunds-Vægt". Om Alkovesengenes Indhold af Sengeklæder kan man se i Skiftebrevet.

Foran den ene har staaet den ene Træstol, den anden har staaet ved Køkkendøren; det var den, fremmede Tiggere bades til Sæde paa. "Sywestolen" har staaet ved Siden af Bilæggerovnen, der stod ved Køkkenvæggen, og her har Husfaderen haft sin Plads, hvor han om Aftenen har siddet beskæftiget med at snitte forskellige Brugsgenstande, eller hvorfra hans Snorken maaske har lydt temmelig lydeligt, naar han er bleven ked af at høre paa Madmoderens og Folkenes Snak, medens de har været beskæftigede med deres Arbejde. Derfra har han maaned til Opbrud, naar det var Sengetid, og han har listet hen i den ene af Alkoverne sammen med Madammen og muligvis nogen af Børnene, medens Pigerne rimeligvis har haft deres Nattelogi ude i Køkkenet ved Siden af Ovnens. Karlens har rimeligvis haft deres Plads ude i Staldlængen; dog har det været Skik nogle Steder, at de havde deres Soveplads i en Etage over Pigerens Senge.

Man kan tænke sig, hvilken Luft, der har været at sove i, efter at Familien havde opholdt sig der hele Aftenen i Dagligstuen, medens Bilæggerovnen har udstraalet sin gloende Hede.

; Gaar vi ind i Spisekammeret, da finder vi det ikke at være særlig godt besat; der angives

kun at være et Bord, et Ølkrus og en Øltragt.

Vi gaar derefter op i Bedstestuen eller Storstuen, der imponerer ved at være særlig godt besat; den maa nærmest have været pakket fuld, naar vi tænker os, at her var et Chatol, 2 Egekister, 2 Dragkister, et Skab, 3 Fyrrebænke, 2 Borde, 2 Stole og en forgyldt Stol, samt to Sengesteder, et Egesengested og en udskaaet Himmelseng; desuden et Stueuhr og et Spejl.

I Sammenligning med andre Gaardes Indbo tyder dette paa en vis Velstand; Stuen her bruges jo ikke til Opholdsrum, men kun ved festlige Lejligheder, og Sengestederne har kun været brugt til Gæster. Det synes da en Flothed at anbringe et Stueuhr heroppe; det var jo en meget kostbar Ting efter Latidens Forhold; men underligt synes det, at Spejlet, det eneste der angives at være paa Gaarden, er anbragt her oppe; man skulde synes, det var lidt ubekvemt for Gaardens Damer at rende derop hver Gang, de skulde sætte deres Haar; men det blev formentlig ogsaa kun brugt ved højtidelige Lejligheder.--- Sengestederne har været godt besat med Sengeklæder; dem synes der i det hele taget ingen Mangel at have været paa. Værdigenstande (Sølv) nævnes ikke, det maa det have været smaat med; ligeledes findes der intet litterært, ikke engang Bibelen nævnes; derimod Skrivetavlen der findes i Storstuen.

Besætningen paa Gaarden, som ogsaa fremgaar af Listen, er den sædvanlige, som man træffer opgivet for Gaarde af lignende Størrelse.

Af Køer har der været 8 (7 - 1 Kvie), vurderet til ca. 16 Rd. gennemsnitlig; 1 toaars Stud, 3 Aars-Kalve, 10 Faar og 10 Lam og 4 Grise. Med Heste har der været bedre besat; 6 udvoksede Heste og 2 Pløge (Vurdering 10 - 16 Rd.).

Saaledes har Agathe og hendes Mand da haft deres Bolig; i Enkelthederne kan vi naturligvis ikke komme, men vi har alligevel faaet et helt Indblik i Forholdene. Hvorledes har nu Klædedragten været?

Den almindelige Dragt hos Bønder af samme Tidsaldet angives saaledes:

Mandens Dragt: Daglig Dragt: Almindelig hvidt Vadmel, baade Brystdug og Vest af samme Stof og Farve; gamle slidte Lærredsbuxer, hvide Uldstrømper og Træsko, samt en blaa eller rød strikket Hue.

Velhavende Bønder kunde dog eje: Blaa "Klædeskjol" med Sølvknapper, blaa Vadmels "Kjol", Hjortelæders Vest, sorte Manchester Buxer med Knæsølvspænder, en Hat med Sølvspænder, Sko med Spænder. Til Udrejse Skindkabuds; til Kirkebrug Hatten med bred opbræmmet Skygge, under hvilken det lange bølgede Haar væltede frem.

Brystdug var en Vest uden Ermer, oftest af Vadmel, ses hos mange gamle Bønder den Dag i Dag.

Vesten var Hvergarn eller Vadmel (undertiden med Skøder), Trøjen noget længere end Vesten med Skøder til midtvejs mellem Hofter og Knæ.

Langtrøjen-Koften-Kjolen havde korte Liv med lange Skøder til nedenfor Knæene, oftest af Vadmel.

Benklæder: Knæbuxer af Skind, Vadmel eller Lærred. Strømper: lange hvide Uldhoser med hjemmewævede Strømpebaand. Støvlerne skulde være lange (ovenfor Knæene).

Kvindedragten: Hue, Skørt, Bul og Trøje. Saaledes beskrives Dragten i det Tidsrum, som det drejer sig om her; i en Beskrivelse fra senere Dato (1827) har vi i en Bog "Randers Amts Beskrivelse efter de til det kgl. Landhusholdningsselskab indkomne Beretninger og egen Iagttagelse af J. C. Hald, Selskabets Sekretær".

Heri beskrives Dragten i Randers Amt saaledes:

Almuen klæder sig i hjemmegjorte Tøjer.

Til Hverdagsbrug bærer Mandfolk blaa Vadmels Trøje og Buxer, sribet Hvergarns Vest og hvide Uldstrømper. Om Sommeren hvide Lærredsbuxer. Mange af de ældre gaar med korte hvide

Vadmelsbuxer, undertiden Skindbuxer. Til Højtiderne bruges blaa Frakker, som oftest af Vadmél, undertiden af Klæde med Sølvknapper.

Til Stadsdragt hører en fin meget lodden Hat og lange Støvler, der gaar op over Knæene. De fattige farver Tøjet selv, hvilket udbreder en modbydelig Lugt.

Fruentimmernes daglige Klæder bestaar af en Sirtsets Hue, Korsklæde og Kappe af fint Hørlærred med vævede Kniplinger, et hvidt eller trykket Hørlærreds Halstørklæde, et Hvergarms-Livstykke, som oftest med røde Ærmer, Vadmels Skørt, hvidt Lærreds Forklæde, Uldstrømper og Træsko. Til Højtider er Kvinderne klædte i en smuk Hvergarms Dragt, undertiden Sirtses Kjole og mere formuende Bønderdøtre bærer dog undertiden sorte Silke eller Bombasinskjoler og med massive Sølvspænder. Til Altergang og Jordefærd maa enhver have sort Kjole, almindelig af Stof, Bombasin, eller af hjemmegjort Tøj.

Vi maa formode, at Agathes Garderobe er den, som findes i den "Fyhr-Dragekiste" i Bedstestuen; der er fire Skørter, 1 grønt Skørt, 1 blaat Skørt, 1 grønt Vadmélsskørt og et Drejls-Skørt. Af Kjoler nævnes een "sort Stoffes-Kjole", formodentlig Højtidsdragten; desuden en brun Trøje; der er to blaa Livstykker, et sort Forklæde og et blaastribet Forklæde. Heraf kan man jo nu konstruere sig Agathes Dragt. Der fandtes ogsaa en Muffe; det omtales ikke i de Tider.

Om Mandfolke dragten kan man intet Begreb faa efter dette Skiftebrev, da der ingen saadanne nævnes, formodentlig fordi det kun var Agathes Efterladenskaber, det drejede sig om; men i Skiftebrev fra 1819, hvori Iver Rasmussens Efterladenskaber beskrives, finder vi følgende Ting af hans Dragt nævnte, Ting der findes i en Kiste, nemlig: 2 blaa Kjoler, en Skindtrøje, en Vadmélstrøje og en Undertrøje; et Par Skindbuxer, et Par gamle "Manschester" Buxer og et Par Klædes-Buxer; endvidere en ny og en gl. Underskjorte (Uldskjorte).

Det er rimeligt at Iver Rasmussens Dragt er den sædvanlige, der ikke er forandret i de sidste 50 Aar, saa vi kan altsaa ogsaa slutte os til den Dragt, som Jens Christensen Høeg har baaret.

Vi har nu set paa Boligen og skaffet os et Begreb om Klædedragten i "Høeggaarden"; nu vil vi se paa, hvorledes Livet ellers har formet sig i den gamle Tid, da Jens Høeg sad ved Roret, og den første Tid, daa Agathe residerede her.-- Jens Høeg var jo Selvejer. Foruden ham var der en Selvejer til i Kahre paa den Tid, nemlig en Madam Friisenberg, hvilket fremgaar af Hartkornsspecification af 20/10 1778, hvor jo ogsaa Jens Høeg nævnes. Foruden hans egen Gaard nævnes det ogsaa, at han ejer Strøgods i Kahre; han var altsaa en Slags Godsejer tillige; han havde nemlig en Gaard paa Hartkorn 1 Td 6 Skp 2 Fk 1 Alb, som dreves af en Fæster ved Navn Jens Christensen.

Det er maaske denne Gaard, som vi hører, at Jens Høeg pantsætter til Præsten i Holbæk.

Hvad vilde det nu sige, at Jens Høeg var Selvejer?

I Severin Kjær "Fra Stavnsbaandets Dage" skildres Selvejerforhold saaledes:

Fra Arrilds Tid var Vikingefærd og Jagt Bondens kæreste Syssel; alt Agerbrug overlodes til Trælle, enhver der havde sit eget Bo eller Boel (Jordejendom), kaldtes Bonde; og han stod lige fri og frank som Jarlen; Forskellen var kun den, at Jarlen ejede de fleste Boel og derfor kunde holde flere Huskarle og Trælle end Bonden. Bonden lagde snart Sværdet til Side og tog fat paa at køre Ploven, men han mødte frem paa Tinge, var med til at give Love, fælde Domme, tage Bestemmelse om Krig og Fred og til at vælge Konge; de rigeste og anseteste kaldtes "Adelbønder"; til Krig skulde de møde med de 3 Folkevaaben: Sværd, Spyd og Jernhat. Under Valdemårerne tog Bøndernes Magt af; en Del af Selvejernes Gods konfiskeredes af Kronen (Saaledes Drabsmændene efter Knud den Helliges

Død); Bondens Magt sygnede i det hele taget hen. Kongen skærmede dog Bønderne mod Herremændenes Lyst til at samle Jordegods fra Selvejerne (Frederik den 2. Haandfæstning 12/8-1559); de var nemlig Støtte for Kronen, idet de Jordegne (Selvejerbønderne) gav dobbelt Skat med Fæstere. Skatterne, som jordeggen Bønder gav, var af samme Art som Herremændenes. (Næmlig: Sted, Inne og Leding). Frederik den 1' bød, at Bøndergods ej maatte adskilttes, men gaa i Arv til Bondens Arvinger.

Kristian den 3. maatte dog 1558 atter forbyde Udstykning af Bøndergods (Selvejerjord). Den jordeggen Bonde, som vilde sælge sin Gaard skulde først falbyde den til sin Slægt. Kunde Bonden ikke udrede sin Afgift, og Arvingerne ikke vilde overtage den, blev den Kronegods og bortfæstedes. Adelen maatte ikke købe Selvejergods.

(Erik Lykke til Skovgaard (Nørager Sogn) Sønderhald Herred sagsøgte 1591 en jordeggen Bonde Lavrids Sørensen i Lystrup (Vivild Sogn), fordi han beholdt en Gaard, som Lykke havde købt Part i. Sørensen anfører, at han som jordeggen Bonde burde søges ligesom Riddersmænd og ved Sagførelsen at være disses Ligemænd, saa der skulde erhverves Dom over ham ved Herreds Ting og Landsting. Denne Paastand friede Bonden for Herremændens Sag.--- (Rosenvinges: gamle danske Domme 303).

Selvejerbøndernes Tal svandt dog trods Kronens Anstregelser snart ind. I Grevens Fejde gik det ud over en stor Del af jydsk Selvejerbønder, som ved at slutte sig til Skipper Klement havde forbrudt Liv og Gods, og som da for at redde Livet maatte lade Gaarden springe. Kongen tog Gaardene og overlod Bønderne dem igen i Fæste; mange købte dog igen deres Selvejendom af Kronen. Værst gik det ud over Selvejerbønderne i Svenskekrigen 1657-60. Kun Selvejere benyttedes til "Sandemænd". Dommere udnævntes af Kongen, 8 for hvert Herred. Stillingen som Selvejer var alligevel ikke altid saa eftertragtet, thi i onde Tider stod de uden Støtte fra Herremændene.

Selvejerne kunde udskrives til Landmilitzen; men hvorledes forholdt det sig med Stavnsbaandet? Jo! det maatte jo ogsaa gælde Selvejerne, naar de kunde udskrives. (Samlinger til jydsk Historie og Topografi b. 2: Bidrag til Oplysning af den jydsk Bondestands Tilstand først i det forrige Aarhundrede af A. Kierkeby:

Heri anføres: Selvejerbønderne var ikke mange; de kunde handle med deres Gaarde, men gjorde det sjældent. Selvejerbønderne stod som frie Statsborgere under Statens almindelige Love og disses Beskyttelse. Skatterne maatte dog selvfølgelig betales. Kommuneskatterne vare: Tiender og Degnetraver, hvis Værdi vist betydeligt oversteg de kongelige Skatter. Korntienden betaltes i Kærven med en virkelig Tiendedel.

Selvejerne var næppe helt fri for Værnepligt, dog ikke som simpel Soldat. Naar der paa Gaardens Mark var et Folkehus eller Indsiederhus, kunde disses Familiers Sønner anses som Stedfortrædere for Gaardenes; dog maatte der undertiden hjælpes med Dukater).

Af disse Oplysninger ser vi, at Jens Høegs Stilling som Selvejer maa have været ret god; han har været fri for Hoveri og intet haft med Herregaarde og disses strikse Ridefogder at gøre. Soldat har han næppe været, da det jo fremgaar, at Selvejere i Reglen var fri for Militærtjeneste, og Stavnsbaandet har altsaa ikke trykket ham. Og han har sikkert heller ikke lidt under at mangle Støtte fra Herregaardene, thi de Tider, da dette navnlig skulde have Betydning, var jo under Krige; men i hele Tidsrummet fra 1720-1801 førte Danmark kun et eneste Felttog, det var et Tog ind i Sverrig i Anledning af Traktat med Rusland, der var bleven overfaldet af Gustav den 3' af Sverrig.--- Vaabenstilstand sluttedes, da England blandede sig i Striden. (Det var det bekendte Indfald i

Sverrig fra Norge, som kaldtes "Tyttebærkrigen", fordi det var Tyttebærsaft, der flød mere end Blod).

Gode har Forholdene nu ikke været i Danmark i disse Tider. En anset Forfatter: Aug. Hennings beretter fra en Rejse i Danmark, følgende: "Købstæderne er nu intet andet end Vaaninger for Brændevinsbrændere, og Drikfældigheden tager Overhaand. Viborg havde 150 Brændevinskældere, men ikke en Handskemager eller Garver.-- Bøndermarkerne ere ikke stort bedre end Negernes Majsplantager paa Sukkerøerne i America. De usle Landsbyer ligner offentlige Fattighuse".

Jens Høeg har jo drevet sin Gaard paa den Tids sædvanlige Maade, nemlig med Fællesskab. Hermed maa nu ikke forstaaes, at Bymændene dyrkede Jorden i Flæng og derefter delte Udbyttet, men saaledes, at hver Gaard havde sit bestemte Tilliggende, ganske vist spredt paa mange forskellige Steder, for at alle kunde faa ligelig Del i den gode og daarlige Jord. Der var Trevangsbrug: Rugmark, Bygmark og Fælle (Græsmark).

Saa var der Overdrevet (Udmarken), hvor hver Bymand i Forhold til sit Hartkorn havde Ret til Græsning af et vist Antal Kreaturer. Fællesskabet vil altsaa sige, at de alle maatte pløje, saa og høste paa samme Tid, hvilket naturligvis har været uheldigt. Driften var ogsaa sløj, der holdtes kun faa Køer; der var derfor kun ringe Gødning, og Redskaberne til at dyrke Jorden med var kun primitive, og personligt Slid og Slæb har der været meget af. 1)

1) Se lævrigt Almnakken "Danmark" 1921 S. 45: Fra svundne Tidens Landmandsliv af Landbrugs cand. C. C. Larsen.

Udskiften i Randers Amt begyndte mellem 1770-80; de fandt Sted i 9oerne.

Se lævrigt Gr. Begtrup: Beskrivelser over Agerdyrkingens Tilstand i Danmark 1810. Heri siger Kapt. Ammitzbøll, Holbækgaard, at han sidste Efteraar har optaget paa sin Mark 378 Heste, 122 Fæhøveder og 23 russiske Svin.

Oplysningen har kun været ringe, der var i Reglen kun daarlige Lærere, da der Ingen Semina-rier var, men Lærerne var rejekte Akademikere. Man lærte vel lige at læse indenad. Til Konfirmationen skulde man kunne "Pontoppidans Forklaring" udenad. At skrive eller regne lærte kun meget faa.

Angaaende Jens Høegs Kundskaber kan vi jo heraf danne os et Billede, selv om vi jo nok vil sætte det lidt lysere for hans Vedkommende; han var jo Sømand en Tid af sit Liv, og som Skipper maatte han jo kunne regne og skrive, ligesom hans Færden ude jo nok bibragte ham flere Kundskaber end hans Byfæller. Angaaende Agathes Lærer, ved vi jo, at han blev rost af Bispen (se tidligere), saa vi kan jo ogsaa haabe paa, at hendes Kundskaber har været bedre end det ovenanførte Standpunkt; den fuldstændige Mangel paa Litteratur i Skiftébrevet tyder dog ikke paa, at hendes Trang til Læsning og Kundskaber har været stor. Uvidenhed og Ukendskab til de fleste Foreteelser og Begivenheder, navnlig ude i den store Verden, har sikkert været Agathes Lød, selv om Faderens Sømandsliv kan have bragt Oplysninger hjem; og Sønnen, da ogsaa han kom til at færdes ude i Livet som Sømand, har jo sikkert ogsaa hørt en Del og kunnet fortælle Agathe om de store Begivenheder, der navnlig prægede hendes Tid (den franske Revolution og Napoleon o. s. v.).

Dagene er gaaet i mørk og trist Ensformighed, beskæftiget med Arbejde baade udvendigt og indvendigt; thi ogsaa i Gaardens Drift maatte Kvinderne dengang hjælpe til; Kariene ansaa det dengang for Kvindearbejde at rense Korn, holde rent under Kvæget o. s. v.

Naar saa Dagen var gaaet med Arbejde i Gaarden og Huset, kom Aftenen, hvor Kvinderne havde travlt med Husflid, saasom karte, spinde, væve, lave Lys, bøde Klæder o. s. v. Manfolkene tilbragte som oftest Aftnerne i Ørkesløshed, omend de stunddom beskæftigedes med at sno Reb, lave Kornbaand af tørrede Siv, forfærdigede Skovle, Grebe, River o. s. v.

De eneste Lyspunkter udaf Hverdagens graa Ensformighed var jo kun Gilderne og saa Søndagene, naar man tog til Holbæk Kirke, enten spadserende eller agende i den jernbeslagne Vogn, en af de paa den Tid alene brugte lange smalle Vogne med Sædefjæle, sikkert ikke Agestole.

Inden vi nu gaar over til at søge Oplysninger om Agathes Børn af første Ægteskab, da som navnlig interesserer os i Fremtiden, vil vi følge "Hæggaardens" Skæbne frem i Tiden, Slægtens Vugge, som den jo har været, og af hvilken nu vi har dannet os et nogenlunde tydeligt Billede, som den var i det 18^e Aarhundrede. Vi følger altsaa nu Gaardens Skæbne foreløbig, og som Kilde at øse af her, har vi kun Skiftebrevene, de tidligere omtalte. Det ene, det, som udstedtes ved Agathes Død 1808, har vi allerede gengivet; vi kommer nu til det næste, det fra 1819, der udstedtes ved Agathes sidste Mands Død, nemlig ved Iver Rasmussens Død.

Det lyder saaledes:

Snæbjørn Asgeyversen Stadtfeld o. s. v. gør vitterligt, at Aar 1819 den 11. Marts lod Herredsfogeden Justitsraad Borgmester Stadtfeld møde i Kahre By, Holbæk Sogn i Dødsboet efter Iver Rasmussen Hæg for at foretage Registrering og Vurdering og Deling af samme imellem den afdødes Arvinger, hans Børn, nemlig

a/ en Søn Rasmus Iversen 38 Aar og

b/ en Datter Inger Iversdatter 36 Aar gl.

Som Vitterligheds- og Vurderingsmænd var tiltagne Sognefoged Mads Nielsen af Holbæk og Niels Jensen Troelsen af Kahre. Paa den umyndige Datters Vegne var til Stede Lodsoldermand H. Hæg af Udbyhøj, samt den myndige Søn.

Formynderen meddelte, at den afdøde efter Overlæg med sin Familie havde udstedt Skøde paa Stervbogaard med Jorder og Hartkorn 6 Td. 2 Skp. 1 Fd. $\frac{1}{2}$ Alb. samt sin Beættning Ind og Udbo

til Sønnen Rasmus Iversen for Købesum 1200 Rd. Sølv, dateret 28. Januar 1819. Saa havde han og tilskødet Datteren Inger Iversdatter tvende ham tilhørende Huse og Toftepladser her i Kahre for Købesum 150 Rd. Sølv, dateret samme Dato. Disse tvende Skiøder blev forevist og modtoges af Skifteretten. Ligeledes blev modtagen en Panteobligation af 28. Januar 1819 udstedt af Sønnen Rasmus Iversen til Datteren, hans Søster Inger, for 1200 Rd. Sølv, hvilken af Faderen var hende tillagt af Gaarden; for Arven efter Skiftebrev af 19. Dec. 1796, stor 5 Rd., efter do. af 15. Juni 1796 20 Rd. og efter do. af 13. Dec. 1808 100 Rd. 1 Mk. 7 Sk. som var meddelt Obligation af 9. Marts 1809 omskrevet efter For. af 5. Januar 1613 til 70 Rd. 5 Mk. 3 Sk. i Sølv med den Del Broderen erholder i Gaardens Medstyrelse og paa Vilkaar, at han renoncerer paa sine Arvelodder efter bemeldte Skifteforretning og overtager han Heftelser, der findes paa Gaarden og Boet. Formynderen tillige med den myndige Søn Rasmus Iversen begærede, at denne Bestemmelse af den afdøde maatte tages til Følge ved Skiftholdet, da han paa Datterens Vegne dermed var tilfreds.

Efter denne Begæring undersøgte og fandt man Boets Tilstand saaledes:

Dødbogaarden, der har Hartkorn Jord 6 Td. 2 Skp. 1 Fd. $\frac{1}{2}$ Alb. med Bygninger ansættes af Vurderingsmændene til Værdi 250 Rd. Sølv pr. Td. Hartkorn, der udgør 1571 Rd. 3 Mk. 11 Sk. Sølv, Løssøre, Besætning og Udbo blev forefunden og vurderet saaledes:

I Dagligstuen: 1 Egebord paa Fødder, 3 Bænke, 4 Træstole med Hynder, 1 Jern Bilæggerovn (12 Rd.) 1 Kobberfyrfad og 1 Messing do., 1 Kobberstøbekar, og et Stueuhr med blaa Fouteral, et Egehængeskab, derudi en Børste, 2 Par Karter, 2 Stk. Omhæng. En rød og blaastribet Olmerdugs-Overdyne, en hvid Vadmel do., en blaastribet Bolster do. 3 Hovedpuder, en rødstribet Olmerdugs, en Vadmel og

en overtrukken; et Par Hørgarns og et Par Blaargarns Lagener. En blaa og rødtribet Olmerdugs-Overdyne, en hvid Vadmel-Underdyne, en gl. blaa-tribet Bolster do., et Blaagarns Lagen. En Olmerdugs og 2 hvide Vadmels Puder.

I en Skænke: 1 Flaske og en Tragt, en Hylde og en Hyldefjæl.

I Spisekammeret: 1 Madskab, 2 Mælkehylder og 2 Hyldefjæl, 2 Smørballier, et Tinfad og et Lerfad, 1 Flødespand, 2 Rokker og en Garnvinde, et Hørsegl, en Øltønde, en Jernvægt. 1 Skæppemaal og 16 Stenkar, et Par Vægtskaale.

I Storstuen: En grøn og rødmalet Fyrre-Dragekiste med fire Skuffer, deri Sønnens Klæder, et lodret Taboret. Et blaa og rødmalet Hængeskab og en Træbakke; ligeledes deri Sønnens Klæder. Et lidet Spejl, en blaa Bænk, et gl. Fyrbord, 3 Læderstole, et Stueuhr i grøn og rødmalet Foute-ral (er givet Datteren). 14 gl. Skilderier og 2 Kirkepuder, en rødmalet jernbunden Kiste, et Egesengested med blaa trykket Omhæng, samt fire Dynér, 3 Puder og et Par Lagener (er givet Datteren). Et grønmalet Egeskab, deri 2 blaa Kjoler, en Skind, en Vadmel, og en Undertrøje, et Par Skindbuxer, et Par gl. Manchester do., og et Par gl. Klædes do., en ny og en gl. Uldhat. En blaamalet Dragekiste, et Skab og en blaa jernbunden Klædekiste, samt et Egeskrin er givet Datteren. En Taboret, et gammelt stort Skab med Ragelse (Forsk. Værktøj), 1 gl. Dragekiste, et Bordblad. Et stort Bord med dobbelt Blad, et Bagetrug, 2 gl. Skrin uden Laas. Et Brændevinstræ, et Fyrbord paa Krydsfod, en gl. Egekiste, en gl. Hægl, en Bøtte og et Lerkar, en Ambolt og en Sparhage.

I Køkkenet: Et gl. Fyrbord, et gl. Fyrskab, en Kværn, 3 Par Thekopper, 2 Tinskaale, en Kokkekniv, og en Stellkniv. En Stenkrukke og 3 Fade, en stor Jerngryde, en do., en do., en Kjedelkrog og en Ildklemme.

I Bryggerset: En Gruokedel, 2 Kar, og 2 Ballier, 3 Spande. En Kærne med Stang, 2 gl. Bøtter og en Smørbøtte, 2 Drojtønder.

Paa Loftet: Et Kar, 6 Sække, 3 Bolte og 2 Solde, En Korntønde, en Fustage, en Gryntønde, en Sæby, en Timse, 2 lange Bænke, et gl. Trug, en gl. Tønde, et Skæppemaal. En Kartehent og et Sold.

I et Værelse i Gaarden: Et Egesengested, 6 Stk. Høleer, 3 Trægrebe, (alskens Værktøj og Brugsgenstande).

I Udhusene: En fuldbeslagen Vogn med Behør (12 Rd.), 2 Jerngrebe og en Skövl, Seletøj til 3 Par Heste. 2 beslagne Vogne med Behør (14 Rd.), en gl. Trævogn, 2 Hjulbøre. --- 16 Faar med deres Lam (32 Rd.), 2 Kalve (1 Rd.), 4 Unghøveder (20 Rd.) 4 mindre do. (16 Rd.), 4 Lær a 10 Rd. (40 Rd.), 4 do. a 9 Rd. (36 Rd.), 4 do. a 7 Rd. (28 Rd.), en Hakkelseskiste og en Kniv, 2 Save, et Sold, og et Kar. En blaa Olmerdugs-Overdyne, en gl. stribet Underdyne, en Pude og et Lagen. --- 2 gl. brune Hopper (50 Rd.), en brun Hest 8 Aar (18 Rd.), en brun Hoppe 4 Aar (35 Rd.), 2 gl. sorte Hopper 21 Aar (21 Rd.), en blisset Klod 2 Aar (16 Rd.), et Føl 1 Aar (8 Rd.), 2 Svin (7 Rd.), En Tagstige, en Tørvespade, og en grave do. --- ialt 508 Rd. 4 Mk. 14 Sk.

Mere fandtes ikke af Løvsøre, Ind- eller Udbo, og med Vurderingen var den myndige Søn og Formynderen tilfreds.

Af udestaaende Midler har Boet til Gode hos Husmand Christian Raabye her i Kahre efter derfor meddelt Obligation rede Penge 100 Rd. Sølv, hvorfor er givet Pant i noget Indbo, der dog nu er tilstrækkelig til at udgøre den laante Værdi. Ligeledes haves til Gode uden Bevis hos Knud Sørensen i Essenbækgaarden 110 Rd. foruden hvad af hans Skyld til den afdøde, som var eftergivet. Hvilken Gæld er vedtaget ved Skifteholdet efter Andreas Nielsen Kudsk i Essenbækgaarden.

Videre Indtægt vidste de Tilstedeværende ikke at opgive, den anførte beløber sig ialt til 2289 Rd. 2 Mk. 15 Sk.

Derimod blev følgende Udgift at beregne: Sønnen Rasmus efter Skiftebrevet af 19. Dec. 1796 10 Rd., efter do. af 15. Juni 1796 40 Rd., efter do. af 31. Dec. 1808 141 Rd. 4 Mk. 7 Sk. ialt 191 Rd. 4 Mk. 7 Sk.; Datteren lige dermed 95 - 5 - 3½ -. Begravelsen af ham har kostet 109 - 2 5½ -, som Formynderen har udlagt og forestaaet--- ialt 397 Rd. Andre Udgifter vidste de tilstedeværende ej at hæfte paa Boet, dog bemærkes, at de 150 Rd. Sølv, som Datteren tilsvare for de hende overdragne Huse, afgaar hendes under Udgifter anførte Arveparter, og Resten 54 Rd. 12½ Sk. tilsvare Datteren, saaledes at Boets Indtægt derefter bliver Sølv 2343 Rd. 3 Mk. 11½ Sk. Da Husene af Vurderingsmændene skønnedes ikke at kunne ansættes til højere Værdi end de 150 Rd., Arveparterne tillagt de 543 Rd. udgør de 95 Rd. 5 Mk. 3½ Sk. bliver saaledes at fradrage Udgifterne, hvorefter disse bliver 301 Rd. 12 Sk.. Da Formynderen intet havde mod Indtægter eller Udgifteberegningerne, saa bliver Beholdningen 2042 Rd. 2 Mk. 15 Sk.. Herfra afgaar Skiftets Bekostninger saaledes:

Stempel 17-4-15; Skiftesalarium 23-3-, 1/3 deraf til Kontrol 7-5, Skiftebrevets Beskrivelse 1-3-6, Justitsfondet 6-3-7½, Vitterligheds- og Vurderingsmænd blev tillagt 2--- ialt 59-1-12 3/5.

Derefter blev til Deling 1983-1-2 2/7.

Da det af foranstaaende erfares, at Datterens Arv ingenlunde overstiger det hende efter Faderens Bestemmelse af Broderen udlovede, og Formynderen tillige erfarer, at Boet udbragt ved Auktion end ikke vilde udgøre mere, saa kunde Skifteholderen ej heller modsætte sig, at Sønnen beholder Boet mod at tilsvare Forhæftelserne paa samme og betale dette Skiftes Omkostninger, samt tilsvare Datteren den Sum 1200 Rd. Sølv, hvorfor Obligation af 28. Januar 1819 er udstedt og antage det hende meddelt Skøde som gældende og som medhørende Ejen-

Iver Rasmussen sidder altsaa fremdeles som Ejer af "Høeggaarden" og vedbliver dermed til sin Død 1819; han har sikkert bestyret den godt, thi baade findes der en betydelig Forøgelse af Gaardens Indbo, og desuden ser vi, at Gaardens Besætning er taget til, i Stedet for 8 Køer i 1808 finder vi nu 12 Køer i 1819, 6 Heste i Stedet for 5, det kan altsammen tyde paa, at mere Jord er taget ind til Dyrkning, og selve Gaardens Værdi er ogsaa steget, hvad dog maaske mere skyldes Conjuncturerne; thi Stervbogaarden vurderedes i 1819 til 1500 Rd. imod 1200 Rd. i 1809, og dog har det ingenlunde været lette Tider at arbejde i; Krigen, Statsbankerotten har jo sikkert gjort sin Indflydelse gældende ogsaa her.

Naar vi betragter denne tilsyneladende Fremgang, som Iver Rasmussen har haft, ser det mærkeligt ud, at han dog vist maa have døjet med at klare sig; thi naar vi fra disse Aar 1800-20 gennemlæser Hans Høegs, hans Stedsøns, Regnskabsbog, ser vi, at han ofte har forstrakt Stedfaderen dels med Penge, dels med Varer; det begynder allerede Aar 1800, da Iver Høeg faar en Del Varer, saasom Tjære, Brædder, Sild, Kul, Hør, o.s.v. ja, endog en "Rødhop" til 40 Rdlr.. Hele Contoen opgøres der i 1802; men kort efter kommer der en ny Conto: "1801 blev min Fader, Iver Høeg, mig skyldig imod Arvepant 100 Rdl." og det betaler han af paa til 1807.

Det er ogsaa nogle meget smaa Fadder-gaver, som Iver Høeg giver ved Hans Høegs forskellige Barnedaab...

Børnene har begge gaaet hjemme hos Faderen og arbejdet med ved Gaardens Drift. Dette ses af Folketællingslisten for 1801, hvor der foruden Iver Høeg og Agathe, deres Børn, Rasmus og Inger er hjemme; de er nu 17 og 14 Aar, og maa gøre hele Arbejdet, thi der er ingen andre Tjenestefolk.

Det angives om Rasmus, at han er i Sømilitsen. De har da sikkert arbejdet med en god Vilje derhjemme; og stor Løn har de ikke faaet derfor,

efter Skiftebrevet har de nemlig: Rasmus 12 Rd. aarlig, Inger 7 Rd., og de har ikke engang faaet dem udbetalt, thi de indgaar i Boets Regnskab til Udbetaling til hver af dem.--- Gud ved, hvad de har haft til Lønnepenge; de har sikkert ingen Brug haft for dem, Føden har de haft, og Klæderne er ogsaa bleven lavet paa Gaarden, og hvad skulde de saa have mere. Det maa have været tidligt paa Aaret 1819, at Iver Rasmussen er død; Skiftet holdes 11' Marts, og det maa jo formodes at være faldet, i hvert Fald nogen Tid efter hans Død; 28' Januar var han i Live, men det har sikkert været daarligt med ham; thi paa det Tidspunkt skifter han med Børnene; Rasmus faar Skøde paa Gaarden mod at udbetale til Inger 1200 Rd., Inger faar desuden de to Huse i Kahre By, som stadig er vurderet til 150 Rd.. De er ellers blevet gamle i Tjenesten, Rasmus og Inger, de er nu (1819) henholdsvis 38 og 36 Aar gamle, og endnu er ingen af dem gifte. Hvad Inger senere bliver til, ved vi ikke; Rasmus derimod bliver gift med en Birthe Jensdatter, og det er sikkert det første han gør, efter at være bleven Herre paa Gaarden; vi nævner nemlig, at han ikke var gift ved Faderens Død uden dog at kunne bevise det; thi intet Sted staar der noget derom, men vi synes, at det kan passe, at han gaar hen og gifter sig lige efter Faderens Død, altsaa i Løbet af Foraaret 1819, thi 1820 (den 5. Maj) fødes hans første Søn, der kaldes Iver Rasmussen efter Bedstefaderen. Der har sikkert været et godt Forhold mellem Rasmus og Faderen, for det første derved at de har gaaet fordrageligt sammen i saa mange Aar, for det andet derigennem, at Ivar, da han mærker sin Ende nær skifter med Børnene og overdrager dem Ejendommen, hver sit, og endelig at de holdt en storartet Begravelse for ham.

I Skiftebrev af 1808 har Iver Rasmussen betinget sig sin Begravelse 25 Rd., den samme Sum som Agathes havde kostet, og hvilket sikkert ikke maa have været saa lidt paa den Tid; imidlertid

angives det, at Ivers Begravelse har kostet 109 Rd., hvilket maa anses for en kolossal Sum i de Tider. Hvilket Gilde kan der ikke have været holdt for de Penge, naar man tænker paa, at en Ko ikke kostede mere end 10 Rd. (Endda en Malkeko), en Kvie ikke mere end 6 Rd. og et Faar 2 Rd.. Hvor mange Køer og Faar kan der ikke være spist ved det Gilde, og hvor megen Brændevin, Øl og Mjød er ikke gaaet med dertil. Der maa ogsaa have været god Fordragelighed mellem Familien; thi Hans Høeg (Stedbroderen fra Udbyhøj) har lagt ud for Begravelsesomkostningerne. Familien har sikkert været til Stede i stor Maal.

Idet vi følger Familien videre skal vi gennemgaa det sidste Skiftebrev, som det udstedtes ved Rasmus Iversens Død i 1832 for at se, hvad det underretter os om.

Skiftebrev efter Gaardejer Rasmus Iversen

Høeg af Kahre.

Anno 1832 den 21. Maj mødte Skifteforvalterens Fuldmægtig Jakobsen som konstitueret, i Kahre, for at registrere efter den afdøde Gaardmand Rasmus Iversen Høeg. Som Vidne var til Stede Sognefoged Rasmus Jensen og Gaardmand Niels Pedersen Hevring af Holbæk. Enken Birthe Jensdatter ved Lavværge Gaardmand Mads Krog var til Stede og ogsaa den afdødes Arvinger at være hans Børn, nemlig: en Søn Iver Rasmussen 11 Aar, en dø Anders Rasmussen 10 Aar og en Datter Agathe Rasmussen 5 Aar. Som Formyndere for disse umyndige Børn mødte deres Farbroder Lodsoldermand Høeg fra Udbyhøj, og i disses Overværelse blev registreret og vurderet som følgende:

I Dagligstuen: 1 Eskebord, 3 Bænke, et Stueuhr, 1 do., 1 Spejl, 1 Tineske, 6 Stentallerkener; 1 Kobberske.-- 1 Malmorte. 1 Tintkoppe,

1 Messingdørslag, 1 Kobberfad, 1 Hængeskab, 1 Tinsaltkar, 1 Kakkelovn (14), 3 Stole, 1 Slagbænk, 1 Par Lagener, 1 blaastribet Bolsters-Dyne, 1 Olmerdugs-Dyne, 1 do. Pude, 1 do., 1 Olmerdugs-Dyne, 1 Par Lagener, 1 Vadmels-Dyne, 1 gl. Bolsters-do., 1 Olmerdugs-do., 1 Bolsters-do., 1 Vadmels-do., 3 Hovedpuder, 1 Par Lagener, 1 Sehgeomhæng.

I Kammeret: 20 Tøndsække, 1 Mælkebøtte, 1 do., 1 Kiste, 1 Smørbøtte, 1 Øltønde, 1 Fod dertil, 1 Stenkar, 1 Lygte, 17 Lurfade, 1 Fyrre-Hylde, 2 Fade, 1 Garnvinde, 1 Mageltøj, 1 Salmebog, 2 Sølvtheskeer, 1 Snustobaksdaase, 1 Tobaksdaase, 1 do., 1 Bibel, nogle Metalknapper.

I Storstuen: 1 stort Fyrre-Bord, 3 Læderstole, 1 Taboret, 1 Par Støler, 1 Par Kobber-Vægt skaale, 1 blaamalet Skatol, 1 blaamalet Skab, 1 Klædeskab, 1 Hat, 1 blaa Trøje, 1 do. Kjole, 1 Par do. Buxer, 1 Nattrøje, 1 blaa Kjole, 2 Veste, 1 Par hvide Buxer, 1 Messingbækken, 2 Messing-Lysetager, 2 Tin-Lysetager, 3 Spejle, 14 Skellerier, 1 Hylde, 1 rødmalet Kiste, 1 lille Skrin, 1 Standdunk, 1 Hængeskab, 4 Flasker, 3 Malmhaner, 1 Par Messingsporer, 1 Dragkiste, 2 Par Strømper, 19 Skjorter, 3 Par Lagener.

I 1 Rum ovenfor: 1 rundt Bord, et Sengested, 1 Kakkelovn, 1 Skrin, 1 Rok med Behør, 1 Spoleværk, 1 gl. Skatol med noget Skramleri, noget do., 1 Jernboldt og Spærhager, 2 Fyrbænke, 1 Slibesten med Jernaxel, 1 Mælketrug, 1 gl. Bord af Eg, 1 Baandkniv og Øxe, 1 Hammer og Tang, 1 lille Amboldt, og Høvlebænk, 3 Navne, 1 Hylde, 1 Sav, 1 Tørvespade, 1 Haandkværn, 1 Tjærebofte, andet Trætøj, 1 Kar med Jerngjarde, 1 Skruestik, 1 Tællestol, 1 Hjulbør, noget gl. Trætøj, 5 Halmløbe, noget Trætøj.

I Køkkenet: 2 Jernb..., 3 Jerngryder, 1 Kjedelkrog, og en Ildtang, 2 Stripper, 1 Jern-

pande, og en Rist, 1 Hylde og nogle Trælaag, .

I Bryggerset: 1 Jerngryde i Grube, 1 Gruekjæddel, 1 Kobberkjæddel, 1 Kjerne, 1 Kar, 1 Ølstrug, 1 Spand, 1 Træfad, 1 Svinetønde og Strippe, 1 Kar, 1 Ballie.

Paa Loftet: 2 Korntønder, 3 Halmløbe, 1 Melstrug, 2 Korntønder, 1 Par Lagener, 1 Skjorte, 1 Ege-Kiste, 1 Natskrin, 7 Kornsække, 1 Sold, 1 Tønde, 3 Bikuber, 2 Fjæl, 4 Høleer, 1 Jernstrug, nogle Tøjrer, 1 Vugge og en Gangvogn, 1 Rive, 1 Skovl.

Udvendig: 21 Faar med 12 Lam, 5 Aaringskalve, 2 Skovle, 1 Kalveskind, 1 Slæde, 5 Sæt Seletøj, 2 Agestole, 1 Stige, 3 Forke, 5 Kalve, 1 Spædkalv, 1 sort Ko (11), 1 do. (12), 1 sorthjelm. (13), 1 sortbroget (15), 1 do. (16), 1 sort Kvie (16), 1 sortbroget, 1 sorthjelmet, 1 sort, 1 sorthjelmet, 1 sort, 1 sorthjelmet, 1 Hakkelsebrik med Kniv, 2 Halmløbe, 1 alm. Dyne, 1 do., 1 Par Lagener, 1 Bolster-Dyne, 2 Puder, 2 Jerngrebe, 1 Ridebidsel, 1 Krybbe.---- 1 Tørvespade, 1 Fjæl, 3 Hørbræder?, 2 Jernplove, 1 Jernlænke, noget Gavningsstræ, 1 So med Grise, 1 ny Vogn med Behør (50), 1 Rejsevogn (70), 1 do., 1 do., 1 rød-blisset Hoppe med Føl (40), 1 brun Hest (30), 1 do. Hoppe (30), 1 brun do. (24), 1 gl. do. ?est (7), 1 brun Plag (16), 1 blaksk. do., 5 gl. Gæs med Gæslinger (5).

I Boet fandtes efter Enkens Opgivelse omtrent 100 Rd.. Gaarden med tilliggende Hartkorn 6 Td. 2 Sk. 1 Fd. $\frac{1}{2}$ Alb., den i Jorden nedlagte Sæd saavel som et Hus i Kahre By og Afgrøde 2000 Rd.. Desuden forefandtes i Boet:

a/ Obligation til Rasmus Iversen Høeg fra Laurs Esbensen, Ingerslev af 26. Juni 1831 for 200 Rd..

- b/ do. til do. fra Jens Espensen Bay i Lystrup dat. 4. Juni 1830 for 100 Rd..
 c/ do til do fra Søren Jensen af Holbæk af 16. Juni 1830 for 400 Rd..

Enken angiver at der uden Bevis haves til Gode hos Pastor Stenstrup 52 Rd., ligeledes hos Knud Sørensen i Essenbæk 110 Rd., ligeledes hos Skrædder Sørensen i Ørsted 10 Rd..

Enken erklærede at Boet ikke viste mere, og ingen af de tilstedeværende vidste med dette til Boet at opgive, Forretningen blev derfor sluttet.

C. W. Jakobsen.

Hans Høeg.

Som Vidne- og Vitterligheds mænd underskrive og bekræfte med Lovens Ed "saa sandt hjælpe mig Gud og hans hellige Ord" at Vurderingen var sket efter bedste Skønnende og Overbevisning.

R. Jensen Sognefoged. Niels Pedersen

Anno 1832 den 29. Oktober blev Skiftet foretaget efter Rasmus Iversen Høeg af Kahre paa Herredskontoret af den tilforordnede Skifteforvalter i Overværelse af Vidnerne Borgen og Poulsen. Enken Birthe Jensdatter og hendes Lavværge Mads Krog samt den fødte Værge for de umyndige Børn Lodsoldermand Høeg af Udbyhøj var mødte.

Enken med Lavværge erklærede paa Opfordring, at der ikke var mere, som kunde regnes Boet til Indtægt, end som var registreret og vurderet. Hun begærede at erholde Boet overdraget efter Registreringen mod at tilsvare Boets Gæld, at udrede Skiftets Omkostninger og at udrede til Børnene den Arv, disse kunde tilkomme. Hun anmeldte, at der var Gæld paa Boet efter Obligation tinglæst den 8. Juni 1819 stor 1200 Rd. Sølv. Videre Gæld er der ikke, men hun fordrede forlods af Boet til hendes Begravelse ligemed hvad den afdøde havde kostet, som blev anført til 20 Rd. Sølv. Formynderen erklærede ligeledes, at han ikke vidste, der var mere, som kunde komme Boet til Indtægt end det, som var registreret og vurderet. Han

erkjendte Gælden for rigtig, havde intet imod, at Boet overdrages Enken efter Vurderingen og indrømmer ligeledes, at Enken tillægges det førnævnte Beløb til hendes Begravelse forlods af Boet. De tilstedeværende erklærede, at de intet havde at erindre mod Skiftet forinden det blev sluttet, og da de ifølge de afgivne Erklæringer ikke var noget til Hinder for at dette Skifte tilendebringes i Dag, blev Skiftet optaget til Slutning og i samme blev affattet følgende Reparti:

Boets Indtægt:

Boets Løsøre er ved Registreringsforretning af 21. Maj d. A. vurderet til Sølv 1012 Rd. 3 Mk.. Stervbogaarden er ved samme Forretning vurderet til 2000 Rd..

Til Gode hos Laurs Espensen 200 Rd. ligeledes hos Jens Espensen Bay 100 Rd., hos Søren Jensen, Holbæk 400 Rd., hos Pastor Stenstrup 52 Rd., hos Knud Sørensen i Essenbæk 110 Rd. hos Skrædder Søren Hansen 10 Rd.. Summen Indtægt 872 Rd. Sølv -- 3012 Rd. 3 Mk.. Beløbet i Sedler udgør efter nærværende Kvartalskurs 845-3-7, Indtægten bliver saaledes ialt 3858 Rd..

Boets Udgift. Skyldig efter Obligation Sølv 1200 Rd. til Enkens Begravelse 20 Rd.. Skifteomkostninger 80 eller ialt til Boet Sølv 2558 Rd. deraf erholder Enken det halve 1279 Rd..

Fra det andet halve drages Afgift efter Forordning af 8. Febr. 1810. 6-2-7, tilbage bliver altsaa at dele Sølv 1272, der deles saaledes:

1/ Sønnen Iver Rasmussen umyndig 507 Rd..
for Lodseddel 1-2-4 5-6.

2/ " Anders Rasmussen 507 Rd.
for Lodseddel 1-2-4 5-6.

3/ Datteren Agathe Rasmusdatter 253-15-.

Den de umyndige Arvinger tilfaldende Arv forbliver staaende hos Moderen uden Renter indtil Børnene er 18 Aar gl. og indtil Datteren bliver gift eller paa anden Maade bliver berettiget til at modtage sin Arv, imod at de umyndige i Stedet

for Renter nyder Opdragelse, Klæder og Underholdning, og blev for Beløbet gjort Udlæg i alle Boets Ejendele. Enken erlagde samtidig de af Skiftet flydende Omkostninger, og da de tilstedeværende erklærede, at de intet havde mod Skiftet at erindre, og at de erholder Skifteretten fri for Ansvar og Krav i Anledning af dette Bo og dets Behandling, blev Boets Ejendele overdraget Enken til fri Raadighed under Forpligtelse for hende til at være ansvarlig for al dets Gæld, som maatte hvile paa Boet, og blev dette Skifte saaledes sluttet.

Reiersen

Birthe Jensdatter Mads Jensen Krog, Hans J. Høeg.
m.f. P. som Vidne P.J.Poulsen.

Overensstemmende med Skifteprotokollen for Rougsø og Sønderhald og Østerlisberg Herreder bunden under min Haand og Segl.--- Reiersen.

Dette Skiftebrev bedes tinglæst som Adkomst for undertegnede paa de min afdøde Mand tilhørende ved dette Skifte mig overdragne Ejendomme, der bestaar af en Gaard i Kahre By Matr. No. 1 af Hartkorn 40 Td. 7 Skp. 2 Fd. 1 $\frac{1}{2}$ Alb. Gammelskat 42 Rd. 92 med Afgrøde, Besætning, Ind- og Udbo som tilhørende efter Skøde tinglæst 8. Juni 1819.

Kahre, den 7. Januar 1853.

Birthe Jensdatter

Enken efter Rasmus Iversen Høeg.

Læst i Rougsø, Sønderhald og Østerlisberg Herreders Sal den 15. Febr. 1853 og indført i Katalog No. 1 Folie 646. Kamppmann.

Af dette Skiftebrev ser vi nu forskellige Ting.

Naar vi gennemgaar Værelserne ligesom i de foregaaende Skiftebreve, ser vi, at der har været to Værelser, som vi ikke har hørt om før; da Gaarden ikke er bygget om i den forløbne Tid,

maa de jo have været der hele Tiden, og Grunden til, at de ikke har været nævnt før, er saa vel den, at der intet har været i dem, Det ene af disse er det, der benævnes Kammeret; at det benævnes saaledes viser jo ogsaa, at det er noget bekendt, noget der indgaar og hører med til et Hus, og det er sikkert rigtigt, at det er det, som paa Tegningen er angivet mellem Dagligstuen og Storstuen, rimeligvis nærmest Gaarden; det maa jo ogsaa naturnødvendigt have været der, thi Spisekammeret har jo ikke gaaet helt igennem Husets Bredde. Det andet Værelse, som benævnes Rum ovenfor, nemlig ovenfor Storstuen, er man mere i Forlegenhed for; thi hvor har det været? det maa jo antages, at det har været i Gavlen ovenfor Storstuen, der jo har gaaet helt igennem Huset med Vinduer til begge Sider. Her er det sikkert indrettet som Gæstekammer; thi her er Sengested, og der er Kakkelovn. I det hele taget faar vi Indtryk af, at der er stigende Kaar for Familien; thi der er anskaffet ikke saa lidt mere Indbo, blandt andet er der nu to Uhre i Spisestuen og der er kommet et Spejl der. I Storstuen er der 3 Spejle, og der er 14 "Skellerier". Rasmus har baade Snus og Tobak, og han holder baade Ridetøj og Messingsporer. Tiden er jo gaaet noget frem, og der er kommen slem Trang til Luxus, noget der ikke kendtes hos tidligere Tidens fortrykte Bønder, men det vidner dog om, at man er begyndt at kigge i Vejret, at føle sig som betydende Medlemmer af Samfundet, hvis Mening der nu bliver regnet med; Bonden og Agerbruget er jo i det hele paa Tapetet i denne Tid; efter de store Landboreformer gaar der jo nu en Bevægelse for at højne Landbruget og indføre mere rentable Former for Jordens Dyrkning.

Gaarden er igen stegen i Værdi, idet den nu vurderes til 2000 Rd., og at Rasmus har siddet ret godt i det, derom vidner, at han har kunnet laane Penge ud, og det er efter den Tids Maalestok ikke helt smaa Beløb, det drejer sig om; et Sted

200 Rd.; et Sted 400 Rd.; og Pastor Stenstrup har han laant 52 Rd., det anføres at det er uden Bevis; der maa altsaa have bestaaet et vist Tillidsforhold mellem Rasmus og Præsten, og det tyder jo ogsaa paa en vis Anseelse, at Pastor Stenstrup henvender sig til Rasmus, naar han er i Pengeforlegenhed. Ialt har Rasmus laant ud 472 Rd., det er altsaa en Fjerdedel af hele Gaardens Værdi, altsaa ikke helt ringe Beløb at have staaende ude.

Enken bliver nu siddende paa Gaarden, imod at hun overtager Forpligtigelserne, der hæfter derpaa, deri Udbetaling af Fædrearv til Børnene, som dog bliver staaende i Gaarden uden Renter, idet Børnenes Opdragelse, Føde og Klæder regnes lige med Renterne. Enken betinger sig 20 Rd. til Begravelse, det samme som Rasmuses Begravelse har kostet; det synes en ringe Begravelse i Sammenligning med Ivers, der kostede over 100 Rd..

Saa vidt vides, er Inger Iversdatter aldrig bleven gift; hvornaar hun døde vides heller ikke, men hun har jo antagelig maattet flytte væk fra Gaarden, da Broderen Rasmus giftede sig; hun havde jo de to Huse i Kahre samt de 1200 Rd. foruden hendes øvrige Arv at leve af, og hun har jo saa rimeligvis boet i et af disse Huse og levet af sine Penge. Vi hører intet om, at der er Arv efter hende paa det Tidspunkt, da det sidste Skiftebrev i Gaarden blev udstedt, saa hun er altsaa ikke død paa det Tidspunkt.

Hvad nu Rasmus Iversens og Birthe Jensdatters Børn angaar, da er der først Sønnen Iver; han dør 1851, altsaa kun 31 Aar gammel; han dør ugift, 19 Aar før Moderen, som jo har siddet som Ejer af Gaarden stadigvæk. Han faar ikke Gaarden; det gør ej heller Sønnen Anders, han bliver gift med Ane Rasmusdatter, som er Enke efter Gaardejer Søren Jensen af Holbæk; han faar formodentlig Gaarden med Enken; om denne Gaard har ligget i Holbæk, eller det er en af Langvadsgaardene, ved jeg ikke; dog er det sidste sandsynligst; thi det er der, hans Efterkommere regnes fra; der er tre Døtre, som alle er bleven gift med Storgaardmænd paa Egnen

og bleven Mødre til mange Børn, som nu befolker Egnen.

I hvert Fald kommer Anders Høeg da nu paa Gammeljord at bo, thi man hører endnu nævne "Anders Høeg paa Gammeljord".

I "Høeggaarden" i Kahre bliver det imidlertid atter en Agathe, der kommer til at regere, hun bliver nemlig gift med en Christen Christensen med Tilnavn Bødker, hun bliver gift 1852; det er rimeligt at antage, at Moderen Birthe paa det Tidspunkt overlader hende og Svigersønnen Gaarden, og saa selv henlever sin Alderdom hos dem; hun dør 187c.

Ogsaa denne Agathe bliver Moder til en stor Børneflok, ikke mindre end 6 Sønner, af disse dør de 3 mindreaarige; de tre andre lever imidlertid endnu, og den yngste af dem Jens Chr. Høeg Christensen er nu Indehaver af "Høeggaarden" i Kahre og fortsætter Arbejdet i den Gaard, der nu to Hundrede Aar og maaske mere har været i Slægtens Eje.

Paa Holbæk Kirkegaard er Chresten Bødkers Gravsted paa højre Side af Hovedgangen op til Vaabenhuset, næstsidste Gravsted før Kirken; det er rimeligt at antage, at det er det gamle Familiegravsted, og der er hensmuldret Resterne af alle de tidligere Ejere af "Høeggaarden", fra Jens Christensen Høeg og hans Latter Agathe til Chresten Bødker og hans Børn.

Stamtavle

for

Agathe Jensdatter' 3' Ægteskab
(1780)

med

Iver Rasmussen Udbye
(f. 1750, d. 11/3 1819).

Rasmus Iversen Høeg
f. 1781; d. 4/5 1832

Inger Iversdatter
f. 1783.

g. m. Birthe Jensdatter
f. 1800. d. 18/10 1870

1. Iver Rasmussen f. 17/5 1820. d. 9/12 1851.	2. Anders Rasmussen f. 20/3 1822 g. m. Ane Rasmusdatter f. 1810 Enke efter Søren Jensen G1 Jord (Holbæk)	3. Agathe Rasmussen f. 22/7 1826 d. 10/6 1887. Christen Christensen af Kahre.
---	---	--

(Børn, se næste Sider).

Anders Rasmussen

g. m.

-
1. Inger Marie Andersen
f. 9/5 1847, d. 22/2 1918
g. m. Gdm. Jens Bendsen
Ørsted Mark ("Bendsgaard").
2. Cecilie Andersen
f. 24/6 1853.
15/10 1875 g. m.
Gdm. Laurs Jensen
Gammeljord
(død 17/11 1907).
- Børn:
- 1.a. Karen Bendsen f. 21/7 1873
d. 31/7 1888.
- 1.b. Ane Bendsen f. 8/6 1875
d. 16/6 -
- 1.c. Ane Bendsen f. 18/7 1876
g. m. Kristen Nielsen Bang
Børn: Minnska Nilsine Bang
f. 9/12 1900
Niels Robert Bang
f. 17/4 1903
Ingefred Marie Jensine B.
f. 10/1 1905.
Jenny Margrethe B.
f. 25/6 1909.
- 1.d. Agnes Karoline Bendsen
- 1.e. Anders Høeg Bendsen
f. 4/8 1879. g. m. Marie Pedersen
10 Børn.
- 1.f. Rasmus Bendsen, f. 10/4 1881.
g. m. Kristine Pedersen
7 Børn
- 1.g. Martinus Bendsen, f. 30/4 1882
g. m. Margrethe Frandsen.
bor Bendsgaard. 6 Børn.
- Ane Kathrine Sofie Bendsen, f. 12/3 1884.
g. m. Hans Christian Nielsen Bang
2 Børn.

Ane Rasmusdatter

f. 1810

Enke efter Gdm. Søren Jensen af Holbæk Mark.

Birthe Andersen

f. 6/7 1850, d. 26/1 1917'

g. m. Gdm. Christian Michael Jensen

Tørslev, f. 6/12 1846, d. 7/7 1924

↘
Børn:

se næste Side:

Børn:

2.a. Ane Jensen, f. 30/8 1876, d. Juni 1878.

2. b. Ane Jensen, f. 27/2 1878, d. 24/5 1907.

g. 30/3 1906 m.

Snedker Jørgen Kristian Gjesing

f. 23/11 1875

Barn: Cecilie Gjesing

f. 14/2, 26/5 1907.

66 d

- 3.a. Ane Jensen, f. 11/10 1874.
3.b. Marie Jensen, f. 11/9 1876
3.c. Jens Mikkelsen Jensen, f. 21/6 1880,
d. 4/8 1887.
3.d. Andrea Jensen, f. 16/10 1882, d. 4/8 1887.
3.e. Jens A. Jensen, f. 26/7 1890. Gdr. i Tørslev
g. m. Dagmar Skriver.

Børn: Birthe Krista Jensen
f. 15/10 1917, d. 1917.

Anne Sofie Jensen, f. 10/1 1919.

Anders Høeg Jensen, f. 15/3 1920

Birthe Krista Jensen,
f. 26/11 1921.

Kristian Skriver Jensen,
f. 20/8 1924.

- 3.d. Anders Høeg Jensen,
f. 20/1 1892. d. 2/11 1918.
studerede Medicin i København,
døde af "spansk Syge".

Agathe Rasmussen, f. 22/7 1826. d. 10/6 1887.

g. 1852 m. ,

Christen Christensen i Kahre.
("Bødker").

Børn:

1. Iver Rasmus Høeg Christensen, f. 9/3 1853.
i Kahre.
d. som Gaardejer paa Voer Mark 30/3 1920.
g. m. Ane Pedersen af Holbæk f. 17/2 1855.

Børn: l.a. Birthe Kirstine Høeg Christensen, f. 22/9 1884 i Voer.
l.b. Bodil Høeg Christensen, f. 27/2 1886. Voer.

2. Christen Christensen, f. 9/10 1854 i Kahre,
d. samme Sted 14/2 1860.
3. Rasmus Høeg Christensen, f. i Kahre 25/5 1856,
d. samme Steds 2/11 1862.
4. Bertinus Høeg Christensen, se næste Side!
5. Jens Christian Høeg Christensen, se 3/ Side.
6. Carl Høeg Christensen, f. i Kahre 1865,
d. samme Sted 1874.

66 f.

4. Bertinus Høeg Christensen, f. i Kahre 5/9 1859.

d. som Ejer af Dyrlægegaarden i Ørsted 16/10 1923

g. m. Bodil Marie Pedersen af Voer
f. 28/11 1861, d. i Bode 24/8 1900.

Børn:

4.a. Kristen Bertinus Høeg Christensen
f. 8/10 1882 i Bode.
ug. Gaardejer i Bode.

4.b. Mogens Christensen Høeg,
f. i Bode 27/7 1885,
d. i Bode 7/2 1890.

4.c. Agathe Christensen Høeg,
f. i Bode 25/3 1893;
d. samme Sted 9/8 1893.

4.d. Agathe Christensen Høeg
f. i Bode 16/9 1896.
g. m. Peter Jensen Hørning
f. Ørsted Mark
26/8 1896.

Ejer af "Dyrlægegaarden"
i Ørsted.

5. Jens Christian Høeg Christensen

f. 24/4 1863 i Kahre.

Ejer af "Høeg-Gaarden" i Kahre; d. i Kahre 1925.

g. m. Ane Kathrine Sofie Jensen,
f. i Tørslev 24/10 1863.

Børn:

5.a. Kristen Christensen Høeg, Gaardejer
f. i Kahre 6/8 1888 i Kahre.
g. m. Jensine Pedersen, f. i Holbæk
18/4 1893.

Børn: 5.a.

Ane Kathrine Sofie Christensen Høeg,
f. i Kahre 5/7 1918.

Jens Chr. Christensen Høeg,
f. i Kahre 17/4 1919.

Kirsten Christensen Høeg,
f. i Kahre 4/11 1922.

Sørine Christensen Høeg,
f. 5/12 1924 i Kahre, d. 8/12 1924.

5.b. Agathe Christensen Høeg, f. 20/7 1891.
g. m. Gaardejer i Kahre
Martinus Jensen Nygaard, f. i Kahre 12/2 1887.

Børn: 5.b.

Kristian Jensen Nygaard,
f. 27/3 1911 paa Ørsted Mark.

Ane Kathrine Sofie Jensen Nygaard,
f. i Kahre 18/9 1917.

Ragna Jensen Nygaard,
f. 7/2 1922 i Kahre.

- 5.c. Mariane Christensen Høeg, f. i Kahre
3/3 1894. d. 1/4 1919 i Holbæk.
g. m. Gaardejer i Holbæk
Knud Friis Nygaard, f. 15/8 1888.
Barn: Søren Nygaard, f. 7/1 1918.
- 5.d. Jensine Christensen Høeg,
f. i Kahre 1/11 1896; d. 4/12 1896.
- 5.e. Jensine Christensen Høeg,
f. 12/4 1898 i Kahre. g. 23/10 25
med sin Svoger Knud Nygaard.
- 5.f. Karl Christensen Høeg,
f. i Kahre 9/12 1900.
- 5.g. Jens Christensen Høeg,
f. i Kahre 8/6 1904.
- 5.h. Birthe (eller Bertha) Christensen Høeg,
f. i Kahre, 1/10 1905.

-----ooOoo-----

I Ægteskab med Anders Madsen Vedø havde Agathe Jensdatter to Børn: Mads Andersen f. 1775; han døde allerede 1793. Den anden var en Datter Karen, der blev gift med Anders Nielsen Kudsk eller Kaatsk til Essenbækgaarden. Det maa have været et godt Parti, thi det var en stor Gaard, oprindelig hørte Essenbækgaard og Gods (det gamle Essenbæk Klosters Ejendomme) under Løvenholm, men if. "Trap" købtes Gaard og Gods 1787 af Borg-

mester Carøe i Randers, der solgte Godset til Fæsterne og udstykkede Gaarden. Hovedparcellen (39 Tdr. Hartk.) solgte han for 5100 Rdl. til Niels Christensen Kudsk, hvis Søn altsaa blev gift med Karen Andersdatter

Brylluppet fandt Sted i Holbæk Kirke den 5/8 1800. Karen var ellers tidligt kommen ud fra Hjemmet, allerede som 13-aarig, hvor hun har været, ved vi ikke, dog at hun den sidste Tid før Brylluppet har været i Ørsted, og at hun har været andet end almindelig Tjenestepige, maa vel fremgaa af, at Hans Høeg i sin Regnskabsbog taler om hendes "Bogholdertid".

Saa helt let har det vel ikke været for hendes Mand at overtage den store Gaard, hvor han skulde udrede Aftægt til Forældrene. Mærkeligt nok er der i Familien opbevaret en Afskrift af Aftægtskontrakten; den hører til de gamle Sager, som Propr. Gammelke havde fundet paa sit Loft. Af denne Kontrakt fremgaa det, at de gamle, Niels Christensen Kutsch og hans Hustru, overdrager Andreas Gaarden mod, at de faar et Værelse i den saakaldte "Owerstue" med Skorsten og Køkken; Møbler og Inventar hertil udtager de iforvejen af Gaardens Sager.

Til Underhols skal udredes aarlig 5 Tdr. Rug og 4 Tdr. Byg, samt 4 Skpr. Boghvede, 2 fede Giæs, 1 god Foraars Gris, samt det Malt, som aarligt behøves..

Andreas skal lade brygge og bage for dem, naar det forlanges, og han skal "rengiøre woris Linnet, stort og smaat uden Betaling".

Til hvert Aars November og Maj skal leveres en Malkeko, som lige har kælvet, og som skal nyde Foder og Græsning, samt Pasning paa Gaarden. Paa samme Maade skal udredes 4 Faar med deres Yngel hvert Aar. Endvidere Ildebrændsel, 12 Læs Tørv, samt Brænde. Fremdeles Kaal og Urter. Andreas skal ogsaa betale deres Extraskát, samt yde dem Befor-

dring, naar og hvor de vil hen..

Naar den ene ved Døden afgaar, skal den efterlevende nyde det samme for sig alene. En anstændig Jordefærd skal ydes dem, hvortil Midlerne dog udgaar forlods af deres Efterladenskaber, hvorefter Resten deles ligeligt mellem de efterlevende Arvinger.

Det var jo en ikke helt ringe Aftægt; det har nok knebet Andreas at klare den og alt andet, og vi ser da ogsaa af Hans Høegs Regnskabsbog, at hans Svoger tit laaner Penge af ham. Dette begynder allerede i 1801; han leverer ham et "Skatoll Egge" til 12 Rdlr, og mange andre Ting, og i de følgende Aar mange contante Beløb, dels udbetalt til ham selv, dels betaler han Penge for Andreas til andre, af hvem han antagelig har laant og nu ikke kan præstere Afbetalingen, saaledes i 1805 156 Rdl. til Jens Sørensen i Kahre. I 1811 angives han at skulle betale Renter af 300 Rdlr. fra 1805-66, saa han har været langt tilbage. Selv i 1815 er kun et ringe Beløb tilbagebetalt.

Andreas Nielsen og Karen har flere Børn: Sofie Andreasdatter født 1801; Niels Andreassen, født 1802, død 17/3 1888 som Indsidder paa Essenbechgaards Mark. Anne Cathrine Andreasdatter f. 1804; Anders Andreassen, f. 1807 og endelig Ivermine Andreasdatter, f. 1810, gift den 13/6 1836 med Dannebrogsmænd, Gaardmand Peder Pedersen af Assentoft, død som Aftægtsmand 22/6 1846 paa Essenbechgaard; han tog sig selv af Dage. I Ægteskabet ingen Børn.

Karen gifter sig snart igen, 31/3 1818 med Knud Sørensen, f. 1778, død 9/10 1835. Han maa have været en anset Mand, da han var Medlem af Provincialstænderne, men ogsaa for ham maa det have knebet med Pengesagerne; thi han figurerer jo i Skiftebrevene fra Kahre som Skyldner der til flere Hundrede Rigsdaler. Han og Karen havde eet Barn, Andreas Severin Knudsen, f. 13/12 1819.

Efter Knud Sørensens Død overlader Karen Gaarden til Ivermine og hendes Mand i 1836, bor hos dem, til Peder Pedersen sælger Gaarden i 1840, og saa flytter hun sikkert med dem ud paa Essenbechgaards Mark, hvor Peder Pedersen i 1846 faar den ulykkelige Død. Hun bliver nok alligevel boende sammen med Ivermine; thi det angives, at hun dør paa Essenbechgaards Mark hos Peder Klosters Enke i 1867. "Kloster" har jo naturligt været Mandens Tilnavn, eftersom han havde været Ejer af det gamle Essenbech Klostergaard.

Karens Helbroder Mads Andersen, var bleven Sømand ligesom den yngste Søn af første Ægteskab, Jens Christian Høeg. De havde fulgt Traditionen, maaske ogsaa opmuntrede dertil ved Beretninger om Sølivet af den gamle Bedstefader, selvom Mads naturligvis ikke kunde have meget direkte derfra, eftersom han kun var 5 Aar gammel ved Jens Høegs Død; men den gamles Beretninger har jo nok levet i Familien. Bæge kommer de ud at sejle som Matroser, Jens Christian naar at blive Styrmand, men bæge faar de i en ung Alder den samme tragiske Død, idet de bæge forsvinder sammen med deres Skibe omtrent paa samme Tid.

De nærmere Omstændigheder kendes ikke fuldt ud, men af Skiftebrevene for dem bæge, som er i vor Besiddelse, faar vi dog en ret udførlig Meddelelse om dem, og vi vil her anføre det ene af dem i sin hele Udførlighed, nemlig det for

Jens Christian Høeg.

---

som druknede 22 - 23 Aar gammel paa en Rejse til Frankrig i Aaret 1794. Skiftebrevet lyder:

Snæbjørn Asgeyrsen Stadfeldt, kongelig Majestæts Raadmand og Byfoged i Randers, Herredsfoged og Skriver udi Østerlisborg og Rougsø Herre-

der, samt Birkedommer til Holbækgaard Birk gjør vitterligt, at Anno 1796 den 29. Dec. blev Skiftet efter afg. Jens Christian Høeg i Kahre sluttet efter samme var begyndt den 15. Juni s. Aar og centioneret saaledes lydende:

Anno 1796 den 15. Juni indfandt Raadmand, By- og Herredsfoged Stadfeldt sig udi Kahre By i Rougsø Herred for der at foretage en lovbefalet Skiftebahandling efter Jens Christian Høeg som i Aaret 1794 er bortgangen med Skipper Niels Møller her fra Fjorden, og til hvem man intet har hørt siden den 3. Novmb. s. Aar, og ej heller til Skib og Ladning, der alt maa være undergaaet og totalt forlist, hvilket end yderligere kan bestyrkes ved en til Skibets Aflader Herr Købmand Rasmus Hansen i Randers i den Anledning angaaende Skrivelse med dennes derpaa tegnede Svar, der blev tagen til Forretningen under No. 1 saaledes lydende:

Pro memoria!

I Anledning af de Antegnelser, som Vedkomne.--- udi det høje kongelige Rente-Kammer har --- udi mit dertil aflagte Overformynderiregnskab for Sønderhald-Østerlisberg- og Rougsø Herreder, er det iblandt andet paalagt mig at udbetale en under bemeldte Overformynderi indestaaende Arv, der tilhørte Jens Christian Høeg, i den Henseende henvendte jeg mig ogsaa straks til dennes Stedfader, Selvejer Iver Rasmussen Høeg i bemeldte Kahre, hvor Stedsønnen havde sit Opholdssted, de Tider han var hjemme, men Iver Høeg berettede mig, at Jens Høeg sidst udi Aaret 1794 var bortgangen med Skipper Niels Møller fra Ørsted, der med hans førende Fartøj var destineret til Frankrig, og siden den Tid har man ingen Efterretninger faaet enten fra Skipperen eller noget af Mandskabet uden hvad det almindelige Røgte har sagt om, at Skibet, hvorpaa Jens Høeg befandt sig, var undergaaet og totalt forlist, videre berettede Iver Høeg mig, at da deres Velædelhed havde været dette Skibs Befragter, saa vilde Le kunde give nærmere Oplysninger bekræftende denne Post, hvorfor

jeg altsaa beder, at Deres Velædelhed herpaa tegnet behagelig vil forunde mig deres Svar om Jens Christian Høeg ogsaa var med Skipper Niels Møller paa dennes nævnte Rejse i Aaret 1794 og at han altsaa maa være forlist tillige med Skipperen og Skibets øvrige hele Besætning.

Randers den 8. Juni 1796
S. A. Stadfeldt

Velædle Herr Købmand Rasmus Hansen, Randers.

Skipper Niels Møller, som jeg havde befragtet til at føre en Ladning Hvede herfra til Bordeaux i Frankrig udgik her fra Toldstedet i September Maaned 1794, og Jens Christian Høeg gik med paa samme Rejse som Styrmand, og da jeg siden den 3. November s. A intet har hørt eller spurgt enten til Skib eller Ladning, saa kan der nu ikke længere være Tvivl om, at samme jo total er forlist.

Randers den 8. Juni 1796
Rasmus Hansen.

Ved Forretningen var nærværende som Vitterlighedsvidne og Vurderingsmænd Selvejer Niels Jensen og Peder Poulsen, begge af Kahre; som Arvinger efter ham, Jens Christian Høeg, er følgende:

- 1/ dennes endnu levende Moder Agathe Jensdatter i Ægteskab med Selvejer Iver Høeg 1 Kahre.
- 2/ en Heelbroder Hans Jensen Høeg, Skipper nu i Fart,
- 3/ en heel Søster Marie i Kjøbenhavn, dog ugift.
- 4/ en Halvbroder af Moderens andet Ægteskab, nemlig Mads Andersen, der formodentlig er bortdød i sidst afvigte Efteraar.
- 5/ en Halvsøster Karen Andersdatter,
- 6/ en Halvbroder af Moderens 3. Ægteskab med Selvejer Iver Høeg ved Navn Rasmus Iversen 14 Aar.

7/ en Halvsøster Inger Iversdatter, 11 Aar; Paa Moderens Agathes og Børnene Rasmus og Ingers Vegne mødte Selvejer Iver Høeg, for de andre Arvinger blev udtagne efter nærværende Skiftebehandling i Stedet for Hans Jensen Høeg, Gaardejer Jens Sørensen af Kahre.

Skifteretten ønskede dernæst af Iver Høeg og øvrige vedkommende, at han vilde angive om Jens Christian Høeg havde haft noget Tøj enten her eller andet Sted, som kunde beregnes til Indtægt for Boet, og i saa Fald hvor da samme fandtes og hvorudi samme bestaar, hvortil svarede Iver Høeg, at den afdøde intet af nogen Slags havde efterladt sig hos ham, og han ved ikke, at han, nemlig Jens Christian Høeg, nogen Sted har efterladt noget Tøj, thi det lidet, han ejede, havde han haft med sig paa hans sidste Rejse, uden alene 2 Spise-Sølvskeer og 2 Sølvbægere, som skal være i Forvaring hos Pigen Anne Christensensdatter tjenende hos Farver Meyer i Randers, men hvilket Pigen paa Anfordring havde vægret sig ved at udlevere, hvorfor Skifteretten paatog sig at tilvejebringe nærmere Oplysninger bekræftende dette Sølv-tøj til næste Skiftesamling: videre meddelte Iver Høeg, at den afdøde havde haft staaende hos ham 52 Rd. 4 Mk. 4 Sk., og Skifteforvalteren angav, at under dette Herreds Overformynderi indestaar 47 Rd. 1 Mk. 4 Sk., hvilken sidstnævnte Capital udi dette Aars Snapsting bliver udbetalt i Boen tilligemed et Aar Renter fra Snapsting 1795 til samme Tid indeværende Aar med 1 Rd. 5 Mk. 2 Sk.,

Anden Indtægt vidste ingen at angive, der kunde forrige Bøets Masse, hvilket altsaa bliver 100 Rd. 5 Mk.

Derimod ved Iver Høeg, hvilket ogsaa med Sikkerhed kan angives, at afdøde skylder hans Broder Skipper Hans Jensen Høeg 15 Rd. 4 Mk. 1 Sk., og Jens Sørensen i Kahre fordrer som laante Penge efter Jens Christian Høeg derfor udgiven egenhændig en Del 5 Rd..

Mere Gæld vidste ingen af de nærværende nu for Tiden at angive, men da Jens Christian Hæg, som meddelt er bleven borte med et bortsejlet og til Bordeaux i Frankrig destineret Fartøj, saa blev det besluttet, at dette Skiftes Foretagelse og Behandling skal bekendtgøres i de offentlige Tidender, hvormed denne Dags Forretning blev sluttet, da Skiftets videre Foretagelse nærmere skal blive berammet, naar Avertissementet udstedes.

Datum Kahre ut supra.

S, A. Stadfeldt Iver Rasmussen Hæg Jens Sørensen
Niels Jensen Peder Poulsen.

Anno 1796 den 1. Oktober blev Skiftet efter afgangne Jens Christian Hæg af Kahre atter igen foretaget af den competente Skifteforvalter paa hans Contoir i Randers i Overværelse af tiltagne Testificanterne Peder Ring og Hans Buch. Af Arvinger var mødte Selvejer Iver Hæg paa sin Hustrus Vegne, samt for sine Børn Rasmus og Inger. Skipper Hans Hæg mødte paa egne Vegne Magesom og for sin Søster Marie samt Halvsøster Karen og derved da og afgør han tillige den bortdøde Mads Andersens Arverettigheder under nærværende Skifte.- Skifteretten anmeldte, at det under forrige Samling belovede Avertissement forlænge siden var udstedt og publiceret saavel i Kjøbenhavnske Berlingske Aviser som Aarhus Stifts-Tidende, hvorfra blev fremlagt en Genpart til Indlemmelse i denne Dags Forretning under No. 2. saaledes lydende:

"I Efteraaret 1794 er Jens Christian Hæg af Kahre By, Rougsø Herred, Randers Amt udgangen herfra Randers Fjord med Skipper Niels Møller førende Galliasen "Cecilie Marie" destineret til Bordeaux, og da intet er bleven spurgt enten til Skib, Mandskab eller Ladningsiden i November Maaned samme Aar, da det gik til Søs fra Dower i England, saa kan der nu efter saa lang Tids Forløb ikke mere være nogen Tvivl om, at bemeldte Skipper med Skib og Besætning jo total maa være forlist, hvorfor Jens Christian Hægs Bo i Kahre

By er taget under lovlig Behandling ifølge den herom skete Anmeldelse, thi idet at dette Skiftehold i Betragtning af Boets ringe Velstand hermed tillyses 3 Gange saavel i de Kjøbenhavnske Berlingske Aviser som i Aarhus Stifts-Tidende med Anmodning om, at hvis nogen kunde give nærmere Oplysninger betræffende Skipper Niels Møllers Fartøj og dets Besætning efter at han som meddelt gik til Søs fra Dower, da de behagelig vilde anmelde det til undertegnede inden Skiftets videre Foretagelse den 10. Oktober næstkomne hvilken Dag Skiftet ogsaa kan ventes sluttet i Tilfælde af ingen saadanne Efterretninger indløber, der kunde anses gældende til at standse dets Slutning.

Randers den 1. Juni 1796.

S. A. Stadfeldt Raadmand, By og Herredsfoged. Ovenstaaende indrykket i Aarhus- Stifts- Tidende No. 54, 55 og 56 er mig af S. T. Hr. Raadmand Stabell betalt med 1 Rd. 3 Mk. 6 Sk.. Aarhus Adr.-Cont. den 21. September 1796 Lund. Forestaaende 1-3-6 tillige med paagældende Postpenge 1 Mk. er mig af S. T. Hr. Raadmand Stadfeldt betalt med 1 Rd. 4 Mk. 6 Sk. hvorfor kvitteres.

Randers Postkontor den 27. September 1796.

A. Stabell.

No. 2 fremlagt ved Skiftet efter afdøde Jens Christian Høeg, Kåhre den 1. Oktober 1796.

P. Stadfeldt.

Og da Avertissementet i begge fornævnte Aviser er ligelydende, saa anføres alene det Exemplar, som blev indrykket i Københavnske Berlingske Avis, vedkomne Bogtrykkers Kvittering med videre under No. 3. saalydende:

"For at indrykke ovenstaaende i de berlingske Tidender den 8-11- og 18 Juli 1796 er betalt 1 Rd. 3 Mk..

O. s. v. ----- Kvittering fra Postvæsenet-----" Skipper Høeg krævede, at hans i dette Po tilgodehavende Fordring maatte blive ham udbetalt af Boets foranførte Indtægt, hvilket og skete efter derfor

meddelte Kvittering, som blev taget til Forretningen under No. 4.. saaledes lydende:

"De 15 Rd. 4 Mk. 12 Sk. som jeg undertegnede har til Gode udi min afdøde Broders Jens Christian Høegs Stervbo har Skifteforvalteren udbetalt mig med 15 Rd., fire Mark og tolv Skilling hvor bemeldte Skifteforvalter, Raadmand, By- og Herredsfoged Stadfeldt heri meddeles Kvittering.

Randers den 1. Oktober 1796. Hans J. Høeg".
De under forrige Skiftesamling bemævnte 2 Sølvspiseskeer og 1 ditto Bæger samt liden Tomling, har indtil denne Tid ej kunnet føres Boet til Indtægt, da derom ej er sket nogen vedbørlig Rigtighed, hvorfor Skiftet ej heller for denne Gang kunde sluttet, men samme skal ogsaa blive foretaget til endelig Slutning, saa snart som det kan blive udgjort, hvad enten formeldte Sølvskeer, Bæger og Tomling kan komme til Indtægt eller ej.

Dat. Randers den 1. Oktober 1796.

Stadfeldt.

Anno 1796 den 19. Dec. blev Skiftet efter afgaaede Jens Christian Høeg i Kahre atter foretaget af den competente Skifteforvalter paa hans Contoir i Randers i Overværelse af tiltagne Testificanter Peder Ring og Hans Buch. Af Arvingerne var mødte Selvejer Iver Rasmussen Høeg af Kahre paa sin Hustrus Vegne, samt tillige for sine Børn Rasmus og Inger; Skipper Herr Hans Høeg var mødt paa egne og sin Søsters Vegne. Skifteretten tilkendegav dernæst, at det under forrige Skiftesamling anmeldte Sølvstøj nu var indgaaet, og efter den ved en Guldsmed her i Byen derpaa given Vægt og Vurdering beløber sig til følgende Værdi:

Et lidet Sølvbæger paa Fødder, vog $3\frac{1}{2}$ Lod. Bægeret der egentlig tilhørte Skipper Høeg, blev ham leveret. Tomling vog $\frac{3}{4}$ Quint a 3 Mk. 8 Sk. - 4 Rd. 15 Sk. Tilsammen 5 Rd. 15 Sk., hvilket i den Grad forøger Stervboets Indtægt, at denne i det hele nu beløber sig til den Sum 106 Rd. 13 Sk.

Anden eller mere Indtægt vidste Vedkomne ikke at angive --- derimod Boets Gæld og Besværing som følger:

- 1/ Til afdødes Broder Herr Skipper Hans Høeg, som til ham udbetalt 15 Rd. 4 Mk 12 Sk.
- 2/ Jens Sørensen Kahre efter Kvittering No 5: 5 Rd. tilsammen 20 Rd. 4 Mk. 12 Sk.---- Kvittering følger.

Anden Gæld vidste Vedkomne ikke at angive og i saa Fald forbandt de dem til, hvis der maatte opstaa noget Slags videre Krav i dette Bo, som dog ej kunde formodes, da i alle Dele at holde Skiften retten derfor skadesløs, saaledes at det i saa Maade skulde falde paa dem selv uden Hensigt til deres Medarvinger, og som Følge deraf begjærede de, at dette Skifte nu i Dag maatte blive sluttet og tilendebragt, og da ingen meldte sig, som derimod havde noget at indvende, blev Skiftet efter Begjæring optaget til Slutning saaledes.

Naar Udgiften fradrages Indtægten, bliver i Behold til endelig Deling den Sum 85 Rd. 1 Mk. 5 Sk., hvoraf afgaar dette Skiftes Bekostning, som er følgende: Arv og Deling 70 Rd., men da den afdødes Halvbroder Mads Andersen ligeledes er bortdød og man ej kan bevise hvad enten han eller Jens Høeg først er død, saa bliver denne Arv, der alene ved dette Skifte kunde tilfalde Mads, hvis der kunde have noget Bevis om, at han havde overlevet den anden, iflg. D. L. 5-2-53 at dele imellem Jens Høegs Arvinger, hvilke iøvrigt er de samme Personer, som skal tage Arv efter Halvbroderen Mads Andersen.

Efter saadanne Omstændigheder deles Beholdningen udi 6 Heelsøsterlodder og 2 Halvsøsterlodder eller som er det samme udi 14 Halvsøsterlodder, hvilket udlægges saaledes:

- a/ Moderen Agathe Jensdatter, hvilken arver som et af sine Børn... 4 Halvsøsterlodder eller lige med den afdøde Halvbroder -- 20 Rd..

Han er altsaa Sømand, har sejlet, vel sagtens fra Konfirmationsalderen, han har turet og tumlet omkring, har nok været en rask Søgut, der ikke har brudt sig om at samle jordisk Mammon; det ses i alt Fald, at hans Efterladenskaber ikke er ret store; Stedfaderen, Iver Høeg, siger, at det lidet han ejede, havde han haft med sig paa sin sidste Rejse, undtagen et Par Spiseskeer og Sølvbægere, som beror hos Pigen Anne Chrestensdatter, tjenende hos Farver Meyer i Randers. Dog har han haft staaende hos Iver Høeg 52 Rd. og i Overførmynderiet 47 Rd; de sidste er formodentlig hans Fædreøndearv, der er udbetalt ved hans Moders andet Ægteskab. Men Gæld har han haft, han skylder sin Hans Høeg 15 Rd.

Hvorledes hans Forhold til ovennævnte Anne Chrestensdatter har været, staar der intet om. Hun har vel været hans Kæreste, men ikke officielt; thi Stedfaderen benævner hende noget højtideligt ved hendes Navn alene; hun er ikke antaget som Svigerdatter; thi i saa Fald havde Familien vel ladet hende beholde Sølvttingene som Erindring om hendes Hjertenskær. Dog har hun sikkert følt sig som berettiget til at beholde dem; thi det lykkedes først med Besvær Retten at faa udleveret de nævnte Ting. Det har altsaa ikke været noget Pant for almindelig Gæld, Jens Høeg har udleveret i disse Ting, saa havde hun vel faaet Lov at beholde dem; de har sikkert haft Affectionsværdi for hende.

Vi tænker os, at hun har været hans Kæreste, og Familien har rimeligvis ikke syntes om Partiet--, det tyder den beskrevne Fremgangsmaade jo paa.

At det viser sig, at det ene af Sølvbagerne, som Jens Høeg har foræret Pigen, tilhører Broderen Hans, tyder jo paa en vis Letsindighed hos Jens Christian, ellers kan man ikke rigtig forklare sig det hele. Men Retten gaar sin Gang; Anne maa udlevere Efterladenskaberne, og Hans

faar sit Bæger tilbage foruden hvad han ellers har til Gode.

I September 1794 sejler Jens Hæg ud paa sin sidste Rejse, fra Randers med Galeasen "Cecilie Marie", tilhørende Skipper Niels Møller af Ørsted. Jens Chr. H. er med som Styrmand; Bestemmelsesstedet er Bordeaux og Ladningen Hvede. De sejler først til England og i November Maaned sejler Skuden ud fra Dower; siden har man intet hørt til Skib og Ladning. Man mener at Skuden er forlist med Mand og Mus, og det er jo muligt. Men der kan jo ogsaa være andre Muligheder. Der var jo paa denne Tid Krig mellem England og Frankrig; muligt kunde Skibet da være opbragt; det er kun underligt, at det løber ind til Dower, naar det er bestemt til Frankrig; thi hvis man der har opgivet sit Bestemmelsessted, var Skibet vel bleven konfiskeret. Ganskevist havde Bernstorff netop i dette Aar ved sin kloge Politik faaet hævdet den Grundsatning, "at fri Skib gør fri Ladning", men Englænderne og Franskmændene respekterede den ikke altid; vi har saaledes en Beretning om et Randers-Skib "Rosenbusken", der ejedes af Agent H. C. Hansen (Svoger til Borgmester Carøe) og som med Kaptajn Frost i 1793 sejlede til Malaga og Le Havre; i den engelske Kanal overhaledes det af Franskmænd, der tog hans Styrmand og 3 Matroser; tilbage blev 2 Drengene som sammen med ham og det franske Prisemandskab skulde føre Skibet til Frankrig, hvor Ladningen skulde sælges. Under denne Sejlads overhaledes Skibet saa af Englænderne, der tog den franske Besætning og satte engelsk do om Bord. Imidlertid frigaves han, hvis han kunde sejle alene med de to Drengene; det gjorde han, men overfaldtes af Storme og plyndredes af en Fregat.

Rent idylliske Forhold har der altsaa ikke hersket i den engelske Kanal paa den Tid, saa det er jo troligt, at Galeasen "Cecilie Marie" har været udsat for noget lignende Forhold,

hvis Enderesultat saa er bleven det, at Skibet er forlist, og Jens Chr. H. med det, og har fundet sin Død mellem den engelske og franske Kyst.

Han bliver altsaa borte. Herhjemme begrædes han af Pigen Anne Chrestensdatter, og muligvis ogsaa af sin øvrige Familie -- og efter mange Besværligheder, deles hans Efterladenskaber saa imellem Familien.

Hans Saga var kort; sporløst gaar han ud af Verden.

-----oooOooo-----

Mærkeligt nok skulde Halvbroderen Mads Andersens Skæbne blive fuldstændig den samme som Jens Christians.

Jens Christian gaar ud i 1794 som Styrmand, og Mads Andersen gaar ud i Efteraaret 1795 ("efter Michaely") som Matros med et af Købmand Rasmus Hansens Skibe, Galeasen "Laxen", ført af Skipper Severin Haslund, og Skib og Mandskab forsvinder sporløst.

Om alt dette ved vi ogsaa god Besked efter det Skifte, der blev optaget efter ham; det findes i Skifteprotokol for Rougsø, Sønderhald og Østerliisberg Herreder 1793-1805 B 67 ff.

Skiftesamlingerne har været saa godt som hver Gang samme Dage som Jens Christian Høegs, formodentlig for Nemheds Skyld, da det jo var omtrent de samme Arvinger, det drejede sig om, og da det i sin Form er omtrent ligelydende med det lige citerede, skal det ikke anføres in toto, men kun enkelte Ting skal nævnes.

Ligesom i forrige Skifte spørger man ogsaa her Købmand Rasmus Hansen, om det passer med

Skibets Forlis, og han svarer følgende:

"Det er ganske rigtigt, at Skipper Severin Hadslund for min Regning udi sidst afvigte Efteraar var bestemt at afgaa her fra Toldstedet med en Ladning Rug til det Kgl. Magazin i Drammen i Norge, og at ovenbemeldte Mads Andersen foer med Skipperen paa denne hans Reyse; det er ogsaa desto værre alt for sandt, at siden Skipperen i Efteraaret gik herfra Fiorden har jeg intet spurgt enten fra ham, Skib, Ladning eller Mandskab, hvorfor det altsaa er temmelig afgjort, at han med Fartøyet ganske er underdaugen og total forliist.
Randers den 8de Juny 1796.

-Rasmus Hansen. "

Det oplyses samtidig, at ved den Tid, da Skibet gik ud af Fjorden, har der hersket meget stærke Storme og det anses for særdeles rimeligt, at det er disse Storme, der er Aarsag til Forliset.

Af Skiftebrevet fremgaar det nu videre, at Boet jo ligesom Broderens ikke er saa forfærdelig stort; Mads har en Arv indestaaende i Overformynderiet paa 160 Rdl. og desuden er der netop for Tiden et Skifte i Gang efter hans Farfader Mads Andersen i Pederstrup, hvorved der tilfalder ham c 89 Rdlr.

De samme Formaliteter gennemgaaes nu som med det andet Skifte; det viser sig nu, at hans Halvbroder Hans Hæg har Penge til Godt hos ham; han har betalt til Kaptajn Krog 20 Rdl., "som Mads har laant af ham til hans Examen og Navigation....", "foruden laant af vores Syster Marie Jensdatter 10 Rdlr."; desuden var han endvidere Hans skyldig 3 Rdl. 3 Mk. 8 Sk.; disse Penge bliver nu betalt.

Det fremgaar jo vel heraf, at Mads allerede har taget sin Styrmandsexamen.

Ved Opgørelsen viser Boets Aktiver sig at udgøre i alt 200 Rdlr., der nu deles mellem Arvingerne paa samme Maade som i det første Skifte; her er man dog afstaaet fra at debattere haabløst; hvem af de to Halvbrødre, der er død først og de Vanskeligheder, som dette Spørgsmaal maatte bringe for den fuldstændig lovlige Fordeling af disse fattige Midler.

Agathe har nu ofret to af sine Sønner til det svigefulde Hav.

-----0000000-----

I Tilslutning til disse to Sønner skal vi omtale deres Helsøster Agathe' Datter af første Ægteskab, nemlig

M a r i e   J e n s   d a t t e r   H ø e g,
f. 1770 i Tørslev.

Hun var kommen med Familien til Kahre, men var tidligt kommen ud at tjene, saaledes i flere Aar i Randers. Her tjente hun bl. a. hos en Dame, Wedege' Datter, som dør i Nov. 1787; og udstyret med Skudsmaal og Altergangsbevis fra sl. Wedege' Datter drager Marie til København, hvor hun formodentlig tager Plads som Pige hos Hr. Doktor Bloch.

Hurtig har hun mødt sin Skæbne i Hovedstaden i Form af Hørkammer Herman Hermansen; i et Brev fra Hans Høeg, hendes Broder, som denne skriver hjem fra København i Sept. 1798 omtaler han "min Systems Kiereste"; med hvem han har Forretningsforbindelse; saaledes som vi skal se senere under Omtalen af Hans Høeg, og den lode Okt. 1798 ser vi af Holmens Kirkes Vielsesprotokol, at Trolovelse har fundet Sted hos Hr. Dr. Bloch.

Denne Herman Hermansen er født i Trondhjem; han havde været Matros af 2den Division 9de Comp., hvorfra han havde sit Afskedspatent af 2/8 1792. Senere havde han været Møllersvend, men han har saa formodentlig begyndt en Hørkramhandel, i Begyndelsen rimeligvis i en andens Navn, thi til trods for at Hans Høeg handler med ham i 1798, faar han dog først den 13/3 1799 'sit Borgerskab som Høker.

Den 13/5 1803 faar han udvidet Borgerskab, han "maa her i Staden foruden ostindiske og chinesiske Vare handle med de fra de danske vestindiske Eilande kommende Vare, saasom Sukker, saavel raffineret som uraffineret, Sirup og Kaffeboenner og samme udi store og smaa Partier til alle og enhver udsælge".

Den 2den Nov. 1798 bliver de to kopulerede i Holmens Kirke. Brudgommens Forlover er Ole Hermansen, Matros, formodentlig hans Broder, og Brudens Forlover er Matros Knud Knudsen. Bruden kaldes her Marie Jens D. Høg.

Det gaar dem formodentlig godt. I 1806 bor di i Balsomgaden Nr. 455, og Høker Hermansen kalder sig nu med Navnet Rachvog, vel sagtens et gammelt Sted- eller Slægtsnavn fra Norge.

Den 11/4 1806 faar de en Datter, som bliver døbt i Trinitatis Kirke den 23/4 og faar Navnet

Ingeborg Marie.

Faddere: Moderen med Faderen og Jordemoder Madam Nyegaard.

Den 8/10 1820 konfirmeres Ingeborg Marie i Trinitatis Kirke, og allerede i 1823 den 13/6 bliver hun gift kun 17 Aar gammel. Brudgommen er Enkemand Andreas Gudmann Rohde, Ejer af Rosenborg Mølle, 33 Aar gammel.

Vielsen foretages efter kgl. Bevilling i Hjemmet hos Hermansen i Borgergade 130 af Pastor Thisted; Forlovere er Brygger Rohde, Rosenborg Mølle og Høker Hermansen.

Den 25/3 1832 begravnes Herman Hermansen Rachvog (han er død 20/3 af Brystsyge). Enken sidder i uskiftet Bo; hun underskriver sig Marie Jensdatter Sorvad, Enke efter H. H. Rachvog. Som eneste Arving angives Ingeborg Marie, gift med A. G. Rohde.

1856 24/12 dør Marie Hermansen 86 Aar gl. af Alderdomssvækkelse, og Datteren, boende Kokkegaden Nr. 449 II, angives som eneste Arving.

Paa dette Tidspunkt har hun allerede været Enke i 18 Aar, thi A. G. Rohde var død den 5/6 1838 af "Leverforhærdelse".

Af sit første Egteskab har han efterladt sig en Datter Charlotte Susanne, 22 Aar gl. ved Faderens Død; hun bliver gift med en kgl. Kapelmusikus Rauch.

Enken Ingeborg Marie Rohde dør den 21/8 1880 af Apoplexi; som Arvinger ved hendes Død nævnes Egteparrets 7 levende Børn, og det bemærkes, at Datteren af første Egteskab, Fru Rauch, har givet Arveafkald.

Vi skal nu nævne Egteparrets Børn; der var 8 ialt.

A. Herman Peter Rohde, f. 23/1 1827, død 12/8 1897 som Partikulier i København. Han var i lang Tid Købmand i Randers paa Raadhustorvet (nuværende Rasmus Arffmann's Forretning), blev gift med Anne Marie f. Schmidt fra Randers. Allerede i 1892 var de flyttede til Kbhvn. En Søn af dette Egteskab er den bekendte Maler Johan Rohde, f. 1/11 1855 i Randers.

B. Theodor Gudmann Rohde, f. 23/6 1835, d. 15/5 1924. Han var Generalmajor. Gift med Ingeborg Johanne Ragnhilda f. Schmidt. d. 1911.

Børn: Ellen Augusta, f. 10/10 ? g. m.
Billedhugger Rasmus Harboe.

Svend Rohde, f. 13/11 1872. Stud fra Metropolitanskolen 1891. Kaptajn i Hæren, Kammerjunker. Gift 2/5 1912 med Agga, Datter af Direktør Aage Bramsen.

- C. Anne Marie, f. 24/1 1824.. bliver gift med Urtekrammer, senere Grosserer Oluf Søkier, fra Aalborg. 1855 bor de Strandgade, Christianshavn, og har da følgende Børn:
1. Marie, f. 1847.
  2. Andrea Charlotte, f. 1849.
  3. Augusta, f. 1850.
  4. Oluf Søkier, f. 1852, Grosserer i Kbnvn.
  5. Henriette, f. 1853.
- Anne Marie Søkier dør 21/3 1891.
Hendes Mand dør 1/7 1886.

- D. Agathe Wilhelmine, f. 22/10 1825, g. 6/5 1855 med Pastor F. C. Faaborg, f. 23/4 1821. Han er i 1865 Præst i Vadum, Kjær Herred. Dør 1908. (Højskolebladet Aarg. 36. 1909, 777-84, 811-16, 853-60 findes en Artikelrække af Ludvig Bøgeskov: Fr. Kr. Faaborg, Skildring fra Menighedslivet i Vendsyssel.)

I Ægteskabet 3 Sønner og 3 Døttre, heraf Forfatteren, Magister Theodor Christian Faaborg, f. 18/9 1864 i Nykøbing Mors. Mag. art. 1895, Inspektør ved Rosenborg, Medarbejder ved de Førslevske Blade og Jyllandsposten. g. 15/6 1909 med Pianistinden Astrid Laub.

- E. Caroline Amalie f. 19/3 1828., dør ugift 25/5 1917.

- F. Andrea Jensine f. 23/8 1829., g. m.
Godsejer Gottlieb Pers, Dueholm ved
 Nykøbing M.

En Søn er Lægen Alfred Pers f. 3/1
 1865 paa Dueholm. Dr. med.;
 chirurgisk Privatklinik paa Platan-
 vej 22, Kbhvn. g. m. Camilla, Datter
 af Gehejmeetatsraad Ludvig Bramsen.

- G. Ingeborg Henriette, f. 5/1 1831. g. m.
Pastor Edv. Carl Vilhelm Ortmann af
 Magleby paa Lolland f. 31/1 1822. 11/6
 1866 Præst til Holbæk og Udby Rougsø
 Herred.

I dette Ægteskab 2 Døttre og en Søn:

Frederik Vilhelm Ortmann, f.
 20/2 1864. Overretssagfører i
 København. g. 1896 m. Lilli
 Anni Elisabeth Nodermann.

(Om den Rohde'ske Slægt se: G. Andrup: Firmaet
 Baadh & Winther' Eft. 1717 - 1917. Det er fra
 en Broder til Andr. Gudm. Rohde - Peter Rohde -,
 at ovennævnte Firma stammer.)

-----oooOooo-----

Den Gamle Færgegaard

i

UDBYHØJ

og

UDBYHØJ - HØEG'ENE.

H a n s   J e n s e n   H ø e g .

I Kirkebog for Voer-Estruplund Sogn staar:
"1768. 2 Pinsedag havde Jens Jensen Saarvad af Tørslev et Barn i Kirke, der formedelst Svaghed tilforn var bleven hjemmedøbt og kaldet Hans".

Det er Jens Saarvads og Agathes Barn, der er født i Tørslev 1768 og opkaldet efter sin Moders Halvbroder Jens Høegs Søn Hans, der som 8 Aar gammel druknede ved Voer Færgested (f. 1738, d. 1746). Han maa jo have været svag ved Fødslen, men Svagheden har øjensynlig ikke generet ham; derpaa tyder hans raske Sømandsliv da i alt Fald og hans sene Død: han døde 18/4 - 1849, 81 Aar gl..

Med sine Forældre er han jo kommen med til Kahre 1771 til "Høeggaarden", og er nu 3 Aar gammel kommen til at gaa sammen med Bedstefaderen, den gamle Sømand og Landbruger, der vel sagtens med sine Fortællinger og med sit Liv i det hele har paavirket Hans ligesom Jens Christian (den yngre Broder) og givet dem Lyst til den Virksomhed, Sølivet, der for Jens Christian førte til Døden, men for Hans blev Begyndelsen til en Livsstilling, der - skønt paa Landjorden - dog stadig havde Forbindelse med Sølivet.

Om Hans Høegs Barndom ved vi intet andet, end at han er vokset op i Kahre i Fædrehjemmet sammen med sine Heel- og Halvsøskende. Han er formodentlig tidligt kommen til Søs, har velsagtens først sejlet som Matros med en af de mange Smaabaade,

der gik paa Randers Fjord, og han har sikkert ogsaa taget sin Navigationsexamen, hvorefter han tidligt selv fik Skib at føre; thi da den yngre Broder, Jens Christian, i 1794 gaar ud som Styrmand med Galeasen "Cecilie Marie", er Hans Høeg allerede Skipper. I Skiftebrevet af 1794 efter Jens Chr. Høeg, nævnes han nemlig som "Skipper nu i Farten", det vil formodentlig sige i Farten paa Randers Fjord, hvor der dengang sejlede en Mængde smaa Skibe i Fragtfart dels til København, dels til Norge; han er nu 26 Aar gammel og synes allerede ret anset; i det omtalte Skiftebrev nævnes han stadig som Skipper og Sr. (:Seigneur), og som Formynder for sine Søstre, og Broderen Jens Chr. har han laant Penge, vel ikke meget kun 15 Rdl., men dog mange Penge i den Tid, hvad alt viser os Hans Høeg som den solide, støtte, der ved, hvad han vil og nok vil bringe det til noget i Verden.

Om Hans Høegs Færden i disse Ungdomsaar ved vi for Resten rigtig god Besked. I Vinteren 1926 kom nemlig Gæmelke fra Ingerslev og viste mig nogle gamle Bøger, som havde ligget paa hans Loft, og spurgte mig, om de kunde være af nogen Interesse for mig i det Arbejde med Slægtens Historie, som han vidste, jeg havde for.

Det var en virkelig Overraskelse og et virkeligt Fund, som kom lige ind ad Døren til mig; det var nemlig dels gamle Lodsprotokoller fra den Tid, da Gæmelkes Morfader, Rasmus Høeg, var Lodsoldermand, dels dennes Regnebog fra hans Barndom og dels Dagbøger, førte igennem nogle Aar af Hans Høeg, dels dennes senere Regnskabsbøger, førte medens han drev Forretning i Udbyhøj.

Gennem disse Dagbøger kan vi følge hans Liv igennem mange Aar; de er værdifulde Kilder til Oplysning om Livet i det hele taget paa den Tid, og de giver os ogsaa et godt Billede af Hans Høeg selv, viser ham som den ordentlige Mand, der fører

det omhyggeligste Regnskab med alt, hvad han har med sig til Forhandling, viser ham som den ærlige Mand, der vist næppe kan tænke sig at gøre sig nogen Fordel paa andres Bekostning. Den viser os, at han har faaet en god Undervisning; thi hans Skrift er smuk, selv i denne Bog, der dog kun har været bestemt for hans egne Øjne; hans Orthografi er vel ikke saa god, men hvorledes var den i det hele taget paa den Tid, hvor de allerfleste slet ikke kunde hverken læse eller skrive. Omhyggelig har han taget Kopi af sine Skrivelser til sine Rhedere eller andre, som han stod i Forretningsforbindelse med, og han viser sig ogsaa som en solid Regnemester. Sin Guds frygt og et fromt Sind i det hele taget viser han os ogsaa i disse Bøger.

Det var en Oplevelse at dukke ned i disse gamle Bøger, det var Lys fra en svunden Tid, der pludselig viste sig.

Vi vil her gennemgaa dem og tage et Uddrag af dem til Belysning af det ovenfor sagte.

" Dage Boeg

over Min Ladinger med Jomfrue Maria til hørende

Hr. Peder Due i Hobroe.

1797.

Hans J Hæg. "

Saaledes kalder han den første af dem; den er dog for den første Dels Vedkommende en noget tør Oprensning af de Sager, som han førte med sig paa Rejsen, hvem de var bestemt til, og hvad han opnaaede i Priser for dem.

Det var en Købmand i Hobro, han sejlede for, og Skibet var rimeligvis en Galease, der bar det noget katholske Navn "Jomfru Maria." Hans Rejser

var dels paa Norge, til Christiania og Drammen eller Smaabyerne i Christiania Fjord, hvortil han bragte Korn, Uld, Ost o. s. v., dels Rejser paa København, hvortil han sejlede med Stykgods, oftest Sager, som Folk bragte ham dels til Forhandling dels blot til Aflevering.

Den første Rejse, der omtales kalder han

" Anden Rejse paa Norge "

1797 Junii.

d. v. s.; at det er hans anden Rejse i dette Aar. Paa Randers Fjord var nemlig saa godt som al Skibsfart standset fra November-December til hen i April Maaned, afhængig af Isforholdene.

Det er som nævnt hans anden Rejse i dette Aar; han har medbragt Rug, Byg og Havre, som han sælger til forskellige navngivne Folk i Christiania og i en By, som han kalder "Ildiernet", og som formentlig er en lille Flække i Fjorden.

Rug sælges for 9 Mark Td., Byg 6 Mk. og 12, Havre 3 Mk. 12. Hans Regnskab ved Hjemkomsten balancerer med en Sum paa 1308 Rdl. 1 Mk. 1 Sk.

I August samme Aar gør han sin 3die Rejse til Norge, den 6te er han i Norge og allerede den 16' har han alt solgt; det er ligesom sidst Korn, endvidere Talg og Malt og bl. a. faar "Bydfoegden" 10 Lisp. og 14 Pund "Oxkiødt" a 2 Mark pr. Pund.

Ialt sælges for 1065 Rdl. 2 Mk. 20 Sk.

I Oktober gaar han ud igen paa sin 4de Rejse i dette Aar; den gaar til København; han sælger Korn til forskellige Købmænd, men dog vist nærmest til private, han nævner forskellige Folk, dels paa "Christians Haun", dels paa Store Kongens Gade. Rug faar han 17 Mk. for pr. Td., endvidere Ost, som koster pr. Lisp. 5 Mk. 6 Sk.

Indtægt ialt 400 Rdlr.

"Afgjort Regenskab for denne Rejse den 28 de November 1797 til Principael Hr. Due af Hans J. Høeg."

Allerede i Marts 1798 lægger, han ud igen paa sin første Rejse til Norge. Ladningen er den sædvanlige, endvidere røget Flæsk, Uld, Voks.
Ialt for 1243 Rdl. 2 Mk. 7 Sk.

Anden Rejse er i Maj 1798, den gaar som sædvanligt til Christiania.

Ialt 1632 Rdl.

" Af Lagt Regen Schab til Principael Hr. Due i Hobroe den 16 de Junius 1798."

I Juni gaar han ud paa 3die Rejse til Norge, og han er vendt tilbage allerede den 3die August, da han skriver:

" for min førte Lading frem og tilbage 3die Reise paa Christiania er aflagt Regen Schab "... I August udfører han endnu en Rejse paa Norge; foruden Korn som sædvanligt har han "Røget Kiød", saltet Aal (1 Fierding 4 Rdl. 3 Mk.) endv. "Gavn Bøeg", samt en Sæk med "fiin Lam Uld", "voeg Brutto 4 Lisp 12 P a 6½ Rdl.
Ialt 634 Rdl. 3 Mk. 7 Sk.

I Sept. er han hjemme igen og gaar ud paa 5te Rejse, der gaar til København. Han medbringer ialt 33 Favn Bøgebrænde foruden andre Ting som Korn, Ost, Aal, saltet Aal, Kød og Stykgods.

Af Regnskabet ses, at han har leveret "min sødsters Kierest" d. e. Købmand (Hørkræmmer) Herman Hermansen, med hvem hun altsaa endnu ikke er gift, "af min Ost voeg 10 Lisp a 3 Mk. 8 Sk.;

endvidere har han til ham " en rød Kuffert og et Stk Olmerdug ". Til Jens Lund hos Kræmmer Bondoe paa Hiørnet af Kiøbmagergade og Østergade 8 Faune bøggebrænde a 6 Rdl 5 Mk.

" For anførte Summer, ialt 363 Rdl) har givet Regenschab den 24 de Oktober 1798. "

6te Rejse paa København er i Dec. samme Aar. Af Regnskabet anføres:

Min Svoger bekommet

60 Stk. Ost, voeg brutto 19 Lispund.....	14 Rdl.	
1 Stk blæget hør Lærret 46½ Al. a 17 Sk.	8.	22 Sk.
1 Posse med 13 Pund fiær a 2 Mk.	4...	34.
4 Tdr. Rug a 23 Mk. Td.,		
10 Tdr. do 23½ :		
9 Stkr. Ost voeg 2 Lisp. 7 Pund.		

Endvidere medbringes Smør, Talg, Pølser, Uld. Skrædder Smidt i Fioldstræde faar 4 Tdr. Rug.- Han bliver liggende i København Vinteren over og sælger efterhaanden Lasten ud i smaa Partier; saaledes køber "Svoger Hermand" igen den 27 Dec. et større Parti Ost og Byg. Først den 25 Maj er han vendt tilbage og gør Regnskab op med Hr Due.

I Juni lægger han ud paany med sine Norgesrejser; han udfører ialt en Rejse i hver af Maanederne Juni, Juli, August og September; de 3 første er ikke af videre Interesse; men den sidste, som han er klar til at begynde den 17 de Sept. er lidt mere ualmindelig, og han beskriver den selv i et Brev til Hr. Due, som det nok er værd at citere:

Christiania d. 28- de September

1799

Aller høyst ærede
Principal, hr. Peder Due.

Efter af seiling fra Mariagers fiord d. 22- D. M. kom ieg skagen ud same Aften. Win østlig med Regn og Storm, paa Efter Natten tog Storm til, skiørnet store seilet og Medsand -- Wind til N. O.. kund ej førre meere seil til sidst en foek og Revet store seil - Regn og Storm og gav meget søe ower - Mandags formiddag fik landkjenning af norge ud for Riise flokker Fyr - kom til ankers i Lyngø 1 miil westen for Riise.

Tiirsdag seilte derfra og arreveret lykkelig - og wel hertil onsdagen den 25 de om aftenen. Wi maatte selv være seilmager paa Rejsen - over de gamle seil for at komme hertil, ieg er nu nødsaget til at koste et nyt store seil. - Medsanden faaer at gaa som den er - store seilet er det nødvendigste. det kommer næsten hen imod loo rdl. Skpr. Boernholm kom same dag ieg kom hand haver lovet at ieg kund faae de Penge hos ham - ieg behøver, de Penge ieg har wil lidet forslaae. idag bliwer ieg min bag last qwit. smør og Ost har ieg solgt smør 9 rdlr. fierdingen. Priiserne paa Korn Wahren Dansk Rug 4r. td. Byg $3\frac{1}{2}$ r td. malt 13 a 14 mk. norsk - flæsk 263 rdl. pr skp. ieg staar nu i handel om uldet at sælge det til tugt huuset men er endnu ikke kommet til accordt ieg er budt 4 rd. pr lisp for noget af det - med næste post skal De faae nærmere underretning. Ieg har tillige bestilt last hos hr. Bacher efter ordre. Jern er ikke meget godt at bekomme, nu næsten mangel paa same, halv boer troer ieg næppe ieg faaer. ieg kand ikke wendte at kome herfra førren paa tiirsdag - kunde ieg saa bliwe klar i ildiernet der-næst. Næst ærbødigst hilsen til Dem og helle famillien ieg for bliwer deres tjenst ske tiener
Hans j Høeg.

Det næste Brev er fra samme Rejse kort Tid efter; han skriver:

Ildiernet d. 4de Octob.

1799.

høyst ærede;

Principal hr. Peder Due.

Her ved lader ieg dem wiide at ieg er begyndt at lade og ieg kand ei blive tillad førren Mandag; tillige kand og mældes dem, at laaden (Ulden) har ieg solgt til Tugthuset og optineret 4 rdl pr lispund og pengen først udbetalles til førstkommende Februari -- ieg indladet for dem 6 Skpund Jern, Boer og tømmer alt efter ordre, mine penge wilde ikke slaae til har ieg faaet hos Hr. Niels Boernholm 300 rdlr. og giwet anwiisning paa dem at udbetale same til Hr. Christian Sordvad i Mariager. Hr. Boernholm bliwer tillad i Byen i aften; det staaer her med et meget udroodlig weier med Regn og storm wær dag, ieg haaber naar ieg bliwer klar, faar ieg god wind; iøvrigt alting wel om bord, den smaae Jens er rask; hand er kuns lille, -- ener har ieg giwet af Regning - ieg tænker næst Guds Hielp at Berge mig hiem med de øwrigte Mandskab -- mit Brew af 28 de f. m. før det er indløben (?) Næst Wændligst hilsen til dem og helle familien.--

Jeg for bliwer deres tjenst ske tiener

Hans j. Høeg.

Af den ligeløbende Røgnskabsbog ser vi, at han ogsaa som forklaret har faaet sin Uld solgt til "hr. Oberindspegtour'en paa Tugthuset" ialt for 268 rdler; deraf har de 2 Sække været hans egne, Resten Hr Dues eller Hr. Sorvads, der er "udstedt anwiisning paa same at udbetale til S. T. hr. Lang Balle til den 12 Februarii 1800."

Det er sært at en saadan Institution som Tugthuset ikke har kunnet betale sin Uld kontant; det har formodentlig været Uld til Klæder til Fangerne, som nok selv har forfærdiget deres Klæder paa Anstalten.

Af det nøjagtige Regnskab, som han fører over Udgifterne paa Rejsen, ser vi bl. a., at det ogsaa den Gang var nødvendigt at "smøre"; saaledes er der en Post ved Udklareringen fra Mariager, som hedder "Dusør" til Hasselbalch, Størch og Møller paa 1 Rd. til hver; det er vel Toldere, der skal have disse Penge. Den 23 Sept betaler han Lodspenge for Ind- og Udsejling fra Lyngø, det er 3 Rd.; den 24 de anløber han Haugsund, der Lodspengene 2 Rd. 3 Mk. Den 27 inolærer han i Christiania (1-0-8); Transporten af Ulden til Tugthuset koster 3 Mk. Den 2 Okt. udbetaler han den omtalte Hyre til Enner, hvis Navn formodentlig er i Virkeligheden Ejnar; det er 3 Rd. Den 3die sejler han fra Christiania og betaler i Lodspenge herfra og til Laurkollen 5 Rd. 3 og 12 Sk.. Den 7de maa han dog af en eller anden Grund tage en Tur tilbage til Christiania, det koster i Rejsepenge og Fortæring 1 Rd. Saa udruster han sig med Proviant til Hjemrejsen, han køber $32\frac{1}{2}$ Pund haardt Skibsbrød, færsk fisk, blødt brød for 1 Rd., samt $\frac{1}{2}$ tønde øll (1 Rd 1 mk), et bundt flynder (2 mk 8 Sk), 1 Pot Sirup, 1 Pot fransk Brændevin.

Paa Hjemvejen anløber han Fladstrand, thi han har Lodspenge ind og ud her den 2ode; og han er nok løben tør for Brændevin eller har skullet bruge noget til at traktere med; thi han maa igen købe en Forsyning paa 5 Potter, samt Brød for 5 Mk.

Saa følger Regnskab over de Varer, han har bragt med hjem; han har haft Varer til Hr. Jørgen Bigum, Hr. Peder Lunsgaard, samt velædle Hr. Rasmus Holm (de andre er ikke velædle); han har ført hjem: Jern, 1 Stk. "pompe træ", 1 ansjos Dunk, 2 Dusin "Brisling kagger", 2 Stkr Engelsk, 1 Riis Conceptpapir, samt medfølger "udforhandlet 1 Posse Uld". Velædle Hr. Christian Schou har faaet foruden Jern og Tømmer, 2 Dusin Brisling Kagger (!), 1 Pund engelsk Sennep, 5 Stkr. blaae Tørklæder -.

Velædle Madame Haslun, sl. Hasluns, har faaet Tømmer og 6 Par Windsor Kopper og $1\frac{1}{2}$ Dus. af det mærkelige, der kaldes Brisling Kager. Det er den 11 Nov., han gør op.

Paa Opgørelsen med Hr. Due ses, at Styrmandens Hyre er 11 Rdl., Hans Høegs egen 25 Rdl., og saa faar han i Steden for "Ener", det vil vel sige den Hyre, som han skulde have haft for Hjemrejsen, 2 Rdl. Sejlmagerregningen for det mistede Sejl blev fra en Sejlmager Grøne (eller Grøn) 10 $\frac{1}{2}$ Rd. 2 Mk. 4 Sk.; det var jo ikke saa lille en Extra-udgift.

Det ses nu ikke, at Hans Høeg har sejlet mere det Aar, og det var jo nu ogsaa langt hen; han gaar nu i Hi, og han har sikkert ganske andre vigtige Ting at tænke paa. Han siger nu Farvel til Hr. Due, og gaar hen og laver til Giftermaal.

Paa sine Sejladser var Hans Høeg sikkert ofte stoppet op i Udbyhøj og har aflagt Besøg i Kroen der, saa meget mere som det var noget af hans Slægt, der var Indehavere af den; det var nemlig hans Stedfader Iver Rasmussens Søster, der var gift med Kromanden; hun hed Karen Rasmusdatter, og hendes Mand hed Jens Pedersen Refsbech; han var død i Marts 1799 og Karen har altsaa siddet Enke, hvilket sikkert ikke har været nemt for hende med hele denne ret omfattende Bedrift, og et Ægteskab er nu bleven aftalt mellem hende og Hans Høeg.

Han kommer altsaa til Udbyhøj Kro, og da det nu bliver her, at Slægten har Bo de næste 100 Aar, skal vi derfor qfre selve Egnen her en nærmere Omtale.

Mod Nord skyder Rougsø Herred sig ud i en Trekant, begrænset mod Vest af Randers Fjord, mod Nord og Øst af Kattegat; det er hævet Land, den gamle Kystlinie gaar sydligere og markeres endnu af de høje Skrænter, som man møder lige nedenfor Udby, og hvorfra Landet indtil Udbyhøj er ganske fladt.

I Pontoppidans Danske Atlas fra Slutn. af 18' Aarh. Tom IV S 434 staar: "Udby er saa nævnt, fordi det er den yderste By af Herredet, hvis Marker er omflydt af Fjorden paa vestre og Havet paa nordre Side. Udenfor Udbyhøj Færgehuus kaste Fartøjerne Anker, som gaa til og fra Randers"

Kommer vi fra Syd ad Landevején, der sandet gaar fra Udby ud gennem de høje Bakker ("Store Sands Bakker") udbreder sig pludselig for Øjet det skønneste Landskab; man ser hele Halvøens Spids udbredt som paa et Landkort; til v. ser man Fjorden smilende bugte sig frem forbi Holbækgaards og Gjesinggaards Skove, og bag dem hæver sig det høje Land Nord for Fjorden over imod Mariager Fjord, hvor paa et af de højeste Punkter Herregaarden Overgaards Taarn skuer vidt og bredt; man følger Fjordens Linie og ser hvorledes den, efter at have passeret Spidsen af Halvøen, udvider sig og falder ud i Havet, ganske vist med et bugtet og kringlet Løb mod Ø. S. Ø., det egentlige Sejlløb. Til højre begrænses Udsigten til Havet af høje Bakker med den højeste "Elkjørs Bakke", hvor der nu er Fyr, men hvor der i gamle Dage foruden et højt Sømærke fandtes en hellig Kilde "Ellekjær", som Folk langvejs fra søgte hen til for at hvile ved Kilden og ofre deres Skillinger i den. Kilden tabte dog sin Kraft, da engang man lod en syg Hest bade deri --, men op til nuværende Tider har man fundet Skillinger deri ved Gravning, indtil den i 1894 blev omdannet til Brønd for Fyrmesteren.

Nu er store Dele af Halvøen beplantet; mod Øst er Skrænterne bevoksede og kaldes "Udby Bjerge", mod Nord er der plantet Gran og Fyr, men i gamle Dage var der ikke plantet, alt var sandet og delvist øde; thi fra Udby Bakker og ned til Spidsen har der sikkert ingen Beboelse været, før man kom til Lodshusene og Færgegaarden.

Kommer man til Udbyhøj fra Søsiden, frembyder der sig et lige saa smukt Skue, ja maaske smukkere.

Her skal anføres Henrik Pontoppidans Skildring af Indsejlingen, saaledes som der staar i hans Bog: "Minder" (Fortællinger 2. Bind 2 Op- lag 1903 S. 284).

"Den københavnske Dampetumlede sig i Nattens Løb over Kattegat. I Storm og Mørke huggede den sig frem gennem brølende Vande, der aabnede sig omkring den med brusende fraadende Gab som for at opsluge den.-- Endelig i Morgenbrækningen kom vi ind i mere smult Vand. Netop som den østlige Himmel bag os begyndte at flamme, øjnedes Land forude, og Skibet styredes ind mod et bredt Svælg, en aaben Port i Kystens Ringmur:---- Randersfjordens Indløb. Vi sagtnede vor Fart og gik sønden om nogle smaa Grunde af Sand, der syntes at vugge op og ned med Vandskorpen ligesom hvide opsvulmede Buge af drivende Kæmpefiskeaadsler. En Flok Sælhunde, der laa i Sandet og ventede paa de første Solstraaler, lod sig plumpe i Vandet, idet vi passerede; -- og med Rederflaget hejst paa Formasten stod vi ind i Fjorden. Endnu var det derinde indhyllet i Nattedis og Taagedamp. Længe kunde vi ikke med Tydelighed skælne andet end en lille skorstensrygende Bordeby, der laa paa Toppen af en endnu usynlig Bakke og derfor syntes at svømme ovenpaa Taagerne. Helt eventyragtigt præsenterede den sig med sine kalkede Mure og frodige Frugthaver, der allerede skinnede af det første Morgenguld. Men lidt efter lidt afsløredes Landskabet ---- et højt og nøgent Bakkeland, hvori Fjorden skød sig ind med sine smilende Følgesvende i de lysegrønne Enge. En Samling røde Smaahuse, en lille Grøftemølle og et Par rødmaalede Gaarde med hvide Vinduesrammer dukkede efterhaanden op af Disen midt paa Engen. Til sidst øjnedes helt nede ved Bredden en Bygning med Toldskilt, en Signalstang og en skumoversprøjtet Stenkaj. Herfra styrede en Baad ud. Skibet standsede. Det var Udbyhøj --- raabte Styrmanden.--- Efter en Beskrivelse af de søsyge

Passagerers Opvaagnen til Livet igen kommer: Den friske, fugtig-salte Morgenluft virkede ned igennem Legemet som en Styrkedrik..... Imidlertid var Solen staaet op. Allerede en Stund havde det gæret og glødet derude i Øst over Havets skummende Vande. Som en uhyre flammende Esse, pustet op af Vestenvindens vældige Blæsebælg, havde det gnistret og blusset højt op paa Himlen, mens store graablaa Skyer var forsvundne i det gloende Svælg som uformelige Stykker Ved. Omsider brast Himmelranden, en Ildstrøm strømmede udover Havet. Højtidsfuldt steg den nystøbte Solkugle op imellem Flammerne" --

"Det var Udbyhøj", lader Pontoppidan Styrmanden sige; det var det nu ikke; thi Baaden, som kom ud, kom fra Nordsiden, og denne kaldes ogsaa nok Udbyhøj, men det er en Tilsnigelse; det Lavland, som fra de høje Skranter Nord for Fjorden strækker sig ned mod denne, har fra ældgammel Tid heddet "Demstrup Vasehuse"; det er jo ogsaa ganske unaturligt, at dette lave og ofte af Højvande overskyllede Land skulde kaldes Udbyhøj; der findes et Udbyover og et Udbyneder paa Nordsiden, men disse ligger helt oppe ved Bakkerne; Udbyhøj har været og kan kun have været Sydsiden; dér hæver sig nemlig, dels fra Havsiden, dels fra Fjordsiden en Bakkekam, der løber fra Færgestedet og ind mod Udby Bakker, og den hedder "Udbyhøje" (Udby-Høje), og saaledes ser vi ogsaa Navnet stavet i gamle Dokumenter.

Det er først i senere Tider, vel sagtens da der kom Toldstation, at denne for Bekvemmeligheds Skyld blev lagt paa Nordsiden, og ogsaa Nordsiden fik Navnet Udbyhøj.

Vi har nu hørt Pontoppidans Indtryk af Indsejlingen til Fjorden. Det finder Genklang hos den, der er barnefødt der, og kommer til sit Barnehjem en smuk Sommermorgen, saaledes som jeg saa ofte i Studentertiden har gjort det. Opfyldt

af Glæde over at skulle til Hjemmet for at tilbringe en lang dejlig Ferie der, sov jeg kun lidt paa Overrejsen, stod tidligt op af Køjen, ofte allerede naar Skibet lige rundede Spidsen af Djursland ved Stavnshoved. Det var i Reglen (i Juni - Juli Maaned) ved Solopgang, og alt som man nu kom nærmere og nærmere til Fjorden, belyste Solen i al sin Glans de gamle, kendte Steder. De skovklædte Skrænter langs Estruplund-Bugten, Ingerslev Bjerge og Udby Bjerge traadte skarpt frem i det blaa Morgenlys, ligeledes Sødringholm-Skovene og den kønne dejligt liggende Sødringholm Kirke paa Nord-siden. Vi kom nærmere til Fjorden; paa Elkjærsbakken saas Fyret, der havde afløst det gamle Sømærke; nu skælnede man den yderste Bøje ved Sejlløbets Ende, og man stod ind i Fjorden. Af Damp og Taage rejste Egnen sig i Vejret, og snart kunde man skimte de enkelte Huse og navnlig det gamle Hjem, "Færgegaarden", tung og solid, omgivet af Træer og Plantning.

Vi stod ind i Fjorden, forbi det gamle Sømærke optømt af Bjælker paa en stor Stensætning, det, der vakte saa mange glade Forhaabninger om dejlige salte Bade paa klar grønligvid Sandbund; vi kommer til "Kirkegrunden", det Stykke af Løbet, hvor den højtliggende Udby Kirke ikke kan ses; Sejlløbet faar nu Karakter af Fjord med "Aaleruse-Stader" i tæt Række paa begge Sider af Løbet, og endelig er vi inde -- ved det gamle Færgested.---

Ja! det er med Dampskib, jeg er kommen dertil, men ligesaadan maa det have set ud for Skipper Hans Høeg, naar han en smuk Sommermorgen med sin Skude er kommen sejlende til Fjorden, og har han haft god Vind, har Indsejlingen formet sig ligesaa let for ham; til andre Tider med Vestenvind og haard udgaaende Strøm, har han maattet lægge sig til Ankers derude og vente paa, at Strømmen vilde vende sig; thi med Sejlskib at krydse ind mod Strømmen er næsten umuligt. Og saa har han da ligget der ude og set ind mod Land, mod denne dejlige Kyst, og intet Under, at han har

fundet det kønt og har faaet Lyst til at bosætte sig paa dette smukke Sted, som vi, der har levet der, har elsket over al Forstand, selv om andre i deres Uvidenhed vilde kalde det et gudsforladt og øde Sted.

Saa har han sejlet ind ad Fjorden, har kastet Anker ud for Færgestedet, den nordligste Fynt af Herredet, har taget sin Jolle for at ro i Land, hvad der ganske vist ikke har været bekvemt, da der kun var flad Strand at gaa ind til; men de store Søstøvler har tilladt ham at vade i Land fra selve Baaden, og saa er han gaaet op til Kroen.

Straks man kommer i Land, lægger man Mærke til de gamle "Batterier", som de kaldes; det er Resten af Fæstningsværker, hvortil der findes mindre tilsvarende paa Nordsiden. De er meget interessante og skal have deres særlige Omtale senere.

Fra Batterierne er der en 5 Minutters Gang til den gamle Færgegaard. I gamle Dage var der ingen Bebyggelse, før man kom der til; senere byggedes et lille Lodshus; syd for Færgegaarden var der nogle lave, straatækte Huse, hvor Lodserne boede; disse gamle Huse stod til i Firserne; da byggede Havnevæsenet to grimme Kasser til Lodsboliger, og der blev bygget en ny Lodsoldermandsbolig, mere anselig ganske vist, mellem Færgestedet og Færgegaarden.

Den gamle Færgegaard er oprindelig en Fæstegaard fra Holbækgaard; saaledes havde Jens Revsbæk den i Tæste, men den købtes af Hans Høeg.

Vi har et tydeligt Billede af Færgegaarden i dens oprindelige Skikkelse i en gammel farvelagt Tegning fra 1849, malet af Maler Søren Christoffersen i Udby. Den er en anselig Hovedbygning, opført i Bindingsværk og bygget sammen med Gaardens tre øvrige Lønger til en Firkant med en ret anselig Gaardsplads. Stuehuset vendte mod Vest, Laden mod Nord, Stalden mod Øst og Vognport og Gæstestald var mod Syd. Ved den østlige Ende af Ladebygningen

laa en særskilt Bygning. Udseendet fremgaar iøvrigt af Billedet, der er bevaret, ganske vist saare medtaget af Tidens Tand, men det er lykkedes at reconstruere det, saa det fremtræder med fuld Tydelighed, som en rigtig smuk gammeldags Kro med Kvist paa Midten og foran denne en Flagstang med Lodsoldermåndsflaget vajende paa Toppen.

Saaledes har Færgegaarden set ud rimeligvis lige fra Begyndelsen, da den blev bygget, og indtil 1854, da Forsiden med dens Bindingsværk blev taget ud, og der blev bygget Grundmur. Samtidig blev den gamle smukke Indgangsdør taget ud og uvist i hvilken Grund, blev den solgt. At den har været god nok, ses af at den endnu sidder som Indgangsdør i Stuehuset til Mads Rasmussens Gaard i Udby (nuværende Ejer: Gdr. Jens Brandt, 1926). Forøvrigt blev der ikke nogen Glæde af denne Ombygning; thi i 1858 brændte den gamle Kro, og den blev da opbygget paany fra Grunden af.

Foran Stuehuset stod 6 Lindetræer. Haven laa paa samme Sted som den senere, nemlig sydøst for Gaarden.

I Færgegaarden dreves jo ogsaa Krohold; hvor langt tilbage i det hele taget bægge disse Virksomheder har været knyttede dertil, er ikke let at skaffe oplyst, men følgende kan dog anføres:

I Matrikel af 1688 for Dronningborg Amt nævnes: "Søren Rasmussen i Færgehuset"; han stod i gammel Matrikel for 4 Skpr. Hartkorn, men er ikke ansat under den nye Matrikel.

Af Skøde paa Holbækgaard, dateret 14/10 1727 nævnes af Gods i Udby Sogn:

"Christen Nielsen Refsbech for Færgeren og alt: 12 Rdlr; Aal 2 Fierdinger; denne Mand giver quartaliter 1 Mk. 6 Sk."

Af Skøde paa Holbækgaard af 3/6 1765 Nr 4 2 Skpr. 1 Alb. Byens Fællesjord, i Brug af Peder Refsbech ved Udbyhøj, som aarlig svarer 15 Rdlr. 3 Mk. 8 Sk. Dette Hartkorn er af Udby Fællesjord, giver quartaliter i Skat 1 Mk. 6 Sk. og for en Fierding

Aal 8 Sk., og 12 Rdl. for Færgeløbet, der gør de 15 Rdl. 3 Mk. 8 Sk.. Ellers er kongelig Privilegium paa Færgeløbet og Krohold; for det sidste giver Manden til Kongens Kasse 5 Rdlr.

Fra Rigsarkivet er velvilligst givet følgende Oplysninger om Kroprivilegiet:

Fru Sofie Seefeldt, Enke efter Etatsraad Axel Bille til Holbækgaard indsendte i 1751 en Ansøgning om at maatte oprette en Kro ved det hende tilhørende Udbyhøj Færgested. Herpaa svarede Kongen 13 April 1751, at hun mod en aarlig Afgift af 5 Rdlr. maatte indrette en saadan i Udby Sogn med Ret til at brygge og brænde til egen Fornødenhed, og samme Dag udfærdiges Bevillingen til hende. Det er altsaa Ejeren af Holbækgaard, der faar Kroprivilegiet. Dette fornyedes - med nogle faa Endringer - for de følgende Ejere af Holbækgaard, 1766 for E. Tegder, 1782 for H Ammitzbøll og 1795 for R Ammitzbøll. Da denne bortsolgte Godset fra Holbækgaard, deriblandt ogsaa Færgegaarden, fornyedes Privilegiet for Køberen af Færgegaarden 1808, nemlig Hans Høeg.

Den ældste kongelige Bevilling paa Krohold ved Udbyhøj er saaledes af 1751, men umuligt er det ikke, at der tidligere har været holdt Kro paa Stedet, da der allevegne i Landet fra gammel Tid fandtes talrige Kroer, som uden just at være Smugkroer, var uprivilegerede og søgtes afskaffede ved en Række mer eller mindre virkningsløse Kongebreve. Ejeren af Holbækgaard havde altsaa Privilegiet og han lod dette benytte af den, som han satte i Færgehuset eller Færgegaarden.

Hvad Færgeriet angaar, er det ikke lykkedes at finde nogen kongelig Bevilling paa dette; det er kun fundet omtalt i Forbindelse med Kroholdsprivilegiet. I de Jordebøger, der i 1660, 1661, 1662 og 1664 i Anledning af en paatænkt ny Matrikel indsendtes til Rentekammeret af Ejeren af Holbækgaard over det ham tilhørende Gods, nævnes Færgehuset slet ikke. Heller ikke i Kop- og Kvægskatmandtal for 1678; her nævnes under Udby Sogn en

Søren Rasmussen (se ovenfor) ligesom i Matr. af 1688, men uden at det nævnes, at han er Færgemand eller bor i et Færgelhus. Søren Rasmussen var da gift; hos ham var en Tjenestedreng, og hans Besætning bestod ialt af 3 Faar.

Der kan dog næppe være Tvivl om, at der fra meget gammel Tid har været drevet Færgesfart under en eller anden Form ved Udbyhøj, men det har vistnok nærmest været en privat Forretning uden Bevilling. At Færgeriet kom til at høre under Holbækgaard, er rimeligvis begrundet i, at Ejeren af denne Gaard havde betydeligt Gods i Udby Sogn og fra 1544 en Tid lang ogsaa næsten hele Sødring Sogn Nord for Fjorden, saa der har maattet gøres hyppige Rejser over denne. ----

Senere har jeg fundet følgende:

"I Antegnelse paa de udi Ørsted og Estruplunds Sogne befindende personer, som til Land Militzens Mundering til den første Termin nemlig den 11 Dec. Anno 1704 efter Hans kgl. Majestæts aller-naadigste Befaling af Datum den 9 de Juli Anno 1704 Kopskat bør at contribuere .. for Udby Sogn:

Færgemanden ved Udbyhøj		
Christen Nielsen	1 Rdl.	
Hans Hustru	1 Rdl.	
1 Dreng	" "	3 Sk.
1 Pige	" "	2 Sk.

Færgemanden hafver ikkun det halfve Færgested, og Færgemanden paa den anden Side af Fjorden, som hører til Demstrup, det andet halfve Færgested."

Kromanden Jens Refsbechs Slægt ser nu saaledes ud:

Christen Nielsen Refsbech,

Færgemand i Færgehuset ved Udbyhøj c 1700 - 30.

I
Peder Refsbech

ligeledes Færgemand, samt Kromand i Udbyhøj

c. 1730 - 76.

I
Børn: 1 Søren Pedersen R. - 2. Sr. Christen P. R.3. Jens Pedersen Refsbech. i Tustrup.db. 7/8 1763. begr. 28/3 1799. 4. Søren P. R.
f. 1752.

Kromand og Færgemand i

Udbyhøj.

5. Anders P. R.
f. 1773

g. 25/6 1790 med

6. Maren Pedersd.R.
f. 67Karen Rasmusdatter af Udby

db. 14/12 1760 d. 19/3 1833.

Børn: a. Kirsten Jensdatter db. 3/4 1791, g. m.

Christen Nielsen i Ingerslev.

b. Maren Jensd. db. 6/5 1792. begr. 1/7 1792c. Peder Jensen Refsbech. db. 30/6 1793

d. 14/9 1794.

----- 000 0 000 -----

I Folketællingsliste af 1787 finder vi, at Jens Refsbechs Moder sidder Enke og samtidig bestyrer Færgestedet; hun nævnes: Kirsten Sørensdatte, 59 Aar gammel, Enke efter første Ægteskab og Færgestedets Bestyrer. Foruden hende findes i Færgegaarden hendes Sønner Søren, Jens og Anders, samt Datteren Maren; endvidere nævnes en 6 aarig Pige Mette Kirstine Christensdatte, "en Søns Datter, forsørges paa Huset"; det maa vel være en Datter af Sr. Chr. Refsbech i Tustrup.

Af Tjenestefolk hos Enken nævnes: Gabriel Jokumsen, 60 Aar, g. 2den Gang, Morten Weilbye, ug., samt Mette Lauridsdatte, 25 Aar, ug. --

Ifølge samme Folketællingsliste findes paa den Tid i Udbyhøj foruden de nævnte kun:

Johan August, Husbonde, Lows, 45 Aar, g. 3die Gang, hans Hustru, Birgitte Lassen, 35 Aar, samt deres Karl og 3 Piger.

I Færgegaarden sad Karen altsaa Enke; hun havde egentlig haft megen Sorg i sit korte Liv; 2 Børn havde hun mistet som ganske smaa og nu efter kun 9 Aars Ægteskab mister hun Manden; der har været ikke saa lidt at passe med Kroen og Færgen, saa det har ikke været muligt for hende at gøre det alene; vi maa derfor ikke undre os over, at hun saa hurtigt gifter sig igen; det er simpelt hen en Nødvendighed for hende, hvis hun skal klare sig derude; Partiet har jo nok heller ikke været lutter Inclination, men fremgaaet af Slægts og gode Venners Tilskyndelse, saaledes som den Tids Sæd var.

Bryllupet staar i April 1800; det har nok staaet i Udbyhøj, og der har været mange med, thi der er mange Brudegaver. Hans Høeg skriver i

sin Regnskabsbog:

Brude skienk til vorres Brøllup den 4 de
 Aprili 1800 - - Hans Høeg, Kahren Høeg.

Rasmus Schifter Engerslev	2 Stkr.	1--1--8
Søren Grande	do 2 -	1--3--"
Jens Grande	" 2 ✓	1--"---"
Anders Jensen	-----	1--"---"
Johannes Schreder	Holbech -----	"--4--"
Else maria Brandt	-----	1--"---"
Styrmand Samuel	-----	1--1--8
Styrmand Hans Holmstrup	-----	1--1--8
Styrmand Errich	-----	1--1--8
Skipper Jachobt	--	2--"---"
Peder Kok	-----	"--3--"
Jens Thomassen	-----	"--4--"
Hr. Raarup	2de Stk. -----	1--1--8
Søster Kahren i Ørste	2de sølv spise skeer,	
Svoger Iver Tranes Datter	--	1--1--"
Uby -- Jens Sørrensen	3de	1--3--"
Styrmand Niels Ørste		1--"---"
Do - Niels Schiøth	-----	1--"---"
Niels Kusk		"--4--"
Mads Sørrensen		"--4--"
Jens Legn	2de	1--"---"
Peder Madsen	1.	"--4--"
Peder Jensen Kier	2de	"--4--4
Svoger Sørren Rasmussen	2de	1--"---"
Sr. Johane august		1--"---"
Skipper Smidt	-----	1--"---"
Skipper Niels Høller	---	1--"---"
D. Niels Kragelund	----	1--"---"
Paa Wassen		
Peder uhrmager	---	1--"---"
Jens Høeg	2de brude konner	1--"---"
Christen Joensen	D. ----	1--1--8
Jens Blendstrup	2de --	2--"---"
Sørren Hansen	----	1--"---"
Hendrich ollufsen	2de.	1--1--8
Randers	--	
Hr. Anders Uby	- fører	

Hr. for walter toegs wer (Toegsver) d.	
Christian Diderichsen d.	2--"--"
Poul Andersen 2de sølv skeer	-----

Suma 37 Rdl. 1 Mk. 12 Sk.

Her ser vi altsaa Hans Høegs og Karens Omgangskreds; det er jo mest Sømand, Skippere og Styrmand, som Hans Høeg vel har kendt fra sit Sømandsliv, dels Egnens Folk, Gaardejere i Holbæk, Udby og Ingerslev; Hr. Raarup er Ejeren af Holbæk Møllegaard, Johan August er Lodsoldermand, Henrich Ollufsen er Lods. Jens Høeg paa Vasen er ikke af vor Familie; paa Vasen var der i det hele taget mange Høege, som vi ikke har truffet paa Slægts-historien og stammer fra en anden Slægt. Denne Jens Høeg skal have været Murer; han har været forholdsvis velhavende, thi vi ser senere, at han laaner Penge til Hans Høegs Søn Jens, da han skal overtage Gaarden i 1833.

Af Familien er der dels Søster Karen i Ørsted; det maa være Hans Høegs Halvsøster af Agathes andet Ægteskab med Anders Vedø; det er hende, der bliver gift til Essenbechgaarden, og som paa denne Tid maa have opholdt sig i Ørsted, formentlig i Tjeneste der.

Det er nu ikke lang Tid Hans Høeg holder Hvedebrødsdage; thi allerede i Slutningen af Maa-neden sejler han ud igen. Han er nu kommen til at sejle for en Randers Købmand, Hr. Christen Sparre med dennes Galease "Fortuna".

Efter hans "Dage Boeg over udgifter med Galliaden Fortune af Randers" kan vi nu igen følge ham. Han sejler ud fra Randers den 19 April, thi han har Lodspenge (2 Rdl.) fra Randers til Mellerup; der køber han "færsk fidsk" for 1 Mk. Den 22de maa han igen en Tur til Randers og har i "Vogn

Lei" fra Møllerup til Randers 1 Rd. Den 24 de er han vendt tilbage og har brugt til "Drykkepenge" til Møllerup 2 Mk. 4. Den 28de sejler han saa videre, han har Lods til Udbyhøj (1 R 1 Mk.), bliver saa liggende ved Udbyhøj, hvor han har Vandfyldning for 1 Mk. Han har nu haft et Par Dage til at besøge sin Brud. Den 30 te sejler han ud af Fjorden, hvor Lodspenge igen er 1 Rd., og den næste Dag er han i Fladstrand; igen Lodspenge til Ind- og Udsejling (1 - 2 - 12). Det er kun et kort Besøg, han aflægger der, køber lidt fersk Fisk og staar atter til Søs. Selve Overfar-ten til Norge tager ret lang Tid, først den 5te Maj kommer han ind til Laurkollen efter at have haft Lods om Bord fra Søen (3 - " - 8); i Laurkollen køber han "tvende faune brønde" (3-3-8), samt "4 Bundter tørrede flyndere og nogen fersk Fisk", endvidere 150 Pund sort Brød og noget "Blød Brød". Den 15de tager han Lods fra Rød-tangen til Strøms Tangen (?) og bliver nu "inquireret" ved Toldboden. Derefter maa han igen have Lods fra Toldboden til Bryggen og to Mand til hielp, og man bliver nu tørstige, thi han køber 2 $\frac{1}{2}$ Td. Øll. Der er Skibsarbejde med et Ror og en Sejlboom, man har formodentlig haft noget Havari paa Rejsen. Den 14 de kommer Besigtelsesmændene og Byfogden (7 Rd. 1 Mk.), samt "Controlour sigge". Den 23de lossen han, betaler bl. a. for 166 Tdr. Havre at bære i Land 2 Rd. 3 Mk. 2 Sk., hvorefter han gaar i Land i Drammen og bruger i Landgangs-penge 6 Rd. Det er mange Penge, saa han har sikkert moret sig godt. Den 27 de køber han 2 Lisp. 3 Pund Flæsk (3-1-6) samt 1 Pund Sukker (2 Mk.), det er Udrustning til Hjemrejsen og den 28de har han Lods til Strømtangen, derefter gennem Svelvi-gen den 29de og allerede den 1 ste Juni tager han Lods fra Udbyhøj til Møllerup, hvorfra han lejet Vogn til Randers.

Hvad har han nu haft med sig til Drammen? Det kan vi se af Toldsedlen fra Randers Toldkammer, som han

har faaet ved Udrejsen. Den lyder paa:
 400 Tdr. Havre, 300 Tdr. Malt, 5 Fustagier Korn-
 brændevin, holder 1778 Potter 5°, een Fustasie med
 8°, 12 Stkr. røget Oxetunger, 3 Fustagier med Hatte
 (Værdi 150 Rd.) 40 Stkr. Heste Huder 2 Fustagier
 full Kiødt netto 18 Lisp. Udgaende Lastepenge
 1 Rd. 79 Sk. Haunepenge af Lødningen 8 Rd. 9 Sk.
 Winterhaunepenge af Skibet (4 - 3 - 6) betalt.
 Randers Toldkammer den 23 de April 1800.

Det er sikkert denne Toldseddel, som han maa
 tilbage til Randers efter, da han paa Udrejsen er
 kommen til Møllerup, men maa have Vogn til Randers
 igen, netop den 23de April.

Fra Drammen skriver han et Par Breve paa denne
 Tur, det ene til den bekendte tidligere Randers-
 købmand nu boende i København, Niels Brok, den
 Mand, der stiftede saa mange Legater til Randers.
 Han skriver:

Hr. Niels Brok. Drammen den 23de Maj
 1800.

Efter min Principal Hr. Christen Sparres Ordre
 sændes hermed in lagt en Soela Wexel paa 14 Dages
 Sigt 300 rdl. tillæst S. T. Hr. Conferens Raad
 Ryberig som bedes Deres Velædelhed Behagelig wilde
 in Cassere- og Sparres Regning Crediteres.

Iøvrigt med største Høiyagtelse
 for bliwer Deres Welædelheds
 ærbødigste tiener
 Hans J. Høeg.

Samme Dag skriver han til Sparre:

Drammen den 23de May 1800.

Aller høiyærede !
 Principal Hr. Christen Sparre.
 Efter deres Ordre har ieg dags dato remitteret en

Sola Wexel 300 Rdl. 14 Dages Sigt- mere Penge kan ey sendes dem, formedelst ieg haver lagt Havren og Brændevin op til Hr. Udbye, da det ikke er muligt at sælge samme uden med Tab-- for det første har jeg altsaa lagt det op til nærmere Ordre, saa jeg tror dog, at Kornvahrer maa komme 'i Pris igen efter denne tiid.

----- her er nu for Tiden ensvær Flaade Fartøyer, saa Kornpriserne falde hver Dag-- de har nu snart ingen Loftsrum; hvem som har varmt korn, maa losse op paa Sæboen og efter sælge det .....

Hattemager Bertuchs Hatte har jeg ingen solgt, Jens Jespersens har jeg næsten solgt. Mit brev af 16 D. M. formodes før dette at indløbe. Forøvrigt sluttes med ærbødigst Hilsen til Dem og hele Familien.

Ieg for bliver Deres tjenst ske tiener

Hans J Høeg.

Det er ejendommeligt at se, at Hattemagerne i Randers sender deres Hatte med Skipperne til Norge for at faa dem solgt der; der er fine Hatte med Silkekant og Hatte med Fløjelskant; det synes dog, som Nordmændene ikke er saa forhippede paa at købe dem, maaske har det været Hatte, som var gaaet af Mode i Danmark.

Efter at have gjort op med de forskellige, han har handlet for, sejler Hans Høeg den 13 de Juni ud paa sin anden Rejse til Norge. Hr. Sparre følger ham til Møllerup, de er i Møllerup Kro og faar Vin og Fortæring for ialt 5 Mk. Fra den 14 - 19de ligger han ved Udbyhøj, hvor "Løjtnanten ved Udbyhøj" faar 3 Mk., det er vel Tolderen, der skal bestikkes. Allerede den 21de er han i Drammen; Rejsen rummer ellers intet af Interesse ud over, at vi ser af hans Regnskab, dels

at hans Styrmand hedder Niels Schiøt, det er ham, som er med til hans Bryllup; han faar i Hyre 15 Rd., tvende Matroser faar tilsammen 24 Rd. Drengen 6 og Skipperen selv 20 Rd., altsaa ikke saa meget som han fik hos Hr. Due. Det er jo ellers en For-tegnelse over hele hans Handskab.

Den anden August gør han op i Randers med de hand-lende. Han har denne Gang haft med hjem Spiger, Jern, Tømmer, Salt, Honning, Ærter o. s. v.

Den 8 Aug. begynder han en ny Rejse, den 3die til Drammen; han skriver hjem:

Drammen den 15de August 1800.

Allerhøystærede Principal

H r. Christen Sparre.

Herved lader ieg Dem vide min Ankomst var hertil den 13de D. M. Havt en ønskelig og heldig Over-rejse og alting vel inden Bords. tillige kand ieg meldes Dem, at ieg har solgt mit Malt og faaet 3 Rdl. 64 Sk. pr. Td. Ostene har ieg solgt og faaet 17 Rdl. pr Skipp. Hr. Hans Christians Koe Ost har ieg solgt nogen af til 13 Rdl. pr Skipp., det franske Brændevin har ieg faaet i Land paa Hr. Udbyes Søbod 1), men endnu ikke solgt noget af den; ieg er budet 24 Sk. pr Pott, som ieg synes er noget en udrimelig Priser. Møden (Mjød) har ieg ikke kunnet komme til endnu, i Mor-gen tæncker ieg at faae Maltet udlosset; de øvri-ge Priser paa de andre Wahre, Rug 8 Rd. Td., Byg 4 Rd. 48 Sk. Td., Havre 11½ Ordt og 3 Rd. Td;

1) I en overstreget Kladder paa den anden Side af Bogen skriver han, at han har smuglet det i Land sidste Nat; han er formodentlig bange for, at Bre-vet skal falde i urette Hænder og Smugleriet blive opdaget.

Smør fra 40 til 44 Rd. Td. Flæsk 44 til 48 Rd. Skipp., nu er de bleven sultne, Nordmændene. For det øvrige kand meldes Dem, at Jern er næsten ikke til at bekomme, ieg har faaet Løfte paa noget - - Jern er ligge saa stoer Trang for at faae som Korn for Nordmanden-- tillige kand meldes Dem, at Skipper Diderichsen og Tanning og Christen Holm, Hr. Aastrups Slupp, Tomas Mansens Smack som skulde gaaet til Troenhiem er komet og lodser nu Lading her. De taler her saa meget om, at vi skal faae Ufred med Engelsmanden. Hvad mere kand meldes Dem, skal ske med næste Post- som ieg og tænker at blive seileklar til den Tiid. her næst sluttes med ærbødigst hilsen til dem og hele familien. Ieg for bliwer stedse ders for bunden og tienstske tiener Hans J Høeg. P. S. her ved følger indsluttet brev til min kone som bedes at behagelig vilde sende med første Leilighed til Udbyhøy.

Af Brevene til sin Kone tager Hans Høeg desværre ikke Kladde; men han anfører dog naar han skriver til hende, f. Ex.

27 de Junii 1800 tilskrev min Kone.

Inden han sejler fra Drammen skriver han den 22de August et Brev til Hr. Sparre igen; det ender med..

.... tillig bedes De behagelig vilde lade min Kone hilse med første Leilighed.

Adiou lev bestandig. wel !

Den 2ode kommer han af Stød, og kommer hjem et Par Dage efter; han har nok gaaet og været lidt nervøs; thi han har ydst, at hans Kone ventede sig, og at det kunde blive naar som helst, og det bliver da ogsaa den 29 de August; han skriver i Dagbogen:

"Aar 1800 den 29 August gav den almægtige Gud Kl. 7 om Morgenen med en liiden Søn, hvis Navn blev kaldet J e n s -- Den 26 de October blev han døbt i den hellige Trefoldigheds Navn".

Hans Hæg er sikkert hjemme til Begivenheden, men snart tager han af Sted igen; den 4de Sept. gaar han ud paa sin 4de Rejse til Norge; den lode er han i Udbyhøj og den 15 de inklarerer han ved Toldboden i Drammen.

Den 19 de Sept. skriver han to Breve, et til "velædle Hr Rasmus Hansen i Randers", det er en bekendt Købmand paa den Tid, for hvem han har Last med.

Desuden skriver han ogsaa til Sparre:

Dramen den 19 de Sept.
1800.

Allerhøystærede Principahl

Hr. Christen Sparre.

Herved lader jeg Dem vide min Ankomst var her til den 15de D. M. og kom same Dag her. Var 16 Stkr. Fartøyer, alle med Kohn Vahre, efter de forhen høje Priser; ieg har solgt noget af min Last: Byg 4 Rd. 24 Sk. Td. og Malt 15 ordt 12 Sk. Td og Rug har ieg solgt 100 Tdr. til 7 Rdl. De byder mig 6 og 6½ Rdl. Td. for Resten. Maltet og Byggen har ieg solgt, Havren er falden mest af Kohn Vahren, den er nu falden fra 3½ Rdl til 7 ordt 2 Sk. Td, de andre Kohn Vahre vil vist ogsaa falde; nu venter de vær Dag paa ny Kohn..... Brændevin kand ieg ikke melde saa høye Priis om nu, da her ingen flensboriger er, nu kan vel faaes henad 20 Sk. pott; det er ikke godt at besteme om hvad Slags Vahre som kunde være best afsetlig her. Liggesom Fartøyerne komme til, saa bliver Priiser-

ne-- nu vil væntelig kome en flode med ny Kohn efter de høye Priiser, som her har været, men ieg frygter for der vil blive liden Fordel.

For det øvrige tænker ieg at blive udlosset først i komende Uge og ieg tænker at blive seilklar herfra sidst i same Uge.--

..... for Resten kand mældes Dem nogen elændigt tiidende; mellem Tiirsdag og Onsdag Kl 12 om Natten opkom ildebrand ude paa Bragsvøer og brændte 6 Steder, deriblandt stouer Gaard, men Guds stoure Lykk, at det var stille, heller havde det havt farlighed, det havde faaet meget Overhaand, iøvrigt alting vel indenbords.

Efterskr. Skipper Troestrup og Christen Holm og en for Niels Bay ligger; tillige bedes De behagelig vilde sende det mit indesluttet Brev til min Kone med første Leilighed.

Adieu lev bestandig vel.--

Ifølge Toldsedlen medfører han paa denne Rejse til Norge: 110 Td. Malt, 230 Tdr. Rug, 210 Tdr Byg, 10 TD Hvede, 10 Skipp Ost, 5 Sider røget Flæsk, 1 Td. Ertter, 15 Tdr Smør; formig selv 1 Fustagie med 4 Dusin Uld-Hatte (20 Rdl)....

Lodspenget for Udgaende fra Hellerup til Søen beregnet for 8 Fod's Dybgaaende.

Først den 29 de Oktober kommer Hans Høeg tilbage til Udbyhøj; det har været en lang Rejse, formodentlig fordi det har været svært at faa Kornet solgt; han lader Skuden ligge i Udbyhøj og tager selv Vogn til Randers, hvilket har kostet 2 Rdl. og 32 Sk.

Af Varer, som han har bragt med sig hjem, skal nævnes Træløst, Spiger, Jern, Honning og 3 Kækkelovne; den ene er til Hattemager Barluch, for hvem han har solgt Hatte for 51 Rdl "saavel med Fløyels som med Silkekandt". Det var en "3 Etagnes Ovn Nr. 100" til 23 Rdl 80 Sk. Paa den Tid kom næsten alle Kækkelovne fra Norge.

Hvad man har fortæret paa Rejsen, kan ses af den Opgørelse, som han giver Christen Sparre paa "Skibs provition"

færsk fisk 71 Sk. 1 Skp. Ertter 84 Sk., 1 Side røget Flæsk 4 Rdl 84 Sk., færsk kiødt 1-12, $1\frac{1}{2}$ Td øll 4-32, 1pp Pund sort Brød 9 Rd., $2\frac{1}{2}$ Pund Sukker 1 Rd., 1 Pund Caffebønner 50 Sk., o. s. v. ....
Desuden har han kostet en ny Mesanbom til 64 Sk, samt haft Sejlmagerarbejde for 2 Rd. 7 - 2.
Hyren er den sædvanlige, Styrmanden 15 Rd., Nikolaj og Sørren Jensen (Matros) hver 12 Rd. Dreng- en faar 6, og selv faar han 20.
Opgjort den 20 de Oktober 1800.

Hermed synes nu Hans Høegs Skippertid at være til Ende; Regnskabsbogen fortsættes nemlig, men der er ikke mere Beretninger om Rejser, Regnskaberne angaar nu Handel med Korn og andre Ting; det lader til, at han har opgivet Sølivet og nu slaar sig til Ro paa Landjorden, hvilket jo ogsaa er naturligt nu efter hans Giftermaal. Der er jo nok at tage fat i hjemme i Færgegaarden, saa bægge Virksomheder har ikke kunnet forenes.

Efter at han nu er kommen hjem, holdes der Barnedaab med den lille Jens Høeg. Det er som tidligere nævnt den 26de Oktober, og der har været stort Gilde med mange Faddere, hvad vi kan se af Hans Høegs Liste over Faddergaverne; den ser saaledes ud:

	Rdlr.	Sk.
" Waaesen -- "		
Sørren Hansen....		24-
Jens Blenstrup..	1---	"
Christen Joensen	1--	24-
Jens Høeg	1-	"-
Skipper Niels Kragelund	1-	"-
Do Jens Christensen Hoernbech	1-	"-
Sr. Johan August	1-	"-

Skipper Smidt.	1-	"-
Hendrich ollesen Lods.	"---	92-

Udby:

Mads Sørensen	"--	48-
Peder Madsens Kiersten	"--	22-
Niels Schiøt	1---	8-
An Laurs Datter første	"--	48-
An Hans Datter	"--	48-
Jens Sørensen	"--	24-
Niels Kudsk	"--	32
Sr. Søren Rasmussen	"---	56-
Christiane Sams	"---	26-
Jens Jørgensen grand Engerslev	"---	48-
Jens Sørensen Holbæk	"---	34-
Min Fader i Kahre	"---	48-
Swoeger Andreas	"---	64-

 Suma 14 Rdl. 70 Sk.

I Holbæk Udby Kirkebog staar der: "2o Søndag efter Trinitatis, 26. Oktober: Hans Jensen Høeg og Hustru Karen Rasmusdatter fra Udbyhøj deres hjemmedøbte Søn Jens i Udby Kirke. (Fadderne var: Andreas Nielsen Kaask og hans Hustru fra Essenbæk, som bar Barnet; Søren Rasmussen og Niels Kudsk; Lægdsmand og Styrmænd Niels Ørsteds Hustru).

-----oooOooo-----

I Aaret 1801 begynder Hans Høeg nu de Forretninger, som skulde blive en vigtig Indtægtskilde for ham i de kommende Aar og sammen med Færgefarten og Kroholdet gøre ham til en efter de Tider vel sagtens holden Mand; hans Regnskabsbog har ganske vist Conti fra 1800, men de er kun faa og smaa, det er først hen i Aaret 1801, at der kommer

Gang i Forretningen. Maaske er det ogsaa først i dette Aar, at han tager sin Beslutning med at opgive Sænen; nu bliver Tiderne jo nemlig alvorlige, Situationen med England bliver mere og mere truende for til sidst at blive alvorlig, da Engelskmændene kommer med deres Flaade til København, og Krigen endelig bryder ud med det berømte Slag paa Rheden den 2den April 1801. Det har ikke været gode Tider for Skibsfarten paa Norge, og maaske dette har været Hovedaarsagen, til at Hans Høeg har opgivet Sænen.

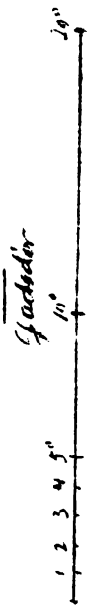
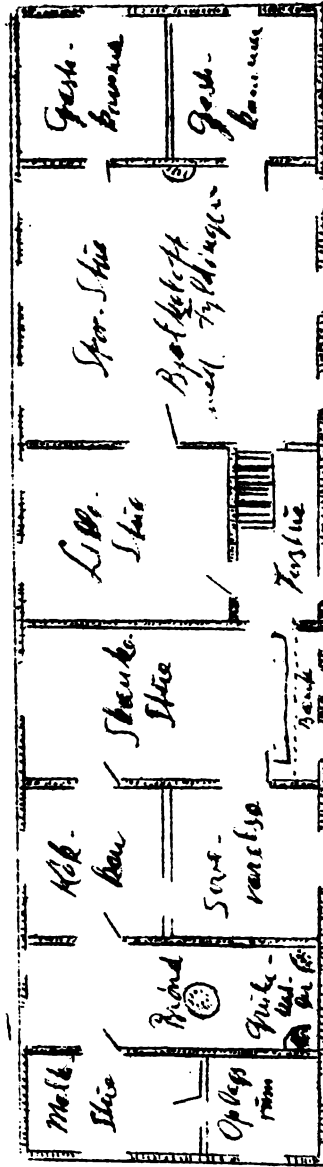
Efter Englændernes Overfald bliver der nu Liv i Forsvarsforanstaltningerne her i Landet; Kysterne var jo ubevogtede, og dette søgte man at raade Bod paa ved at oprette en Kystmilitz, der skulde forhindre Fjendens Landgang; paa højtliggende Steder opførtes Vagthuse; hvorfra der kunde alarmeres. Denne Militz Ophævelse skete først i 1848; i Begyndelsen var Bevæbningen Fork og Høle, senere en Slags Lanse.

Ligesom andre Steder ved Fjordmundingerne blev der nu ogsaa anlagt Søbatterier ved Udbyhøj; dette skete i 1801, som alene af den Grund vil være et Mærkeaar i Udbyhøjs Historie. Liv og Uro maa det have givet Egnen, da Militæret kom for at anlægge disse Værker; en Del af dem har nok været indkvarteret i Kroen, bl. a. nok Chefen for Anlægget, den overordentlig smukke Løjtnant de Bretteville, der med sin carmorsinrøde Uniform har livet svært op i Landskabet.

Disse Batterier er ganske interessante, for saa vidt som man endnu kan se næsten hele deres Formation, og da det ogsaa af andre Grunde har haft Interesse for Slægten at granske deres Historie, vil der blive ofret dem et særligt Kapitel og en udførlig Omtale; denne vil findes senere i Bogen.

Vi følger nu Hans Høeg videre under hans Liv i Udbyhøj.

Plan af Stiehuset i
Den gamle Fergesgaard
for Brandem.

Der var ikke mange Mennesker den Gang i Udbyhøj; ser man Folketællingslisten efter for 1801, finder vi følgende i Færgegaarden:

Hans Jensen Høeg, 33 Aar gift 1 Gang: Færgemand, Kromand og Skipper.
Karen Rasmusdatter, hans Kone, 39 Aar, Gift 2den G.

Jens Hansen..... 1 Aar

deres Børn.

Kirsten Jensdatter. 10 Aar

Maren Iversdatter, Konens Moder 80 Aar, Enke efter 1ste Ægteskab

Morten Jensen (41 Aar) og Kirsten Pedersdatter (24 Aar) Tjenestefolk.

Af andre Folk i selve Udbyhøj fandtes Enke Birgithe Cathrine Larsen, 48 Aar, Enke efter 1ste Ægteskab med Lodsens Johan August, hun var Indehaver af et Hus med 14 Skpr Hartkorn og havde som Tjenestefolk en gammel Karl Peder Jensen (53 Aar) og to Piger, Sidsel Berntsdatter og Mette Jensdatter.

Endvidere fandtes en Husmand med Jord, som tillige er Lods, Christen Jørgensen (33 Aar) med Kone (51 Aar) og Plejedatter (10 Aar). Endelig fandtes endnu en Lods, Henrik Olesen, eller Olufsen, (45 Aar) med Kone og Tjenestepige, samt i Huset en Anders Laurson, om hvem der oplyses, at han er vanvittig og nyder Almisse.

Vi ser altsaa, at Lodsens eller Lodsoldermanden Johan August er død; det siges, at han er omkommen ved Drukning; der har jo saa været et Lodseembede ledigt, og det tilbydes nu Hans Høeg, og da han vel ogsaa findes særligt egnet til at være Oldermann, er det naturligt, at denne Post ogsaa betros ham. Men Hans Høeg har ogsaa maattet deltage i Lodsningen, der som oftest kun var fra Søen til Møllerup, hvor der var Lodser til videre Fart til Randers. Udbyhøjlodsen blev sat i Land i Voer, og han maatte da gaa paa sin Fod hjem til Udbyhøj. Vejen gik da gennem Kahre over Holbækgaard og Udby. Paa Holbækgaard besøgte han da

paa Hjemvejen Bestyreren, Forvalter Ammitzbøl, der passede Gaarden for Faderen, som ogsaa ejede Hevring Mølle (efter Faderens Død solgtes Holbækgaard, og Ammitzbøll overtog da Hevring Mølle, hvor han saa boede).

Hans Høeg var Lodsoldermand i ca. 15 Aar; han blev da ked af Stillingen, bl. a. fordi han skal være bleven formærmet af en Officer, der havde noget med Styrelsen at gøre, og tog derfor sin Afsked. Lodsoldermandsboligen blev derefter beboet af to andre (fremmede), som kun fungerede ganske kort. Derefter tilbødes Lodsoldermandsstillingen atter Hans Høeg, som ogsaa tog mod den og passede den, dels ved Hjælp af sine to Sønner, Jens og Rasmus til 1833, da han saa fik Rasmus ansat i Stillingen. Med dette Formaal for Øje havde Rasmus sejlet til Søs og taget Styrmandsexamen.

Der var jo ikke saa lidt Landbrug til Færgegaarden den Gang (ca. 80 Td. Land); desuden maatte Hans Høeg jo som Oldermænd drive Jorden, der hørte til Oldermændsboligen, i altfald da i den Tid, da han var Oldermænd. Færgegaarden havde han jo i Begyndelsen kun i Fæste, men allerede i 1806 købte han den fra Holbækgaard, temmelig dyrt for Resten, 5-6000 Rd., en stor Sum efter den Tids Priser. Han udbetalte den paa 1000 Rd. nær; disse 1000 Rd. maatte han senere (i 1814) udbetale med 14000 Rd. paa Grund af Statsbankerotten. Købet af Færgegaarden skete i 1806, men først i 1813 bliver det endelige Skøde udstedt, af hvilken Grund vides ikke, naar det ikke var de indviklede Pengeforhold, der herskede paa den Tid.

Skødet lyder saaledes:

U d s k r i f t
af

Justitsprotocol for Holbækgaard Birk
1811 - 23, Bl. 53 b.

Torsdagen den 22 de July 1813 er Retten

administreret i den competente Dommers Forfald og Fraværelse af allernaadigst anordnede Birkeskriver og constitueret Dommer Jens Sørensen i Overværelse af efterskrevne Stokkemænd: Jens Bøg, Søren Schifter, Nads Laursen og Jens Krog, alle af Holbech.--

Fra Færgemanden Hans Hæg ved Udbyhøj blev til Retten indsendt et af S. T. Hr. Capitain Ammitzbøll til Holbechgaard meddelt Skiøde paa bemeldte Hans Hægs Sted tilhørende Ejendomme, hvilket Skiøde begieredes i Retten læst, paaskreven og protocollered, som og skeede og lyder saaledes:

No 4 F. b. tus   Een Rigsdaler 66 Skilling

1813.

Jeg Rasmus Ammitzbøll, Capitain af Infanteriet og Herre til Holbechgaard gjør vitteligt at have solgt, ligesom jeg og herved, grundet paa det Højkongelige Rentekammers Bevilling af Dato 10 May, hermed sælger, skjøder og aldeles fra mig og mine Arvinger afhænder til Hr. Hans Hæg i Udbyhøj og hans Arvinger den Gaard han sammesteds beboer, med underliggende Herregaardstaxt 2 Tønder 6 Skiepper 1 Fierdingkar 1 Album, under de Betingelser og Bestemmelser som indeholdes i hodhæftede ved Kiøbets Slutning udstædte, nu tinglæste Kiøbecontract af Dato 28 de Juny 1806. Og da den bemeldte Contract paa-lydende Summa, 3650 Rd. i Dansk Courant er mig betalt

1) efterhaanden ifølge Afskrivning paa afmeldte Kiøbecontract, 2650 Rd., siger to Tusinde sex Hundrede og halvtredsindstyve Rigsdaler Dansk Courant, og

2) det endnu resterende 1000 Rd. Dansk Courant ifølge allernaadigst Forordning af 5 January d A. med 1000 Rd., siger Eet

Tusinde Rigsbankdaler, saa til jeg herved for mig og mine Arvinger, at bemeldte Gaard og Hartkorn med viidere som Contracten anmelder, skal tilhøre Kiøberen Hr. Hans Hæg og hans Arvinger. --

Dette mit Skiøde maa uden Varsel til mig tinglæses og protocolleres og udstødes til Stadfæstelse under min Haand og Segl i 2de Vitterlighedsvidners Overværelse.

Holbechgaard den 20 Juny 1813.

Ammitzbøll.

(L. S.)

Til Vitterlighed:

Jensen.

Ammitzbøll.

Hvorefter dette Skiøde med Rettens Paategning blev igien tilbagesendt.

Hvorefter Retten er hævet.

Sørensen.

Landbruget var jo nu det mindste af Bedriften. Væsentligst var vel Krovirksomheden, der dengang havde stor Betydning. Der var jo ret stor Trafik paa Randers Fjord, og disse Smaaskibe, som det dengang var, maatte tit ligge for at vente paa "føjelig Vind" ved Udbyhøj, ligesom de ogsaa tit laa og overvintrede der. Søfolkene derfra kom da tit til Kroen, hvor de ogsaa købte deres Fornødenheder.

Det var jo kun Smaaskibe, der kunde gaa op til

Randers, der jo altid har ligget godt gemt inde i Bunden af Fjorden, og dette har sikkert ingen Tilfældighed været ved Byens Anlæggelse; her kunde den jo ikke saa godt blive overfaldet af de Sørøverbander, der idelig strejfede om paa Havet, væsentlig Vender og Nordmænd. Dog har den enkelte Gange været udsat for Hærgning, saaledes beretter Snorre, at Harald Haarderaade i 1048 gik op i Godnarfirdi (Gudena).

I 1056 havde Vendelboerne rejst sig mod Knud den hellige og under Anførsel af dennes Farbroder, Asbjørn Jarl forfulgte de ham til Randers, hvorfra de indskibede sig til Fyen.

1170 kom den norske Jarl Erling Skakke paa Besøg hos Kong Valdemar den store, der den Gang opholdt sig i Randers; Erling var kommen sejlende direkte fra Viken, hvor han Aaret forud havde hærget og plyndret. Mødet med Valdemar var præget af en noget anstrengt Hjertelighed.

Christoffer af Bayern letter Sejladsen paa Fjorden ved at lade den afmærke.

Christiern den I giver Randers Privilegium paa at handle i Fjorden, og 1457 forbyder han Skipperne at "bryde deres Last", førend de kom til Randers; derved svandt Ørsteds sidste Chance som Handelsstad; den havde hidtil været besejlet gennem den nogenlunde brede Fjordarm fra Grund Fjord. I de senere Tider var Randers Fjord og Gudena navnlig bekendt for Fiskeriet af de berømte Randers Lax, hvortil man drak det stærke Randers Buur-øl.

Efter Krigene og Besættelserne med de kejserlige Tropper i 1627 og Svenskerne under Helmut Wrangel i 1644 kom der daarlige Tider; Sejladsen svandt ind og Sejlløbet groede til, blev opfyldt med Dynd og Morads. 1711 var Randers samlede Sejlflaade kun 10 smaa Sejlskibe. 1735 hedder det, at medens før Skibe paa 6-7 Fods Dybgaaende kunde gaa op til Byen, kan nu kun Skibe med 4 Fods Dybgaaende.

I Slutningen af det 18de Aarhundrede fik man en Muddermaskine, men den kunde ikke klare de store stenfyldte Grunde, og efter mange Skuffelser og lo 000 Rdlr.'s Tab opgav man Sagen; det var i 1777; men kort Tid efter, i 80'erne kom en praktisk Mand i Randers i Forbindelse med nogle Hornbech-fiskere, der forstod at fiske Sten, og nu lykkedes det at faa Sejlløbet farbart igen, til 7 - 8 Fod, og Sejlladsen blomstrede atter op, og der blev anlagt Vinterhavn ved Udbyhøj.

1769 var der 3143 Indbyggere i Randers, 1801 var der 4562.

Indtil 1840 var der kun 7 - 9 Fod Vand i Fjorden; alle Skibe lagde op fra November til Marts. Det var mest Fanøskibe, der besørgede Trafiken: Udførsel af Korn og Indførsel af Træløst og Kul. Gennem hele Fjorden var anbragt Pæle ved de værste Sving, hvor Skibene da kunde hale sig frem. Turen mellem Randers og Udbyhøj tog ofte flere Dage, ofte tog det flere Uger fra Randers til København; fra Randers gik tre Jagter paa ca. 50 Tons til København og medtog Passagerer.

Fanøskibene var Galeaser paa 60 - 70 Ton. Der var endvidere fra Randers "Jødegaleasen" (ejedes af Simon og Mejer), og "Elisabeth Snerperumpø". Senere kom der større Skibe, Skonnerten "Randers" (100 Ton) og "Aurorita". I 1866 kom Dampskibet "Nord", senere "Jyden". I Halvfjerserne Opmudring til ca. 9 - 10 Fod, senere til 13 Fod og i 1906 - 08 til 18 Fod. Til Farten paa København kom senere "Ydun" og "Brage"; som Slæbebaad paa Fjorden kom "Fulton" (af Træ med Hjul), senere Jernhjulskibet "Marschall", 1880 "Uller".

Færgefarten interesserede Hans Høeg sig ogsaa for; han anskaffede Baade, dels mindre til Passagertrafik, dels større til at fæрге Kreaturer og Vogne over i. Brohoved var der ikke, saa det var jo vanskeligt med Ind- og Udskibning; men til Passagerernes Bekvemmelighed byggede Hans Høeg en

Stenbro i Fortsættelse af Sognevejen, en ca, 100 Alen lang Stensætning, hvortil Stenene opsamledes paa Land og kørtes dertil, dels hentedes i Færgen fra den Muddermaskine, der som Regel laa og uddybede Fjorden.

Endvidere var Udskibning af Korn ogsaa en god Fortjeneste; det var Korn fra Rougsø Herred, som var beordret der ud og opmagasineret i Pakhuse, og tilhørte Firmaer i Randers. Hans Høeg fik da Betaling for Behandling og Udskibning af Kornet.

Købmandshandel dreves ogsaa; det var vist ikke lovligt, da der dengang ikke maatte være Handel paa Landet; først efter Næringslovens Ikrafttræden i 1857 blev det lovligt; da løste Jens Høeg Næringsbevis; men at der er drevet Købmandshandel allerede før Hans Høeg overtog Færgegaarden, er sikkert nok; derom vidner umiskendeligt den omtalte Regnskabsbog, som er en almindelig Pergamentsbog i Kvartformat, hvor de første Sider er omdannet til et Alfabet med de forskellige Conti.

Den begynder som sagt i 1801 og har strax et Regnskab over en hel Del Penge, som Hans Høeg har modtaget fra en Købmand i Randers, Hans Chr. Hansen, til Indkøb af Korn; paa samme Lebetide beregner Hans Høeg sig derefter Honorar for Udskibning af Korn, samt Penge, han har betalt de forskellige for leveret Korn.

Gaar man de forskellige Conti igennem fra denne Bog, har man et ganske interessant Overblik over Egnens Folk baade fra nær og fjern; thi med særdeles mange har Kromanden i Udbyhøj handlet.

At der ogsaa har været handlet før hans Tid, ser vi saaledes af en Conto for Rasmus Schifter 1) i Ingerslev, hvor han har anført en Gældspost paa 130 Rdlr. "fra min Formands Tiid"! Af Hans Høeg køber Schifter en Del Mjød (T Rdlr. for 2 halve Tdr.).. hans Konde (Kone) 8 Pund Bønner (a 36 Sk).

Rasmus Schifter var Ejer af den nuværende Lundballegaard.

Vi ser iøvrigt tydeligt, hvad det er, der handles med; det er for det første en stor Del Brændevin, hvad der vel hænger sammen med, at Hans Høeg har Privilegiet paa at brænde dette, saaledes som det er givet med Kroprivilegiet til Holbækgaard; endvidere sælges en Del Mjød, Tobak, "Dramer" (Snapse), som drikkes paa Stedet, altsaa i Kroen, ogsaa undertiden angivet i Bogen i Bogen ved Ordet "Drikkels", der dog maaske rummer mere, eller mere forskellige Ting.

Arbejdslønnen har ikke været stor i de Tider; man ser saaledes, hvor en Mand paa sin Conto faar godskrevet for Arbejde erlagt i Kroen, at dette sættes: 1 Rdl. for 4 Dages Arbejde. Endvidere sælges der Tømmer, Brædder, Sild, Salt, Kul, Tjære, Kalk, ja saagar Kakkelovne; saaledes har Peder Koch i Holbæk i 1803 faaet en "Bilæger-Kakkelovn til 8 Rd. 62 Sk."

Af kendte Mænd paa Egnen, som har Conto, kan nævnes Capt. Ammitzbøll til Holbechgaard; der er dels deres Mellemlægning med Hensyn til Afgift for Færgen, som Hans Høeg skulde udrede, dels Penge, som Ammitzbøll havde laant af Hans Høeg, en Gang saagar 200 Rdl. . Ammitzbøll køber i Tidens Løb mange Ting derude; pudsigt nok er det, at der udtrykkelig bemærkes paa Kontoen, "at Fruen betaler selv".

Saa er der Hr. Carøe 1) i "Engerslevgaarden", den der senere kom til at tilhøre Hans' Søn Rasmus; Hr. Carøe køber meget Korn, Træløst, gammelt øll, "8 vaal Røget Sill" o. s. v. endvidere har Hr. Carøe paa Stedet fortæret og betalt "for Løjtnanten og flere ... 1 Rdl.,.

Et henrivende gammeldags Brev er en lille Papirlap, lagt sammen i Kvadrat, og med Rester af Segl-lak, ligger der i Regnskabsbogen; den er fra Fru Carøe og lyder:

Carøe' Søster var gift med Ammitzbøll paa Holbechgaard.

" Hr. H. Høeg til Udbyhøj.

Maa jeg udbede mig Gode Hr. Høeg de 4 Pund Vox, De har selv hjemme, Usigelig gierne havde jeg ønsket meere men da det ej kan lade sig gjøre faar det nu da være,
Min Hilsen sændes Dem og Familien.

Deres hengivne

C Carøe

fød Göttsche. "

Vist ikke slet saa god en Kunde har Løjtnant Langhoff i Ingerslev været. Han køber en Masse, saa godt som udelukkende Drikkevarer, og han betaler sjældent. 1807 staar der paa hans Conto:
"20 de May tilskrev ham og der betaltes 10 Rdl.
16 de Juny fik ieg en 2 Etage Kakkellovn i betaling for Resten, nemlig 13 Rd. 44 Sk."

Forvalter Clausen Holbechgaard faar i 1811 et Laan paa 225 Rdl., der betaales den 11 Dec. samme Aar; det har jo nok været paa Ammitzbølls Vegne.

Kammerherre Fønns paa Løvenholm faar udskibet en Mængde Korn.

Der er ogsaa en "Camer Jungcher Bentzen", der har Conto; det vides ikke, hvor han har opholdt sig.

Skipper Krogstad har modtaget "af min Datter 1 Rdl.; ieg bekomt af samme en Kikkert til 18 Rdl; det er i 1804, saa det er en meget kostbar Kikkert.

Med Skipper Niels Schjøtt sender han i 1804 til Norge: 5 Fierdinger saltet Aal og en Td. saltet Kød.

Med Skipper Ravn sender han i 1804 til Hr. Parboe i København Hør og Ender, Brænde Smør og Flæsk, Skinke, samt "1 Ost til forærring".

Af Conto for " S. T. Hr. Capt Sekker til Trus Holm", ser vi, at der er Forskel paa Færgetaxterne; naar det nemlig er Hr. Secher selv, koster det 16 Sk., medens 3 andre Personer, hvoraf den ene oven i Købet er Sechers Søn, kun skal betale 12 Sk. til sammen.; endv. " ham selv ført til Estruplund 48 Sk."; "overfærget med Hest og Vogn 32 Sk." " Sin broder ved østergaard 32 Sk. (for Færger), 8 Stk Svin overfærget 36 Sk.

Nedkørt og overfærget 20 Tdr. Rug: 80 Sk.

Det er altsaa tydeligt nok, at der har været drevet Handel derude ved Udbyhøj, og at det har været uden Privilegium ser vi af I C Halds Beskrivelse af Randers Amt fra 1827; han siger nemlig: "For Rougsø Herreds Beboere, som have 4 Mill og derover til nærmeste Købstad, Randers, mener man, at det vilde være Gavn, om der fandtes privilegerede Handlende ved Herredets gode Ladesteder: Voer og Udbyhøj. Hvor vidt det kunde stemme med det offentlige Tarv at meddele nogle herboende Handelsprivilegier, fortjente nøjere at overvejes."

Imidlertid havde Hans Høeg og Karen faaet flere Børn. Han skriver derom i Dagbogen: 1801 December 1ste Kl. 12 $\frac{1}{2}$ om Midnatten gav den almægtige Gud os en Søn hvis Navn blev kaldet Rasmus Hansen og var i Kirken 1802 Januar 31.

Derefter Liste over Fæddergaverne:

	Rd.	Mk.	Sk.
Wadsen:			
Oldermænd Jens Høeg.....	1	"	"
Færgemand Christen Joensen	1	"	"
Sørren Hanssen	"	3	"
Skipper Tomas Jensen	1	"	"
Chapt. Claus Johansen en stoor P.(?)	1	1	8
Hendrik ollesen Lods	1	"	"

	Rd.	Mk.	Sk.
Christen Strandby Lods	1	"	"
Christen Ryberig Smidt og Degn	1	"	"
Niels Byrresen do	1	"	"
Peder Michelsen do	1	"	"
Christian Hirtznach Borre do	1	"	"
Jens Thomasen Holbech	"	3	"
Samuel Pedersen Brendstrup	1	"	"
Skipper Niels Schiøth udby	1	"	"
Claus Kiøller og Degnen	1	"	"
Hr. Raarup til Holbech Mølle	1	"	"
Skipper Niels Ørste 1 udby	1	"	"
Sørren Grand Engerslev	1	"	"
Peder Madsen udby	"	1	8
Jens Grand Engerslev	1	"	"
Hr for Walter Toegsver paa Holbech- gaard	1	"	"
Svoger Andreas i Essenbech	"	4	"
Niels Rasmussen Kudsk i udby	"	2	"
Sørren Rasmussen Svoger do	"	3	8
Jens Sørrense udby	"	2	"
anders Jensen Engerslev	"	4	4
anne Jensdatter udby, Mads Sørrensens	"	2	"
anne Kierstine Jensdatter udby	"	2	"
Hans Pedersen Rytter udby	"	1	8
Snichern for modentlig Jane	"	3	"
Styrmand Mads Pedersen udby	"	4	"
Sødster Enger i Kahre	"	1	8
Min Fader i Kahre	"	3	"
Skipper Iver Thranes Datter an K.	"	1	8
Suma	23 Rd.	5 Mk.	12 -

Wores Søn Rasmus Hansens, Fødegawe tilhørren.--
Hans Høeg.

udbyhøy Færgested d. 30 Januar

Endvidere skriver Hans Høeg:
1804 May 20 Kl. 2 om Eftermiddag forløste den
almægtige Gud min elskelige Kone med en Datter,
hvis Navn

Anne Maria og var i Kierke July 8
Fader til hendes daabes Pagt Bewin.

<u>Wadsen</u> : sunsons (Suunson, Navnet paa en Galease)	folk	Rd.	Mk.	Sk.
Christen Joensen Færgemand		1	"	"
Hr. Anders Schifter		1	"	"
Hendrik ollufsen Lods		1	"	8
Christen Strandby do		1	"	"
Udby:				
Skipper Niels Ørstes Enke Kiersten Ørste			2	"
Styermænd Mads Pedersen	1)	1	"	"
Skipper Niels Schiøth 2de Rigsortter		1	3	"
Christen N Hansen Gartner		"	3	"
Hans Just Lods		1	"	"
Sørren Rasmussen Svoger 4re Rigsortter		1	"	"
Mads Sørrensen anne Jensdatter 2 Rigsortter			5	"
Peder Pedersen		"	5	1
Jens Sørrensen Birkeskriwer sølw P		"	2	3
Engerslev.-				
Jens Grand		1	"	"
Sørren Grand		1	"	"
Holbech.-				
Skipper Samuel p Brestrup 1 Croon-				
rigsortt		1	"	4
andreas Nielsen Essenbech Svog. 1 Cron"			4	4
Min Fader Jwer Høeg Kahre Croon		"	4	4
Skipper Poul andersen Konne 1 sølwskeer				
til Fader gawe - Navn AA-----		1	"	"

Suma 17 rd1 " Mk. 8 Sk.

1) En Rigsort er en Møntbetegnelse, som man ellers
intet hører om; selv paa sagkyndige Steder kender
man den ikke; men der kan dog ikke være Tvivl om,
at den i hvert Fald paa dette Sted anvendes som
betegnelse paa en Mønt.

Løvrigt læses om denne Begivenhed i Kirkebogen for Holbæk-Udby 1804-13: "1804 21 de Maj, anden Pinsedag, blev en Datter af Lodsolderland Hans Jensen Høeg og Hustru, Karen Rasmusdatter, ved Udbyhøj hjemmedøbt og kaldet Anne'Marie; den 8de Juli var hun i Kirke."

Disse tre Børn voksede nu op i Udbyhøj under de ret ejendommelige Forhold, som herskede der; de har set alle disse fremmede Liennesker, som kom til Kroen eller for at handle; de har siddet og hørt paa alle disse mærkelige Fortællinger, som Sørendene har opvartet med. Det var i den Tid uroligt i Landet; Batterierne har været bygget og fra 1807 har de været besatte i al Fald i nogle Aar; den lille Jens var en Gang forsvunden i et stærkt Tordenvejr; man fandt ham, han var falden i Søvn i et Skilderhus paa Skanserne.

Skolegang har de haft i deres Hjem, hvor man altsaa har holdt Huslærer til dem, og de har sikkert faaet en efter den Tid særdeles god Undervisning. Vi har endnu (Gammelke i Ingerslev) Rasmus Høegs Regnebog, der kaldes paa Titelbladet "Arithmetica eller Regnekunst efter Christian Cramer" og er en haandskreven, med overordentlig nydelig Skønskrift ført Regnebog; det er en stor Fornøjelse at tage denne Bog i sin Haand og se, med hvilken Flid, med hvilken Omhyggelighed og Sans for Orden og Skønhed, den er ført. Desværre findes der ikke Aarstal i den; den er kun dateret "Udbyhøj Skole" den maa jo dog nok være fra Rasmus Høegs 13 de - 14 de Aar, altsaa fra c. 1814-15.

Om deres Skoleaar ved vi ellers ikke noget. Det er jo en grumme alvorlig Tid, de vokser op i, og Krigen med alle de ubehagelige Følger, som den førte med sig, har de jo nok faaet at mærke. En Gang imellem har de endogsaa haft Krigsbegivenhederne helt inde paa Livet, saaledes i 1811, da der stod et veritabelt Søslag ved Udbyhøj; det var de fire Kanonchalupper, en Lugger og et Rekognosceringsfartøj, der i dette Aar havde Station ved

Udbyhøj under Prmltn. C. A. Holsten, men senere, da denne var falden under det ulykkelige Forsøg paa at erobre Anholt tilbage, blev afløst af Prmltn. Wigelsen. Denne angreb den 29. Juni med Baadene fra Udbyhøj ved Midnatstid den engelske Orlogsbrig "The Safeguard" paa lo attenpundige Karonader, to 6 pundige Kanoner og en 50 punds Haubits, ført af Løjtnant Thomas England, og tvang dem til at stryge Flaget.

Begge Brødrene blev confirmeret i Randers og boede Confirmationsaaret i Randers hos en Moster, der var gift med en Købmand Søren Larsen i Vester-gade, en temmelig velstaaende Mand, som havde en eneste Datter, der blev gift med en Løjtnant Fæth (?), der ejede Oust Mølle, hvor han byggede et Slot, der fik Navnet "Frævadsholm". Ejeren gik vist senere fallit.

Efter Confirmationen skiltes Brødrenes Veje foreløbig. Jens Høeg gaar hjemme hos Faderen og hjælper ham med Bedriften og med Færgefarten, medens Rasmus gaar til Søs og senere tager Styrmandsexamen, for ... derefter at komme hjem og sammen med Broderen Jens at tage Ansættelse som Reservelodser, indtil han i 1833 bliver ansat som Lodsoldeemand.

I disse Aar handler Hans Høeg sammen med en Købmand i Randers, Hr. Stadthauptmand Aastrup - det er navnlig Korn og Kul, det drejer sig om. Efter Hans Høeg's Kladdebog har vi noget af hans Korrespondance med Aastrup.

F. Ex. skriver han 1 1815 til ham om et Pakhus, som kan faaes til Købs i Stedet for det gamle, som Hans Høeg ikke mere tør betro Kornet til. Pakhuset koster 1500 Rbd. Det bliver sikkert købt og er antagelig et, som har ligget lige Sonden for Batterierne. I samme Brev fortæller han om, at Skipper Niels Schiøth kommer med Galeasen "Sundson"; der haves Forklaringen paa det mærkelige Ord i Listen over Anne Maries Fæddergaver, hvor der staar "sunsons folk"; det er jo sikkert Besætningen fra Schiøth's Galease. Der var en anden Galease

paa den Tid, som hed Meldahl; det er Navne paa bekendte Søofficerer fra den Tid.

I Maj 1816 har vi et Brev fra Hans Høeg til Aastrup; det lyder saaledes:

S. T. Hr Stadthauptmand Aastrup.

Deres meget ærede af 10 ds. modtog ieg den 20 de og seer, at De vil sælge Kuul, som vist kan sælges. Der har været en Mand hos mig og spurget om Kuul. Men da ieg ikke kand give nogen bestemt Tiid eller Dag -- de wille vel sælge fra Briggen, naar den komer ind til Udbyehøi, nu er Melldæll med Briggen og er vist tillad. Jeg har talt med loserne, - som hastig Leilighed gives at seile ham ind til Udbyehøi. den første Pram ligger op for Holbechgaard Land, og der ligger Hans Bay Engelsmand og jeg frygter for han vil sælge, naar han kommer til Mellerup. det skal være best at sælge her ved Udbyehøi, naar deres Pram eller Brig kommer ind og lad bud gaae ud i Byden paa begge Sider der sælges alle tiider Meest til den nordre Side. Hr. Hans Bay' Pram ligger paa Grund med den Kuulladning Synden for fjorden.-- 23 May...

Senere. P. M.

Deres Skrivelse af 16 de modtog ieg den 7de ds og har derefter indkøbt Korn. Prisen er nu vist forkjeert, stiger hver Dag; jeg har nu sendt Bud om i Byderne i Dag at bestille Korn og giver 11 Rbd. pr. Td Byg 7 Rbd. Havre giver nogen mere Parti giver jeg mig saa paa deres Vegne. Normændenes Folk køber Landet ront og sætter det op.

Jeg har faaet Byg 14 Tdr. og Havre 25 Tdr. ieg venter noget efter Svar mit sidste Brev i øvrigt skal jeg gjøre min største flid. Penge vil De behage sende ned med første sikkerlig Leilighed.

Udbyehøi d 8 December 1816. Hans Høeg.

Endelig:

Udbyenhøi den 23 December 1816.

S. T. Hr. Krigsraad Aastrup.

Modtog Deres ærede af 12 December med indlagt anvisning, Last hr. Petterson er mig budt - ialt 100 Rbdl. som jeg har for Dem krediteret. Jeg behøver nu Penge igen ieg har faaet 20 Tdr. Byg og 60 Tdr Havre Byg falder stærkt tilbage, her bydes 13 Rbdl pr td. og kiøre til Randers, Havre faaer jeg noget af --- alle her tænker, det bliver dyrere endnu, --- ieg bilder dem ind der bliver bedre kiøbnaar nu fiorden ligger til, fiorden ligger uden for Røwhollet (!) (maa formodentlig være Sækkedybet eller Barren, der paa den Tid kaldes saaledes), idag seiler Christian Sand Skipperne ud,

med største høiyagtelse
deres tjenst'ske Tiener
Hans Høeg.

Af Hans Høeg' efterladte Papirer findes ogsaa en Del smaa Lapper, hvorpaa han har udstedt Regninger eller Kvitteringer; dels for Kuriositetens Skyld, dels for den Interesse det kan have at se Priserne fra den Tid, skal anføres nogle Exempler.

Regning

S T. Hr. Carrø i Engerslevgaarden Debeth

		Rbdl.	Mk.	Sk.
1814. October 12	Bekommet Følgende			
	1 Fott Rom	3--	4 --	"
	1 Lisp 1 Pund færdsck Aal	4--	" --	"
24de	4re Potter Brændeviin	4--	" --	"
November 5te	2 Potter accevidt	2--	4 --	"
	4 Dramer.....	"--	2 --	"
December 1ste og 3die	3 Potter Rom...	9--	" --	"
1815 Januar 5	7½ Fund Wox.....	12--	" --	"
	Suma	35	4	" Sk.

En Skipper Samuel Brøstrup, hvis Navn vi finder blandt Fadderne, har engang overladt Hans Hæg til Opbevaring en Del af sine Ejendele; herfor modtager han en

-----
Notta.

Skipper Samuel Brøstrup tilhørende -- over hvad som er hos mig -- følgende:

En Rød og wiid Waimels dynne
 En do hove Pude Do.
 En wiid do Pude do
 En blaa waimels ower kiolle
 En sort wæst
 Et Par blaae sort Klædes bugser
 Et ... gl Boer
 Et gl. Sængsted.
 En gl. Sølw Spiiseske.
 En gl. Brændviins Gradstok
 4re Stkr. gl Sæ Kort.
 Et gl skatt Kamer ..
 En Octant
 En gl. Compas.
 Af 1815 blev mig skyldig efter hans egen
 bewiis Contant..... 35 Rb. 4 MK. 6 Sk.
 bekomet bøner og øll... 6 - 3 - " "
 for Logie i otte dag .. 11 - " - "

 Suma 53 Rb. 1 Mk. 6 Sk.

omstaaende anfærdte af mig Rigtig
 Testeres
 Udbyhøi den 7de Juny 1818 Hans Hæg.

I 1816 optræder han ogsaa som Pantelaaner; han noterer nemlig, at en vis Jens Hjetting, vistnok fra Holbækgaard har "leveret mig som Pant :

Et Par Guld øre Lokker
 En Bryst Guld Naal
 En gul Ring
 Af mig laant derpaa 30 Rdlr.

Manden faar saa Varer og det hele bliver
 betalt af Forvalter Ammitzbøll.

I 1816 - 17 ser vi, at han har en større For-
 retning med Svogeren Hermansen i København.

Endvidere kan vi se, hvorledes han har betalt
 sine Folk. Der staar saaledes 1816: Fæstet Peder
 Schou, ung Karl til November.

2 tdr. Rug
 3 tdr. Byg
 4 tdr. Havre
 20 Al Vadmel.

1817. Anden Karl Christoffer' Løn . . . . 45 Rdlr.
 20 Al Vadmel . . . . . --- 32 "
 betalt for faar tog (Uld)-- 10 " 64.

Kahren Holvejs faar 50 Rbdl. i Løn i 1818 faar
 Christoffer 60 Rbdlr.

Blandt Papirer findes ogsaa en Kvittering for
 "Randers Amts Avertissements Tidende første halve Aar
 1812 1 Rd. 3 Sk.

S Elmenhoff. " --

-----ooOoo-----

Datteren Anne Marie voksede ogsaa op i
 Færgegaarden og skal være bleven en smuk og livs-
 glad Pige; hun gik sammen med den ikke saa lidt
 ældre Stedsøster Kirsten, som senere blev gift med
 en Gaardejer Christian Nielsen i Ingerslev, der
 havde den nordøstligste Gaard i denne By, den Gaard
 som senere overtoges af Hans Høeg, Jens Høegs æld-

ste Søn.

Blandt alle de Søfolk, der kom til Udbyhøj, var ogsaa en Kaptajn Ravn, han forelskede sig i Anne Marie, og de blev gifte:

Kirkebogen siger: "Kaptajn Andreas Jepsen Ravn af Randers g. 1. Juni 1832 med Jomfru Anne Marie Høeg, Lodsoldermand Høegs Datter ved Udbyhøj, 28 Aar gl. Forlovere vare: Lodsoldermand Høeg ved Udbyhøj og Rasmus Høeg til Ingerslevgaarden. Vielsen foretoges hjemme iflg. Bevilling af 8/3 - 1832. Begge var vaccinerede," (det var fint den Gang at holde Hjemmebryllup).

Denne Kaptajn Ravn var født i Aabenraa; han kom til at sejle paa Randers, og derved traf han jo Anne Marie. Der var nu bleven bygget et Hus til Brudeparret paa et Hjørne af Marken, ca. $\frac{1}{3}$ km. Syd for Færgegaarden. Stenene hentedes fra Flensborg, smukke gule Sten "Klinker"; det opførtes med Grundmur (ualmindeligt paa den Tid); endvidere byggedes der et Udhus til Faar og Ko og anlagdes en pæn Have, som Anne Marie skal have passet og plejet som en Mønsterhave. Dette Hus, "Ravnhuset", som det kom til at hedde, stod indtil i Begyndelsen af halvfemserne, da det brændte; det blev ikke bygget op, men Haven bestod endnu i mange Aar, og er nu først siden 1910 forsvunden.

Kaptajn Ravn fik ved Svigerfaderens og Iver Høegs Hjælp et Skib at føre, en Slup ved Navn Tordenskjold's Minde, hvormed han sejlede i Fragtfart, dels paa København, dels paa Østersøen. Denne Slup, Tordenskjold's Minde, var en flot Skude; i mange Aar hang der et farvelagt Billede af den i den lange Gang hos "gamle Tante Høeg i Ingerslev"; den havde en meget høj Rigning og skal have været en god Sejler. Ravn sejlede dog daarlignende med den, en Gang blev Skuden beslaglagt for ham i Hamborg og Rasmus Høeg maatte købe ham fri; det er dog tvivlsomt, om det var med denne eller en anden Skude. Denne skal han have sejlet ned i Kattegat, da han, forvoven som han var, sejlede med

alt for mange Sejl, og det fortælles, at man bagefter saa den staa paa Bunden med alle Sejl til. Af Lodsprotokoller ser vi, at Ravn havde den i 1834; den var paa lo Commercelæster, og den laa 5 a 6 Fod. Den maa nu nok være taget op igen fra Havbunden; thi vi ser i Lodsprotokollen, at et Skib med samme Navn og af samme Størrelse ejes af en anden i 1835 - 36. Ravn har jo saa faaet sig et andet Skib; senere skal han være kommet til at sejle paa Rusland med et russisk Skib; med det laa han indesluttet i København under Krimkrigen; til sidst skal han være død i Rusland af Kolera.

Det fortælles om Kaptajn Ravn, at han under Julirevolutionen var i Paris, og medens han en Dag under Urolighederne gik i en Gade blev der under Plyndringen af et Hus kastet nogle Billeder ud af et Vindue. Disse Billeder tog Ravn med sig hjem; det skal have været de af os alle bekendte Kobberstik, forestillende Scener af Shakespeares Komædie "As You like it", de der i mange Aar hang paa Væggen i Dagligstuen hos Tante Høeg i Ingerslev, som efter hendes Død blev restaurerede, og som viste sig at være af en ret stor Værdi, gulnede og plettede som de var af Aar og Snavs. De blev rensede hos Kunsthandler Lind i København og blev særdeles smukke.

Kaptajnen var som sagt ikke heldig; det var kun ved Svigerfaderens og Iver Rasmussens Hjælp, at han fik Skib at føre, og han skilte sig jo kun daarligt derfra.

I Egteskabet kom der en lille Pige Karen Helene, den første af Hans Høegs Børnebørn og derfor kaldt op efter Bødstemoder Karen.

Moderen, Fru Ravn, boede jo noget ensomt i "Ravnhuset" sammen med sin lille Datter og en ældre Pige, som hjalp hende med at passe Bedriften. Hendes Lykke varede ikke længe; Manden voldte hende Sorg, og hun fik selv Tæring og døde kun faa Aar efter Brylluppet.

Den gamle Pige blev senere gift, og hun kaldte sin førstefødte Datter "Grund sine", det var efter det grundmurede Hus, hvor hun havde boet.

Kaptajn Ravn skal have hjemført fra Graasten det gamle Gravenstentree i Haven til Færgegaarden, der indtil Dato har givet en ganske fortræffelig Frugt.

For senere at omtale Jens Høeg, der blev Arving til Færgegaarden, skal nu omtales:

Rasmus Høeg, der efter Confirmationsalderen gik til Søs og senere tog Styrmandsexamen, Efter at have faret til Søs i nogen Tid, kom han hjem og blev Reservelods i Udbyhøj og endelig i 1834 Lodsoldermand; men allerede for inden var han bleven Gaardejer i Ingerslev, idet han ved sin Faders Hjælp havde købt "Ingerslevgaarden", som den hed dengang; det var den 29/6 - 1830 ved Skifteretten i Stervboet efter afdøde Laurits Aagaard Theil, Ingerslev. En Gaard med Hartkorn 6 Td. 3 Fd. $1\frac{1}{2}$ Al og en Tørveparcel paa Ørsted Mark af Hartkorn 3 Fd. $1/6$ Al. de blev tilslaaet Lods Rasmus Høeg af Udbyhøj. Købesum 3400 Rd. Sedler og dertil fr. 6 Rd. Sedler.

Hertil købtes senere (23/11 - 1840) en Parcel af Hartkorn 1 Fd. 3 Skp. $1\frac{1}{2}$ Alb. af Esben Laursens Gaard, oprindelig tilhørende Kystbefalingsmand Johan Friederik Carøe, men ved senere Fallit købt af Rasmus Ammitzbøll, Ejer til Holbækgaard og Hevring Mølle.

Overtagelsen af Gaarden i Ingerslev sætter sit Spor i Hans Høegs Regnskabsbog, der noteres saaledes for den 22de Juni 1831, at Rasmus Høeg laaner 1300 Rdlr. af sin Broder Jens; i 1832 laaner han af sin Fader 335 Rdlr., som dog alle betaales tilbage inden Juli 1833.

Det lader til, at Jens Høeg har kunnet lægge Fenge op, da han dels kan laane Broderen en saa betydelig Sum, dels ogsaa kan laane sin Fader 185 Rdlr. i 1832.

Det var jo en ret betydelig Ejendom, som han der havde at lede og samtidig vedblev han dog at beholde Stillingen som Lodsoldermand i 28 Aar. I 1835 giftede han sig med Bodil Kathrine

Hansen, hun var en dygtig Kone, der passede Bedriften, medens han for største Delen opholdt sig i Udbyhøj.

Bodil Kathrine Høeg f. Hansen var født i Mellerup 15. Septb. 1812 og døde i Ingerslev 19. Marts 1901. Hun var en stræbsom, dygtig og vennesæl Kvinde, der i mange Aar lige til sin Død, sammen med Latteren Hanne, bestyrede den ret store Bedrift, og bestyrede den godt. Hun var god og venlig mod os Børn fra Udbyhøj; indbød os tit til at besøge sig, og holdt da Børneselskab for os, og var ogsaa yderst velvillig, naar vi sammen med Fader og Moder besøgte hende. Den rare gamle "Tante Høeg", som vi kaldte hende, hørte noget daarligt, men hun saa sød og venlig ud i sin gammeldags Dragt med Pibekrave paa Kappen. Efter hendes Død i 1901 solgtes Gaarden, der ikke længer kaldtes "Ingerslevgaarden", hvilket Navn var blevet annekteret af Prop. Bremer til den sammenkøbte Gaard nord for Ingerslev, der endnu bærer Navnet. Gaarden solgtes til en Bonde ved Navn Nielsen, der senere solgte den igen til Kammerherre Krieger til Estruplund og af denne igen solgtes til nuværende Ejer Saaby, efter at der dog er sket forskellige Transactioner med dens Jord.

R a s m u s   H a n s e n   H ø e g
 f. i Udbyhøj den 1/12 1801   gift 1835
 d. i Udbyhøj den 22/1 1862   med

1. Karen Andrea Høeg

f. 6/4 1836
 i Ingerslev
 d. 5/4 1902.

gift i

Ingerslev 1864 m

Marius Gotthold Kjeldsen

f. 21/2 1837 i Kragelund
 (Søn af Jens Chr. Kjeldsen
 11/11 1749

28/4 1873. og

Birgitte Marie Munch

f. 1802 - d. 1862).

Marius Kj., var Ejer af

Tuus Hølle, Falslev

Sogn fra 1863 til sin

Død 31/7 1880.

Rasmus Kj., hans Søn
 overtog Gaarden 1899,
 hans Moder flyttede
 til Havndal, hvor
 hun døde.

Gaarden solgtes igen af
 R. Kjeldsen i 1917.

2. Ane Høeg

f. 24/6 1838
 d. 21/10 1895 i
 Ørsted..

gift c. 1870 med

Kroejer i Ørsted

Niels Chr. Boldsen

f. 21/10 1818

d. 4/12 1878,

tidl. gift med

Elisabeth Dorthea

Dahl

f. paa Fyen 16/3 1808.

d. i Ørsted 22/2 1868.

Enke efter ~~Kromand~~

Jørgen Frederiksen

I 1. Egteskab 2 Børn

(se Slægten Boldsens

Stamtavle).

Ane Boldsen død
 barnløs.

B o d i l d   K a t h r i n e   H ø e g   f.
 f. i Mellerup 15/9 1812.   H a n s e n
 d. i Ingerslev 19/3 1901.   ,

---

3. Madsine Høeg
 f. i Udbyhøj 16/3 1849
 d. i Ingerslev 5/8 1906
 gift
 30/9 1874 med
 Frits Georg Gæmelke
 f. i Hobro 6/9 1834
 Søn af Ludvig Chr.
           Gæmelke og
 Grete Gæmelke
 f. Budtz.
- Fr. Gæmelke kom til
 Ingerslev c. 1859,
 overtog
 Lundballegaard 1864.
 Foretog Tilkøb til
 Gaarden 1874.
 Død i Ingerslev
 21/6 1919,
- 2 Børn.
4. Hans Høeg.
 f. 26/2 1844
 d. 1848
 af Difteri.
5. Hanne Jakobine Høeg.
 f. 26/2 1847 i
 Udbyhøj. død 7/11 1922
 paa Ørsted Sygehus.
- Bestyrede Gaarden i
 Ingerslev sammen
 med sin Moder
 indtil dennes Død.
 Solgte derefter
 Gaarden, tog
 Bolig i Randers,
 hvor hun levede
 til faa Maaneder
 før sin Død.
 Var Patient paa
 Ørsted Sygehus
 de sidste Maaneder
 af sit Liv.
6. Hansine Marie Høeg.
 f. 5/8 1850.
 d. 1863

Marius Gotthold Kjeldsen f. 21/2 1837.
d. 31/7 1880.
gift med

Karen Andrea Høeg
f. 6/4 1836, d. 5/4 1902.

Børn.

1. Birgitte Marie Kjeldsen, f. 11/2 1866, ugift.
2. Kathrine Bolette Kjeldsen, f. 6/6 1867, ugift.
3. Rasmus Høeg Kjeldsen, f. 16/8 1870,
d. 19/10 1925.
begr. i Falslev, gift 28/10 1899 med
Inger Kirstine Cecilie Weinschench,
f. 26/3 1874 paa Ørndrup, D. af
Landmand Thomas Weinschench og
Andrea Kirstine Kjeldsen, f. Mølgaard.

Barn: Karen Andrea Kirstine Kjeldsen
f. 6/2 1900 d. 14/1 1908.

4. Marie Elisabeth Kathinka Kjeldsen f. 24/2 1876.
ug.
5. Jenny Christiane Kjeldsen f. 21/1 1884
d. 17/12 1906.
ugift.

Fritz Georg Gæmelke f. 6/9 1834.
d. 21/6 1919.

gift med
Madsine Gæmelke født Høeg.
f. 16/3 1841
d. 5/8 1905.

Børn.

1. Christian Ludvig Gæmelke, f. 5/7 1875
gift i Kolding 24/5 1920 med
Anna Karoline Skau, f. paa Sandager-
gaard i Eltang 25/8 1889, D. af Land-
mand Jens Pedersen Skau (Brodersøn
af den bekendte Laurids Skau) og
Lausine Sandager.

- Børn: a. Fritz Georg Gæmelke, f. i Inger-
slev 20/3 1921.
b. Bodil Kathrine Gæmelke, f. i
Ingerslev 10/3 1922.
c. Jens Otto Gæmelke, f. i
Ingerslev den 7/1 1925.

Chr. Gæmelke overtog Lundballegaard 1909,
efter at han havde faaet en fyldig Land-
mandsuddannelse og i nogle Aar været
Bestyrer under sin Fader.

I 1911 tilkøbte han Gaarden "Bojes-
minde" og lagde ind under Lundballegaard. -

2. Marie Kathrine Gæmelke, f. i Ingerslev
den 1/8 1878, ugift.

Rasmus Høeg døde i Udbyhøj 22. Juni 1862.

Paa en Mindetavle ophængt i Udby Kirke findes følgende Inscription over ham:

" Kirkegaarden gemmer de kære jordiske Rester af den i Live veledle almenagtede Mand s.l. Rasmus Hansen Høeg f. i Udbyhøj den 1. Dec. 1801. Lodsoldermand samme Sted i 28 Aar, Ejer af Ingerslevgaard i 32 Aar. I et meget kærligt og lykkeligt Ægteskab, som han indgik 1835 med sin dyrebare, nu af Sorg og Savn dybt nedbøjede kære Ægtefælle, med Madame Bodil Kathrine Høeg f. Hansen, blev han Fader til 6 Børn, 5 Døttre og en Søn, hvilken sidste allerede tidligere hjemkaldtes. Den retskafne, kjerlige og virksomme Familiefader er ikke mere, men Mindet om, hvad han var for sine dyrebare Efterladte vil stedse fylde deres rørte Hjerter med inderlig Taknemmelighed og leve i deres vemedige varige Erindring.

Gudsfrygt og Dyd prydede hans Vandel i Menigheden. Han røgtede sit Kald med Nidkjerhed og Retsindighed, og Pligtens Opfyldelse var ham særdeles hellig. Agtet og æret af alle, men begrædt af mange, sluttedes efter et langt Sygeleje hans hæderlige tredsaarige Liv den 22. Jan. 1862.

60 Aar og næsten 2 Maaneder.

Du bød, O Gud, og os forlader
bortkaldt af dig til Himmelen,
den ædle Mand, den kære Fader,
den fromme Broder, Frænde, Ven.
Og derfor rinde Taaren ned
paa den hjemgangnes Kiste ned.
Ja! Herre, om Du vil omfatte
i Trøstens faderlige Favn
hver af de kære Efterladte
som føle dybest tunge Savn.
Nedsend, O Gud, den hulde Trøst.
udi den Elskte Mages Bryst.

Gud med hans ædle Sjæl
Gud med hans salige Aand. "

Vi vender nu tilbage til Færgegaarden, hvor alt hidtil var gaaet sin jævne rolige Gang; Sønnerne havde hjulpet deres Fader med Avling og Krobedrift; de havde sejlet lidt, de havde fisket lidt, og desuden havde de virket som Reservelodser. Hans Høeg havde dog stadig været virksom, men kom nu næppe noget ud, undtagen naar han engang imellem fik sig en Tur til Hadsund for at besøge sin gamle Ven fra Skippertiden, Kromanden Jesper West, med hvem han stadig holdt Forbindelsen vedlige. Stundum modtog han ogsaa igen Besøg af ham; han skal have været en lystig Svend, fuld af gode Historier.

Med 1830 sker der imidlertid store Forandringer i Livet i Færgegaarden. Rasmus Høeg havde jo købt Ingerslevgaarden ved sin Faders og Broders Hjælp, og selv om han stadig havde Bopæl i Udbyhøj; navnlig for Lodseriets Skyld har hans Nærværelse i Ingerslev sikkert ofte været paakrævet. - I 1832 blev Anne Marie gift med Ravn, og allerede Aaret efter døde Mor Karen, Hans Høegs Kone, den 19de Marts 1833. Hun blev begravet paa Udby Kirkegaard, og i Kirken der hænger endnu en Mindetavle over hende, ganske vist kun af Blik eller andet uædelt Materiale, men dog saa vel bevaret, at man endnu kan tyde det meste af Inskriptionen, der lyder omtrent saaledes:

.....

Karen Rasmussdatter Høeg, født i Udby
Aar 1762 ¹⁾ tjente som den sjældne retskafne
og redelige Tjener til 1790, da hun indgik i
Ægteforbindelse med forhen afdøde Jens Pedersen
Revsbæk, med hvem hun avlede 1 Søn og 2 Døttre;
indlod sig derefter i Ægteskab Aar 1800 med
daværende .....

Ungkarl.

Hr. Hans Høeg, Lodsoldermand ved Udby-

det passer ikke med Kirkebogen, hvor hun angives døbt 14/12 1760.

høj. Ægteskabet var af Gud velsignet med 2 Sønner og 1 Datter.

Som den sjældne virksomme retskafne Hustru, samt kjerlige Moder virkede hun ufortrødent med Held og Velsignelse for sine Efterladte med et Exempel paa sjælden Huslighed og Orden, og ledede hun sine Børns Opdragelse ..... en kjerlig dybtsaaret Mage ..... og inderlig hengivne Sønner og Datter .... død efter en Maanedes Lidelser

den 19 Martii 1833.....

..... nu dybt sørgende.... da hun rolig hensov i en Alder af 71 Aar og nogle Maaneder.

Gud med hendes Støv.... iblandt os hendes Minde.

Endnu et Minde satte Hans Høeg over sin kære Hustru. I Udby Kirke hænger den Dag idag en Model af en Corvet, der paa begge Sider bærer Inscriptionen: "1833. Lodsolderland Hans Jensen Høeg og Karen Høeg af Udbyhøj."

Dette Skib har en egen Historie, saaledes som den berettes af gamle Folk i Udbyhøj.

Skibet blev fundet, formodentlig omkring 1832 - 33 ved Stranden i Udbyhøj, skyllet i Land efter en Storm; det forestiller et fregatrigget Skib af Corvetttypen med een Række Kanoner og har det franske Flag paa Stortoppen; man mente, at det var en Model til et fransk Krigsskib, og at det havde været om Bord paa et Skib, der enten var forlist eller havde mistet Modellen paa anden Maade. Modellen var selvfølgelig meget ramponeret; Hans Høeg erhvervede sig dette Skib, fik Lods Niedersøe til at reparere det, og lod det derpaa ophænge i Kirken, hvor det har hængt siden, snart i loo Aar. Om det i denne Tid er gjort i Stand, vides ikke; men samtidig med at Udby Kirke gennemgik en Hoved-

reparation i 1923, blev Skuden repareret med stor Nænsomhed, Talent og Omhyggelighed af Fisker P. Sommer ved Udbyhøj som en Gave til Kirken. Skuden straalere nu med prægtige Farver og er saa vidt muligt holdt fuldstændig i den oprindelige Skikkelse.-

-----

Karen Høeg's Død har sikkert været et tungt Tab for Hans Høeg; vi ser ham nu ogsaa successivt trække sig ud af Bedriften¹⁾; saaledes opgiver han allerede 1833 Lodsoldermandsstillingen, som Rasmus Høeg jo overtager, og samme Aar overlader han hele Bedriften med Kro og Færgesfart til Jens Høeg, som havde gaaet hjemme og hjulpet til baade med det ene og det andet, men ikke haft noget for sig selv, og det har sikkert ikke passet hans virksomme Aand at lade alt gaa i den gamle Gænge, han har sikkert brændt af Begærlighed efter at tage fat. Imidlertid havde han jo gjort

---

1) I Folketællingsliste af 1834 er der følgende Beboere i Færgegaarden:

Hans Jensen Høeg, 66 Aar, Enkemand. forh. Lodsoldermand.

Jens Høeg, 34 Aar, Færgemand, ugift.

Rasmus Høeg, 33 -, ug. Lodsoldermand, Gaardejer i Estruplund Sogn.

Kirsten Høeg (egentlig Refsbæk) 43 Aar, ugift Husholderske.

(det er altsaa Steddatteren, der nu styrer Huset og altsaa ikke er bleven gift endnu).

Der er desuden af Tyende to Mænd paa 51 og 58 Aar, to Piger paa 28 og 36 og en Dreng paa 13 Aar, der angives som Almisselem.

I Oldermændsboligen angives at bo Ludvig Niedersøe med Familie. I Lodshuset to Lodser: Søren Dam og Jens Sommer.

smaa Udflugter; han havde været i København, hvor han har besøgt Onkelen Herman Hermansen; Datteren skulde have været hans Cicerone i Byen, men Jens Hæg var ikke særlig begejstret for hende, han omtalte hende som en "vigtig Tøs". Ellers gik Turene til Ingerslev og vel undertiden til Mellerup, hvor han kendte Boldsenslægten, som paa den Tid var meget virksom der.

Skødet, som Jens Hæg fik paa Gaarden, lyder saaledes:

U d s k r i f t

af Skjøde- og Panteprotocol for Rougsø-Sønderhald-
Østerlisbjerg Herreder
No. 18, 1832-34, Bl. 688 b.

Tirsdagen den 5. November 1833

No. 25 (FRV1 Første Klasse No. 3.
1832 2o Rd. 64 Sk. Sølv).

Underskrevne Hans Hæg, Lodsoldermand ved Udbyhøj, tilstaar at have solgt, ligesom jeg her ved sælger og skjøder til min Søn Jens Hæg følgende mig tilhørende Eiedomme:

a.

Færgegaarden ved Udbyhøj med paastaaende Bygninger og tilliggende Hartkorn frie Hovedgaards Ager og Eng 2 Td. 6 Skp. 1 Fdk. 1 Alb., og ufrit 2 Fdk.,

" Alb. alle i Gaarden værende muur og nagelfaste Ting saasom Kakkellovne, Grubekedler etc. alle Avlsredskaber, de fornødne Kjøkken og Bryggersredskaber, Folkesengene, og at den derpaa værende Besætning 6 Køer, 2 Unghøveder, og 4 Heste samt 12 Faar.--

b.

Den ene af de mig efter Skjøde fra Laurs Jensen Thorns Enke af 1. May 1818 tilskjødede Huuslodder paa Udbyhøj Mark af ufrit Hartkorn og Eng 4 Skp. 1 Fd. som er Kjøberens paavist, og

c.

den mig efter Skjøde fra Capitain Ammitzbøll af 22. September 1828 tilhørende Jordlod paa Udby Mark af ufrie Hartkorn 4 Skp. 1 Fdk..

I Kjøbet medfølger endvidere samtlige Færgeløbsredskaber, bestaaende af Færge og 2 Skibe med Inventarier.--

Foranførte Eiendomme overdrages Kjøberen med samme Rettigheder, Byrder og Forpligtelser, som jeg er disse eiende, i hvilken Henseende bemærkes, at Herligheden af de under Litra b. og c. anførte Eiendomme tilhører Holbækgaard, hvorfor dertil svares en aarlig Afgift af 2 Mrk. Sølv.--

Den accorderede Kjøbesumma er 3.000 Rd. skriver tre Tusinde Rigsbankdaler Sedler, foruden Aftægt til mig og Kone, og da Kjøberen har betalt Kjøbesummen derved, at han til mig har udstedt Obligation for 1.000 Rbd. og Afkald for 2.000 Rbd. som Afdrag paa den Arv, han efter sine Forældre kan tilkomme, samt ved særskilt Contract forbunden sig til at udrede det betingede Aftægt til mig og Kone, saa fraskriver jeg hermed mig og Arvinger al videre Lod eller Del, Ret eller Rettigheder til fornævnte Eiendomme fra 1. May næste Aar at regne, til hvilken Tid de overtages af Kjøberen Jens Hæg og skal tilhøre ham som lovlig erhvervet.--

Udbyhøj den 23. December 1832.

Hans J. Hæg.

Til Vitterlighed

Ammitzbøll. Peder Pedersen.

$\frac{1}{2}$ p. C. i R. A. betalt den 10. Juli 1833 med
15 Rbd. Sedl.

Læst og tilført 5. November 1833-- Herfra Retten er ingen Adkomst for Sælgeren til det solgte.

No. 17. F. R. VI
1832

Tredie Klasse
1 Rbd. 84 Skl. Sølv.

At ingen Kjøbecontract er oprettet i Anledning af vedheftede Skjøde paa Udbyhøj Færggaard med Underliggende samt 2' Huuslodder paa Udby Mark, hver af Hartkorn 4 Skp. 1 Fdk., mellem undertegnede Kjøber og Sælger bliver harved attestet.---

Udbyhøj den 23. December 1832

Hans J. Høeg

Jens Høeg

Han var jo nu ogsaa efterhaanden bleven en gammel Herre, 36 Aar, da han overtog Gaarden, og han maatte jo nu se at finde sig en Medhjælp; dette blev Marie Elisabeth Lucht. Hun var født i Randers den 26. Sept 1807 (døbt 8/11-1807) som Datter af Vinhandler Christopher Lucht, der havde Forretning i Houmeden i Randers.

Om Christopher Lucht vides, at hans Bedstefader, som hed ligesaadan, havde været Hospitalsforstander i Kolding (begravet 22/4- 1746); han var gift med Karen Jensdatter (+ 30/8- 1769, 73 Aar gl.), og de havde 11 Børn, hvoriblandt en cand. theol. Jens Lucht, der døde 38 Aar gammel (i 1772), samt Degnen Christopher Lucht (1732 - 1804) gift med Marie Jensdatter af Skjærbeek, de boede i Oddersted ved Taulov og havde 10 Børn, hvoriblandt førnævnte Christopher Lucht, som i 1804 var Handelsbetjent i Randers; den 18/8- 1797 tog han Borgerskab i Aalborg paa "Værtshushold og Husnæring", men flyttede senere til Randers, hvor han fik den omtalte Vinhandel i Houmeden.

Det var almindelig Antagelse, at Luchtslægten stammede fra Slesvig eller Holsten;

L u c h t S l æ g t e n .

Hospitalsforstander C h r i s t o p h e r
L u c h t af Kolding, begr. 22/4 1746;
g. m. K a r e n J e n s d a t t e r , død 30/8
1769, 73 Aar gl.

Børn:

1. M a r g r e t h e J u d i t h L u c h t ,
døbt 17/5 1721.
2. P e i t e r L u c h t , døbt 27/5 1723, begr.
27/3 1761; var vanvittig.
3. H a n s L u c h t , db. 10/4 1725.
4. C a t h r i n e D o r o t h e a L u c h t
db. 6/12 1729, død?
5. C a t h r i n e D o r o t h e a L u c h t
db. 27/9 1731, levede ugift i Kolding
i 1769.
6. Degnen C h r i s t o p h e r L u c h t ,
db. 23/9 1732, død 20/3 1804, 71½ Aar gl.
g. m. 5/5 1761 M a r i e J e n s d a t t e r
af Skjærbæk, død 8/4 1826, 85 Aar,
de boede i Oddersted ved Taulov.
7. cand theol J e n s L u c h t , db. 24/8 1734,
begr. i Taulov 23/2 1772, 38 Aar gl.;
var 1769 Skoleholder i Sillerøe i....
8. P e r n i l l e M a r g r e t h e L u c h t ,
db. 12/1 1736, g. m Skoleholder Peder
Friderichsen Bruun i Eltang.
9. I d e C a t h r i n e L u c h t , db. 22/2
1737.

10. Anne Kirstine Lucht, db. ?
g. m. Møller Hans Bruun, Gudsø Mølle.
11. Heinrich Ernst Lucht.
db. 28/6 1720.
-

Degnen Christopher Luchts Børn:

- A. Karen Lucht, db. 29/9 1762, begr.
29/9 1765.
- B. Jens Lucht, db. 9/1 1763, begr 20/2.
- C. Jens Lucht, db. 22/1 1764.
- D. Christopher Lucht, db. 25/8
1765, død 20/6 1814, 49 Aar gl. som
Vinhandler i Randers.
- E. Hans Lucht, db. 14/6 1767; var i
1804 Borger i Fredericia.
- F. Peder Lucht, db. 27/3 1769, død ?.
- G. Peder Lucht, db. 28/1 1776; i
1804 Skipper og Avlsmand i Tved.
- H. Karen Lucht, db. 25/8 1771,
tjener i 1804 i København.
- I. Maren Lucht, db. 23/7 1780,
tjener i 1804 i København.
- J. Lucie Margrethe Lucht,
db. 23/7 1780, tjener i 1804 i
Haderslev.
-

Rendsborg er nævnt, men noget sikkert derom ved man ikke, den ældste kendte af Slægten er altsaa Hospitalsforstanderen i Kolding, der jo har haft en anset Stilling ved denne velgørende Stiftelse, som havde betydeligt Jordegods paa den Tid; en af Sønnerne var vanvittig (Peiter Lucht f. 1723, + 1761), og han nød en dobbelt Portion af Hospitalet.

I Skiftet efter Karen Jensdatter (hans Enke) (+ 1769) bliver til Deling 189 R. 5 Mk. og 12 Sk.. Paa dette Skifte angives den fædrende Arv at være pr. Broderlod 19 Rd. 3 Mk. 6 Sk. og den siges falden efter Skiftebrev af 1747 17/4.

Efter Degnen Christopher Lucht (+ 1804) er Formuen 1956 Rd. 2 Mk. 3 Sk..

Vinhandleren er nu bleven gift (1796) med Anne Larsen (se hendes Stamtavle), med hvem han fik 4 Børn, der alle er døbte i Randers. Den ældste Ane Cathrine Lucht er født 11/1- 1805; det ser jo underligt ud, at Anne Larsen, der kun er 18 Aar ved sit Giftermaal, har været gift i 9 Aar, inden hun begynder at faa Børn, men der er ikke Oplysning om flere Børn.

No. 2 af Børnene er altsaa Marie Elisabeth Lucht, som vokser op i Randers. Allerede 1814 20/6 dør hendes Fader, og Moderen prøver at fortsætte Forretningen; det gaar formodentlig ikke ret godt; thi allerede Aaret efter Lucht's Død (den 11/8 1815) gifter Anne Lucht sig med Købmand Christen Boldsen i Randers.

Denne Christen Boldsen var af de bekendte Mellerup-Boldsener, en Slægt, som efterhaanden fik meget at gøre med Høeg7erne; vi vil derfor se lidt nærmere paa den, idet iøvrigt henvises til den f. T. (1924) under Udarbejdelse af Dommer Bruun i Terndrup værende Stamtavle over denne store Slægt, der stammer fra Christen Pedersen Borresen, (f. 1720, begr. 19/11- 1783) i Mellerup, hvor han 1765 paa

Christopher Lucht

f. i Oddersted i Taulov, døbt 25/8 1765; død i
Randers 20/6 1814.

g. 1796 med A n n e L a r s e n (se hendes
Stamtavle).

Lucht var Handelsbetjent i Randers i 1804.
1797 i Aalborg, senere igen i Randers.

Børn:

døbte i Randers;

11/1 1805 A n e C a t h r i n e L u c h t

8/11 1807 M a r i e E l i s a b e t h L u c h t
g. 4/12 1837 med Færgemand, Kroejer
J e n s H a n s e n H ø e g i U d b y h ø j

13/4 1810 L a r s L a s s e n L u c h t, g. m.
A n e, f. 10/5 1811. En Datter, Marie Lucht,
f. 13/7 1854.

19/12 1813 C h r i s t i a n P e t e r H a n s e n.

Auktion over kgl. Ryttergods¹⁾ købte en Gaard, som han (31/3 1779) solgte til sin Søn, og som er solgt fra Fader til Søn og nu (1923) ejes af Gaardejer Frederik Boldsen. Den omtalte Søn var Peder Christensen Boldsen (f. 1758, død 29/11 1828), Sømand, Gaardejer i Mellerup, Sognefoged, 1' g. m. Christen Christensdatter (f. 1757, død 23/6- 1801) og i dette Ægteskab 10 Børn; 2' g. m. Marie Hansdatter (f. 1785, + 15/3- 1840); i sidste Ægteskab 7 Børn; de fleste af Børnene døde dog som smaa.

Eldste Søn af det første Ægteskab var nu netop Christen Boldsen, f. 27/2- 1785, + 15/5- 1848. Han var født i Mellerup ved Randers Fjord (lige over for Voer, Rougsø Herred) og blev tidlig Sømand; han skal have været en kæk og forvoven Gut, der bl. a. sejlede meget med Smaaskibe paa Norge.

I 1808 var han Styrmand paa Galeasen "Helene Charlotte" formentlig af Randers, Herom berettes i en Priseretsdom i Christianssands Stift's Priseretsprotocol, saaledes som den gengives i H. C. Bruun: Slægten Boldsen fra Mellerup Side 57, og hvorfra den citeres:

Dom:

Efter at Galeasskibet "Helene Charlotte" den 31 - 12 - 1808 Kl. 11 Form. mellem Skagen og Fladstrand var opbragt af en svensk Kaper, der besatte samme med en svensk²⁾ Prisemester og 3 Mand, som overtog Komandoen af Skibet, fra hvilket dets danske Skipper, 2 Matroser og 3 Passagerer blev bragt om Bord i Kaperen, har Skibets Styrmand, Christen Boldsen, i Forening med Passager Niels Møller,

1) if. Jordebog over Krongods i Dronningborg Len har Gaarden været Krongods fra 1579; han fik kgl. Auktionsskøde i 1767. Gaardens Mtr. No. er 9 af Mellerup, 5 Td. Hartkorn, senere over 6 Tdr. Gaarden solgtes siden fra Fader til Søn og ejes nu (1923) af hans Sønnesøns Sønnesøn.

2) Danmark har erklæret Sverrig Krig 29/2- 1808.

Matros Anders Eller¹⁾, Skibsdreng Ole Olsen og Jomfru Johanne Marie Jakobsdatter, næste Dags Eftermiddag mod Aften at overfalde den fjendtlige Besætning og derunder kaste disses Vaaben over Bord frataget dem Komandoen og saaledes tilbageerobret baade Skib og Ladring, som de den 2. Jan. sidst har indbragt i Risør²⁾ Havn.

Da nu ikke alene Tilbageerobringen er fuldkommen bevist, men da det ogsaa er godtgjort, at omtalte Skib som dansk Ejendom har været i fjendtlig Vold og Magt i det mindste over 30 Timer, bliver samme ifølge Lovens 4. Bog 7 - 6 og flere Lovgivninger som god Prise at tilkende ovennævnte Personer, der har tilbagetaget det. Thi kendes for Ret:

Galeaseskibet "Helene Charlotte" til- ligemed dets indehavende Ladning og tilhørende Inventarium bør god Prise at være for Styrmand Christen Boldsen, Passager Niels Møller, Matros Anders Elle, Skibsdreng Ole Olsen og Jomfru Johanne Marie Jakobsdatter, dog at af sammes Værdi udredes Sagens Omkostninger.

Alt at efterkomme under Adfærd efter Loven.

7/7 - 1809 udnævnes Skibskaptajn paa Gale- asen "Helene Charlotte" Chr. Boldsen til Dannebrogsmænd med den Motivering som i Dommen angivet.

Ved dette Kup har Christen Boldsen øjen- synlig tjent saa mange Penge, at han har købt Skibet, i al Fald er han jo da bleven Kaptajn paa det, og han har nu sejlet nogle Aar, indtil han blev ked af Sølivet; dette har vel sagtens været omkring 1815,

1) Anders Elle var fra Udbyhøj Nordside; han var Fader til senere Overretssagfører i Randers, Elle.

2) En lille Kystby i Nærheden af Christianssand, Retrætehavn under Kaperkrigen.

da han bliver gift med Christopher Lucht's Enke (11. Aug. 1815), efter at hun i godt og vel et Aar har siddet Enke. Hun har sikkert ikke været Velhaver; der er intet Skifte ved hendes Mands Død, kun Tilladelse for Enken til at sidde i uskiftet Bo, og ved Giftermaalets Indgaaelse findes heller intet Skifte. Men Chr. Boldsen har sikkert haft en Del paa Kistebunden.

A n n e L a r s e n s Slægt.

H a n s L a r s e n, f. c. 1705, Stilling ubekendt; levede i Fladstrand; troløvet 27/1 1741, g. 15/10 1741 med E l s e P e d e r s d a t t e r, f. 1710 paa Rimmen; begravet 26/6 1786 paa Fladstrands Kirkegaard.

Børn:

1. L a r s L a r s e n, døbt 18/2 1742 i Fladstrands Kirke, begravet 21/1 1789, g. 28/11 1773 i Fladstrands Kirke med S o p h i e K i r s t i n e M a t h i a s d a t t e r af Baadser, begravet 13/2 1788.

De havde 8 Børn, deriblandt:

A n n e L a r s e n, f. 4/7 1778 i Flade; g. først med Vinhandler C h r i s t o p h e r L u c h t i Aalborg, senere Randers (1796). Anden Gang 11/8 1815 med Købmand C h r i s t e n B o l d s e n i Randers.

2. H a n s C h r i s t o p h e r L a r s e n f. 1743.
3. A n n e M a r g r e t h e L a r s e n f. 1745.
4. M a r e n L a r s e n f. 1747.
5. L a r s L a r s e n f. 1750.

De fortsætter nu Forretningen i Houmeden, dog vist nærmest som Købmandshandel, men det forlyder, at Anne Lucht ikke yndede Bylivet og at hun fik sin Mand til at sælge Gaarden i Randers (eller Forretningen) og købe en Gaard i Mellerup (Matr. No. 8 af Hartkorn 4 Td. 3 Fdk. 5/6 Alb.); Gaarden blev ombygget og bygget op af Flensborgsten (Klinker), hvilket dengang ansaas for meget fint. Dette er den smukke gamle Gaard, Bindingsværk, der ligger ca. 200 M. Vest fra Kroen nedenfor Bakken lidt fra Vejen omgivet af Have og Træer.

Den 9' Nov. fødes Chresten Boldsen' og Anne Lucht' førstefødte, en Søn Peter Christian Boldsen (9/11-1815- -2/5-1885); der er lidt mystisk ved dette; i de mig tilgængelige Kilder er Bryllupsdagen angivet dels som 11/8-1814, dels som 11/8-1815; hvis det første Aarstal passer, synes Brylluppet upassende nær efter Lucht' Død (20/6- 1814); hvis det sidste Aarstal passer, synes den førstefødtes Fødsel upassende nær ved Brylluppet.

Fra 1815 - 1822 faar Ægteparret ialt 6 Sønner, hvoraf de to yngste Julius og Hans Christian er Tvillinger, og allerede 4 Aar efter dør Fru Anne Boldsen (18/2 - 1826), Marie Elisabeth Lucht har imidlertid boet i Stedfaderens Hjem; hvad de tre andre Søskende angaar, vides intet bestemt; Ane Chatrine og Christian Peder er vistnok døde tidligere, muligvis har Lars Lucht opholdt sig i Mellerup; om ham ved vi, at han ved Giftermaal senere blev Gaardejer i Lindbjerg, Ejer af den første Gaard paa højre Haand, naar man fra Linde kommer til denne By.

Marie Lucht er nu ved Moderens Død 19 Aar gammel, og hun overtager Styret i Gaarden, samt er den, der egentlig leder Opdragelsen af de betydeligt yngre Stedbrødre; det bedste Forhold har der været mellem hende og Stedbrødrene; disse omfattede hende altid senere med den største Agtelse og Hengivenhed, som varede hele Livet igennem.

Opgaven var dog ikke let for hende; da der kom Vanskeligheder med Stedfaderen, som efter Hustruens Død blev temmelig umaadeholden med Spiritus. Til sidst maatte hun rejse bort.

Hun er i det hele et ret begavet Menneske, kvikt Hoved og dertil smuk; sin første Skoleundervisning fik hun i Randers og blev godt oplært, dertil et myndigt og karakterfast Menneske, saa hun kunde nok klare for sig selv. Hun tog Plads i København i en Modeforretning hos en Madame Tafdrup (formentlig hende, hvis Forretning blev berømt for Tilvirkning af Studenterhuer). Der var hun i 2 Aar. Senere kom hun til England, til Hartlepool, til en Mægler Hansen, som var Morbror til hende; han var gift med en norsk Dame. Turen der over foregik med et Sejlskib, en Brig, ført af en Kaptajn Taae, der undertiden kom til Randers og da aflagde Besøg i Udbyhøj Kro. I England var Marie Lucht i 2 Aar; det var et stort og fint Hus, hvor der var to Fætttere, som hjalp til i Forretningen; de var "vigtige", men Tænten var flink. De engelske Forhold passede vist ikke rigtigt den jyske Pige; Kosten kunde hun ikke lide og naar hun bad om Lov til at lave dansk Mad til Familien, faldt den ikke i Englændernes Smag. Under hendes Ophold i England er vistnok Forhandlingerne om Giftermaal med Jens Høeg i Udbyhøj bleven paabegyndte, og disse Forhandlinger blev førte af en Kaptajn Simonsen fra Mellerup, der førte det Skib, som Christen Boldsen havde ført; han kom ofte til England, og i Hartlepool benyttede han som de fleste danske Skippere Mægler Hansen's Forretning; paa Tilbagevejen til Randers gjorde han saa Ophold i Udbyhøj og bragte formentlig Bud imellem de elskende. Skipper Mathias Simonsen var altid siden en velset Gæst i Kroen i Udbyhøj.

Marie Lucht kom tilbage til Mellerup, men kom vistnok ikke til Stedfaderen, men til Pastor Bang i Mellerup, og herfra blev hun, efter at der var løst Kongebrev, den 4. Dec. 1837 viet til Jens Høeg; Vielsen foregik i Præstens Stue og samme Dag ankom Brudeparret til Udbyhøj, hvor et langt og stræbsomt

Samliv skulde tage sin Begyndelse.

Let har det ikke været for Bedstemoder at tage fat der; fra sine sidste Pladser var hun vant til større Forhold og maaske ikke til saa meget personligt Arbejde, som der nu krævedes af hende; her maatte hun gaa med til alt i Husholdningen og desuden være Krokone, der altid maatte være parat til at servere for Gæster, samt til at skaffe dem Nattelogi. Flittig og arbejdsom og sparsommelig har hun altid været og med en personlig Værdighed og Anstand, som skaffede hende stor Respekt hos Omgivelserne. Med sin Mand har hun sikkert haft det let; thi han var et fromt og elskeligt Menneske, der aldrig med sin gode Vilje gjorde nogen Fortrød; desuden en dygtig, stræbsom og vennesæl Mand. Ogsaa Svigerfæderen var en hjertelig og omgængelig Mand, der sikkert ikke lagde Svigerdatteren noget Halmstraa i Vejen; derimod er der jo nok ymtet om, at da han blev aflægs og maaske vanskelig at have med at gøre, var Bedstemoder maaske nok lidt kort for Hovedet overfor ham.

Den 31. Aug. fødtes deres første Søn, som blev hjemmedøbt 21. Sept. og kom i Kirke 26/2 - 1839. Kaptajn Ravn's Hustru bar; endvidere var Lodsoldermand R, Høeg Fadder, samt Kromand Boldsen (en Broder til Christen Boldsen),¹⁾ Gaardejer Christen Nielsen i

-
- 1) Chresten Boldsen og Anne Lucht' 6 Sønner var:
- 1/ Peder Christian Boldsen 9/11 - 1815 -- 2/5 - 1885
Købmand i Randers.
  - 2/ Henrik Carsten Boldsen 25/12- 1816 -- 19/12-1884
cand. theol. Præst i Flade og i Fruering.
  - 3/ Niels Christian Boldsen, 21/10-1818 -- 4/12 - 1878.
Kromand i Ørsted.
  - 4/ Frederik Boldsen 17/9-1820 -- 6/7 - 1913.
Gaardejer i Oplev og i Rold.
  - 5/ Julius Boldsen 17/9-1822 -- 18/5 - 1912.
Ejer af Fødegaarden i Mellerup.
  - 6/ Hans Christian Boldsen 20/7 - 1822 -- 2/4 -1866
Ejer af Fogedgaarden ved Hobro.

Ingerslev og Jomfru Ane Poulsen fra Randers."

Barnet kom til at hedde Hans Jensen Høeg:

Den 20. Juni 1840 fødtes det næste Barn, nemlig Peter Anthon Høeg, døbt den 9. Aug.: hans Faddere var Madame Lise Boldsen (g. m. Kromand Boldsen i Ørsted), Rasmus Høeg, Student Boldsen, Handelsbetjent Boldsen, (P. Chr. Boldsen) fra Møllerup og Gaardejer Chr. Nielsen' Hustru Ingerslev (født Revsbæk).

10. Marts 1844 fødtes den 3' Søn,

Janus Christian Høeg, hjemmedøbt 17/4, fremstillet den 4. Juni. Faddere var Gdr. Chr. Nielsen' Hustru Ingerslev, Krigsraad Rahbæk til Sødringholm, Forvalter Ammitzbøl, Holbækgaard, cand. theol. Boldsen fra Holbæk (det er den senere Præst, der paa den Tid var Lærer for Præstens Børn i Holbæk), Oldermænd Høeg, Udbyhøj, Kromand Boldsen i Ørsted og Jomfru Stilling fra Randers. (Købmand P. Chr. Boldsens Forlovede).

Det skal have været et meget muntert Gilde, der fulgte efter Barnedaaben i Kirken, hvorom der er gaaet Rygte i Slægten. Naar det her nævnes omhyggeligt, hvem der har været Faddere ved de forsk. Barnedaab, saa er det, fordi det giver et lille Eillede af, hvem der var Slægtens nærmeste Omgangskreds. Bedstemoder og hendes Stedbrødre holdt meget sammen og kom jævnligt til hinanden, og alle Tider, naar Boldsener'ne var med, var der Liv og Lystighed; det var muntre og vittige Hoveder, alle 6 Brødre, fulde af Lystighed og kaade Paafund, og ved denne Lejlighed, hvor foruden Kromanden og Theologen ogsaa Købmand Peder Boldsen fra Randers var til Stede, skal det have gaaet rigtigt løs. Pastor Stenstrup fra Holbæk var ogsaa med, og han og Krigsraad Rahbæk samt Peder Boldsen kappedes om at sige Vittigheder og fortælle Historier, der ikke alle var lige smukke, saaledes som den lidt fintfølende Fru Jens Høeg siden hen vidste at fortælle og rive de omtalte Herrer i Næsen.

Krigsraad Rahbæk var en nær Ven af Hjemmet i Udbyhøj; han holdt meget af Janus, og der var fortalt, at Janus skulde arve ham, men det blev aldrig til mere end 2 Rigsd..

Theologen Boldsen var altsaa nu bleven Candidat; han var ogsaa en lystig Svend, der undertiden glemte sin theologiske Værdighed og bandede som en Matros. Først meget sent fik han Embede; han skal have fornærmeth Biskoppen, og han maatte i lang Tid hutle sig gennem, boede selv som gift en Tid lang i Huset hos Broderen Peter Boldsen i Randers, indtil han endelig fik Præstekald i Flade, et fugtigt og usundt Sted, hvor hans Børn fik Spiren til den Tuberculose, der lagde de fleste af dem tidligt i Graven; senere kom han til Fruering ved Skanderborg. Han førte til kort Tid før sin Død Dagbog, en Bog som endnu er i hans Svigersøns (Dommer Bruun i Terndrup) Eje, og hvori han bl. a. fortæller om alle de glade Sammenkomster, som Boldsenbrødrene og Høgefamilien havde med hinanden.¹⁾

Endelig den 24. Juni 1848 fødtes den 4' og sidste Søn, Carl Gerhard Høeg, hjemmedøbt 23/8, i Kirke 30/9. Madame Rasmus Høeg bar Barnet; endvidere var Faddere Julius Boldsen og Frederik Boldsen af Mellerup, Chr. Nielsen af Ingerslev og Jomfru K. H. Ravn.

Der er imidlertid sket flere Begivenheder indenfor Familien, som skal omtales. For det første er Kaptajn Ravns Enke død,

1) Det fortælles, at Bedstemoder havde to Guldkæder, hvoraf hun var meget stolt. Da hun første Gang havde Besøg af Student Boldsen som nybagt theologisk Kandidat, blev hun saa glad over at se ham i denne Værdighed, at hun tog den ene af sine Guldkæder og hængte den om Halsen paa ham med den Bemærkning, at den maatte han have, thi ingen af hendes Sønner blev vel saa ansete, at de kunde bære Guldkæder.

Det skal dog hertil bemærkes, at alle hendes Sønner fik Guldkæder.

og den 15. Maj 1848 var Christen Boldsen i Mellerup død. De to Sønner, Frederik og Julius Boldsen var hjemme og passede Gaarden; men nu skulde der jo skiftes mellem Søskendene, der alle var samlede i Hjemmet tilligemed Halvsøskendene, Marie og Lars Lucht. Janus Hæg mener at kunne huske, at han som lille var med sin Moder til dette Møde, og at der midt under Forhandlingerne faldt et stort Pillespejl ned og knustes. Julius vilde gerne beholde Gaarden, de andre Brødre vilde have den solgt; men da traadte midt under de noget voldsomme Forhandlinger Bedstemoder frem og sagde, at hun og hendes Broder, som havde Ret til Arv efter deres Moder, vilde give Afkald paa denne Arv, hvis Julius kunde faa Gaarden til rimelig Pris. Saa fik Julius Gaarden.

Den gamle Hæg i Udbyhøj var jo ogsaa faldet af i de senere Aar og var vistnok gaaet i Barndom, og den 18. April 1849 døde han. Han blev begravet paa Udby Kirkegaard ved Siden af Karen, og ved Siden af Mindetavlen over hende hænger der en over ham med følgende Inscription:

..... i denne Kiste gemmes Støvet af
den .... hæderlige og almene agtede
Mand og Fader nu hos Gud salige
Hans Jensen Hæg
i Udbyhøj;

f. i Tørslev, Estruplund Sogn den 17 Maj
1768. Efter at han i sin Ungdom havde
erhvervet sit Brød paa Søen, indlod han
sig i Aar 1800 i kjerligt Ægteskab med
sin forudgangne Hustru, daværende Enke
Karen Rasmusdatter. Dette Ægteskab vel-
signedes med 2 Sønner og 1 Datter.
Gudsfrygt og Dyd prydede hans Vandel i-
blandt os og inderlig Højagtelse for Re-
ligionen besjælede ham; han var den brave
retsindige Mand og sine Børns kjærlige
Fader og Forsørger; utrættelig Virksomhed
ledsagede ham og ingen Opofrelse var ham
for tung for at fremme sines Vel.

Som Lodsoldermand i 25 Aar udmærkede han sig ved Retsindighed og Retskaffenhed i sit Kald, der forskaffede ham sine Foresattes Agtelse, sine Undergivnes Hengivenhed og sine Medmenneskers Taknemmelighed og Kjærlighed.

Skøn maa Din Lod blive hisset, Du som virkede saa meget godt hernede.

Han hensov den 18 April 1849 i sit 81 de Aar.

Nu løst fra Møje, Tidens tunge Baand
Du hviler trygt, Din Sjæl er i Guds Haand.

Dette Minde sattes den kjerlige Fader
af taknemmelige Børn.

Paa hans Grav var rejst et Jernkors, der bar følgende Inscription:

Her hviler Støvet af forhen Lodsoldermand

Hans Jensen Høeg, Ejer af Udbyhøj, født

den 14 Maj 1768, død 18 de April 1849.

Dette gamle Kors stod paa Gravstedet, indtil dette i Oktober 1916 maatte give Plads for Johanne Høeg; den gamle Grav sløjfedes da, Korset toges hjem til Udbyhøj, hvor det er endnu.

Løvrigt har Livet vist gaaet sin rolige Gang for Jens Høeg og hans Kone. Krigen i 48 - 50 berørte dem ikke synderligt; der kom ikke Fjender til Egnen den Gang.

Heller ikke Koleraaaret har vist haft nogen Betydning for dem.

Drengene voksede op; de gik i Skole hjemme, hvor der blev holdt Huslærer til dem, som gav dem en god Undervisning, navnlig blev de dygtige til Regning og Skrivning. I Skolen havde de ogsaa Undervisning sammen med Rasmus Høeg' Pigebørn, som jo nok var noget ældre, men med hvem der dog plejedes et livligt og godt Kammeratskab; de boede jo endnu ved Udbyhøj. Det kunde jo nok hende, at der en Tid ingen Huslærer var at faa; i den Tid gik Børnene til Kommuneskolen i Udby, men det var kun sjældent. Skolen holdtes i den lille Bygning med det røde Tag, som ses paa Billedet af Kroen.

At deres Kundskaber var gode, ses dels af deres Konfirmationskarakterer, dels af deres Skolearbejder, Regnebøger og Skrivebøger og "Zifferbøger", som indtil for en halv Snes Aar siden var i det gamle Udbyhøj; nu er de tilintetgjorte. Jeg har derimod en lille Bog: Den danske Astronom, Tyche Brahe' Liv og Levned af P. Pedersen, København 1838; den har paa Forsiden en Inscription, dels at den tilhører Janus Chr. Høeg, dels en lang Sentens, skrevet med nydelig gothisk Haandskrift af Janus Høeg i hans Drengetid.

Alt som Drengene voksede op, maatte de sikkert hjælpe til i Bedriften, dels med Færgefarten og Krohandelen, dels i Landbruget. Der var travl Beskæftigelse ude og inde, det var navnlig Krohandelen, der arbejdedes med. Nede ved Fjorden havde Jens Høeg og hans Broder Rasmus i Fællesskab bygget et Pakhus 1), som i flere Aar var lejet ud til Købmand Stilling paa

---

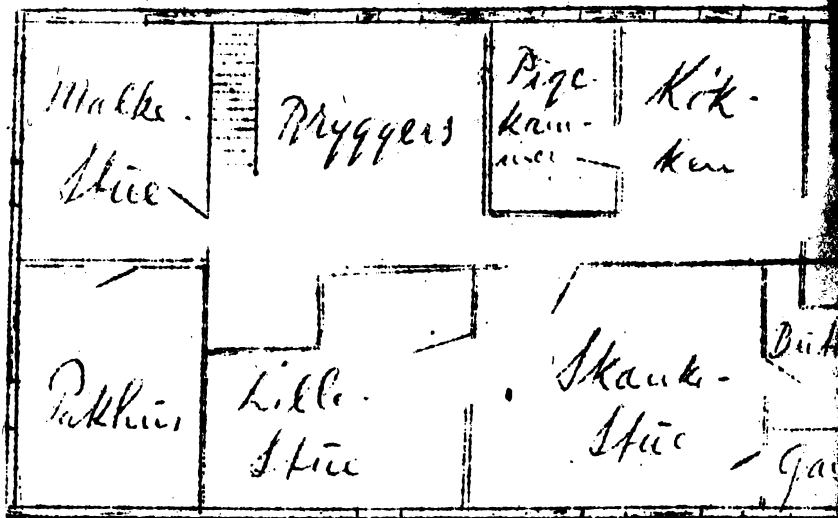
Pakhuset brændte 1862; Rasmus Høeg' Enke gik saa ud af Kompagniskabet mod at faa 400 Rd. udbetalt. Jens Høeg byggede derefter op igen og fortsatte; Stilling hørte op; saa blev det Købmand Filtenborg i Randers, efter hans Fallit Købmand Guldborg.

Vestergrave i Randers (Svoger til Købmand P. Boldsen i Randers); Jens Høeg købte saa Korn ind fra hele Herredet og opmagasinerede det der, passede det og skibede det senere ud til de Smaaskuder, der kom for at tage det med til Byen. Foruden Pladsleje fik Jens Høeg derfor Procenter, og det var en god Forretning.

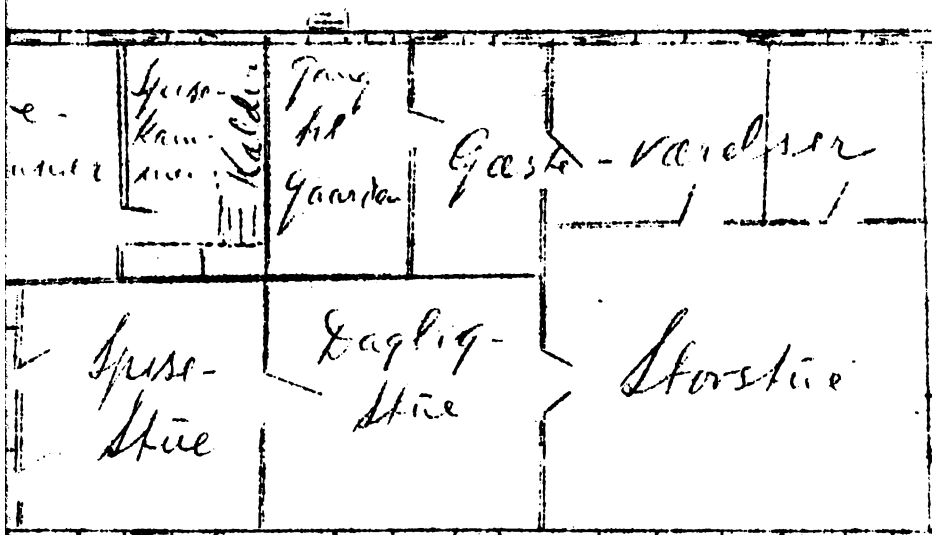
I 1854 havde man ombygget Stuehuset til Kroen; Forsiden var taget ud og Bindingsværket erstattet med Grundmur; men denne Forandring fik man ikke megen Glæde af; thi allerede et Aar efter brændte den gamle Kro. Janus Høeg beretter herom efter Hukommelsen. Han gik paa denne Tid til Præsten, men passede dog endnu sin Skolegang sammen med Carl og Hanne og Marie Høeg (Oldermandens Døttre); Skolen holdtes som tidligere omtalt i det lille grundmurede og teglhængte Hus ved Gaardens nordlige Side; det var den 18de Febr. 1850, da Pigen "Mette Marie Skovs", der havde været ude at malke Eftermiddagsmalkning og under Malkningen havde mærket Ilden i Kohusloftet, kom farende om til Skolebygningen med Raabet: "Der er Ild i Gaa'nd!". I Løbet af ganske kort Tid var hele Gaarden omspændt af Luer; det lykkedes at redde de to Heste; alt andet levende af Kreaturer indebrændte og laa senere som forkullede Rester omkring paa Brandtomten; noget af Indboet blev reddet, men dog ikke meget. Stor Staahej havde Branden naturligvis vakt i Omegnen; Folk strømmede til i Massevis, ganske vist for sent, selv helt ovre fra Sødring kom de. Branden kunde de ikke gøre noget ved, men de fik reddet nogle Ankere med Rom og Mjød, som Jens Høeg var en Mester i at brygge, og hvortil han købte Honning fra hele Egnen, og deri drak de sig saa dejligt fulde, saa der var lystigt Leben paa Pladsen.

Hans Høeg, der var en Snes Aar gammel, og som hjalp til i Hjemmet, var om Formiddagen kørt til Estruplund Skov sammen med en Karl for at skove Brænde; den Gang købte man nemlig i Skoven Træet paa Roden og maatte selv besørge Fældningen og Parteringen. Da de om Aftenen kom hjem, var der intet tilbage af Færgegaarden; men de to Heste, som de havde haft med, var jo dog reddede.

Det var et haardt Slag for Jens Høeg; han havde

Plan af
Stuehus et

Fængegaardens

Branden i 1858.

ved sit flittige og sparsommelige og virksomme Liv sparet en Del sammen, men Gaarden var alt for lavt assureret, kun 2800 Rd. for Bygningerne og en lignende Sum for Besætningen og Indboet, saa hans Kapital gik vistnok for største Delen til at bygge Gaarden op med.

Om Aarsagen til Branden blev aldrig noget oplyst, den var som sagt opstaaet over Kostalden; man mente, at en Kat maaske kunde have ført noget brændende Aske med sig op paa Høstænget. Det lyder jo underligt.

Kun det lille teglhængte Skolehus brændte ikke.

Der blev nu travlt med at bygge Gaarden op igen. Hans Høeg, der skulde have været ansat paa en af Landhusholdningsselskabets Gaarde ved Aabenraa, kunde nu ikke undværes hjemme, og Pladsen blev opgivet, for at han kunde hjælpe til under de vanskelige Forhold hjemme. Under Ombygningen boede Familien i "Ravnhuset", der blev istandsat i den Anledning.

Hvad Udhusene angaar, saa blev de bygget paa de gamles Plads og i samme Størrelse, men blev helt af Grundmur og noget bredere, idet Ydervæggen flyttedes ud mod Vejen. Her havde der, saaledes som der ses paa Billedet, staaet nogle gamle Lindetræer; de var afsvedne af Branden og blev ogsaa flyttede ud; til Trods derfor holdt de fleste af dem, og de staar der endnu. Nogle af dem gik dog ud og erstattedes med Poppel - desværre.

Saaledes som vi ser paa hosstaaende Plan, blev Færgegaardens Stuehus nu bygget op; det er den Skikkelse, hvori vi Børn af det sidste Kuld kender det, og saaledes som det stod i 1915, da det gik over paa fremmede Hænder.

Gaarden var nu igen i Orden, og Jens Høeg tog nu fat paa at indtjene det, som var gaaet tabt, ved Handelen. Flittig og stræbsom var han altid.

Andre Begivenheder af mere ualmindelig Karakter havde fundet Sted i Halvtredserne, Begivenheder, som havde rystet de Øjenvidner, som havde overværet dem, og hvorum Beretninger gik til sene Tider.

I 1856 var en norsk Slup "Den norske Løve" strandet ude paa Reden; i lang Tid havde Besætningen siddet i Rigningen, medens Skibet blev overskyldet af

Søen; de blev dog alle redede, undtagen Skibsdrengen, Skipperens Søn; han blev begravet paa Udby Kirkegaard; i Kirkehøgen staar om ham, at han omkom af Sult og Udmattelse.

Det følgende Aar skete atter en rystende Begivenhed. Janus Høeg, som havde været øjenvidne beretter:

I Begyndelsen af Marts 1857 kom en Galease "Peder Bang" til Fjorden; der var kun 9 Fod Vand paa Barren, saa den maatte lægte; dette var ogsaa sket, og Lægteren var sejlet op til Randers. Tolderen, som skulde være om Bord under Losningen, befandt sig endnu om Bord, og Lods Niedersø af Udbyhøj, den Gang en Mand midt i Halvtredserne, var tagen ud til Skibet for at lodse det ind. Om Morgenen den 9' Marts blev det Storm af N. O. med Sneykning; hen paa Formiddagen blev det et frygteligt Vejr. Hvad der nu er sket, ved man ikke rigtigt. Enten har man selv hejst Ankeret, eller ogsaa er Skibet drevet paa Ankeret; i hvert Fald saa man, at Skibet satte nogle faa Sejl og begyndte at manøvrere, men det drev mere og mere og stod til sidst fast udenfor det Sted, hvor nu Sømærket staar. Sejlene splittedes strax fuldstændig og Bølgerne slog ind over Skibet; det var en Raasejler-Galease, Mandskabet krøb op i Rigningen. Man saa inde fra Land, hvorledes de sad der et Par Timer. Lodserne forsøgte at gaa ud til Hjælp, men med de smaa og daarlige Baade, som de havde den Gang, kunde de ikke komme ud; de maatte gaa tilbage med uforrettet Sag. Man kunde nu kun fra Land være Tilskuere til dette Drama, der udspillede der ude. Man saa hvorledes Skibet krængede over, saa Ræerne dyppede i Vandet; det rejste sig igen, krængede saa igen - og blev borte.

Hele Besætningen, 4 Mand, samt Lodsen og Tolderen, blev der ude.

Kort efter klarede Vejret op, og om Eftermiddagen blev det klart Solskin.

Der var nogen Forærgelse over, at ikke Toldkrydsjagten, som laa paa sin Ankerplads inde i Fjorden, forsøgte at gaa ud til Hjælp. Den rørte sig ikke.

Alle de omkomne drev senere i Land, Niedersø dog først i Maj Maaned. De blev alle, undtagen Tolderen, begravede paa Udby Kirkegaard. - -

Hans Høeg gik jo som nævnt hjemme paa Gaarden, medens Anthon allerede i 14' Aars Alderen efter Konfirmationen var kommen til Randers i Handelslære hos Købmand Guldborg, der lige havde startet en Kolonialforretning paa Vestergrave, en af de gammel-dags Bondeforretninger, saaledes som de trivedes dengang.

Janus var nu i Konfirmationsalderen; han gik til Præst i Holbæk hos Pastor Stenstrup, der satte Pris paa ham, og det viste sig ved, at han hver Præstedag blev inviteret ind til Præstens Bord, hvor han blev placeret og fik 2 Stykker Smør-ogbrød. Han gik sammen med Skolelæreren' Søn, og de to stredes om at være den dygtigste; ved Konfirmationen var de lige dygtige, og Præsten lod dem derfor trække Lod om 1' Pladsen paa Kirkegulvet; Janus var uheldig og trak No. II., men Præsten trøstede ham med, at saa kunde han jo blive heldigere, naar han skulde trække Lod som Soldat eller maaske i Ægteskabet.

Efter Konfirmationen gik Janus stadig hjemme og kom hurtigt ind med at hjælpe til i det daglige med alt muligt; der blev han, der arbejdede og sled han i mange, mange Aar og han blev den, der til sidst maatte afhænde Gaarden til fremmede.

Carl Høeg var jo den yngste, født 1849; til ham var der stadig holdt Lærer i Hjemmet, hvor han gik sammen med Oldermænd Høeg' yngste Børn: Hanne og Marie; de kom nu til Ingerslev, hvor allerede den ældste Søster Karen var rejst op og bestyrede Huset, og de kom saa i Skole hos Prop. Bremer paa Ingerslevgaarden, en sammenkøbt Ejendom, $\frac{1}{2}$ km. N. for Byen, som Bremer havde samlet og givet det omtalte Navn, der egentlig med Rette tilhørte Oldermænd Høeg' Gaard. Her gik de saa i Skole med Prop. Bremers to Døttre, Adele, der senere blev gift med Prop. Christensen (overtog Ingerslevgaarden) og den anden Søster, der blev gift med

Handelsmand Perch, men senere blev skilt og gik over til Katolicismen og endnu lever i et Kloster i Rom.

Carl var jo nu alene tilbage. Man prøvede paa at lade ham gaa i Skole hos Lærer Lyngby i Udby, men det kunde ikke blive til noget, hvorfor han blev sendt over til Lærer Klausen i Gjesing, en paa den Tid meget kendt og anset Skolemand. Der var Carl i 3 Aar og blev godt undervist, hvorefter han blev konfirmeret i 1864. Om Vinteren derefter kom han igen til Gjesing; Klausen havde nemlig fundet gode Evner hos ham og vilde have ham til at tage Skolelærerexamen, og hertil forberedte Klausen ham saa. Den 1' Maj 1865 blev han under Led-sagelse af sin store Broder Janus sendt til København og blev indskrevet paa Seminariet, efter at have skaffet sig et Værelse paa Parcelvej 11, men allerede da han kom hjem paa Sommerferie, bedrøvede han sine Forældre med at han vilde ikke tilbage igen, han vilde ikke være Skolelærer, han vilde til Handelen, og naar han maatte komme det, lovede han, at han altid vilde være stræbsom og flittig.

Det skal have voldet hans Moder nogen Sorg, hun syntes, at det var ærefuldt, at hendes Dreng kunde faa den halvt gejstlige Stilling som Skolelærer; men de maatte bøje sig, og Carl blev sat i Lære hos Guldborg i Randers.

Imidlertid var man kommen til Krigsaaret 1864, og medens man i 3-Aars Krigen ingen fjendtlige Tropper havde ved Udbyhøj, skete dette jevnligt i 64. En lang Tid kom de tyske Patruljer stadigvæk, dels for at holde Udkig oppe paa Ellekærsbakken efter de danske Krigsskibe, dels for at bringe Meddelelser fra den ene fjendtlige Troppes afdeling til den anden; thi paa begge Sider af Fjorden var der mange Tropper. Al Tilførsel til Randers var stoppet, selv Brevtrafik og al Efterretningstjeneste var standset, idet Tyskerne hindrede Passage; men en af de Udbyhøjlodser, Jens Laur-sen paatog sig, ofte med Fare for sit Liv, at bringe Efterretninger og Breve til Søes til danske Skibe og tilbage igen, og han havde Held med sig.

Det kan ikke siges, at Tyskerne ellers gjorde nogen Fortrød; de udskrev Naturalieleverancer og tog Heste og Vogne i Egnen, men ellers var de meget fredelige. Den lille Carl, der var kommen hjem fra Gjesing, havde lært saa meget Tysk hos Lærer Klausen, at han kunde tale med de fremmede, og han blev derfor altid hentet.

Undertiden forlangte Tyskerne, at Jens Høeg skulde fæрге dem over til Nordsiden; det maatte han jo saa gøre, og ingen Undskyldninger hjalp; en Gang undskyldte han sig med, at Færgen stod paa tør Land; men Tyskerne tog fat et halvt hundrede Mand, og i en Haandevending kom den ud. Paa den anden Side af Fjorden blev Jens Høeg saa befalet til at forblive ved Færgen; to Mand med skarpladte Geværer og paa-satte Bajonetter holdt Vagt, og saa maatte han pænt vente mange Timer, til Preuserne kom tilbage og paany satte dem over.

Men Krigen blev jo ogsaa forbi, og trods de daarlige Tider efter den, gik det dog godt ved Udbyhøj; der kom atter Liv i Skibsfarten og Handelen, og Besætningerne kom i Land fra de mange Skibe, som ankrede op for Modvind, og handlede i Kroen og spillede Kegler paa den Keglebane, der dengang var Nord for Stuehuset.

Janus Høeg var nu i sin bedste Alder; han skulde være Soldat, men trak sig fri; der forlyder ogsaa noget om, at hans ene Ben var kortere end det andet, men det passer vist ikke.

Hans Høeg havde været paa Session til Krigen og skulde ind; han kom til København under Krigen, blev udstyret med islandsk Trøje og de andre Herligheder, som man den Gang trakterede Soldaterne med; han var dog kun inde nogle Maaneder, fik saa Anfald af sin Asthma og blev kasseret.

Han gik jo ogsaa hjemme, men han tog sig navnlig af Avlingen, medens Janus Høeg passede Kornhandel, Færgesfart og Tømmerhandel, som nu ogsaa var kommen til. Der var livlig Trafik af alle disse Smaaskibe, som dengang sejlede paa Fjorden; - daarlige Besejlingsforhold var der, og Strandinger

indtraf ret ofte; saaledes fortæller Jens Mikkelsen i St. Sjørup mig, at medens han som Dreng tjente derude, var der i Aaret 1869 mellem Jul og Nytaar 3 Strandinger, hvis Besætninger alle sammen blev indstalleret i Færgegaarden.

Forholdene blev dog nu stadig bedre for Sejladsen; Randers Havnevæsen gav sig til at ofre mange Penge paa dels, at regulere Sejlløbet, dels at uddybe det. Resultatet af Bestræbelserne for at regulere Fjorden viser sig bl. a. i en Overenskomst, som i 1870 blev stiftet med Lodsejerne langs Fjorden bl. a. ogsaa med Jens Høeg; den gik ud paa at ansætte Fjordgrænsen, og der bestemtes, at hvad der dannede sig af fast Land indenfor 125 Al. fra den faste Bred skulde tilhøre Lodsejeren, medens alt andet derudenfor skulde tilhøre Randers Havnevæsen. De nærmere Grænser fastsattes i et Dokument, tinglæst under Rougsø Herred' Ret, den 5/7 - 1870.

Lodsejerne havde slet ikke behøvet at gaa ind paa dette Krav, og de blev vist ogsaa taget ved Næsen.

I ældre Tider havde Besejlingsforholdene været bedre paa Randers Fjord, saaledes kunde endnu i Begyndelsen af det 17' Aarh. temmelig store Skibe sejle derop.

Løvrigt var der et gammelt Ordsprog, som hed: "Hvo der sejler ud i Randers Fjord om Natten, skal staa der (staa paa Grund) om Dagen". Det viser, at Fjordsejladserne var hasarderet.

Løvrigt havde Jens Høeg allerede længe været ude efter at faa mere Jord. I Halvtredserne havde han saaledes købt de Lodder, der ligger mellem de to nærmeste Boelssteder Vest for Sognevejen, samt nord for det første Boelssted, mellem dette og Lodsjorden.

Den første af disse Lodder kaldtes Smedelodden og havde hørt til Bysmedjen i Udby; herunder hørte en Grund i selve Udby, hvor Bysmedjen havde staaet, nemlig V. for Vejen, der fører til Holbækgaard, hvor denne Vej munder ud i Udby Gade.

I 1875 - 76, da Janus Høeg var bleven Ejer af Færgegaarden, byttede han denne Grund bort mod at faa til Gengæld det Stykke Fællesjord, der ligger lige Vest for Sognevejen til Udbyhøj, der hvor denne ender ved Færgestedet, ved Stenbroen! Begyndelse. Han skulde haft Skøde paa denne Jord, men da den var Fællesjord, viste det sig umuligt at faa Sagen i Orden, fordi der var saa mange Ejere, der skulde afgive Underskrift; saa Janus Høeg fik aldrig Skøde paa den, hvilket i de seneste Tider har afstedkommet Vrøvl og Drillerier.

I Udbyhøj var der imidlertid taget Bestemmelse om, at Hans skulde have noget for sig selv; det var i 1867; han var nu 29 Aar gammel. Der var Tale om at overtage Chr. Nielsen! ("Mosegaard") Gaard i Ingerslev; Jens Høeg tilbød Janus at faa den, og det var ogsaa Chr. Nielsen! Tanke, at han skulde have den, thi Janus var Kælebarnet der. Men Janus vilde hellere blive ved Udbyhøj, og saa blev det Hans, som skulde der op. Det er fortalt mig, at Jens Høeg drog der op med Hans og Janus for at købe Gaarden; de blev vel modtaget af "Tante Kirsten" og hendes Mand, og Overdragelse drøftedes. De blev enige, men Købet skulde sanktioneres af Godsforvalteren paa Stenalt, hvorunder Gaarden var Fæste, og de drog derfor til Ørsted samme Eftermiddag. Ogsaa her ordnedes Handelen, men stor skal "Onkel Christian!" Forbavselse være bleven, da han erfarede, at det var Hans, som skulde have den; han havde hele Tiden været i den Formening, at det var Janus, som Handelen angik. Der kom maaske ogsaa nogen Fortrydelse derudaf, men det gik dog hurtigt over igen, og Hans flyttede saa til Ingerslev og begyndte at drive Gaarden, der var god, og som han drev godt op.

I 6 Aar var han alene, kun hjulpet af Husbestyrerinde og Tyende; først i 1873 giftede han sig. Han havde gjort Bekendtskab med en ung Pige, Anna Poulsen, en Skolelærerendatter fra Stenlille ved Sorø, som den Gang var Mejerske paa Holbækgård.

Strax da Hans meldte sin Forlovelse til sin

Moder, blev det ikke modtaget med særlig Begejstring, tværtimod med stor Kølighed. Partiet passede ikke Familien i Udbyhøj. Hans havde altid været noget forsagt af sig, saa da han fik denne Oplysning, hævede han Forlovelsen; men nu blev hans Moder vred; det passede sig ikke, at en Hæg brød sit givne Ord, og han maatte gøre det godt igen, og Bryllupet blev holdt i Udbyhøj den 6^e November 1873, og Skolelærer Poulsen og hans Kone var med. Det var forøvrigt en pæn og paa deres Egn vel anset Familie; der var flere Børn, og en af Sønnerne blev Skolelærer og fik Embedet i Stenlille efter Faderen. Den oprindelige Modtagelse, som Ane Hæg havde faaet i Udbyhøj havde dog skabt en Uvillie hos hende, der gjorde sig gældende hele Ægteskabet igennem, og gjorde Forholdet til Slægten meget kølig, navnlig de første Aar. Hans Hæg var ofte meget syg, havde Asthma, den rigtige svære Form med voldsomme Anfald, der hyppigt optraadte om Natten; det kneb med at passe Gaarden, saa han ofte maatte have Hjælp fra Janus; hans Kone var stadig utilfreds med Forholdene, længtes efter sin Slægt og sin Hjemstavn, og i 1881 fik hun Hans overtalt til at sælge Gaarden, uden at han i Forvejen havde beraadet sig med sin Slægt, der var meget utilfreds med denne Beslutning. Men sket var jo sket, og der kom nu Uvenskab til, saa at da Hans havde købt en Gaard i Saltofte ved Stenlille og rejste derover, skete det, uden at han og hans Kone tog Afsked med Familien.

De levede nu der i den lille Landsby, omgivet af hendes Familie; det var en mindre Gaard, de havde, som de drev blot med en Karl og en Pige, drev den for Resten godt, og Hans Hæg blev en anset Mand paa sin Egn, saaledes i lang Tid Sogneraadsmlem, men han groede aldrig fast i den sjællandske Jord; hans Sygdom blev i Løbet af de første Aar betydelig bedre, forsvandt til sidst fuldstændig; derimod led han stadig af Hjemve efter sin Fødestavn.

Børn fik de ingen af.

En Forsoning med Familien i Jylland kom i Stand efter nogen Tids Forløb, og de var begge flere Gange i Udbyhøj ved festlige og højtidelige Lejligheder, ligesom de ogsaa havde Besøg i Saltofte saavel af Janus Høeg og Hustru som af Anthon Høeg og Hustru; da de sidst besøgte dem, var de meget venlige og gæstfri, og først ved Afskeden fik de at vide, at Ane Høeg's Moder, som i lang Tid havde været i Huset hos Hans og Ane, nylig var død, og under Besøget havde staaet som Lig i Vognporten. Hvad Grunden til Fortielsen havde været, vides ikke - nærmest vel for ikke at spolere Stemningen hos de fremmede Frænder.

I 1895-96 fik Ane Høeg en Kræskade, vistnok efter en Læsion; egen, som hun var, søgte hun ikke Læge, men "klog Kone", og Lidelsen udartede slemt, saa at der blev en tuberkuløs Betændelse af Knoglerne i Leddet. Hun kom ind paa Diakonissestiftelsen i København, hvor man vilde have amputeret Benet, men det modsatte hun sig, hvorfor hun efter nogen Tids Forløb kom hjem igen, og efter et langt Sygeleje døde hun 1' Januar 1897.

Hans blev efter hendes Død paa Sjælland nogle Aar, men i 1900 solgte han Gaarden og tog hjem til Udbyhøj, hvor han tog Ophold hos sin Broder og Svigerinde i Færgegaarden og forblev der til sin Død.

Det var, som om han var bleven et gladere Menneske igen, efter at være kommen tilbage til sin Fødestavn igen. Egen og sær var han i flere Retninger, men et hjertensgodt Menneske, naiv i sit Livssyn og sit Syn paa Mennesker, men hjælpsom, retskaffen og hjertelig, og afholdt af alle paa Grund af sin stille rolige og beskedne Færden, en Støtte for sin Broder og en Ven for sin Svigerinde, som han elskede og saa op til, og som paa sin Side holdt af Hans som en Broder og Ven.

Hans Sygdom, Asthmaen, kom nu af og til igen, og generede ham en Del, men dog ikke mere end at han kunde færdes og være i Virksomhed lige til sin Død. Aandsfrisk og livlig var han ogsaa til det sidste. Hans 85 Aar' Fødselsdag fejredes den

31' August 1923 i Hjemmet i Udbyhøj med en Kreds af hans Venner, og han var selv blandt de glædeste, og Livet gik derefter sin rolige Gang for ham igen, indtil den 8' Oktober. Da blev han pludselig syg om Natten med svære Smerter, saa han den hele Nat gik jamrende om paa Gulvet. Først den næste Morgen fik han Lindring. Han kom derefter paa Ørsted Sygehus, hvor han sov hen, stille og roligt den 19' Oktober 1923 Kl. 9 Morgen.

Han ligger begravet paa Udby Kirkegaard i det gamle Familiegravsted.

Vi skal nu omtale den næstældste Søn: Anthon Høeg. Hans Moder havde alt tidligt bestemt ham til at gaa Handelsvejen, og efter Konfirmationen kom han strax i Lære hos Købmand Guldberg paa Vestergrave i Randers, hvem Jens Høeg allerede i nogen Tid havde drevet Kornhandel med. Han skulde have Kost og Logi samt en af Guldbergs aflagte Frakker engang imellem, der saa blev syet om til ham. Det var et rigtigt strengt Liv at være Købmandslærling dengang: op Kl. 6 om Morgenen, indtage de forskellige Maaltider i Huj og Haest for først at komme i Seng Kl. 10 om Aftenen. Drengen skulde udføre alt det, de andre ikke gad gøre, og Lussinger vankede der ofte. Heller ikke Helligdagene var Fridage, kun fra 9 - 4 var Butikken lukket, og i den Tid skulde der ofte gøres rent eller laves andet Arbejde, som Drengen skulde tage Del i. Endvidere var det Lærlingen' Pligt at sidde oppe og vente paa Chefen, naar denne var ude om Aftenen, og ofte maatte den lille Anthon sidde paa Trappestenen udenfor og se Solen staa op en Sommermorgen, inden det behagede Chefen at komme hjem.

Anthon Høeg var dog ikke særlig forknytt, men holdt Læren godt ud, og han var glad for at være i den store Forretning, der dengang var særlig blomstrende. Det var en af de gammeldags Bondeforretninger, hvor Bønderne "kørte i Gaarden", men

desuden var der ogsaa en Del en-Gros Handel, idet store Partier Varer sendtes med Kaage opad Aaen til at forsyne Landforretningerne der, helt op til Silkeborg, men navnlig i Ans var der en stor gammel Købmandsforretning, der fik den største Del af sin Forsyning fra Guldberg.,

Anthon fik jo ofte Besøg af sin Familie; hans Fader og Moder og Janus kom ofte derud; de fik jo ogsaa en stor Del af deres Varer fra Guldberg; hjem kom han kun sjældent, dog et Par Dage af de store Helligdage; saa maatte man sende Vogn helt ud til Randers efter ham. Dengang regnede man det nu ikke saa meget for at køre lange Veje; om Sommeren kom Varerne oftest ned til Udbyhøj med Sejlfartøjer eller Kaage, men om Vinteren kunde det ikke lade sig gøre; da kørte man de 5 Mil omad Ørsted til Randers; den Tur gjorde Janus Høeg ofte en Gang om Ugen.

Efter 5 Aar' Læretid, altsaa ca. 1859, blev Anthon 2' Kommis og efter 5 Aar' Tjeneste som saadan 1' Kommis; dette var han ogsaa i 5 Aar, og nu ved Aaret 1869 skulde han tænke paa at blive sin egen Mand.

Guldberg havde længe syslet med Tanken om at opgive Forretningen og kun give sig af med en Gros-Handel, og denne Plan realiseredes nu, idet Anthon Høeg overtog Forretningen og drev den i lang Tid fra den gamle Gaard paa Vestergrave. Hans Broder, Carl, der jo var kommen i Lære hos Guldberg, var derefter hos Anthon Høeg.

Soldat blev Anthon Høeg ikke. Ved den Tid, da han var paa Session, havde han en Underlivslidelse (vistnok Vandbrok), hvorfor han blev kasseret; siden rejste han til København og blev opereret for Lidelsen og kom sig derefter.

Dels som Dreng og dels som Kommis og Købmand var Anthon Høeg kommen meget hos Familien i Randers, navnlig hos Morbroderen Peder Boldsen, der boede paa Middelgade i den gamle Gaard lige over for Svane-Apotheket. Den jævnaldrende Fætter C. A. Boldsen, saa han ikke meget til; han var allerede tidligt kommen til Aalborg i Handelslære,

og han, der fra Barn af altid havde været forkelet og opdraget til at være Kavalier med Ridehest og moderne Klædninger, saa vistnok noget ned paa den landlige Fætter, som han sikkert kun regnede for en Bondedreng. Mere interesserede Kusinen, Annina Boldsen sig for Anthon, ja hun var allerede fra ganske ung forelsket i ham.

Koldsindig, tilbageholden og vist noget genert var Anthon altid, dertil forsigtig; saa selv om han altid havde syntes godt om Annina, lod han sikkert ikke sine Følelser komme frem. Han havde allerede været Købmand i flere Aar, da han endelig i 1874 forlovede sig med hende. Annina var henrykt og fløj ham om Halsen med de Ord: "Hvorfor har Du ikke sagt det for længe siden?" "Nej, lille Ven", sagde Anthon, "jeg vilde først være sikker paa, at jeg kunde forsørge Dig".

Annina Cathinka Boldsen var født den 26/9 - 1845 i Randers som Datter af Peder Boldsen i Ægteskab med Ane Stilling, D. af Købmand P. Stilling paa Vestergrave. Hun havde faaet en efter Datidens Skik god Undervisning, havde derefter været ude for at lære fremmed Skik og Sæd samt Husholdning, først i August 64 til Oktober 65 hos Pastor Gjølbjerg i Aarslev Præstegaard, derefter indtil Maj 1867 hos Kapitajn og Intendant Bjerring i Aalborg; begge Steder fra har hun de skønneste Anbefalinger for Samvittighedsfuldhed og Interesse, samt Dygtighed.

Faderen havde jo senere giftet sig igen med Enken Uhrenholdt fra Hobro, saa Forholdene i Hjemmet var ikke saa gode, vel sagtens. Imidlertid kom hun senere tilbage til Hjemmet og bestyrede Huset for Faderen efter den anden Hustrus Død.

I Brev af 30/12 - 1874 til sin Moder beretter Anthon om sin Forlovelse, og at den længe har været imødeset, fremgaar af Brevet, ligeledes af hans Moders Svar, der er holdt i en hjertelig Tone. I Virkeligheden var Partiet dog vist ikke saa velkomment. Sagen var, at Peder Boldsen, der engang havde haft en stor Forretning, nu ikke var ret

velhavende, og Marie Høeg havde vel ment, at hendes største og kønneste Søn, skulde faa en rig Kone, som kunde hjælpe hans Forretning op ved en betydelig Medgift.

At Annina har mærket det, er klart. Hun talte selv derom. Saaledes da Svigermoder første Gang besøgte hende efter Bryllupet og vilde se, hvad hun havde bragt med hjemme fra. Hun har da formodentlig udtalt sin Forbavselse over det lidet, hvortil Annina, slagfærdig som altid, svarede: "Din Broder har ikke været saa sammelsom"!

Iøvrigt kom de vist altid godt ud af det med hinanden; Annina havde Ærefrygt og Respekt for sin Svigermoder, og sin Svigerfader, den gamle rare Jens Høeg, elskede hun.

At Annina for Resten dengang var frygtet indenfor Familien for hendes skarpe Tunge, er ogsaa sikkert. Da Anthon fortalte sin Broder Carl Nyheden, busede denne ud med: "Velbekomme Dig"!, hvilket Anthon var saa ubetænksom at fortælle Annina. Selv om Vendingen var fremkommen halvt i Spøg, glemte Annina den aldrig, og selv om hun holdt af Carl og stadig blev ved at bevare Kærlighed til ham, kom dog ofte denne hans Yttring i hendes Tanker.

Den 5. Oktober holdt de Bryllup i Randers, og Dagen efter tog Annina fat som Købmandskone paa Vestergrave, hvilket hun fortsatte med stor Dygtighed og Interesse. Hun var en stor Støtte for Anthon, som hun forgudede, og hvis mindste Ønske hun slavisk søgte at gætte og rette sig efter, og derfor søgte hun ogsaa at lægge al sin Flid og Iver i den Gerning, som skulde hjælpe ham i hans Forretning. Hendes Gerning bestod jo, foruden at styre Huset, hvilket hun gjorde med overordentlig stor Økonomi, i at passe Kunderne, navnlig om Lørdagen, naar disse med Koner kom ind til Torvedagen; saa var hendes Stuer ryddede, og der blev dækket op med Kaffe og Hvedebrød (Wienerbrød) til Bønderkonerne, hvem Annina jo saa ogsaa skulde forstaa at konversere om deres Familie og deres

specielle Interesser. Dertil var hun udmærket.

I Udbyhøj havde Janus i 1875 overtaget Gaarden og der var skiftet med Brødrene, der tilsammen fik 24000 Kr. udbetalt. Dette Beløb har Anthon Høeg jo haft god Brug for i Forretningen.

Denne gik rigtig godt; men Anthon har dog haft Fornømmelsen af, at den ikke laa saa godt, som den kunde, og da Ejendommen No 2 paa Søndergade blev til Salg, fik han Lyst til den. Den var ogsaa en stor Købmandsforretning, der ejedes af en Købmand Simon. Trods stor Modstand fra Guldberg, der ønskede, at Anthon Høeg skulde købe hans Gaard, fik han købt og flyttede i 1881 eller 82 derover, og her faldt nu hans bedste Periode som Købmand. Forretningen drev han stærkt op, dels som almindelig Bondehandel, dels nogen en Gros-Handel og Spekulationshandel, som han af og til i de følgende Aar tog fat paa, sammen med Jøden, Købmand Kleisdorff, paa Kirketorvet. Det maa dog siges, at naar Anthon Høeg vilde lave et rigtigt Kup i Storhandel, saa blev Resultatet ofte ikke særlig glimrende, men heller ikke noget større Tab; trods Vilje og Lyst til at vove, kom Anthon Høeg' Forsigtighed dog altid frem.

I den gamle store Købmandsgaard med de 3 Længer Loftet i 3 Etager og med den store Kørestald, drev han en stor Produkt- og Kornhandel, samt Handel med Æg, Huder, Skind og Smør. Desuden var der Maltgøreri. Alt dette gik altid godt, og han tjente vist ogsaa godt paa det; men engang imellem, naar han vilde tage et stort Parti Korn hjem for at spekulere med, da kunde det gaa galt.

Der i den gamle Købmandsgaard paa Søndergade har vi tumlet os som Børn i Ferierne; vi har spillet Langbold i den store Gaard, og om Lørdagen naar den var fuld af over 100 Bøndervogne, moret os med at klatre fra Vogn til Vogn hele Gaarden rundt. Vi har leget paa de store Kornlofter, med Gysen søgt Skjul paa de øverste i de mørkeste Kroge, uhyggelige til Mode ved den underlige Stilhed, der kun afbrødes af Mus og Rotters Gnaven.

Vi Børn fra Udbyhøj følte, at vi var velkomne til enhver Tid hos den rare Onkel og Tante; Onkel Anthon kendte vi, til Trods for hans noget stive og kolde og alvorlige Væsen, som en hjertelig og rar Onkel, der gerne vilde glæde os, og Tante Annina, der ofrede sig for os for at underholde os, vidste vi ogsaa holdt af os.

I 1885 døde P. Chr. Boldsen. Han blev funden en Morgenstund ved Foden af sin Trappe med et Hul i Hovedet, død. Han har vel faaet en Hjerneblødning og er falden ned ad Trappen.

Nu arvede Annina og hendes Broder, der nu var Grosserer i København, den gamle Gaard paa Middellagade. Den overtog Anthon Høeg saa ved at affinde sig med Svogeren.

I 1887 stiftede Anthon Høeg sammen med Købmand Kragelund, I. C. Henriksen fra Ulstrup, Købmand J. H. Boje og Sagfører Becher i Randers, Aktieselskabet "Randers Dampbrænderi".

Anthon Høeg indskød 10.000 Kr.. Det var en god Forretning, der efter faa Aars Forløb gav godt Udbytte; den udvidedes og udvidedes til at omfatte flere og flere Foretagender og blev en meget stor Virksomhed. I de første 10 Aar' Tid af dette Aarhundrede gik det dog noget i Staa, og da Brænderiet brændte for 10-12 Aar siden, besluttede man sig til ikke at genopføre det, men Forretningen likviderede og gav vistnok det tredobbelte af den Kapital, som var indskudt.

I det hele taget vandt Anthon Høeg sig efterhaanden en anset Stilling i Randers, blev snart Bedsteborger, blev indvalgt i Byraadet, hvilket den Gang jo ikke var en politisk Stilling som nu, Medlem af Havneudvalget, optaget i Købmændenes Liglaug, i Direktionen for Sparekassen o. s. v.

Medens Anthon Høeg kunde glæde sig ved et godt Helbred, var det ikke saa godt for hans Hustru. Børn kom der ingen af. Men i Begyndelsen af 80erne fik hun en meget besværlig Sygdom, en nervøs Lidelse, der viste sig ved, at hun med visse Mellemlum fik Snue med ustandselig Nysen, som kunde

vare ved flere Dage igennem.

Hun søgte Raad derfor hos Prof. Haslund og Engelsted i København i 1886, der senere tilraadede hende en Kur paa Silkeborg Vandkuranstalt, hvor hun opholdt sig i 6 Uger. Efter hendes Død er kommen frem en Korrespondance fra den Tid mellem hende og hendes Mand, hvor det er rørende at se hendes Kærlighed til sin Mand og hendes Seen op til ham, medens hans Breve vel viser Kærlighed og Omhu for hende, men paa den mere koldsindige Maade, som nu var hans Facon.

Sygdommen gik vel ikke over ved Kuren, men bedredes dog noget; senere kom den dog ret stærkt igen, og svandt først rigtig bort, da hun var bleven i Tredserne. I 1888 eller 89 var hun indlagt paa Viborg Sygehus og blev opereret af Dr. Heiberg for en Underlivslidelse.

Selvom der blev ført et sparsommeligt Liv i Købmandsgaarden paa Søndergade, saa deltog man dog nu i en Del Selskabelighed, saavel med nogle Familier, som man havde sluttet sig til, men ogsaa i officiel Selskabelighed blev der for Anthon Hæg nu Lejlighed til at deltage. Han var Medlem af Klubben "Harmohien", og der kom han ofte til Stede for at spille L'hombre, som undertiden kunde trække længe ud.

Med Familien i Udbyhøj og Carl i Silkeborg blev der holdt livlig Forbindelse, og ofte mødte Familierne til Sammenkomster i Udbyhøj i den gamle Færgegaard. Hvert Aar i Juni Maaned var Anthon og Anina der; han vilde komme i den skønneste Maaned, og naar Roserne paa Stenbroen foran Stuehuset var udsprungne; saa plukkede Anthon en Rose ved Ankomsten og stak den i Knaphullet, før han kom ind og kyssede sin gamle Moder til Velkomst.-

Alt var nu paa Højdepunktet for Anthon Hæg; i 1890 fejrede han sin 50 Aar' Fødselsdag den 20' Juni, hvor der var stort Gilde og Sammenkomst af Familien i Udbyhøj og Silkeborg, og alt var Glæde og Fryd.

At der ingen Børn var, savnedes vel nok noget; til Gengæld tog de sig af os Søskende fra Udbyhøj, og det blev bestemt, at jeg skulde optages i deres Hus for at gaa i Skole i Latinskolen. Dette skete i August 1891, da jeg blev optaget i 1ste studerende Klasse.

Med Interesse fulgte Anthon Høeg denne min Begyndelse paa Livet' Alvor, og jeg følte, at han var mig en god og trofast Ven, til Trods for, at jeg nærrede en dyb Ærefrygt for ham og havde lidt vanskeligt ved at komme ham rigtigt paa nær Hold. Men længe varede dette Samliv ikke. Den 10. Jan. 1892 var Anthon Høeg Søndag Eftermiddag i Klubben; om Aftenen skulde der være stort Selskab hjemme, hvortil der var travle Forberedelser. Medens han der sad og spillede Kort, sank han pludselig sammen, ramt af en Hjerneblødning. I bevidstløs Tilstand blev han bragt hjem, hvor der blev stor Fortvivlelse; Gildet maatte aflyses, og der maatte nu arrangeres Sygeleje i Hjemmet. Bevidstheden vendte snart tilbage, og Lammelsen, som havde indtaget hele den ene Legemshalvdel forsvandt, saaledes at han snart kunde røre sig igen.

Det var en trist Tid. Jeg husker nøje den Vinterdag med haard Frost, Dagen efter Sygdommens Begyndelse, da jeg efter Juleferien, der var tilbragt hjemme i Udbyhøj, vendte tilbage til Randers. Langs Husets Facade, samt i Østergrave, omkring Hjørnet til Søndergade, var strøet Bark for at dæmpe Støjen; denne uhyggelige Stilhed og Lydløshed af Vogne, naar de fra de forskellige Gader kom ind paa det bestrøede Stykke, staaer endnu for mig med en ejendommelig ildevarslende, ulykkespaaende Fornemmelse.

Efter et Par Maaneders Sengeleje kom Anthon Høeg paa Benene igen, men var kun et Vrag. Han kunde gaa, men kun med Vanskelighed, og ogsaa Aandsevnerne var noget svundne. Hen paa Foraaret kom der et nyt Anfald, han maatte paany i Seng, kom nu ikke op mere, og den 14' Maj 1892 døde han.

Han blev begravet paa den gamle Kirkegaard i Randers i Nærheden (Vest for) Kapellet, og der sattes en Sten over ham af Form som en udgaaet Træstamme.

Anina Høeg' Sorg var grænseløs. Med rørende Omhu og Kærlighed har hun siden værnet hans Grav og værnet hans Minde.

Strax maatte hun nu kaste sig ud i Forretningerne for at faa dem ordnet. Butikken paa Søndergade blev forandret, moderniseret og lejet ud til Købmand Arffmann, og Anina Høeg flyttede ovenpaa i den sydlige, lille Lejlighed.

Mig beholdt hun hos sig og var en omhyggelig og kærlig Plejemoder for mig indtil jeg i 1897 blev Student. I det sidste Aar inden Anthon Høeg' Død, var ogsaa optaget i Huset C. A. Boldsen' ældste Datter, Lisbeth Boldsen fra København; disse to Plejebørn havde Anina Høeg at passe paa foruden alle Forretningerne. Lisbeth Boldsen blev kort Tid efter forlovet med Fabrikant Juncker, med hvem hun blev gift i 1894. Hun døde 1910 (?), efter at have været syg de sidste lo Aar af sit Liv. (Se iøvrigt Bruun: Stamtavlen over Boldsen-slægten).

Medens nu Forretningen gik sin Gang paa Søndergade, lejet ud, som den var, solgte Anina Høeg Ejendommen paa Middelgade til Stenhugger Jensen; hun flyttede derefter selv ind i Hjørnelejligheden i Søndergade No 2 paa 1' Sal, hvor hun boede til 1914, efter at hun havde solgt ogsaa denne Ejendom paa Søndergade til Købmand Peder Jørgensen, der forandrede den, satte en Etage paa og lavede Hotel i Stueetagen ud til Østergrave.

I 1914 købte Anina Høeg et Hus paa Tøjhushavevej No 7, en dejlig lille Ejendom med to Lejlighe-der og en henrivende Have. Her tilbragte hun sin Tid sammen med en Pige. I de sidste Aar vilde hun ikke tage ud, kom kun til nogle faa Venner i Randers, bl. a. til Konsul Juncker hver Juleaften og til større Højtideligheder; hun blev ved at bevare sig aandsfrisk, selv da hun nærmede sig de 80,

altid slagfærdig, morsom og vittig, rammende i sine Udtalelser og i sin Kritik, den hun ikke var bange for at komme frem med. Men hun var tillige det nobleste, mest retskafne Menneske og et af de mest trofaste, der kan findes.

Bortset fra nogle Smaaskavanker var hun rask til det sidste, men den 23' Marts 1924 paadrog hun sig ved et Fald i sin Gaard et Brud af venstre Overarm. Hun kom paa Randers By' Sygehus og var her i Begyndelsen kvik og livlig, snaksom og morsom som sædvanlig, men en Maanedes Tid efter fik hun en Hjerneblødning, der berøvede hende Melet, hvilket var meget strængt for hende. Hun led under ikke at kunne gøre sig forstaaelig. Efterhaanden blev hun dog lidt sløv og uklar, og idet Kræfterne ebbede mere og mere ud, døde hun stille og roligt den 17' Juni 1924 paa Sygehuset. Hun blev begravet ved Siden af sin Mand, og et Tegn paa hendes Beskedenhed er det, at hun i sit Testamente havde bestemt, at hun kun vilde have en lille Sten i Form af en Bog, paa sin Grav.

Alt havde hun lagt til Rette til Ordning efter sin Død.

Det havde været en Aftale iflg. Testamente af 19' Oktober 1880 mellem hende og hendes Mand, at hun skulde arve fuldtud, men efter hendes Død skulde Formuen deles til hans og hendes Slægt i to lige store Dele.

Saaledes var det ogsaa i det Testamente, som hun efterlod sig. Først og fremmest bestemtes det, at der skulde udredes til Legater.

1. 5000 Kr. til Anthon Høeg og Hustru Anina født Boldsen' Mindelegat for trængende blinde og Krøblinge i Randers. Renterne skal uddeles aarligt i 4 Portioner; Blinde nyder Fortrin for Krøblinge, og Voksne for Børn.

2. 1000 Kr. til Randers By' ældre Købmænd' Liglaug til et Legat, der benævnes Anthon Høeg og Hustru Anina f. Boldsen' Mindelegat. Renterne af Legatet uddeles een Gang aarligt samlede i een Portion til den mest trængende af Laugsbrødrenes Enke eller Døttre.
3. 1000 Kr. udbetales til "Købmændenes Hjelpeforening for Randers" til et Legat, der benævnes: Anthon Høeg og Hustru Anina f. Boldsen' Mindelegat. Renterne uddeles een Gang aarligt i een Portion til en værdig trængende Købmand, der er eller har været bosat i Randers, eller en Enke efter eller Datter af en saadan.
4. 1000 Kr. sættes hen til Bestyrelsen for Sct. Mortens Kirke i Randers til Vedligeholdelse af Gravstedet paa Sct. Mortens Kirkegaard i 25 Aar.

Hvad Boet ellers andrager, deles i 2 lige store Dele, hvoraf den ene tilfalder C. A. Boldsen i København til Rentenydelse til hans og hans Hustrus Død. Derefter tilfalder Kapitalen hans Børn til lige Deling.

Den anden Del tilfalder Janus Høeg og Carl Høeg' Enke med Halvdelen til hver til Rentenydelse til deres Død, hvorefter hver Kapital tilfalder de respektive Børn til lige Deling.

Medens Formuen efter Anthon Høeg' Død androg 80,000 Kr. havde Anina Høeg ved sin Dygtighed og sin Nøjsomhed forøget Boet saaledes, at det androg over det dobbelte, mellem 170 og 180,000 Kr.

Alt Indbo og Pretiosa havde hun i sit Testamente fordelt forskelligt til flere af Arvingerne og til sine Venner. Hele Resten af Indboet tilfaldt Læge Jens Høeg.

Foruden et smukt Konsoluhr (Taffeluhr) og et Sølvkaffeservice (Brudegave fra Købmand Guldborg) samt et Bogskab og Skrivebord tilfaldt en Spare-

kassebog paa ca. 1500 Kr. Anthon Høeg (Læge Jens Høeg' Søn), opkaldt efter Købmand Anthon Høeg.

Til Executorer i Boet var, foruden Sagfører Barlang i Randers, indsat Konsul Juncher og Læge Jens Høeg.

Inden vi vender tilbage til Færgegaarden, skal vi endnu omtale den yngste af Brødrene, nemlig

C a r l G e r h a r d t H ø e g .

Vi har allerede fulgt ham et langt Stykke, indtil han kom i Købmandslære hos Købmand Guldberg i Randers, og omtalt, at han senere var Kommis hos sin Broder Anthon Høeg. Han har nu sidst i Halvfjerserne naaet 30 Aars Alderen og begynder at tænke paa at faa noget for sig selv; tillige havde han ogsaa tænkt paa at skaffe sig en Hustru.

Hos Købmand Marius Pedersen paa Vestergade kom Carl ofte, og i Huset der kom en ung Pige fra Aarhus, som hed Johanne Høegh; hende forelskede Carl sig i; hun skal have været nydelig, med gule Krøller, og rigtig, som en af hendes Barndomsvenner sagde i en Bordtale ved hendes 70 Aar' Fødselsdag, "en lille Guds Engel".

Hun hed Johanne Marie Vilhelmine Høegh og var født i Aarhus den 16. Juli 1853 som Datter af Guldsmed Høegh, var eneste Barn uden større Slægt.

Carl skulde nu til at se sig om efter et Sted at virke; Guldberg vilde have ham til at overtage sin Forretning, som dreves af Guldberg selv nu, efter at Anthon Høeg var flyttet over paa Søndergade, men det vilde Carl ikke; han havde set,

at Forretningen var paa Retur; derimod havde han ved de Forbindelser, som Guldberg havde haft ned ad Silkeborgkanten til, opdaget, at i denne lille Nybyggerby maatte der være Muligheder for en dygtig Handelsmand.

Han overtog nu i 1879 en stor Kolonial- og Foderstofforretning paa Vestergade No. 26 i Silkeborg, som var grundlagt 1857 af en Købmand L. Mortensen, og denne Forretning arbejdede Carl Høeg ved sin Flid, sin Sparsommelighed og Dygtighed op til en endnu større Forretning med Jern og Kul; og alt dette gik godt for ham, Forretningen blomstrede under hans Hænder, saa at han, da han i 1910 trak sig tilbage, lod Virksomheden dele i 2 Forretninger, hvoraf Niels Hofmann overtog Kolonial- og Foderstofforretningen paa Vestergade, og Arnold Elmgren den betydelige Jern og Staalforretning i Tværgade, som senere overgik til Brødrene Kier i Aarhus.

Allerede i mange Aar havde Carl Høeg nydt stor Anseelse i Silkeborg; tidlig blev han valgt ind i Bankraadet for Silkeborg Bank, og 1909 modtog han Stillingen som Bankdirektør her, en Stilling, han beklædte til sin Død, og som han varetog med stor Dygtighed. Da Landmandsbanken i København i sin Blomstringstid havde Garnene ude efter alle mindre Provinsbanker, kæmpede Carl Høeg som en Løve imod at Silkeborg Bank skulde gaa over; han fik sin Vilje, hvilket senere efter Krakket i 1922 viste sig at være en meget klog Foranstaltning.

Af andre Tillidsposter, som hans Medborgere gav ham, kan nævnes, at han i mange Aar var Byraadsmedlem; endvidere var han Medlem af Turistforeningens Bestyrelse, og i ikke mindre end i 27 Aar var han Formand for Silkeborg Handelsforening. Ved denne Forenings 25 Aar' Jubilæum blev han 3/11 - 1917 udnævnt til Ridder af Dannebrog.

Han havde ført et lykkeligt Familieliv: hans Hustru var ham en god og trofast Støtte, som skabte ham et hyggeligt og nydeligt Hjem, og som var en god Opdrager for deres tre Børn.

Den ældste er Marie Høeg, f. 12/10-1883, derefter Harald Høeg, f. 25/10-1884, og endelig Ellen Høeg, f. 30/6-1887.

Alle Børnene fik en god Opdragelse og en udmerket Skolegang, hvortil var god Anledning i Silkeborg.

Marie blev 17/12 - 1907 gift i Siam med daværende Kaptajn i Gendarmeriet i Siam Palle Lihme Ernst Warming, Søn af Professor, Tandlæge Warming, tidligere Silkeborg, senere Aarhus. Han havde været Løjtnant herhjemme, men fandt Betingelserne for at komme frem daarlige, hvorfor han et Par Aar i Forvejen var udvandret til Siam og havde faaet denne Stilling der. Han og Marie var Barndomsvenner, og de var allerede forlovede, inden han drog ud. Hans Stilling er stadig bleven bedre og bedre derude, og nu (i 1924) ~~beklæder~~ han Stillingen som Adviser hos Indenrigsministeren, med Titul af Generalmajor ved det kgl. siamesiske Gendarmeri. De har tre Børn:

Palle Lihme Ernst Warming

f. 19/9 1878. g. m. (17/12 1907 i Bangkok)

Marie Høeg

f. 12/11 1883.

I

1. Eva Johanne Margrethe Ernst-Warming f. i Prapatorn ved Bangkok 8/11 1908 døbt i Silkeborg 1911. Confirm. i Kbhvn 1925.	2. Else Ernst-Warming f. i Prapatorn 14/2 1910 døbt i Silkeborg 1911. Confirm. i Kbhvn 1925.
	3. Palle Torben Høeg Warming f. i Bangkok 23/5 1917.

H a r a l d H ø e g var en rask og kvik Dreng i Opvæksten og ogsaa godt begavet. Efter hans Skolegang var det Mening, at han skulde være Handelsmand for til sin Tid at overtage Faderens Forretning. Som 16 aarig blev han derfor ansat i Rahr' Forretning i Aarhus, men her paa-drog han sig en Gigtfeber, som gjorde, at han aldrig mere blev arbejdsdygtig. Vel blev han nogenlunde rask og kom ud i sin Plads igen, men han fik nye Tilfælde, og nu udviklede der sig hos ham en fremadskridende Leddegigt, der efterhaanden - trods alle mulige Behandlinger, hvorblandt Kur i Wiesbaden - gjorde ham fuldstændig til Invalid.

Hans Ben kunde han slet ikke bruge, og de sidste 18 - 20 Aar har han faktisk maattet køres i Rullestol. Heldigvis vedblev han, ved en utrættelig dygtig udført Massagebehandling, at kunne bruge sine Hænder baade til at spise og skrive med, og det hjalp ham jo noget i hans triste Tilværelse, den han for Resten tog med en beundringsværdig Resignation og Taalmod.

Denne Sygdom hos Sønnen var et stort Slag for Carl Høeg, der her maatte se alle sine stolte Drømme synke i Grus.

Da Harald i Rullestol fulgte sin Fader til Graven (18/3 - 1924), var det en meget kold Blæst; han har da sikkert forkølet sig; Faktum er, at han var syg siden, og hans Lidelser blev hen paa Sommeren værre og værre; der kom Nyrelidelse til og gjorde hans sidste Tid næsten uudholdelig ved stadige Opkastninger og ved Vattersot.

Den 6. Juli 1924 døde han, faa Dage efter at hans Søster og Svoger fra Siam var kommen hjem paa Besøg, og han blev begravet paa Silkeborg Kirkegaard den 10. Juli.

E l l e n H ø e g var den 2/4 - 1912 bleven gift i Silkeborg med daværende Premierløjtnant i Infanteriet Vagn Pedersen Fenger, f. 28/3 - 1876,

Søn af forhv. Skoleinspektør Fenger i Aarhus. De var nogen Tid garnisonerede i Aarhus, men ved Forandring af Hærloven i 1909 forflyttedes de til Roskilde, hvor Fenger blev Kaptajn. I 1923 (den 1. Oktober) gik Fenger ud af Militærtjenesten og startede sammen med sin Hustru et Hvile- og Rekreationshjem, et Aktieselskab, som købte den tidligere Generalsbolig i Roskilde hertil. I 1921 var han bleven Ridder af Dannebrog.

Fenger og Ellen fik ingen Børn, men har antaget et Adoptivbarn, Carl Høeg Vagn Fenger f. 6/I - 1918.

Efter at Carl Høeg havde afstaaet sin Forretning i 1910, byggede han sig en stor og dejlig Villa paa Herningvej lige overfor den gamle Kirkegaard, og her skabte de sig et stilfuldt og hyggeligt Hjem.

I de sidste Aar begyndte Carl Høeg at blive sygelig; det var Aareforkalkning, der med alle sine forskellige Smaasymptomer forbittede ham Tilværelsen; han holdt dog ud som en tapper Mand paa sin Post lige til det sidste, selv da hans Ben nægtede at gøre Tjeneste og tvang ham til at lade sig køre til Banken.

I Marts 1924 fik han en Blærebetændelse og Urin retention og maatte indlægges paa Silkeborg Sygehus; der fik han en Hjerneblødning, og den 11. Marts døde han stille og roligt.

Den 18. Marts begravedes han fra Sognekirken, der var særdeles smukt pyntet, ligesom hele Byen var flagsmykket i Anledning af Begravelsen, Ligeoverfor sin Villa begravedes han paa den gamle Kirkegaard under Ledsagelse af et meget stort Følge.

Da nu ogsaa Haralds Død indtraf saa hurtigt, blev der intet mere for Johanne Høeg, der bandt hende til Silkeborg, og i August 1924 blev Villaen solgt, og hun flyttede over til Ellen og Fenger i Roskilde.

Vi vender atter tilbage til Udbyhøj, hvor Styret mere og mere var gaaet over paa Janus Høeg's Hænder, og det var jo Meningen, at han skulde overtage Gaarden, udbetale sine Brødre deres Del (12.000 Rdl.) og derefter paatage sig de gamle' Underhold. Samtidig med denne Ordning fik han Skøde paa Gaarden, som lyder saaledes:

Skøde paa Færgegaarden

til Janus Høeg, læst den 28/9 - 1875.

I dette tilskøder Jens Høeg til ham følgende:

Matr. No. af Udby Sogn

	1 Hartkorn	2 Tdr.	5 Skp.	3 Fdk.	1 Alb
25	"	"	"	"	1 $\frac{1}{4}$ "
26	"	"	"	"	2 "
32-6	"	"	"	"	2 "
34	"	"	"	"	2 $\frac{1}{4}$ "
39	"	"	"	"	$\frac{1}{4}$ "

samt

Lillesjørup No. 26 og medfølger et Pakhus og det paa Matr. No. 25 liggende Hus i Udbyhøj, (Udby Sogn), i sin Tid købt af Skipper Ravn Till. 4 Td. 1 Skp. 1 Fdk. og $\frac{1}{4}$ Alb.

Købesum 16.000 Kr. + Aftægt med de Rettigheder og Byrder og Forpligtelser Ejendommen er tilført efter Skøde tinglyst 5. November 1833, 30. Juli 1850, 6. Juli 1852, 8. Juli 1862 og 24. Juli 1856,

hvorhos dog anmærkes, at Køberen intet Krav har paa mig for de præjudicerende Anmærkninger, dette Skøde ved Tinglæsning mulig maatte erholde; hvilket det bliver hans egen Sag at faa berigtiget, om han attraar det.

I Ejendommen indestaar tinglæst Obligation 200 Rdl. eller 400 Kr. til Murer Jens Hæg paa Sødning Mark.

Resten af Købesummen er 12.000 Kr. er berigtiget bl. a. med Aftægtskontrakt, som er ansat til Capitalværdi 2000 Kr.

Herunder er skrevet i Tinglæsningsprotokol len:

Debitor har og Adkomst til Mtr. No. 25 og 26 af Udby, samt Mtr. No. 26 af Lillesjørup, og er Debtors idag læste Skøde forøvrigt gjort saadan Bemærkning. (Ved Arm. No. 7 paa Skødet L. N. 1. den 28/9 - 1875). Nærværende Document er noteret paa samme Ejendomme som Skødet.

I Aftægtskontrakt af 28/9 - 1875 staar bl. a.:

Som Bopæl forbeholdes Salen med et Værelse beliggende derved Siden af. Hvis ikke Jens Hæg og Hustru bliver tilfredse forbeholde de sig at tage Bolig i Huset Mtr. No. 25 og der skal da ydes dem aarlig 3 Td. Rug, 1 Td. Byg, 3 Lisp. Smør, 2 Læs Skæretørv, 4 Læs Flæktørv. Om Sommeren 4 Potter ny-malket Mælk, om Vinteren 2 Potter daglig, desuden fri Befordring med Gaardens bedste Heste, Vogn og Seletøj, saa ofte vi ønsker det.

Bemærkning til Skøde af 28/9 -1875.

Angaaende Ejendommens Grænser til Randers Fjord er tinglæst Deklaration:

Skødet er noteret paa Mtr. No. 1.23.34.39 og 32 b. af Udby Sogn, samt 26 i Lilesjørup; derimod ikke paa Mtr. No. 25 og 26 af Udby.

Anmærkning ellers forøvrigt derom, at Sælgeren vel ved Skøde, tinglæst 30/7 - 1850 haver tinglæst Adkomst paa Mtr. No. 25 i Udby, men at dette Mtr. No., saa vidt ses, er fejlagtig opgivet, og at Skødet retteligt skulde have lydt paa Halvdelen af Mtr. No. 23 i Udby, hvis anden Halvdæl alt ejes af Sælgeren.

Sælgeren har efter Pantebøgerne Adkomst paa Mtr. No. 23, 34 og 39 af Udby samt No. 32 b. sammesteds, hvorimod No. 25 og 26 tilhører Randers Havnevæsen og No. 26 i Lilesjørup Hans Høeg.

Janus Høeg er imidlertid bleven forlovet. Under sine Besøg i Møllerup hos Julius Boldsen i den smukke gamle Gaard, havde han truffet en ung livsglad Pige, og de var kommen til at holde af hinanden.

Det var Johanne Welling fra Gjesinggaard' Mølle. Inden vi gear videre skal vi nu se lidt paa hendes Slægt.

J o h a n n e W e l l i n g var født 11. Juni 1851 i Gjesinggaard' Mølle, yngste Barn af Mølleforpagter Anders Jensen Welling og Augustine Marie Møller.

Hendes Faders Slægt kendte hun ikke saa meget til; den blev sjældent nævnt i Hjemmet, men i Familien gik der Rygter om (dog aldrig fortalt af Moder selv, hvad enten det nu var, fordi hun ikke kendte dem, eller fordi hun ikke vilde nævne dem i Pietet for Faderen) at han skulde være vægte Barn af en højtstaaende Person, en adelig Godsejer. Om der er noget om det, vides ikke, og kan vist aldrig opklares.

Her skal nu anføres, hvad Kirkebøgerne siger os om hele denne (Slægt) Familie.

Den første vi kan finde er en

Husmand A n d e r s J e n s e n , H o l l e r u p .
Boende i Løvskal i Skjern; død Juli 1789.

g. m.

K i r s t e n M o g e n s d a t t e r ,
(som efter Anders Hollerup' Død bliver gift 2'
Gang med Peder Therkildsen i Øster Velling).

Anders Hollerup og Kirsten har 7 Børn:

1. Lauge f. 1779.
2. Jens Andersen Welling f. 1780 d. 1831.
3. Anne f. 1781.
4. Mogens f. 1782.
5. Søren f. 1784 (død i Øster Velling 1800).
6. Søren f. 1785.
7. Niels f. 1786 (tog 26/11 - 1829 Borgerskab
som Vejrmøller i Randers).

Om Anders Hollerup vides iøvrigt ikke ret meget; han har dog ikke været nogen helt almindelig Mand; der er et stort Skifte efter ham, mange Randersfolk og Egnens Folk i og uden for Bondestanden nævnes som hans Skyldnere. Skiftet findes i Skifteprotokol for Ulstrup Gods, og Boets Formue angives til 1500 Rd., altsaa et rigt Bo efter den Tids Forhold.

Af Anders Hollerups Børn er det jo navnlig Jens Andersen, som interesserer os. Han har Tilnavnet Welling; dette faar han jo rimeligvis, fordi han formodentlig efter Faderens Lød flytter med Moderen, der bliver gift med en Peder Therkildsen i Øster Velling; han var jo kun 9 Aar ved Faderens Død og bliver saa sandsynligvis opdraget i Stedfaderens Gaard. Undertiden kaldes han ogsaa "Løvschal"; det er jo saa hans Fødested, der giver ham Navn.

Om ham vides, at han blev Ladefoged paa Aunsbjerg, den bekendte Gaard, som ligger c. 4 km. Nord for Kjellerup - lige overfor Landsbyen Sjørslev.

Her bliver han gift med B i r t h a
C a t h r i n e N i e l s d a t t e r,
Datter af Niels Jensen Hindbjerg i Hørup ved
Kjellerup. 1)

Birtha Cathrine har efter Traditionen paa dette Tidspunkt været Kammerpige paa Aunsbjerg. Deres Bryllup omtales ikke i Kirkebogen for Sjørslev, og den førstefødtes Fødsel omtales heller ikke i denne Kirkebog.

Det er jo altsaa vor Morfader:

A n d e r s J e n s e n W e l l i n g.

1) Gaardmand

Niels Jensen Hindbjerg,

g. m. Barbara Knudsdatter f. 1750

d. 7/7 1831

boende i Hørup.

Børn:

1. Birtha Cathrine.

f. 8/11 - 1782. d. 6/8 - 1818 i Kragelund

2. Knud

f. 30/9 - 1785

Han er født 24/2 - 1812. I Folketællingslisten fra 1845 har han selv opgivet sit Fødested som Sjørsløv, men i Vaccinationsprotokollen for Viborg Distriktskirurg staar der, at han blev vaccineret 10/9 - 1814, 2½ Aar gl., angives boende i Sjørsløv, men født paa Aunsbjerg (eller Aunsberg); endvidere staar der, at hans Fader er Jens Welling, og at Sundhedstilstanden er god.

Han maa altsaa anses for at være født paa Aunsbjerg, men om han er født der før Moderens Giftermaal, vides ikke; det er dog ikke sandsynligt, da han hele Tiden nævnes for at være ægtefødt. Faderen var jo altsaa Ladefoged paa Aunsbjerg og Moderen tidligere Kammerpige der, og der synes at have været et ret nært Forhold mellem dem og Herskabet.

Da det andet Barn bliver døbt, Marie Sofie Christine Jensdatter (som angives født i Sjørsløv Sogn) staar der i Kirkebogen:

"1815 9/5 fødte Jens Andersen Løvschal' Kone, Birthe Cathrine Nielsdatter paa Aunsbjerg en Datter, Marie Sophie Christiane, "offentliggjort ved Frue de Poulsen i Grønbech Præstegaard".

Faddere: Her Gumprecht til Duelund, Her Lund til Liselund, Her Saugmand paa Aunsbjerg".

Det er fine Faddere! det er de store Godsejere fra Omegnen' Gaarde, og selve Præstefruen fra Grønbech har ulejligen sig til Sjørsløv for at holde Jens Andersens Datter over Daaben.

I Løbet af 1815 - 16 flytter Jens Welling til Kragelund, en Landsby V. for Silkeborg, her faar han endnu en Datter og en Søn i 1818, hvorefter hans Hustru dør. Han bliver kort efter gift paany med A n e K i r s t i n e J e n s d a t t e r f. 1781 og faar med hende tre Børn; han flytter til Skygge i Kragelund Sogn (c. 1 Mil vestligere) og i 1828 flytter han til Høgdal i Serup Sogn.

I Skiftet efter Birthe Kathrine (i Lysgaard m. fl. Herreds Skifteprotokol) faaes ingen særlige

Oplysninger; kun at som Formyndere for de smaa umyndige Børn møder Gaardmand Knud Knudsen Smed af Kjellerup.

I Skygge, hvor Jens Welling flytter til, er han Selvejergaardmand (hvem har hjulpet ham dertil, hvis han har været en fattig Ladefoged paa Aunsbjerg?). Ja, han har muligvis allerede i Kragelund været Selvejer. Dette er han ogsaa i Høgdal i Serup Sogn, hvortil han flytter i 1828. Høgdal' Huse ligger ved en Aa, der sammen med en anden Aa fra Hinge Sø danner Alling Sø, bliver til Alling Aa og løber i Gudenaalidt S. for Kongens Bro. (Denne sidste Flytning ses af Tilgangsliste for Serup Sogn).

Senere kan vi ikke finde Jens Welling og hans Kone; de ses ikke afgaaede fra Serup Sogn, ses ikke heller døde der; deres Børn ses heller ikke confirmerede der: Men det er lykkedes at finde Skiftet efter Ane Kirstine Jensdatter og heri findes igen et stort Skifte efter Jens Andersen Welling, hvoraf ses, at han er død 1831. I Skiftet omtales bl. a. Fordringer, som han havde paa Greve Scheel' Bo (hvorunder ogsaa Ulstrup Gods hørte); hele hans efterladte Formue beløb sig dog kun til 400 Rd.

Samme Aar gifter hans Enke sig med en Broder til sin afdøde Mands første Kone, Bendt Nielsen.

Med Birthe Cathrine Nielsdatter havde Jens Andersen Welling følgende Børn:

1. Anders Jensen Welling f. 24/2- 1812 paa Aunsbjerg.
2. Marie Sophie Christiane Jensdatter f. paa Aunsbjerg 9/5- 1815.
3. Kirsten Jensdatter f. 14/3 - 1816 i Kragelund.
4. Niels Jensen f. 2/6 - 1818 i Kragelund

Med Ane Kirstine Jensdatter (f. 1781, d. 1838) havde han følgende Børn:

5. Ane Cathrine Jensdatter f. 16/2 - 1821
i Kragelund.
6. Jensine Jensdatter f. 4/12 - 1824
i Kragelund.
7. Jens Jensen f. 16/4 - 1829 i Serup

A n d e r s W e l l i n g har hele Tiden fulgt Foreldrene, hvor vi finder dem nævnte, sidst som 16 $\frac{1}{4}$ Aar gl. at være kommen til Høgdal i 1828. Nu kommer han imidlertid ud; 1832 afgaar han fra Serup til Øster Velling, 1832 derfra og til Randers, blev her til 1838, hvor han fik Ansættelse paa Oust Mølle, N. for Randers. Den 26/9 - 1841 vies han i Lerbjerg til Augustine Marie Møller f. 20/6 - 1821 paa Løjstrup . Da hendes Moder var bleven Enke og giftede sig igen med en ung Tjenestekarl, bliver hun og hendes Søster kede af Hjemmet og tager ud; Augustine tager til Randers, formodentlig for at tjene, og der lærer hun saa Anders Welling at kende. (Moderen boede senere i Lerberg, hvor hun havde en stor Gaard, der gik i Arv til Slægten).

Under Anders Wellings Bryllup i Kirkebogen staar han som "Møllekusk fra Oust Mølle", og det maa han være vedbleven at være selv efter Bryllupet; thi først 1842 ses Anders Jensen Velling med sin Kone at være kommen til Tvede Sogn, d. v. s. den Gang, da de overtager Gjesinggaard' Mølle i Forpagtning. Her bor de nu i mange Aar, og her fødes deres Børn.

Den som interesserer os mest af Børnene, er vor kære Moder, Johanne Welling, der fødtes som den yngste af Børnene 11/6 - 1851 i Gjesinggaard' Mølle.

Hun voksede op i den idylliske Møllegaard, der jo som alle Vandmøller ligger kønt, med de kønne Omgivelser og Indtryk som det nære Naboskab til Hørregaarden giver og med livlig Connex til denne Gaard.

Hun har øjensynlig været velbegavet og kvik ligesom den ældste Broder; (den yngste Broder Carl var lidt mere tung i det), og der blev ogsaa ofret en Del paa, at hun skulde faa en god Opdragelse.

Allerede som ret lille (6 - 7 Aars-Alderen) kom hun til Randers at gaa i Skole hos Søstrene Ewaldsen; i Randers boede hun hos Adjunkt Ussing og kom meget hos Overlærer Løgstrup, der var gift med en Datter af Adjunkt Ussing.

Hun gik saa i Skole i Randers til sin Confirmation, og i Hjemmet i Ferierne var hun ogsaa under gavnlig Paavirken, dels af den ældre Broder Kristian, dels af hans jævnaldrende Venner, baade mens disse gik i Latinskolen i Randers og senere, da de blev Studenter, Det morede hende at være sammen med disse unge Mennesker, hvis Vittigheder og Morsomheder hun i høj Grad gouterede, ligesom hun lærte udenad alle de Studentersange og Viser fra Vaudeviller og Lystspil fra den Tid, som disse unge Mennesker bragte med hjem.

Senere kom Johanne Welling igen hjem til Møllen, og kom over paa Hovedgaarden at lære Husholdning under Vejledning af de to gamle rare Jomfruer Hartz og Marie Jensen. Godsejeren var den ugifte Hofjægermester v. Folsach, en robust og buldrende Herre, men hjertensgod og venlig i Bunden. Han holdt meget af Moder, for hvis Opdragelse han altid var interesseret og fulgte med Raad og Hjælp, og da Moder holdt Bryllup, forærede han hende en smuk massiv Sølvkande, ligesom han senere hjalp Fader med et Laan.

I 1868 skete der det i Gjesinggaard' Mølle, at Mormoder pludselig døde. Hun var meget svæb og havde i mange Aar haft asthmatiske Besværigheder. Søndag den 4' Oktober 1868 vilde hun gaa til Kirke i Tvede; hun var alene; lige ovenfor Kirkebakken i Tvede, ved Hjørnkjær Vandmølle, blev hun pludselig syg og maatte sætte sig paa en Vejsten; Folk kom til, hjalp hende ind i et Hus, men hun mistede

Bevistheden og døde med sin Salmebog i Haanden inden Familien, der skyndsomst var bleven tilkaldt, kunde komme til Stede.

Det blev nu Moders Plads at være i Hjemmet og føre Husholdningen der, hvilket vistnok var et brydsomt Hverv, da den gamle Møller var gnaven og pirrelig. Forholdene var ellers gode i Hjemmet; Møllen var godt besøgt, Avlingen var ogsaa god, og i Randers havde man aabnet et "Gjesinggaard' Mølle' Udsalg" paa Kirketorvet, som gav god Indtægt, og forøvrigt eksisterer endnu med det samme Navn, dog nu nærmest som Urtekram- og Delikatesshandel.

Sorger havde den gamle Møller Welling jo ogsaa; den ældste Søn Kristian, der var et kvikt og godt Hoved, skulde jo studere, men han havde ingen Stadighed dertil, prøvede paa forskellige Studier, men gjorde aldrig noget rigtigt ved noget af det, interesserede sig nærmest for Fysik og Mekanik. Han kostede jo den gamle mange Penge, og tilsidst blev han da ked af at understøtte ham mere, og Enden paa det blev, at Kristian kom hjem til Møllen og overtog Fropagtningen.

Imidlertid var Moder bleven forlovet. Hun kom meget ned til Møllerup, hvor hun var Veninde med Julius Boldsen' Datter, Ane; de var omtrent jævnaldrende; der var et livligt Hus; den altid godmodige Julius Boldsen og hans kvikke Kone, Petra, saa gerne Gæster, og der i Huset traf Fader saa sin Brud.

Den 25' August 1875 blev de viede, og samme Dag kørte de med Vogn til Udbyhøj Nord, hvor en af Arbejderne, Jens Møller, var parat med en Baad til at hente dem i; desværre var han ikke rigtig heldig, da han skulde lande, men tabte Vadsækken med Sølvtøjet. Det blev dog reddet.

Om Eryllupet i Gjesinggaards Mølle den 25/8 - 1875 fortæller Fader:

Vielsen fandt Sted i Tvede Kirke, mens Festen holdtes i Gjesinggaards Mølle. Om Formiddagen var

Bedstefader og Bedstemoder samt Fader kørt over Voer med nuværende pensioneret Lodsformand M. P. Madsen som Kusk. Til Stede ved Bryllupet var iøvrigt Chr. Welling og Kone (de var just bleven gift i Maj samme Aar), Hofjægermester v Folsach, Pastor Nechermann og Frue, samt Degnen Blicher (en Søn af Sten Stensen Blicher). Mærkelig nok var Karl Welling ikke med.

Efter Bryllupet kørte Jens Høeg og Kone hjem over Voer, medens Folsachs Vogn kørte Brudeparret hjem over Udbyhøj Nord. Her skulde den gamle Daglejer Jens Møller have været til Stede for at fæрге Brudeparret over, men trods given Ordre lod han sig forsnække, at Brudeparret ikke kom hjem den Aften, og han udeblev derfor. Bedstefader og Bedstemoder kom saa imidlertid hjem, og nu blev han jo saa skældt ud og øjeblikkelig sendt af Sted, men det var jo for sent; Brudgommen havde taget en baad og havde selv roet sin Brud over, saa at Jens Møller mødte dem ved den gamle Stenbro; her fik han saa Vadsækken med Brudegaverne at bære, og her var det saa, at han kom saa galt af Sted med Sølvstøjet.

A n d e r s J e n s e n W e l l i n g
f. 24/2- 1812 d. 17/3- 1893 i Lerbjerg.

Børn:

C h r i s t i a n W e l l i n g

f. 21/10 - 1843 i Gjesinggaard
cand. phil. studerede Theologi, senere
Statsvidenskab, endelig Fysik. Tog
ikke Examen, overtog Forpagtningen
af Gjesinggaard' Mølle, afhændede den
og flyttede til Ny-Mølle ved Laurbjerg,
døde der 16/6 - 1905 (begravedes paa
Tvede Kirkegaard).

g. m. M a t h i l d e H a m s e n

D. af Kaptajn i Kongens 1' Regiment
død Jan. 1921. (begr. paa Tvede Kirke-
gaard).

J o h a n n e s W e l l i n g.

f. i Gjesinggaard' Mølle c. 1876

g. m.

I n g e b o r g ' f. Asmussen fra Gedemarksgaard
ved Slagelse; bor nu (1925) i
Hadsund.

4 Børn.

-----

g. m. A u g u s t i n e M a r i e M ø l l e r
 f. 20/6 - 1821 d. 4/10 - 1868
 i Tvede Sogn.

C a r l M a r i u s J e n s e n W e l l i n g

f. 19/5 - 1848 i Gjesinggaard' Mølle
 Ejer af Vamgaarden ved Hald (Støv-
 ring Sogn) flytter senere til Hassel-
 ager ved Skanderborg som Partikulier:
 død 9/6 - 1911 (bgr. i Aarhus).

g. m. M a r e n K i r s t i n e J e n s e n
 f. i Mundrup ved Aidt 11/6 - 1859
 død i Aarhus 28/2 - 1908. bgr.
 paa Aarhus gl. Kirkegaard.

Børn: se næste Side.

J o h a n n e W e l l i n g
 f. 11/6 - 1881. d. 9/11 - 1916

g. m. J a n u s H ø e g i Udbyhøj
 (se under disse).

C a r l W e l l i n g' Børn:

1. J e n s A u g u s t W e l l i n g
f. paa Vamgaarden 1/10 - 1882,
Trafikassistent g. m. Petra Nielsen
i Brørup f. 25/2 - 1886.

Børn:

Carla Kirstine	f. i Brørup	11/5-1912.
Frida Augusta	" "	24/7-1913
Carl Frode	" "	14/1-1915
Egon August	" "	16/10-1918.

2. A n d r e a M a r i e W e l l i n g
f. paa Vamgaarden 5/2 - 1884 ug.
ved Kontorarbejde i København.

3. C h r i s t i a n F r o d e W e l l i n g
f. paa Vamgaarden 8/3 - 1886. ug.
i Maskinforretning i Marseille.

4. O l i v i a C h r i s t i a n e
D a g m a r W e l l i n g
f. paa Vamgaarden 8/4 - 1888
g. 19/12 - 1911 m.
Søren Axel Sørensen
f. i Slagballe, Tranbjerg, Græsted
Sogn 14/2 - 1879. Gaardejer i
Hosselager; død i Aarhus 24/1 - 1917.

Søn:

Asger, f. i Tranbjerg 23/2 - 1913.

5. A s t r i d W e l l i n g
f. paa Vamgaarden 27/3 - 1896. ug
bor i Aarhus.

Nu begyndte altsaa Livet for Janus og Johanne Høeg i Udbyhøj, et slidsomt Liv paa mange Maader, men dog et langt og lykkeligt Samliv, hvor den gensidige Kærlighed, Flid og Pligtopfylden skabte Lykke og Harmoni.

Alt for harmonisk var det dog næppe i Begyndelsen; Jens Høeg og Marie Høeg var jo nok sat paa Aftægt, men Bedstemoder var jo stadig myndig og energisk og vilde jo nok have alt til at gaa i den gamle Gænge; det var ikke saa let for den unge Husmoder at gøre sig gældende, men her viste Moder sig i Besiddelse af en ganske særlig Resignation og Evne til at omgaaes de gamle, saa at der opstod et virkeligt Hengivenhedsforhold mellem dem. Var Bedstemoder for streng og vilde have sin Vilje sat igennem, saa at det kunde saare den unge Husmoder, saa søgte den gamle Jens Høeg at glatte over og komme sin kære Svigerdatter til Hjælp. For Fader var det jo ikke altid saa let; paa den ene Side var det jo hans Kone, men paa den anden Side var det ogsaa hans Moder. Dog alt faldt i Lave, og da der var gaaet nogle Aar, og de gamle blev svagere og mindre tilbøjelige til at blande sig i Forholdene, gik det hele lettere.

Bedstefader og Bedstemoder havde for sig selv det næstøverste Værelse i Stuehuset ud mod Gaarden; det var jo dog væsentligst som Soveværelse, thi om Dagen opholdt de sig nede i Stuerne, og Bedstefader hjalp jo med saa længe, han kunde, i Gaarden og Handelen og i Marken.

Alt gik jo ellers paa den vante Maade i Færgegaarden; de Virksomheder, som Bedstefader og Fader i Fællesskab havde sat i Gang, fortsattes i det gamle Spor; dog indtraadte der jo af og til Forændring; saaledes forsvandt Kornhandelen, da Grenaabanen i 1875 var bleven aabnet; nu gik nemlig Rougsø Herred' Korn ad Banevejen, og al Tilførsel blev ligeledes dirigeret ad den Vej. Dog vedblev der at være en Del Tømmerhandel; Trælasten kom ned fra Randers med Kaage eller Smaafartøjer. Færgefarten

tog ogsaa af; det blev mere og mere ved Voer Færge-
sted, at Overfarten samledes, hvor der efterhaanden
var kommen bedre Materiel, større Færge (Trækfærge)
og bedre Ind- og Afskibsningsforhold, navnlig da
der for Dampskibsfartens Skyld blev bygget rigtigt
Brohoved ved Voer.

Handel var der jo stadig, en lille Detail-
handel med Urtekramvarer, som der maaske nok tjentes
en Del paa, selv om det kun var til Egnens Forsyning,
og denne Handel, der ganske vist blev mindre og
mindre, blev ved at høre til Gaarden, indtil dens
Afhændelse.

Krovirksomheden vedblev ogsaa, men sygnede
mere og mere hen, eftersom Skibsfarten forandredes,
saaledes at der nu ikke blev Opholdsted ved Udbyhøj,
men Skibene strax sejlede videre, og da Færgefarten
gik ned gik jo ogsaa Krobesøget ned. Bevillingen
opretholdtes dog, selv om det ogsaa kun var til Eg-
nens Beboere, der solgtes. Tidligere havde jo Trakte-
mentet i Kroen været "Gammelt-Øl med en Pind" (Øl
med en Snaps til), saa blev det jo nu efterhaanden
Bayersk-Øl, der solgtes; det var enkelte forbipasse-
rende, som kom ind, naar de var tørstige, eller det
var Lodserne, der ofte var tørstige og kom ind og
drak en Bayer med hinanden.

Der kom hurtigt Smaafolk i Færgegaarden:
Den 24. Juni 1876 fødtes der en Datter, som blev
døbt Augusta Marie;¹⁾ det var en lille rar og elskelig
Pige, som alle holdt meget af, navnlig gamle Bedste-
fader forgudede hende. Desværre var hun ikke stærk;
hun skrantede ofte; hun var velbegavet og lærenem,
men noget indadvendt og gammelklog, og det var maaske
hendes hyppige Skranten, der gjorde, at hun ikke

---

1) Augusta Marie Hæg. f. i Udbyhøj 24/6 1876,
døbt 24/9 s. Aar.

Faddere var: Gæstgiver Jens Hæg' Hustru af Udbyhøj,
Gaardm. Hans Hæg' Hustru af Ingerslev, Lodsoldermand
Schantz, Gaardm. Hans Hæg af Ingerslev og Ungkarl
Carl Hæg af Randers.

vilde lege saaledes som andre Børn; hun snakkede helt gammelklogt med de gamle. Hun var knap 4 Aar gammel, da Sygdommen tog Fart; snart kunde hun ikke komme op mere. Sygdommen kaldtes Tæring, og har formodentlig været en Slags Tuberkulose, og hun døde den 4. Juni 1880 til stor Sorg for hele Familien, som elskede denne lille fromme Pige (begr. 10/6. - 1880).

Den 2¹ November 1877 fødtes Anna Elisabeth Høeg,¹⁾ hun var ikke skrøbelig, men snarere robust og stærk, livsglad og frisk.

Den 20¹ 1879 fødtes den eneste Søn "nærværende lille Skrift' Forfatter", og blev i Daaben den 5/10 - 79 kaldet Jens Erhard Høeg.²⁾ Selvfølgelig skal gamle Jens Høeg kaldes op; det var ellers Meningen at hele hans Navn, Jens Hansen Høeg, skulde være brugt, men Bedstemoder syntes ikke om "Hansen", men foreslog det efter hendes Mening noget finere "Erhardt" (jvfr. Navnet Gerhardt til hendes yngste Søn).

Han skal have været en meget skrigende Unge, der var urolig om Natten og ustandselig vilde bæres op og ned ad Gulvet, og var til megen Forstyrrelse i Huset. Derfor fortaltes der ogsaa en Yttring af gamle Bedstefader ved Augusta' Døi, som gik ham meget

1) Anna Elisabeth Høeg, døbt 26/12 - 1877.
Faddere: Lodsoldemand Schantz' Hustru af Udbyhøj, Frk. Hanne Høeg af Ingerslev, Herr Brockenhaus til Udbygaard, Herr Carl Høeg af Randers og Gæstgiver Jens Høeg af Udbyhøj.

2) Jens Erhardt Høeg, døbt 5/10 - 1879.
Barnet' Moder bærer. Købmd. Anthon Høeg' Hustru, Anina Boldsen af Randers; forhenværende Gæstgiver af Udbyhøj Jens Høeg, Gaardmd. Hans Høeg af Ingerslev og Købmd. Anthon Høeg, Randers.

nær til Hjertet; han sagde: "Havde det endda saa været den "Skrige-Dreng", saa skulde A aldrig ha' grædt en Vandtaare over ham". Naa, Bedstefader og Jens Erhardt blev efterhaanden meget fine Venner, og da han blev større, fik han Nattelogi sammen med Bedsteforeldrene. Det var, da han var 5 - 6 Aar gammel; Bedstefader og han kunde nok blive enige om at gaa tidligt i Seng ved Kl. 8 Tiden om Aftenen, saa skulde Bedstefader fortælle Historier; det blev som oftest Historien om hans Rejse med Dagvogn til Kolding en Gang, da han skulde ordne Arvesager for Bedstemoder; hver Aften begyndtes forfra med Afrejsen og det lykkedes aldrig at komme til Vejs-Ende; naar han var nået til Aarhus eller i hvert Fald til Horsens, sov enten Fortæller eller Tilhører.

Den 22' Juli 1881 fødtes den 3' Datter:

Augusta Marie Hæg¹⁾. Denne Fødsel kostede Moder et langt Sygeleje, idet hun fik Betændelse i det ene Bryst. Dette udviklede sig til en Byld under Brystet, og først da denne efter lang Tids Forløb blev aabnet, kom der hurtigt Helbredelse.

Vi tre Børn voksede nu op i Færgegaarden i Udbyhøj og har kun lykkelige Minder fra vor Barndom; en kærlig Fader og Moder, som sørgede for os i alle Maader, Bedsteforeldre, som ogsaa omfattede os med den største Kærlighed, og desuden blev der vist os overordentlig Venlighed og Kærlighed af Farbrødrene og deres Familier. Moders Slægt havde vi derimod kun ringe Forbindelse med.

For vor Opdragelse og Undervisning var vore Foreldre og Bedsteforeldre lige ivrige for at sørge.

---

1) Augusta Marie Hæg, døbt 8/10 - 1882.

Faddere: Jens Hæg' Hustru Marie Elisabeth Lucht, Lodsoldermand Schantz' Hustru, Jens Hæg, Lodsoldermand Schantz og Gaardmd. R. Skifter af Sødring.

Den første Undervisning fik vi af Bedstemoder, som lærte os alle tre at læse, allerede i 4 - 5 Aar' Alderen tog vi fat.

Derefter blev der sørget for en yngre Lærerinde til os, og vi havde det Held at have dygtige og flinke unge Piger, der som Regel underviste os godt. Denne Undervisning fortsattes i nogle Aar, efter at jeg i 1891 var bleven optaget i Randers lærde Skole ved Anna' Konfirmation, holdt det dog op, og Augusta kom i Skole hos Propr. Christensen i Ingerslev, medens hun boede hos Propr. Gæmelke i Ingerslev.

Men det er nu ikke Meningen, der skal fortælles vidt og bredt om os tre Søskende; det vil ligge uden for Rammerne af den Opgave, som jeg har sat mig ved dette lille Skrift. Kun vil jeg have Lov til Gang paa Gang at udtrykke min Taknemmelighed over en lykkelig Barndom, som vi havde sammen i Udbyhøj, vi tre Søskende, og senere alle de glade Sammenkomster i Ferierne, dels fra Skoletiden, dels fra Studentertiden, Minderne om det lykkeligste Samvær med Slægt og Venner og Minderne om den glade Tid, hvor vi havde Lov til at tumle os frit omkring med Ture og Sejlads paa den blanke Fjord og paa det mere urolige Hav.

"Din Fader er en Bonde, men han lever som en Herremand" sagde Tante Anina undertiden. Vist er det, at Gaarden kun var lille og daarlig som Avlsgaard, at Indtægterne efterhaanden flød mindre og mindre; men vi mærkede aldrig nogen Mangel i Hjemmet; der blev levet godt, men naturligvis ikke flot, og selvom Fader undertiden var angst og bange ved at se Fremtiden i Møde og tænke paa de Forpligtelser han havde med Opdragelsen af sine Børn, saa lykkedes det ham dog at føre det hele frelst igennem. Han maatte arbejde selv og være paa Færde for at faa det hele til at gaa rundt og Moder maatte ikke mindre, og hun bidrog ved sin Klogskab, sin Energi og sin Evne til at omgaaes alle Mennesker meget til at holde det hele i Skuren.

Imidlertid var gamle Bedstefæder død den 2/4 - 1887. Jeg husker det tydeligt; han havde ligget syg en Uges Tid, ikke nogen egentlig Sygdom; han havde nok skrantet lidt af og til, navnlig hostede han hele Vinteren igennem, men det var Alderen, der gjorde sig gældende; han laa stille og roligt med sit smukke, hvide gamle Ansigt; han talte svagt, men kærligt til os, naar vi besøgte ham. Den 2' April forstod vi nok, at det var alvorligt. Moder kom ved Middagstid dybt bevæget ned fra hans Værelse og sagde os, at vor kære gamle Bedstefader nu ikke var mere.

Inden han døde var Bedstemoder bleven syg, og Efterretningen om Bedstefaders Død gjorde et saa dybt Indtryk paa hende, at hendes Tilstand blev meget alvorlig. Jeg husker, at Fader allerede før Bedstefader' Død skulde telegrafere til Brødrene om Tilstanden; Telegrammet' Ordlyd var "Fader syg -- intet Haab; Moder syg -- lidet Haab". Men Bedstemoder klarede sig dog.

Saa kom Bedstefader' Begravelse. I Gangen ud mod Gaarden var hans Kiste opstillet; Sønnerne med deres Koner var komne, og vi stod hele Familien omkring Kisten, hvor Bedstefader' hvide rolige Ansigt skinnede os i Møde. Efter Højtideligheden var der dyb Bevægelse, navnlig husker jeg Onkel Hans; han var meget bevæget, han hulkede højt. Saa lagdes Laaget paa Kisten, og medens Flagene vajede paa halv Stang paa hvert Hus i Udbyhøj og Udby, som havde Flag, førtes Kisten til Udby Kirke, hvor Begravelsen fandt Sted næste Dag.

Det var mit første Møde med Døden; derfor har det vel gjort saa stort Indtryk paa mig.

Dog Barndommen' Indtryk er flygtigt; jeg husker at allerede næste Dag, Begravelsesdagen, var min højtidelige Stemning borte, afløst af Optagethed over al denne usædvanlige Uro i Hjemmet, som det førte med sig, saaledes Begravelsesmiddagen, hvor der blev trakteret med Rødvin, som jeg prøvede ved at drikke Resterne af Glassene efter Middagen og røg

Cigarer dertil. Ubehagelige Fornemmelser i min Mave, som disse to Ting forvoldte, kan jeg stadig mindes med en vis Uhygge.

Bedstemoder kom jo over sin Sygdom; men hun var egentlig knækket. Lidt efter lidt gik hun i Barn-dom, og dette tog efterhaanden saadan til, at hendes Tilstand var meget besværlig baade for hende selv og for Omgivelserne, navnlig for Moder, der jo maatte passe hende. Til sidst levede hun fuldstændig i For-tiden, Omgivelserne kendte hun ikke mere, men gav os Navne, der hentydede til Begivenheder og Personer fra hendes Ungdom. Endelig fik hun da Forløsning for sin sørgelige Tilværelse -- hun døde den 17/11 - 1892 og blev begravet ved Siden af sin Mand paa Udby Kir-kegaard.

Efter Bedstemoders Død blev Krobevillingen for Udbyhøj Færgegaard ikke fornyet.

Gaarden dreves nu som Avlsgaard, hvad der ikke gav saa meget og vel stundom gav bange Anelser om, hvorledes det skulde gaa i Fremtiden. En Smule Handel var der endnu, men den svandt ogsaa ind, og i de senere Aar var dens største Betygning vel den, at den gjorde Gaardens Forbrug billigere,--

Og dog var det lykkelige Aar, som Fader og Moder tilbragte i de første $1\frac{1}{2}$ Decennium af dette Aarhundrede. Anna var bleven gift i Holbæk, og en livlig Forbindelse mellem Præstegaarden der og Færg-egaarden var der jo, medens flere og flere Drengbørn efterhaanden fulgte med Forældrene fra Holbæk og lærte at sætte Pris paa Udbyhøj.

Underligt nok blev min Virkekreds ogsaa saa nær det gamle Hjem, til gensidig Glæde, og Augusta var nu den eneste, der var kommen paa Afstand -- til København.

Den 10. Marts 1914 fejredes Faderⁿ 70 aa-rige Fødselsdag i den gamle Færgegaard med alle Børnene og en stor Mængde Børnebørn; en smuk og hyggelig Fest, som vi alle mindes med Glæde, og hvor vi i Tale og Sang gav Udtryk for vor Taknemmelighed mod vore Forældre og mod vort gamle Hjem.

Som tidligere omtalt var Onkel Hans vendt tilbage fra Sjælland og havde taget Bolig i Færgedaarden, hvor han ogsaa i alle disse mange Aar var til stor Glæde og Opmuntring for de to gamle.

I Efteraaret 1914 havde Moder haft det Uheld at brække sit Ben; det varede nogle Maaneder, inden hun igen kunde gaa, og hun var bleven meget medtaget af Sygelejet. Dette bidrog ogsaa til, at det besluttedes at sælge Gaarden.

- - -

Sang ved Festen den 10/3 1914.

Hvad fejler Færgedaarden dog, hvad er det for
et Mas.

Der strømmer ind med Vogne og med Biler,
og Folk med tykke Kapper over deres bedste Stads
bli'r læsset af og ind ad Døren iler.

Hvad vil de mange pæne Folk, som efterhaands vi saa,
da først de helt kom af med Overtøjet...?
Vor Jubilar de hylde vil, det kan De nok forstaa,
han takker med sit lune Blink i Øjet.

I syvti Aar han levet har nu her paa denne Plet,
en Hjemmeføding har fra Dreng han været,
der uden for sit Udbyhøj ej kunde trives ret,
men følte sig af Hjemve strax besværet.

Han fik jo ogsaa her "vor Mor" som ung og dejlig
Brud,
og her hun blev den herligste Madamme,
der trolig muntred' op ham, naar det saa lidt
broget ud
og hjalp ham med Humøret op at stramme.

Hun har ham lært saa mange Ting, som alle gode
var,-
for hos "vor Mor" kun godt og klogt man henter --
blandt andet stor Taalmodighed, det ser man ret,
han har,
naar han paa Bukken sidder støt og venter.

Og herfra alle Børnene i Verden ud blev sendt;
 men de beviste snart, at Far de ligned';
 de basked lidt med Vingerne, dermed var Flugten endt,
 saa daled de i Rundkreds saa velsignet.

Hvis det endda med Børnene saa hávde været slut,
 saa kunde det lidt rimeligt dog være;
 men alle Børnene fra Niels og ned til Luth
 den samme Kærlighed til Stedet nære.--

Derfor fra nær og fjern vi strømme alle strax
 hertil,
 saa snart en Kende der i Piben fløjtes;
 ved Vinter naar vi morer os med Snak og Kortenspil,
 ved Sommer, naar ved Strand og Vand der fløjtes.

Den gamle Hæg'erede vil alt godt vi ønske nu,
 det samme de tre gamle Hæg'e rare;
 gid deres Næb og Klør maa holde mange Aar endnu-
 og gid de Reden længe maa bevare.

(Af Augusta Hæg)

1844 - 1914.

Den 10' Marts saa mangan Gang
 vi samledes i disse Sale
 og hilste Far i Ord og Sang
 og lytted pænt til Præstens Tale.
 Vor Far for Bordet bred og glad,
 og rundt om Slægten trindt i Rad,
 og Mor med Smil om Læben sad
 og nikked' kærligt til sin gamle.

Og Aar de gik, og Tiden randt;
 idag Du fejrer Syv-ti Dagen.
 Dit Haar blev hvidt, tildels det svandt,
 men pyt! det er ej Hovedsagen.
 Vi ønsker Dig i Aar som før:
 al Lykke, Sundhed, godt Humør,
 at Somren ej maa bli' for tør,
 nej, mange, mange gode Somre.

Vi Børn og Børnebørn her,
 Vi takker Dig af ganske Hjerte
 for hvad Du var, og hvad Du er,
 for alt det gode, Du os lærte.
 Din Glæde, naar det godt os gik,
 de gode Ord, Dit milde Blik,
 for hver en Gave god, vi fik,
 vi takker Dig af ganske Hjerte.

Den gode gamle Færgegaard,
 den hele Slægten sammenbinder;
 har den ej første Klasses Jord,
 saa har den første Klasses Minder.
 Den staar for os i Mindets Krans
 i Rosensker, i gylden Glans;
 saavel ved Jul som Sankte Hans
 der lige herligt er at være.

Ja, Tak for hver en herlig Stund,
 den gamle Færgegaard har skænket,
 naar Far og Mor af Hjertens Grund
 os bød velkommen og os bænked'.
 Og gid da, kære Far og Mor,
 at i den gamle Færgegaard
 I to i mange, mange Aar
 maa leve mange glade Dage!

Fader og Moder var jo saa imidlertid blevne trætte af at sidde med Gaarden, og i Løbet af det følgende Aar blev det besluttet at sælge den.

Det skete endelig den 1. August 1915, da Gaarden solgtes for 36.000 Kr. til Ejendomshandlere, efter i over 100 Aar at have været i Familiens Eje.

Der blev nu taget fat paa at bygge et Hus til de to gamle, der havde faaet saa megen Kapital til overs, at de kunde leve med Sparsommelighed, sorgfrit.

Et dejligt Hus fik de bygget sig, hvor Moder fik Lejlighed til at bruge sine Kræfter for sidste Gang til at indrette alt saa smukt og praktisk, som hendes Klogskab og hendes praktiske Sans forstod.

Den 10. Marts holdt vi Afskedsgilde i den gamle Færgegaard paa Faders Fødselsdag. Det var en vemodig Fest, omend vi forsøgte at faa den til at blive en Gentagelse af 70' Aars Fødselsdagen.

Ved denne Fest sang vi en Variation af Sangen fra Faders 70' Aar' Fødselsdag; den lød:

Den 10. Marts vi nu igen
skal fejre Far paa Fødselsdagen;
et Aar er atter rullet hen --
to og halvfjerds Du fik paa Bagen.
Vi ønsker Dig i Aar som før:
al Lykke, Sundhed, godt Humør;
:/: sku' Somren ogsaa blive for tør,
gør det jo ingenting til Sagen:/:.

Men Vemodstanker trænger frem,
endskønt vi samlet er til Glæde:
for sidste Gang det gamle Hjem
skal vi i Dag til Fest betrede;
og Færgegaardens gamle Flag
for sidste Gang Din Fødselsdag
:/: skal lyse for det glade Lag,
som mange Aar kom her til Stede:/:.

Du gode, gamle Færgegaard,
 som hele Slægten sammenbinder;
 i Fortid som i Fremtid staar
 du for os med de mange Minder.
 Du staar for os i Mindets Krans
 i Rosensker, i gylden Glans;
 :/: saavel ved Jul som Sancte Hans
 dig køn og hyggelig vi finder:/:.

Dog skønnest naar i Vaar vi saa
 dig staa med grønne Mark og Vænge,
 mens Fjordens Blink og Havets Blaa
 omkrånse dine friske Enge.
 En Tur ved "Langelinie"s Strand --
 en Aftenstund paa Bakkens Rand,
 :/: mens Solen sank i Vesterland,
 og alt blev tyst bag Lo og Længe:/:.

Dog nej -- I drager ikke bort,
 Du gamle Høg med samt din Mage!
 I flytter kun Jer Rede kort,
 for I vil kunne se tilbage, --
 Vi ønsker at det nye Bo
 maa bringe Jer, I kære to,
 :/: Velsignelse og Fred og Ro
 i mange, mange gode Dage!:/:.

I April 1916 flyttede de ind i den nye
 Bolig.

Desværre blev Moders Glæde over denne
 nye Bolig kun kort.

Allerede hen i Juni Maaned begyndte hun
 at skrante; hun troede selv, at det var Overanstren-
 gelse fra Flytningen; men det var det ikke. Hun
 tabte i Vægt, blev bleg og træt. Hun vilde dog ikke
 vide af, at det var noget alvorligt.

Dog i Juli Maaned følte hun sig daarligere;

jeg fik Lov til at undersøge hende, og det gik op for mig, at det var meget alvorligt. Jeg kunde ikke lade være med at briste i Graad. Moder græd ogsaa; hun forstod jo min Sorg, men hun trøstede mig, som hun ofte havde gjort, naar jeg havde betroet mig til hende. "Du skal ikke græde for mig", sagde hun; "jeg faar det nok godt, og I kan undvære mig nu".

Men det var jo det, vi saa vanskeligt kunde.

Det var en "perniciøs Anæmi", som Moder led af; jeg tænkte mig, at der laa en Cancer bagved det hele, men det kunde jeg ikke constatere.

Trods Behandling gik Sygdommen sin sørgelige Gang.

I August Maaned var Familien fra Silkeborg og Tante Anina samlet med os alle i den nye Bolig i Udbyhøj. Moder havde anstrengt sig for at faa det hele saa godt som muligt. Hendes egen Stemning var tilsyneladende god, men alle vi, der var til Stede, havde kun Sorg i Sinde ved at se vor kære Moders fortvivlede Anstrengelse for at lade kvik og fornøjet.-- Alle forstod, at dette var en Afsked,--

Det var nu, som om der var en Standsning i Sygdommen. Hen i Slutningen af September blev det igen værre. Den 30. September havde Moder anmeldt sit Besøg her i Ørsted.

Det var sørgeligt at se hende paa Vognen, da hun kom; hun saa yderst medtaget ud.

Hun kom ind og kom til Hvile i en Stol, og da hun var kommen lidt til Kræfter, sagde hun til mig: "Jeg vilde jo hen at se dine Drenges den sidste Gang".

Vi maatte bringe Moder til Sengs her; og hun kom ikke op mere. Dag for Dag blev hendes Tilstand daarligere trods min Hustrus gode og kærlige Pleje. Men vi tror, at Moder var tilfreds; hun laa i min Seng og saa saa kærligt til os alle sammen, særlig til hendes gode Sygeplejerske og til den lille Jørgen (dengang $1\frac{1}{2}$ Aar gl.), som hun forgudede.

De sidste Dage svandt Bevidstheden, og det

sidste Døgn ventede vi Døden hvert Øjeblik.

Den 9. Oktober 1916 døde Moder.

Hun blev herfra ført til Udby Kirkegaard
og begravet i det gamle Gravsted.--

.   Ære være hendes Minde!

Vi, hendes Børn føler os lykkelige over at
have haft en saadan god og kærlig Moder, som elskede
os som vi elskede hende, og som alle Mennesker holdt
af.

Vi savner hende, og ikke mindst savner
hendes gamle Mage hende, som nu sidder alene tilbage
i det Hjem, hvor han havde tænkt, at de sammen
skulde have tilbragt en lykkelig Alderdom.

Christiane Nielsen,
f. 19/10 1882 i Aarhus
D. af Fabrikant N. Nielsen
og Laura f. Astrup
1902-04 Sygeplejeelev.
1904-09 Sygeplejerske ved
Røde Kors i Aarhus.
gift i Lillehammer i Norge 12/10 1909 m.

Læge Jens Erhardt Høeg
f. 20/7 1879 i
Udbyhøj

Børn:

1. A n t h o n H ø e g, f. 16/5 1911 i Ørsted. Efter at
gaaet i Kommuneskole i Ørsted, i 1923
optaget i Statsskolen i Randers.
Konfirmeret April 1926.

2. H a n s J ø r g e n B e n j a m i n H ø e g,
f. 19/2 1915 i Ørsted.

I Kommuneskole i Ørsted
i 1923. 1925 i Forberedelsesskolen i Randers, i 1926 i Stats-skolen.

3. O l e E m i l J o h a n n e s H ø e g
f. 11/3 1920 i Ørsted.

Da Færgegaarden blev solgt, betingede vi Børn os af Køberen Ret til at tilbagekøbe en lille Del af Ejendommen; det var Batterierne, Engen og Strandbredden foran disse, et Stykke af Marken og den østlige Skraaning af Bakkekammen, der fra Færgegaarden løber ned mod (Fjorden) Færgestedet.

Hertil kom den Del af Færgegaarden' Jord, der ligger lige over for Færgegaarden, Vest for den, den saakaldte "lille Plantage".

Vi vilde nok have en Plet af den gamle Jord, hvor vi kunde have Lov at færdes uhindret. Dette købte vi i 1917 for 2900 Kr.

Bakkeskraaningens har vi beplantet; nogle enkelte Parceller har vi solgt til Byggegrunde; Batterierne vilde vi beholde; det var dem, der nærmest havde Interesse for os. I Tilslutning hertil skal vi se lidt paa Batteriernes Historie.

A n n a E l i s a b e t h H ø e g.
 f. 2/11 1877 i Udbyhøj
 g. 10/3 1896 i Udbyhøj med Sognepræst
 Edvard Johannes Hagensen
 f. 13/9 1864 i Ørsted, Søn
 af tidl. Købm. i Ørsted
 J. Chr. Hagensen.-
 Sognepræst for Holbæk-Udby
 Sogn siden 1892,
 Sogneraadsformand fra 1917 -25.

Børn:

1. Niels Hagensen f. i Holbæk 30/9 1897. tog Præliminærex. i Manu- fakturl. Til Søes, senere Radiotelegrafist.	6. Hakon Frederik Høeg-Hagensen, f. 26/2 1905, d. 2/3 1905.
2. Jens Christian Høeg-Hagensen. f. 8/1 1899 i Holbæk. Ved Landvæsenet. Indkaldt til Soldatertjeneste i Holbæk (Sjælland) Febr. 1920; fik her "Spansk Syge" og døde 21/2 1920; bgr. i Holbæk (Roug- sø Herred).	7. Dødfødt Pige f. 28/11 1907. 8. Poul Hakon Høeg-Hagensen f. 16/4 1908 i Holbæk. I Mekanikerlære.
3. Johannes Høeg Hagensen, f. 21/6 1900 i Holbæk. I Han- delslære; Examen fra Handels- skolen i Aarhus.	9. Ove Høeg- Hagensen, f. 7/11 1909 i Holbæk. I Smedelære.
4. Aage Erik Høeg-Hagensen, f. 14/11 1901 i Holbæk. Ved Landvæsenet. Udvandrede til Argentina 1920; ved Landvæ- senet derovre.	10. Mogens Bent Børge Høeg- Hagensen. f. 13/2 1915 i Holbæk.
5. Anders Thyge Høeg-Hagensen, f. 12/2 1903 i Holbæk. Ved Landvæsen.	

B a t t e r i e r n e

ved

U d b y h ø j.

Opskræmt ved Englændernes Angreb paa København den 2-den April 1801, der til Trods for de danskes heltedige Forsvar vel blev en Sejr for Fjenden, besluttede Regeringen, at nu skulde Danmarks Fjorde og Havne forsynes med Forsvarsmidler, hvis Fjenden paany skulde finde paa at angribe os.

Der blev derfor anlagt Befæstninger ved de fleste Fjordindløb og deriblandt ogsaa ved Randers Fjords Indløb, ved Udbyhøj, dels paa dennes nordlige Side, ved "Vasehusene", dels paa Sydsiden:

Hvorledes de blev anbragte, ses paa omstaaende Kortskitse, og hvorledes de ellers var indrettede, ved vi af en Beskrivelse, som findes i Hærens Arkiv, og som lyder saaledes:

Dat. 1805.

Beskrivelse over de udi Aaret 1801 opførte Kystdefensionsanlæg ved Nørrejylland og Sielland.

Randers Fiords Munding har følgende Befæstning:

1. Paa nordre Side ved Wasehusene.

A. Et Batteri indrettet til 6 Kanoner, af 156 Fods udv. Længde, med Bedækning paa Siderne ved tilbagetrukne Linier fra Fløjene af 62 Fods Længde, endvidere har den en vaad Grav rundt om sig af c. 30 Fods Brede.

B. Med et Epaulement til Bedækning for Cavallerie. Arealet udenom, som tilhører Kongen, var 2 Skpr. Land, altsaa 14000 Kvadratfod.

2. Paa Søndre Side ved Udbyhøj.

Et Batterie indrettet til 4 Kanoner, der ved en Communicationslinie er forenet med en Stjerneskanse.

Batteriet har en udvendig Længde af 216 Fod og er for Fronten forsynet med en tør Grav af 16 Fods Brede. Communicationslinien er 346 Fod lang, foran samme en tør Grav af 20 Fods Brede; dens indvendige Brede er 12 Fod. I denne Communicationslinie ligger foran Indgangen til Stjerneskanssen en Traverse, og tvært igennem gaar den sædvanlige Færgevej.

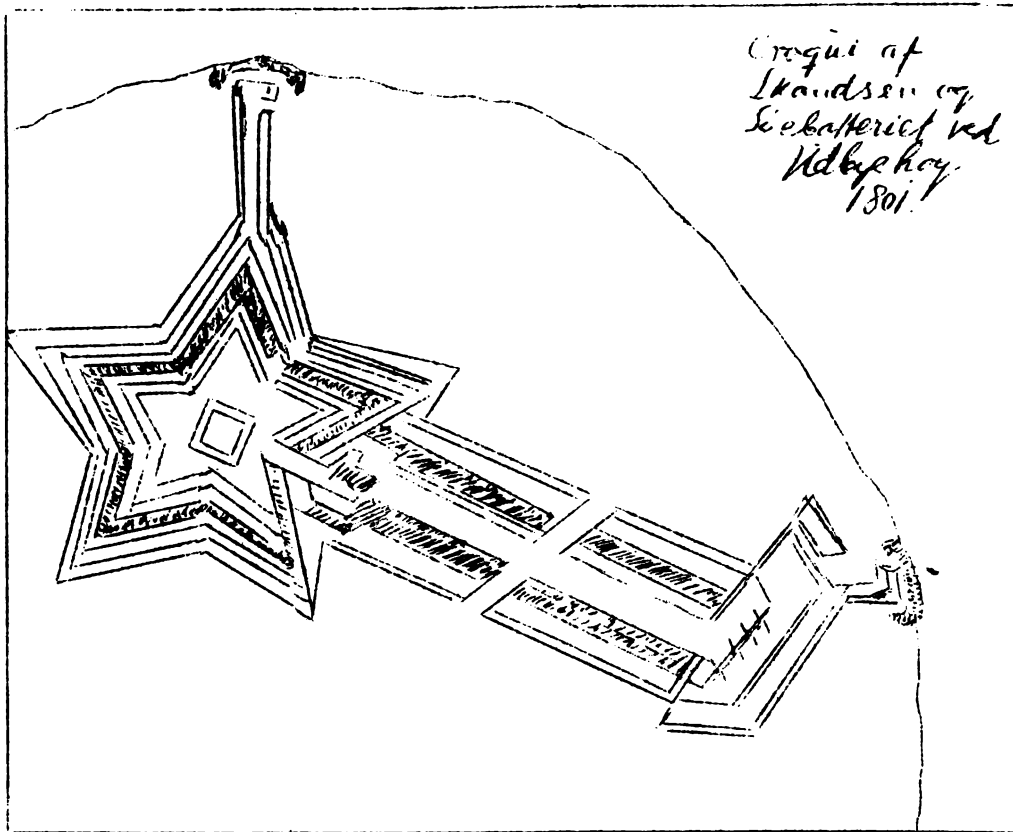
Stjerneskanssen bestaar af 5 ud og indgaaende Vinkler, hvis Faser i Kronen af Brystværnet hver er 53 Fod. Skandsens Grave er indrettede med bedækket Vej og udenfor værende Glacie. Fra Skandsens sydlige Spids indtil Fjorden er opfyldt og indrettet en Barrierelinie, ligeledes er opfyldt og indrettet en anden Barrierelinie fra Batteriets nordlige Fløj indtil Fjorden.

Ved Enderne af disse Linier befindes en opsat Stenmuur, men hvilken formedelst Stenmangel er for svag og for lav til Indhegning.

Udi denne Skanse befindes endvidre:

A. Et to Etagers Defensions Wagthaus, der er 26 Fod i Quadrat og 19 Fod højt. Det er opført saavel i første som anden Etage af gode og stærke Egestolper, omtrent 3 Tommer fra hinanden. Dog befindes i samme et Stengulv og tvende Lofter.

Huuset er forsynet med et Tag af Bræder, skaaret paa hinanden opad i en Spids.

Paa Stengulvet rundt om de fire Sider er indrettet Briske, som sidder indenfor Stolperne c. 2 Alen, hvilke Briske hviler paa Træer omtrent 4 Tommer fra Stengulvet. Fra nederste til anden Etage befindes en Trappe. Under det første Loft er foruden de sædvanlige Bjælker indstukken andre Bjælker, der hviler paa Kanten.

Paa det første Loft rundt omkring alle fire Sider er i Gulvet anbragt Luger forsynede med Ringe til at hæve dem op i, ligesom i bægge Etagerne Væggene er forsynede med Faldklodser, der gaar i Hængsler og slutter ved Nedfældningen til den rundt om af Planker opførte Brøstning, og hvilke luger er forsynede med de behørigte Reeb til Op og Nedglidning, ligesom de er forsynede i Midten med en liden Glasrude til behørig Lysning.

Det øverste Loft er fyldt med Blaaler af omtrent 5" Tykkelse.

For Indgangen er en Stolpedør med Hængsler, Laas og behørigt Beslag.

Underste Etages Brøstning er dækket udenfra med en Jorddocering.

B. En Poterne, hvis Sider er stærke Ege-Stolper, indvendig beklædt med Planker. Saavel for Indgangen som for Udgangen 2de dobbelte Døre med Hængsler, Kroge, Stabler, Laas og Nøgler. Nedgangen ved Poternen er brolagt.

C. I Skandsens nordlige Glacie og i sammes sydlige bedækkede Vejs Banquet er paa hvert Sted en Brønd, den første opsat af stærke Planker, den anden af Brædder. Bægge Brønde er forsynede med Dæksel og i hver en Lem, der har behørigte Hængsler. Et Rækværk er opført rundt om det hele Anlæg indtil Enderne af de forhen omtalte Stenmure; Rækværket bestaar af Egestolper, gennemtrukken med tre Rader Fyrrebræder. For Færgevejen tvende dobbelte Porte eller Led, hver forsynet med tvende Par Hængsler, Stokke, Krog, Stabler, Laas og Nøgle. En Esplanade gaar rundt om hele Anlægget, der har en Bredde af 30 Alen.

Alt hvad af Plankeværk ved dette Anlæg er opført, er overstrøget med Tjære og Brunrødt.

Saaledes lyder Beskrivelsen af Fæstningsværkerne ved Udbyhøj; men desuden findes i Ingeniørkorpsets Arkiv i København ganske overordentlig nydelige Tegninger af hele Anlægget, som gengives her efter Kopier, tegnede af Tegner Lander, ansat ved det samme Arkiv.

1ste Tegning hedder "Croqui af Skandsen og Søbatteriet ved Udbyhøj, anlagt i Aaret 1801 efter Oberst v. Czernickow's Angivelse til Forsvar for Randers Fjord". Der stod: Værkerne er indhegnede med et Rækværk; Pallisader, Stormpæle, Barriereporte, Broer forefindes ikke.

2. Søbatteriet er monteret med 4 Stkr. 10 Punds Kanoner paa Rapporter. Skandsen har ingen Kanoner.

3. Ammunition gemmes i Blokhuset i Skandsen, hvilket ellers er bestemt til at forsvare sig imod Infanterie. Det bestaar af to Etager, den nederste 28 Fod, den øverste 34 Fod i Kvadrat, 7 1/2 Fod høje, og er tækket med Tagsten.

4. Vagten holdes hos Oldmanden for Færgefolkene.

5. Besætningen ligger i de nærmeste Gaarde og Byer.

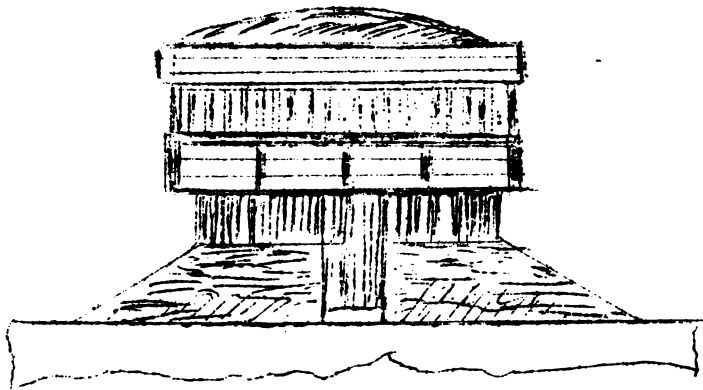
6. Ovn til gloende Kugler forefindes ikke."

Dette er øjensynligt den Tegning, som Batterierne er byggede efter, og de maa være færdiggjort i 1801. I hvert Fald maa der ogsaa være begyndt tidligt paa Aaret; dette ser vi af et Brev fra Generallieutnant v Moltke til Generalitets-

Randers = Fiord

Plan of et Defensions = Vagthuus
ved
Udbyehøj

kollegiet af 17/7 1801.¹⁾

I dette Brev omtaler han nemlig en Klage fra "afgangne Loots Oldermænd Johan Augusts Enke af Udbyhøj", hvis Hus man har nedrevet, fordi Skandensen skulde være netop der, hvor hendes Hus laa. Hun ansøger nu om Erstatning for at være jaget ud og fordi hun ingen Hus har at bo i. Klagen er allerede indgaaet i Maj samme Aar; mærkeligt nok er det, at det er Enken, der klager og ikke Havnekommissionen i Randers, hvem dog sikkert Jorden tilhørte. Huset har været til Vurdering, og Taxationen har ansat det til en Værdi af 1300 Rdlr., som altsaa skal erstattes. Moltke mener, at det vil være en betydelig Fordel for Havnekommissionen at faa denne Erstatning, idet man for den bygger et nyt Hus i Steden for det gamle.

Det er dog først hen i September, at Sagen ordnes. Havnekommissionen faar da det nye Hus til 1000 Rdl. og Enken faar 300 Rdl. for Tab og Af-savn; hele Sagen er ordnet af Oberst v. Pønns.

Det bemærkes i Brev af 15/9 1801 om denne Sag, ligeledes fra General Moltke, at Taxation af Grunden endnu ikke er foretagen.

Der er dog en lang Vej fra den kongelige Kasse og til Udbetaling kan finde Sted; thi i Brev af 29/11 1801 beder Moltke nu om Dokumenterne igen, da Udbetalingen til Enken nu skal finde Sted.

Senere i November samme Aar meddeler han, at der nu er holdt Licitation over det nye Hus til Lods-Enken; det skal koste 1150 Rdl., men ved Auction over det gamle er der indkommet 150 Rdl.. Endnu har Enken dog ikke faaet nogen Ting.

---

1) Denne Moltke var Adam Ludvig M. f. 1743, d. 1810; han var kommanderende General i Jylland (Nørre); det var ham, der organiserede Forsvarsforanstaltningerne mod Englænderne i 1801 ved de jyske Kyster; han havde Garnison i Aalborg; han anlagde bl. a. ogsaa Tøjhuset i Randers.

Endelig synes Sagen med Enken dog at være gaaet i Orden, men det trækker derimod stadig ud med Erhvervelsen af Skøderne paa de Jorder, som er taget ind til Skandseanlæg.

Som det ses af det følgende Brev fra Moltke af Nov. 1803 er der holdt Taxation over Jorden, og det har været flotte Folk, som har taxeret; thi han besværer sig over, at man har sat Værdien af disse Jorder, hvor man endog har været bange for Sandflugt, i Højde med de bedste Jorder. Han fordrer derfor en Omtaxation. Senere (Dec. 1803) foreslaar han en Rentekammercommission som Overskøn ved denne Lejlighed.

Hvorledes det egentlig er gaaet med denne Taxation, ved man ikke. I et Brev af 21/2 1807 spørger Oberstløjtnant v. Suckow Kaptajn Ammitzbøll paa Holbækgaard, om han ved noget, om Kongen nu har faaet Skøde paa Skansejorden ved Udbyhøj. Han svarer i Brev af 6/3 1807, at Grundejerne ikke har faaet Godtgørelse, og Skøde er ikke udstedt til trods for, at Ejendommen for tre Aar siden er opmaalt og taxeret. Ej heller ved Ammitzbøll, hvor langt ud Skansens Jord skal regnes. I et Brev af Jan. samme Aar har han været spurgt om Værkernes Istandsættelse, og han meddeler der, at Grundejerne er uvillige over, at de ingen Erstatning har faaet. Nu var det jo imidlertid bleven Krigstid, saa der maatte vel spares særlig stærkt paa Pengene, og der er sikkert ingen kommen, mens Krigen varede, og da den var forbi, var Kongens Kasse læns og Staten bankerot. Der er sikkert derfor aldrig blevet udstedt noget Skøde til Staten paa Grundene, hvor Skandserne blev anlagt.

Hvem var nu disse Grundejere, der aldrig fik Erstatning for deres Afsavn? Det var sikkert kun to, nemlig Havnekommissionen i Randers og Hæргеegaarden i Udbyhøj, og begge Dele var vel Gods fra Holbækgaard. Hvor naar Randers Havnekommission har købt Jord af Holbækgaard, ved jeg ikke, men Havnen er jo i al Fald paa den Tid Ejer af Jord der, hvor Skansen skulde

bygges, nemlig hvor Overlods Johan August's Hus laa, og hvor Blokhuset kom til at ligge. Mellem Lodshuset og Færgegaarden har der næppe været anden Bebyggelse paa den Tid; paa det Kort over Udbyhøj, som er tegnet af Lieutenant de Bretteville samtidig med Skansen i 1802, ses nemlig intet andet end Skansen og Færgegaarden; først derefter bliver Lodsoldermandshuset bygget for de 1150 Rdl., nogle Hundrede Alen sydligere, og det var det, der indtil Firserne var Lodsoldermandsbolig, en tolænget, straatækket Bygning, yderst tarvelig.

Den anden Lodsejer herude er Holbækgaard, eller nærmere Færgegaarden. Denne var jo en Fæstegaard under Holbækgaard, men har indtaget en Særstilling under denne; trods det at den var Fæstegods, var det nemlig fri Jord, d. v. s. der var ikke Hoveri eller Landgilde derpaa, medens der jo naturligvis har været en Afgift, en Slags Forpagtningsafgift. En saadan Særstilling har Gaarden sikkert indtaget langt tilbage. Da Hans Stygge i 1544 fik Holbækgaard med Skøde udstedt af Kongen, nævnes Færgegaarden ikke særskilt mellem det Gods, der hørte dertil, men i Albert Scheels Skøde af 1613 nævnes særskilt "Udbyehøy Færge" som hørende under Gaarden, og i Chr. Ludvig v. Plessens Skøde i 1720 nævnes Færgegaarden ligeledes særskilt. Derfra maaske denne Særstilling.

Efter Kromand Revsbechs Død havde jo Hans Hæg sammen med Enken overtaget Gaarden, Kroen og Færgeriet; han var jo ogsaa Lodsoldermand, og det maa vel være ham, der paa Planen af Skansen benævnes "Oldermanden for Færgefolkene", og hos hvem Vagten holdtes; en stor Del af Besættningen har jo ogsaa sikkert været indkvarteret i Færgegaarden.

Til dennes Jord har hørt en stor Del af den Grund, hvorpaa Fæstningsværkerne blev anlagt, ja langt den største Del, nemlig øst for en Linie, der afskærer de nordøstlige Stjernespidser af Stjerneskanen; hele Traversen, Communicationslinien og Batteriet har ligget paa Færgegaardens Jord.

Udenfor Batteriet, ud imod Stranden, Vest for Færgevejen har der maaske været et lille Stykke Jord, som tilhørte Udby Bymænd som Fællesjord; det er nemlig en Kendsgerning, at en af Ejerne af Holbækgaard har forbeholdt sig et lille Stykke Jord der for at kunne gresse sine Stude, naar de skulde føres over Fjorden; han skal saa senere have afstaaet det til Udby Bymænd, men om denne Ordning var indført paa dette Tidspunkt vides ikke.

Hans Høeg var jo altsaa Forpagter eller Fæster og har jo maattet lide Afsavn af den Jord, som var indtaget til Batteriet; han har da formodentlig beklaget sig til Ejeren paa Holbækgaard, som saa til Erstatning for Afsavnet af Jorden overlod ham c. tre Skpr. Land, de saakaldte "brede Agre", der hvor nu Janus Høegs Villa ligger. I 1807 købte imidlertid Hans Høeg Færgegaarden med Tilliggende, og der blev udstedt Købekontrakt; her købte han da ogsaa foruden den Jord, der var inddraget til Batterierne, de "brede Agre". Endnu Jan. 1807 skriver Ammitzbøll, at Brugerne og Lodsejerne endnu ingen Godtgørelse har faaet; han nævner ikke, at han selv endnu er Ejer af en stor Del, selv om Hans Høeg var Bruger, men det betyder vel intet andet end at Ammitzbøll vel har ment, at han friere kunde paatale Grundejernenes Krav overfor Regeringen, naar han ikke nævnte sig selv. Vi kan altsaa rimeligvis slaa fast, at Staten eller Kongen aldrig fik Skøde paa den Ejendom, der var taget ind til Befæstning, og vi kan vel ogsaa nok gaa ud fra, at nogen Erstatning for Afsavnet, nogen Lejeafgift, har der heller ikke været ydet. Det har jo heller ikke betydet saa meget; thi Jorden var ikke god; Moltke har Ret i, at der var Grund til at frygte Sandflugt. Nu laa Batterierne der altsaa, og lad os se lidt paa deres Indretning,

Batteriet ude paa den nordlige Pynt var den egentlige Del af Befæstningen, saaledes som den skulde bruges til Kystforsvaret, d. v. s. sammen

med Batteriet paa Nordsiden skulde forhindre Fjenden i at gaa ind i Fjorden. Ret store Skibe kunde der nu ikke være Tale om; dertil var Dybden i Fjorden ikke stor nok, men Kanonbaade og Smaakrydsere kunde jo nok gaa ind, hvis de ellers kunde finde sig til Rette ind over Kirkegrundens Stenrev og ad det snirklede og snoede Løb; men forbi Befæstningen vilde det i hvert Fald blive vanskeligt for dem at komme, naar de 6 Kanoner fra Nordsiden og de 4 Tipundiger fra Sydsiden tog paa at lade deres Røst høre. Disse 4 Kanoner stod bag Batteriets Vold, pegende mod Nord udover Sejlløbet; her skulde den egentlige Nytte gøres; men skulde nu det ulykkelige ske, at en Fjende forcerede Løbet eller muligvis landsatte Tropper og Kanoner til at angribe Befæstningen, da skulde Besætningen ikke helt være prisgivet; hvis den ikke længere kunde forsvare sig i Batteriet, var der Mulighed for den til at trække sig tilbage til Skansen, hvor der var større Chancer for at forsvare sig eller holde ud, til der kom Undsætning. Dog kan man ikke tænke sig, at der var megen Sandsynlighed for at forsvare sig, hvis Fjenden angreb med Kanoner; thi Skansen havde ikke selv Kanoner; det bemærkes udtrykkeligt, at den ingen har, og at den var bestemt til at forsvare sig imod Infanteri; men Ammunitionen gemtes i Blokhuset i Skansen, og kunde det lykkes at faa Kanonerne fra Batteriet med tilbage, var der vel ogsaa Mulighed for at anvende dem i Skansen. I hvert Fald var der Mulighed for at forsvare sig og eventuelt trække sig tilbage til Fjorden ad den "dækkede Vej", der endte med Stenmurene, som afsluttede Barrierelinjerne mod Nord og Syd. Hvorledes Blokhuset var indrettet, fremgaar saa tydeligt af den foran nævnte Beskrivelse, at der ikke er Grund til at gaa nærmere ind derpaa igen, og det ses smukt og tydeligt paa den anden Tegning, som kaldes: "Plan af et Defensions-Wagthuus, saaledes som det er bygget i Skandserne ved Udbyenhøj og Hundshage i Steden for de sædvanlige Blokhuse". Det anføres

at det er tegnet efter Udkast af Hs. Exell. General-lieutenant v. Moltke. Medens det altsaa er efter Czernickows Udkast, at selve Batteriet og Skandsen er bygget, ser det ud til, at Moltke selv har fundet paa noget ganske nyt og anvendt det her ved Udbyhøj og Hundshage (paa Sydsiden af Horsens Fjord) for første Gang, Tegningen synes da heller ikke at have været den oprindelige, men er antagelig udført senere, netop til at opbevare i Arkivet eller til at udføre andre Værker efter. Den er ikke dateret, saa vi ved ikke, hvad Aar den er fra; men den er rimeligvis fra 1802 eller 1803. Der er en Mærkelighed ved den, at de paa den angivne Dimensioner slet ikke passer med de i Beskrivelsen angivne; hvor denne har Fod, har Tegningen Alen; er nu Grunden den, at Moltke oprindeligt har tænkt sig Blokhuset bygget efter disse Maal, men Pladsen ikke har tilladt at anvende saa store Dimensioner, eller er det Kronprins Frederiks nok som bekendte Sparsommelighed, der ogsaa her har gjort sig gældende, og han har sagt: "det er et udmærket Blokhuse, men det er for dyrt, saa vi bygger det nu halvt saa stort som Moltke har angivet". Eller er det blot en Fejltagelse af den, som har tegnet Planen af? Det kan vi ikke se, men at de i Beskrivelsen angivne Dimensioner er rigtige, det er sikkert nok; thi de gentages flere Steder.

Paa Moltkes Tegning her er der ikke spidst Tag paa Blokhuset; dette Tag er ogsaa kun en Fredsformation, til Beskyttelse i Fredstid; saa snart der virkelig kunde være Tale om, at Blokhuset skulde blive udsat for Ild, var det uden Tvivl Meningen, at det spidse Tag blev taget af; thi det gav jo kun Maal for Fjendens Ild, kunde give Anledning til, at der gik Ild i Blokhuset eller at det ved Nedstyrtning gjorde stor Ravage, ja saagar kunde knuse alle de i Blokhuset værende. Foruden Taget var der jo imidlertid et tykt Lag Ler ovenpaa, og det har jo været udmærket til Beskyttelse for Besætningen.

Hvis nu denne Ild kunde holde sig i Blokhuset, men kunde se Udvej til at flygte, kunde dette ske

gennem Poternen, der netop er en saadan dækket Udgang. Der staar jo ogsaa udtrykkelig i Beskrivelsen, hvorledes den var lavet, og paa den tredje Tegning, tegnet af Lieutenant de Bretteville i Marts 1802, som er et Gernemsnit af Blokhus og Skanse og netop ført igennem Poternen, ses tydeligt, hvorledes den var lavet. Ellers plejer en Poterne at være overdækket, eller en Slags underjordisk Gang, saaledes som vi husker det fra Kronborgs Volde, men her synes Poternen blot at have været en sten- og bjælkesat Udgang. Herigennem kom man nu ud til de ydre Volde og kunde endelig naa den dækkede Vej, der førte lige ud til Stenmuren ved Fjordens Bred.

En saadan dækket Vej findes ved alle permanente Fæstningsværker; det er en 5 - 10 Meter bred Vej, der løber langs Fæstningsgravens Yderside, og som er beskyttet af Glacis (se senere). Den tjener fortrinsvis til Opstilling for de Poster, der skal bevogte det nærmeste Forterræn og for de Tropper, der skal afslaa Nærangrebet, samt til Samlingssted for store Udfaldsstyrker, og derfor ofte udstyret med gennemgaaende Banket til Standplads for Skytter eller Skyts. Adgangen til den dækkede Vej beskyttes ofte af Traverser d. e. tværløbende Volde med Grave o. s. v.

Denne dækkede Vej løber paa Skansen her langs den yderste Side, og i den sydlige Del af Skansen findes der i dens Banket den ene af de omtalte Brønde; man skulde synes, at det var ubekvemt og farligt at have sin Brønd der, og det samme kan vel siges om den anden Brønd, der laa i Glaciset paa den nordlige Side af Skansen; men der har vel ikke kunnet findes Vand andre Stedet, og der var jo da altsaa to, saa man havde en Reserve, hvis den ene blev gjort ubrugelig.

Den nordligste af disse Brønde var den plankesatte, og det er rimeligvis den, hvorom det fortælles, at senere en fugtig Lods ved Navn Henrik Olsen en Aftenstund faldt deri, men blev ædru og ved med sin Tollekniv at skære Trin ud i Plankesætningen

fik Held til at redde sig selv op igen.
Det var i Glaciset, denne Brønd var.

Et Glacis kaldes det foran et Fæstningsværks Grav liggende Jordopfyldning, der fra Graven skraaner ned mod det naturlige Terræn, og derfor ophæver den døde Vinkel, der ellers vilde komme mellem Vold og Forterræn, og som ikke kunde beskydes indefra.

Den sidste Tegning, Profilen er tegnet af de Bretteville i 1802. Det er rimeligvis ogsaa en Tegning til at opbevare i Arkivet og har ikke været en Arbejdstegning; thi Skanserne var allerede færdige i 1801, saaledes som det fremgaar af et Brev, en Indberetning fra Ammitzbøll, hvor han udtrykkelig siger at Skanserne er ham overleverede af Hr. Lieutenant v. Bretteville ¹⁾ i 1801; de maa da altsaa have været færdige til Brug, og det der i den følgende Tid foretages med dem, er rimeligvis kun Forbedringer eller Udbedringer. Skanserne har sikkert heller ikke været taget i Brug i de nærmest følgende Aar, d. v. s. de har ikke været belagt med Besætning eller Bestykning; det er sikkert ikke sket, førend de truende Krigsforhold har gjort det nødvendigt i 1807. Værket har da efter Fuldendelsen været overgivet til den stedlige Kommandant, nemlig Kaptajn Ammitzbøll fra Holbækgaard.

I 1779 var Gaarden bleven købt af Hans Ammitzbøll til Isgaard, men han solgte den igen i 1791 til sin Fætter Rasmus Ammitzbøll, der ogsaa var Ejer af Hevring Mølle, og som tidligere er omtalt i denne Bog. Som Chef for en Bataillon af det jydsk Landværnsregiment faar han nu Opsyn med Skanserne, og vi ser forskellige Indberetninger fra ham i de følgende Aar, Breve, som ogsaa findes i Hærens Arkiv.

---

1) Bretteville omtales i Hans Birch Dahlerups Erindringer som Dragonofficer - en fransk Emigrant, der var traadt i dansk Tjeneste. Han var af herkulisk Skikkelse og en overordentlig Skønhed, der fremhævedes af hans smukke Uniform af karmossinrød Farve med hvide Rabatter og Krave.

Den første Indberetning, vi har fra ham, er fra 1804 (se bagi). Han fortæller heri, hvorledes der er ansat en særlig Opsynsmand til at have det daglige Tilsyn med Værkerne, og nævner hans Navn, nemlig Niels Sørensen Bech, som er Fæster af en Tønde Hartkorn og bor c. 1200 Alen derfra; hans Løn er 16 Rdlr. aarlig samt Ret til at slaa det Græs, der vokser paa Værkerne.

Ogsaa i 1805 er alt vel derude efter Ammitzbølls Indberetning. Derimod i Febr. 1806 er Glasruderne i Faldklapperne ituslaaede. Det er nok de gæve Lodsdrønge, der har været paa Spil, som paa trods af Niels Bechs Opsyn har listet sig ind i Værkerne og er kommen for Skade at slaa Ruderne itu, mens de har øvet sig i at lade dem gaa op og ned. Herligt maa det have været for raske Drønge at smutte ind i disse Fæstningsværker, at lege Soldat og forsvare gamle Danmark fra det imponerende Blokhus. Men det har nok ikke været ret tit, at det er lykkedes at undgaa Niels Bech, der skal have været nidkær. Ammitzbøll roser ham da.

I Jan. 1807 indberettes om en Del Molest paa Værkerne, foraarsaget af Isgangen i Fjorden samme Vinter.

I Febr. 1807 er man nu pludselig kommen i Tanker om, om det nu ogsaa er i Orden med de Skøder paa Grundene, der er taget ind til Værkerne. Paa den Tid er man i Generalitetscollegiet bleven ængstelig over de truende Krigsudsigter, og nu skulde man jo saa helst have det hele i Orden i paakommende Tilfælde. Det er Oberstlieutenant v. Suchow, der spørger Ammitzbøll om Forholdene i Skanserne; man skulde synes, at han havde kunnet faa bedre og nemmere Besked ved at henvende sig i Collegiet, hvor man uden Tvivl maa have haft Tegningerne og Beskrivelserne den Gang, men han foretrækker altsaa at faa Besked hos Ammitzbøll, som ogsaa svarer udførligt, men maa sige, at der ingen Skøder er udstedt endnu. I et andet Brev til Suchow beder Ammitzbøll om at faa en Ingenieurofficer til at forestaa Istandsættelsen af Værkerne, da han

selv er for lidt kyndig. Dette maa vel ogsaa være sket, men i Maj samme Aar (1807) foreslaar Ammitzbøll, at der skal gøres noget i Stand ved Blokhuset, hvis Tag han ønsker at faa lavet om. Dette gøres dog ikke; det forhindres ved Urolighederne i Aug. 1807, efter at Englænderne havde bombarderet København. Nu blev Skanserne i Stedet for sat i Forsvarstilstand, et Compagni Landeværn blev anbragt i Skanserne, og Ammitzbøll blev med et andet Compagni udkommanderet til at holde Udkig og passe paa i Omegnen. Dette Landeværn har jo rimeligvis været Bønder fra de nærliggende Landsbyer.

Nu hører imidlertid Ammitzbølls Indberetninger op, saa hvorledes det ellers gaar med Skanserne ved Udbyhøj i den kommende Tid, maa vi skaffe os Underretning om andet Steds; men der er ingen Tvivl om, at de har været besat og i Forsvarstilstand under hele Krigsperioden, saa længe Kaperkrigen varede, lige til Freden i 1814.

Admiral C. F. Wandel beretter i sin Bog: "Søkrigen i de Dansk-Norske Farvande 1807-14 (Kbhvn 1915)" om de forskellige Forsvarsforanstaltninger, som blev truffene. Fra 1808 fortæller han om, hvorledes der arbejdes for at faa de i 1807 begyndte Fæstningsanlæg ved Kyster og Fjorde færdige og udbedre de allerede bestaaende; her nævnes ogsaa Værkerne i Udbyhøj.

I Oversigt over Søbatterierne i Danmark i 1809 angiver han den ved Udbyhøj med 4 Stkr. 10-Pundige Kanoner.

If. kgl. Resolution af 11/2 1810 for Udrustningen samme Aar, er der ved Udbyhøj stationeret 4 Kanonbaade.

Den 15/2 1810 fik den kommanderende General i Jylland, Tellequist, Ordre til en Expedition, som skulde tilbageerobre Anholt, der til Kong Frederiks store Sorg var bleven besat og holdtes besat af Englænderne; den engelske Besætning skulde Expeditionen tage til Fange, og man skulde ødelægge Fyret. Hertil skulde anvendes 5 - 600 Soldater, 2 Feltstykker med Artillerister, 8

Kanonbaade og de nødvendige Transportskibe. Leder skulde være Prmlt. de Falsen. Kanonbaadene ved Udbyhøj og Aarhus skulde deltage, men de var indenfrosne. Den 13/3 lykkedes det dog at samle Styrken i Gjerrild Bugt, men tre Gange nødte en Østenstorm til at vende om og landsætte Tropperne paa Kysten. Saa kom der engelske Krydsere i Farvandet, og Expeditionen maatte opgives.

Den 26/3 1811 gjordes Forsøget igen, men det mislykkedes totalt; Tropperne kom nok i Land, men blev fuldstændig slaaede af Englænderne, en Del toges til Fange og en Del maatte flygte i vild Uorden, saa at de med Nød og Næppe naaede over til den jydsk Kyst. Til Udbyhøj indkom 3 flygtede Kanonbaade under Løjtnanterne Krag, Ohm og Holbech.

Som tidligere nævnt i dette Skrift, tog Lieutenant Wigelsen 29/6 1811 med 4 Kanonbaade fra Udbyhøj mellem Fornæs og Samsø en engelsk Brig, "Safe-guard" paa 17 Kanoner. Chefen, Lieutenant Thomas England, 3 Officerer, 2 Læger, 1 Styrmand og 33 Matroser blev tagne til Fange; en død og 7 saarede. Kanonbaaden havde 2 Mand saarede, ingen dræbt. Dagen efter bragtes Briggen ind til Udbyhøj, og i December solgtes den til Kammerraad Esmark i Randers(?). Disse Wigelsens Kanonbaade var dog sikkert ikke de ved Udbyhøj stationerede; thi i 1811 nævnes Kommandant for disse Prmlt. de Cederfeldt.

I 1812 tog den samlede Kanonbaadsflotille i Kattegat en engelsk Brig, "Attach", som indbugseredes til Udbyhøj 18/8 1812 af Prmlt. de Falsen.

Det er det sidste, vi hører om krigerske Bedrifter ved Udbyhøj; Skansen fik ikke nogen Betydning direkte udover det, at den var til Advarsel for de fjendtlige Orlogsmænd, som ellers kunde have haft Lyst til at forcere Indløbet til Fjorden og maaske gjort en Del Skade der; desuden var den jo ogsaa et Tilflugtsted for de stationerede Kanonbaade, og Basis for dem, naar de gjorde deres Udfald ud af Fjorden og foruroligede Fjenden. Men om der

nogensinde er løsnet noget Skud fra Batteriet ved Udbyhøj udover Øvelses skydning, er vist tvivlsomt.

Nu kom jo saa snart Freden i 1814; maaske har Skansen været demonteret allerede det sidste Par Aar før Freden, men efter 1814 blev den i hvert Fald sat ud af Virksomhed og har aldrig været taget i Brug siden; Plankeværkerne er bleven fjernede, Ejerne har taget deres Jord i Besiddelse igen, og hvor tidligere Kanoner og bevæbnede Soldater herskerde, der gik nu fredeligt græssende Kvæg og Heste.

Til trods for, at der er gaaet 1½ Aarhundrede, siden Batteriets Anlæggelse, træder det endnu tydeligt frem, saa at man nøjagtigt kan se dets Form og Anlæg.

I Begyndelsen af Halvtredserne lod Havnen i Randers bygge et Lazaret paa den Plads, hvor engang Blokhuset i Skansen havde haft sin Plads; det var under Koleræpidemien i København, og man vilde sikre sig at ikke Skibe, der muligvis havde Sygdommen om Bord, skulde føre den med sig til Byen. Nogen Kolerapatient indlagdes der dog aldrig; derimod traf det sig dog en enkelt Gang, at en forkommen eller syg Sømand indlagdes der for at blive behandlet af Distriktslægen i Ørsted, hvis Pligt det bl. a. var at inspicere dette "Kolerlazaret" hvert Aar.

I Firserne nedlagdes Lazarettet, og Bygningen solgtes til en Fisker og Tømrer P. Knudsen, som igen overlod det til sin Søn Laurids Hou, der ogsaa var Fisker. Dennes Søn er nu Ejer af det. Ved sine stærke Mure og sin hele særlige Indretning minder det endnu om sin særlige Oprindelse.

Nogen Kamp med Kugler og Krudt har der aldrig staaet om Batterierne; men dog skulde der over loo Aar efter deres Anlæg komme til at staa en drøj og langvarig Kamp om dem, en Kamp, der vedvarer endnu.

Rigsarkivet.

Afskrift af Generalkommisariats
Artillerisager 1801.

No. 272 i July 1801.

Den mig ved Ordre af 11 July anbefalede Erklæring angaaende Ansøgningen fra Birgitte Chathrina Larsen afgangne Loots Oldermænd Johan Augusts Enke, om Erstatning for det Tab hun i sin Velfærd og Nærings Vej har lidt, der ved at hendes ved Udbye Høy i Randers Amt, iboende Huus, er nedbrudt fordi Pladsen fandtes passende til et Batteries Anlæg etc. maa være følgende:

At dette hendes Huuses Nedbrydelse var en uundgaaelig Følge af de militaire Anlæg, hvorved Randers Fiord skulle forsvares med et Batterie, og en til dets Sikkerhed fornøden Skandse; at det altsaa bliver en Selvfølge af denne, for det almindelige - nødvendige Indgreb i denne Enkes Rettigheder og Ejendom, at hun derfor holdes skadesløs; og det synes af den af Hans Excellence Herr Gehejmerraad og Stiftamtmand Høeg-Guldberg under 12 May givne Erklæring oplyser alt hvad som kan siges i denne Henseende; og om der kunde gøres nogen Betænkning, at udbetale til Havne Commissionen, de 1300 Rdl. som Taxations Forretningen ansætter, som nødvendig til et nytt Huuses Opbyggelse, da det maaske kunde synes at alleene det gamle burde betales; saa kan det vel heller ikke nægtes - at den Fordeel som tilflyder Havnecommissionen, ved at faae et Huus af mere Værdie end det nedbrudte; neppe vil ansees som Fordeel af hende, da hun ikke trængte dertil.-

Hvorefter altsaa min ærbødigste Betænkning er conform med i alle Deelee med den som Hans Excellence Hrr. Gehejmerraad Høeg-Guldberg har afgivet - og sendes samtlige Documenter herved ærbødigst tilbage; alleene med Tilføjelse, at den arme Enke dolerer allerede overmaade over den lange Tiid, som er hengaaet for hende, siden hendes Ansøgning.-

Aalborg d. 17 July 1801.

A. Moltkø.

Til Det kgl Generalitets og Commissariats Collegie.

No. 204 i Sept. 1801.

Strax efter at have modtaget det høye Collegii Ordre af 1 Aug. h A at paatage mig at foreenes med Encken af Løts Oldermænd August paa Udbyehøj ved Randers om den Gotgiørelse hun tilkommer, for den Tid hun har lidt ved at hendes iboende Huus er blevet nedbrudt, fordi Platsen behøvedes til et Batterie og "Skandses Anlæg", er jeg traadt i Underhandling med Hans Excellence Herr Gehejmerraad Høegh Guldberg - som Stedets Overøvrighed, og med hans Bifald - haver jeg overdraget Herr Generalkrigs Commissair og Oberst von Fønns - at vilde paa mine Vegne handle i Sagen, hvilket Herr Obersten ogsaa haver med meget god Success giort; da han, efter nogen Negotiation med Havnecommissionen i Randers, som findes i vedliggende Skrivelse sub. lit. A af 17 Aug; hvorpaa Havnecommissionen svarede sub. lit. B under 22 ejusdem, at hun antoeg den i Herr Oberstens Brev under A giorte Forslag - og efter at have erholdt Enkens Tilstaaelse - paa hvad Maade hun ligeledes antoeg dette Forslag - ad Lit. C d. dato 5 Sept. nu under 7 Sept. haver tilskrevet mig, som Brevet Lit. D udviser, at naar Encken igen opbygges Huus, som formenes at kunde koste 1000 Rdl. og hende udbetales 300 Rdlr. for hendes øvrige Fordringer, saa - var Sagen - med hende afgiort; hvilket da var betydelig mindre, end det - som efter første Fordring og derpaa indgaaede Erklæringer - skulde gives --- hvor Huuset alleene var ansat til 1300 Rdlr. Det indstilles altsaa om nu dette haver det høye Collegi Bifald, da jeg derefter skal føye de videre fornødne Arstalter, og forventer de fornødne Penge gunstigst anvilst. Hans Exell. Herr Gehejmerraad Høegh Guldberg, haver ligeledes billiget Forslaget som Over-Øvrighed; Taxationen for Grunden som endnu staaer tilbage maae da her - som paa andre Steder - hvor de militaire Anlæg befindes - blive foranstaltes - hvormed jeg nu for Tiden er beskæftiget.

Aalborg d. 15 Sept 1801.

A. Moltke.

No. 29 i Novbr. 1801.

Erbødigst skulde jeg herformedelst anmode det høye Collegium at det maatte bahage det Høysamme at lade mig remittere de Documenter som er indgaaet under 15 Sept. angaaende Udbye Høy; og den Gotgiørelse som man er overeenskommét at give den Encke hvis Huus maatte nedbrydes til en Skand-ses Anlæg; da nu Udbetalingerne skulde skee-- og det fornødne iagttages til Huusets Opbyggelse - som er hende lovet.

Aalborg den 22 Okt. 1801.

A. Moltke.

No. 307 i Nov. 1801.

Der er nu holdt Licitation over det Huus som skal opbygges til Ober Loots Augusts Encke i Steden for det, som maatte nedbrydes til Udbye Høy Skand-ses Anlæg ved Randers Fiord - og mindste Bud - 1150 Rdlr. er bleven approberet - ogsaa er Materialerne af det nedbrudte Huus solgt for 150 Rdlr. ved Auction - saaledes at det nye koster egentlig den kongelige Casse 1000 Rdlr.- ligeledes maatte de 300 Rdlr. som er tilstaaet Encken for Afsavnet i hendes Næring - vel bedst paa eengang anvises paa denne Sag.

.....
 .....
 Der udbetales Penge til Afgørelse af
 Betalingen for de militære Anlæg ved Limfjorden,
 Mariager Fjord og Horsens Fjord.....
 thi " saa kunde derefter Skiøderne erhverves og
 om saa bifaldes tillige med Tegningerne og Bereg-
 ningerne over de mig anbetroede Anlæg underdanig
 insendes. " ...

246

No. 234 April 1802.

.....

.....

De fornødne Skiøder og Transactioner over de acquirerte Ejendomme og betalte Gotgiørelser findes ved Regnskabet over ethvert Anlæg- altsaa ogsaa angaaende Hals - mens det haver ikke været mig muligt at tilvejebringe Duplicater, som jeg formoder vel uden Vanskelighed vil kunne tilvejebringes i Kiøbenhavn.

.....

A. Moltke.

No. 164 Novbr. 1803.

Hvor liden Vished ellers Syns og Taxationsforretninger giver, derpaa møder jeg endnu et Exempel ved Taxationen af de Jorder som er bleven anvendt til militairt Brug ved Udbyehøj. Jeg haver nemlig først i disse Dage kundet bekomme denne Forretning, og da findes at disse saa slette Jorder - at man endog haver været bange for Sandflugt - er bleven ansatte som saare gode Jorder - ja deels med de bedste.- Ogsaa i denne Henseende udbedes underdanigst høyeste Befaling - om jeg maa foranstalte en Omtaxation? mens saa vil det være nødvendigt at jeg henvender mig til det kgl. Rentekammer, saasom man ellers løb Fare for at erholde - at erholde et med den første Forretning eenslydende Udfald, hvilket vist ikke bliver Tilfældet, naar Sagen kan styres hensigtsmæssig. Oberst von Føns finder ligesom jeg, at den første Taxation er overdreven. Naar de eedssvorne Synsmænd engang blev alvorlig anseet, naar de overbeviises at have saa letsindigen afhielet Urigtigheder, saa vilde udentvivi det offentlige i

mange vigtige Begivenheder betrygges.....

Aalborg den 10 Novbr. 1803.   underdanigst

A. Moltke.

Dette Forslag tages op igen i Skr.

No. 139 Decembr. 1803.

..... Der foreslaas at nedsette en
Rentakammercommission til Overskøn over Taxatio-
nen ved Udbyhøj .....

" og kunde den samme Commission da ogsaa
bemyndiges til at syne: A. de Ejendomme, der
Norden for Randers Fjord er brugt til Hans Maje-
stæts Tjeneste ved Batteriet Vasehusene, samt .....

.....

Aalborg d. 8 Decbr. 1803. ..

A. Moltke.

Brev fra Capitain v Ammitzbøll af 8/8 1804.
Det er en Indberetning; A. har inspiceret
Batterierne og fundet alting i Orden; dog bemær-
ker han: "Et Stykke Stenmur ved den søndre Barri-
erelinie har Iisgangen i Fjorden sidste Foraar
inddrevet, men er samme igen for længe siden
opsat og Bekostningen betalt med 2 Rdlr. af

~~General Commandoen.~~ En i Nærheden boende Husmand er antagen til at føre dagligt Tilsyn ved Anlægget for 8 Mark maanedlig og Tilladelse til at slaa Græs, som vokser paa Værkerne.

25/12 1804. Brev fra samme.

"Værkerne befindes i samme Stand som da de blev mig overleverede af Hr. Lieutnant von Bretteville i 1801."

Den 27/1 1805 kvitterer Opsynsmanden, Niels Sørensen Bech for de 16 Rdlr. som han skal have aarlig.

December 1805 beretter Ammitzbøll, at alt stadig er vel.

Den 24 Febr. er ogsaa alt vel, kun at Glasruderne i Fald-Klapperne er ituslaaede.

Ammitzbøll undertegner sig som Capitain og Compagnie Cheff for 1ste Comp. af 4de Battaillon i det 1ste Østre Jydske Landværns Regiment.

5 Januar 1807. " I December 1806 har Floden eller højt Vande i Randers Fjord underhuilet en Del af Batteriets vestre Skandse og bortført en Del Tørv saavel af Flanquerne selv som af den beklædte Del uden om Batteriet og bragt Stenmuuren i Uorden. Voldene har faaet nogle Aabninger. Paa Skandsen selv har Voldene faaet ved Synkning nogle Aabninger, eller den udfvendige Beklædning har skilt sig fra Voldene selv, især er Volden om den østlige Barrierelinie sunken meget og slaaet en Bule ud til den bedækte Vej om Skandsen paa Midten".

Han ønsker nu en Ingenieurofficer, som bedre kan bedømme dets Mangler og paa den rigtige Maade lade dem sætte i Stand igen.

Udskrift

af indkomne Breve og Dokumenter betræffende Kyst-
defensions Anlægene i Nørrejylland m. m. 1801-08.

Aar 1807

Dtum

Til Capitain v. Ammitzbøll.

Febr: 21.

Af Deres Velbaarenhed udbeder jeg mig
tjenstbehageligst at maatte blive underrettet:

- a. Om Terrainet hvorpaa Batteriet og Stjern-
skandsen m. v. ved Udbyehøy er opført, hører
Kongen til, og hvad da i saa Fald dets Ind-
kiøb har kostet, hvor stort Areal samme udgør,
og om der imellem dette Terrain og Vedkommen-
des Jorder fandtes nøje og bestemt Grænd-
seskiæld, samt hvo der havde modtaget Skiø-
det, og om dette var tinglæst?
- b. saa og om der ved disse Anlæg befandtes Byg-
ninger, og om samme var af Grundmur eller
Bindingsværk, saavel som om de besidder flere
Etager, da hvo og til hvilken Brug hver især
er bestemt?

P. S. Deres Velbaarenhed vil i denne Anledning
ligeledes tillade, at jeg udbeder mig op-
givet Opsynsmandens Navn, hans Bopæl, og om
han er Bonde, Gaards- eller Husmand.

ærbødigst Pro Memoria!

I Ansvar paa Deres Høyvelbaarenheds ærede af 21
Febr.: har jeg den Ære at afgive følgende:

- a. For det Terrain, hvorpaa Batteriet og
Stiernskandsen ved Udbyehøy er opført, har
Grundejerne ingen Godtgjørelse faaet, eller
derpaa udstedt noget Skiøde. For 3 Aar si-
den er Ejendommen opmaalt af Stift Inspec-
teur Wessenberg, samme Tid taxeret til

Gotgiørelse og Taxationen afhjælet, men hvor eller hvorfor Sagen henhviler uafgiort er mig ubekendt.

Batteriet og Skandsen samt den bedækte Vej mellem begge ere indhegnede med lange Stytter i Jorden, som ere gennemstukne med 2de Fyr Bredder, men om dette Hegn skal være Værkernes Grænser er lige ubekendt; der blev opmaalt 70 Alen uden omkring dette Hegn, hvilket Terrain jeg ikke ved om skal tilhøre Værkerne eller ikke.-

- b. I Stiernskandsen er opført et Blokhús af Egetømmer med Beklædning af Fyr Bredder 2 Etager høj; begge Etager er bestemt til Cuarteer for Besætningen og i Tilfælde af Retirade, da Geværild kan overalt udbringes mellem Tømmeret, naar Lugerne aabnes; Huset er i 4re Kant med et til alle Sider nedhængende Tag af Bredder.- Flere Bygninger findes ikke.
- c. Opsynsmandens Navn er Niels Sørensen Bech; han er Fæster af 1 Tønde Hartkorn og bærer 10 til 1200 Alenfra Skandsen.

Erbødigst

Ammitzbøll.

Holbechgaard d. 6 Martij
1807.

Til Høyvelbaarne
Hr. Oberstlieutenant v. Suchow.

ærbødig pro Memoria!

Deres Høyvelbaarenheds ærede af 6 og 7 ds. har jeg havt den Ære at modtage. I Følge første har

jeg den Ære at sende Underopsigtsmandens Quitarling for de ham aarlig tilstaaede og mig tilstillede 16 Rdl., og efter sidste skulde jeg give Deres Høyvelbaarenhed et Overslag paa hvad Istandsettelsen af Værkernes Mangler ved Udbyehøye vil koste.- Jeg tør ikke afgive mig med det forlangte Overslag, deels fordi at jeg er ukyndig i det Slags Arbejde, deels fordi jeg ikke veed om Manglerne skal tettes fra Grunden af eller kun stoppes paa som hidtil, deels om Arbejdet skal betales ved Dagløn eller paa Accord, eller Kiørselen skal foerretes ved Kongereiser, deels vil der vel og møde Vanskeligheder ved at faa Tørv og Jord til dets Istandsettelse fordi vedkommende Lodsejere og Brugere ikke endnu har faaet nogen Gotgiørelse for den Jord hvorpaa Værkerne er anlagte eller for den til Tørv afgravede, skjønt Skaden er taxeret og Taxationen lovlig af hiemlet 1804; saa de ventelig vil protestere mod videre Skade paa deres Ejendom, indtil de faae den første gotgiørt.- Jeg drister mig og ikke til at bedømme Værkernes virkelige Mangler eller Maaden, hvorpaa de skal istandsættes fordi jeg mangler de dertil udfordrende Indsigter, men naar Deres Høyvelbaarenhed vil sende en Ingenieur Officeer, skal jeg afgive al den Assistance, som Tieneste Pligt og min local Kundskab kan frembyde.

Holbechgaard d. 19 Januarii 1807.

Underdanigst,

Ammitzbøll.

Høyvelbaarne Hr. Oberstlieutenant v. Suchow.

25 de Maj 1807.

Brev om Istandsættelse af Batterierne.

Ammitzbøll foreslaar, at Blokhuset skal gøres i Stand; der skal nemlig lægges nye Tagsten paa, og han mener nu, at Tagværket bør forandres om fra at være spidst fra alle Sider opløbende, at laves paa almindelig Maade med Gavle mod Nordøst og Sydvest, hvilket han mener vilde gøre det mere modstandsdygtigt, da det er saa udsat for stærke Storme.

4 de Febr. 1808.

Brev fra Ammitzbøll.

" Huusets Istandsættelse blev forhindret ved August Maanedes Uroligheder.

Skandsern og Batteriet er besat med et Compagnie Landværn, hvormed det endnu holdes besat, og jeg med et andet Compagnie Landværn udkommanderet den 16 de August til en fraliggende Styrke.

Paa Grund af Udcommandoen er den aarlige Rapport ikke afgivet.

Der er af Besætningen gjort Skydehuller til Kanonerne, da Slæder til dem mangler."

I samme Brev foreslaar A. at lade Reparationen af Blokhuset vente, til Urolighederne er forbi eller lade det udkommanderede Militær besørge den.

Han spørger endvidere, om Opsynsmanden skal have Løn nu, da der er Militær ved Skandserne; han bemærker dog, at han fortjener at faa Løn, da han har holdt Jordarbejdet vedlige alene uden Udgift for hans Majestæts Kasse..

.....